

LEGISLATIVNÍ ANALÝZA PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ V OBLASTI PAMÁTKOVÉ PÉČE



Legislativní analýza právních předpisů v oblasti památkové péče

Vypracovala

JUDr. Olga Petříková, LL.M.

ve spolupráci s doc. Ing. Jiřím Patočkou, CSc., PhDr. Jaroslavou Kadeřábkovou, CSc.
a JUDr. Tomášem Loudou, CSc.

Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta, Katedra veřejné správy,
2012 – 2013

Pardubice 2013

Tato publikace byla spolufinancována z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky v rámci projektu Platforma pro památkovou péči, restaurování a obnovu (registrační číslo CZ.1.07/2.4.00/12.0036).



INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Legislativní analýza právních předpisů v oblasti památkové péče

Texty:

Olga Petříková, Tomáš Louda

© Univerzita Pardubice, 2013

ISBN 978-80-7395-741-4 (tisk)

ISBN 978-80-7395-742-1 (PDF)

Obsah

Slovo úvodem.....	5
1. Úvod.....	11
2. Počátky vzniku právní úpravy památkové péče v České republice.....	13
3. Mezinárodní spolupráce a mezinárodní smlouvy	17
3.1 Mezinárodní spolupráce	17
3.2 Mezinárodní smlouvy, charty, úmluvy.....	18
3.3 Mezinárodní smlouvy závazné pro Českou republiku	22
3.4 Struktura a obsah smluv dle 3.3.....	22
3.4.1 a) Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k této úmluvě.....	23
3.4.1 b) Druhý protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954.....	25
3.4.2 Úmluva o opatřeních zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků	26
3.4.3 Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví	27
3.4.4 Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy	29
3.4.5 Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy	31
3.4.6 Evropská úmluva o krajině	32
3.5 Nařízení Rady ES závazné pro Českou republiku.....	33
4. Přehled platné právní úpravy v oblasti památkové péče v České republice.....	35
4.1 Předmluva.....	35
4.2 Přehled právních předpisů	35
4.2.1 Ústavní zákony a zákony	35
4.2.2 Nařízení Vlády ČR.....	38
4.2.3 Vyhlášky ministerstva a jiné právní předpisy ministerstva.....	39

4.2.4 Vyhlášky krajů a Hl. m. Prahy.....	42
4.2.5 Nálezy Ústavního soudu ČR.....	42
4.3 Struktura a obsah zákona o památkové péči č. 20/1987 Sb.....	43
4.3.1 Základní informace	43
4.3.2 Legislativní analýza památkového zákona včetně související judikatury	45
4.3.2.1 Část první.....	45
4.3.2.2 Část druhá.....	57
4.3.2.3 Část třetí. Archeologické výzkumy a nálezy.....	90
4.3.2.4 Část čtvrtá. Orgány a organizace státní památkové péče.....	102
4.3.2.5 Část pátá. Opatření při porušení povinnosti	119
4.3.2.6 Část šestá. Ustanovení společná a závěrečná	135
4.4 Orgány veřejné moci a jejich pravomoci v oblasti památkové péče.....	141
4.5 Rizika stávající právní úpravy konstatovaná na základě výše uvedené legislativní analýzy.....	144
5. Legislativa v oblasti památkové péče v některých členských zemích EU	155
5.1 Německo	155
5.2 Slovensko	164
6. Závěr.....	169
7. Seznam použitých zdrojů.....	173

Slovo úvodem

Stát chrání kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví společnosti, lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí i nenahraditelného bohatství státu. Základním pojmem vymezujícím tvořivý a přetvářející, antropomorfní vztah člověka ke světu a jeho životnímu prostředí včetně prostředí kulturně historického je pojem péček, který v sobě zahrnuje nejen ochranu pasivně požímanou, ale i aktivní tvořivé působení a snahu o změny. Obsahuje ve své podstatě jak ochranu, tak tvorbu, zahrnuje však v sobě i vzdělávání v nejširším slova smyslu, tedy kultivaci, kulturu. Tuto péči stát zpravidla realizuje v zásadě jako veřejnou službu prostřednictvím veřejné politiky, či veřejných politik v širším slova smyslu – zejména však správou a veřejnou politikou v oblasti kultury a péče o hmotné i nehmotné kulturní dědictví.

Nedávná úzká kohabitace památkové ochrany a ochrany přírody se dosud projevuje nejen v obdobném pojmovém aparátu, ale také i v souboru vzájemných vazeb i vztahů, daných obdobným přístupem k vymezování chráněných krajinných, či památkových celků i jednotlivin, přičemž ve skutečnosti jsou tyto entity takřka neoddělitelně prostoupeny. Zvýšená ochrana poskytovaná v území, jak z důvodu památkové péče či z důvodu ochrany krajiny, může být při vhodném skloubení obou těchto forem jenom posilována. Nejúžeji se tyto vazby vyjevují při vymezování památkových rezervací, památkových zón nebo při vymezování ochranných pásem kulturních památek. Pochopitelně je v současné době namísto výhrada ne zcela dostatečné účinnosti stávající právní úpravy nejenom vzhledem k novým právním a vlastnickým poměrům, ale také ve vztahu k probíhající změně ekonomického paradigmatu vyvolaného globální ekonomickou krizí.

Památková péče obecně zahrnuje takové činnosti, opatření a decize, jimiž orgány a organizace státní památkové péče v souladu se společenskými potřebami zabezpečují zachování ochrany a vhodné společenské uplatnění respektive využití kulturních památek. Další orgány veřejné správy a organizace spolupracují v oboru své působnosti s orgány a organizacemi státní památkové péče a v zásadě jim napomáhají při plnění jejich úkolů. Alespoň tak jest to dosud platnou právní úpravou deklarováno. Za kulturní památky podle zákona o státní památkové péči prohlašuje MK ČR nemovité a movité věci, v případě jejich soubory, které jsou významnými doklady historického vývoje, životního stylu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka, a které mají rovněž přímý vztah významným osobnostem a historickým událostem.

Počátky právní úpravy památkové péče a ochrany památek vůbec datují se do první poloviny století devatenáctého, kdy se objevují první, pravda ojedinělé, právní normy a také instituce sloužící k poznávání, dokumentaci a uchování historických památek. Kořeny tohoto procesu lze dohledat v počátcích romantismu a v českých zemích zvláště v silicím národním sebeuvědomění povzbuzovaném svým způsobem úspěšným procesem národního obrození, který v historických památkách – a nejenom v nich – spatřoval významné doklady slavné, heroické minulosti národa a který měl inspirovat, edukovat nové generace a posilovat národ v politickém boji za významnější nejen politické postavení v rámci rakousko-uherské monarchie. Za bezpochyby nejvýznamnější počín v oblasti ochrany kulturního dědictví a tvorby právních předpisů regulujících památkovou péči lze zcela jistě považovat císařské rozhodnutí z 31. 12. 1850. Tímto císařským patentem byly památky stavební dány pod ochranu státu a ministerstva pro obchod, průmysl a veřejné stavby. Tímto patentem též bylo uloženo zřídit Centrální komisi pro výzkum a zachování i stavitelských památek, tak vzniká první „památkářská“ instituce na území monarchie s působností i pro české země. V rámci této komise zřízena byla funkce tzv. konzervátorů, jejichž úkolem bylo pořizovat soubor památek a upozorňovat na veškeré okolnosti, které by jejich ochranu ohrožovaly. V Zemích českých působilo 14 konzervátorů, na Moravě 1. Rovněž byla založena archivace stavebních plánů stavebních památek. Výše uvedená komise nedisponovala výkonnými pravomocemi, rovněž právní úpravu nebyla jednotná, památky jsou vnímány především jako jednotliviny, objekty, které jsou chráněny z hlediska jejich historického významu, předmětem ochrany nebyly ovšem soubory stavebních uměleckých památek jaké představují historický města, historické čtvrti. V roce 1859 byla tato komise přičleněna k ministerstvu kultury a k vyučování a v roce 1872 byla tato komise přejmenována na Centrální komisi pro péči o památky a její působnost byla rozšířena na památky movité. Za památky byly považovány věci a stavby pocházející minimálně z 18. století. Statut této komise řídící se obecnými zásadami puristickými tedy snahou uvést památku do údajného původního vztahu bez ohledu na její další stavební genezi, byl změněn až v roce 1911, kdy byl při této komisi ve Vídni zřízen Státní památkový úřad.

Z právní úpravy platné před vznikem samostatného československého státu, které měly jistou souvztažnost k péči o architektonické dědictví je nezbytné uvést zejména řády stavební, které platily parciálně v různých částech zemí českých pravděpodobně inspirovány obecnými řády městskými – např. zákon č. 40/1886 čes.z.z., Stavební řád pro Prahu, zák.č.5/1889 čes.z.z., Stavební řád pro Čechy, zák.č.63/1894 mor.z.z., Stavební řád pro Brno, zák.č.64/1884 mor.z.z., Stavební řád pro markrabství Moravské. Třeba říci, že tyto předpisy stavebního práva v zásadě bez podstatnějších změn platily až do roku 1949, kdy byly nahrazeny prvním komplexním zákonem o územním plánování a výstavbě obcí č. 280/1949 Sb., Ve vztahu k památkové péči je možné citovat ust. §38 zák. 64/1894 mor.z.z., Stavebního řádu pro markrabství Moravské, kde se praví: „rovněž budiž přihlíženo k tomu, aby k provedení stavby dotyčné náměstí, třída nebo ulice nebyly zohyžďeny; stalo-li by se tak, může stavební úřad odepřítí povolení ke stavbě takové. Přestože již tehdy posouzení věci vycházelo z diskreční pravomoci rozhodujícího stavebního úřadu vykládalo se toto ustanovení ve prospěch památkové péče, jak dokládají některá rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. Konec konců i stavební řád pro Prahu obsahoval ve svém ust. §34 formulaci

„že při komisionálním řízení buď též plány bedlivě zkoušeny se zřetelem k tomu co stanoví tento stavební řád jakož i s ohledem ku zdravotním a jiným poměrům veřejným, všelike pak změny ježto se podle toho učinit mají v předmětu stavebním, buď též v plánu naznačeny. Rovněž buď přihlíženo k tomu čeho vyhledává krasochuť, i může tedy stavební úřad odepřít také povolení ku stavbě, kterou by náměstí, třída, nebo ulice patrně zohydila“. Tato právní úprava mimo jiné zakládala povinnost obcím vytvářet pro své územní obvody regulační a zastavovací plány, resp. plány polohy, které určovaly základní limity využití území jako je zastavitelnost, výška střešní římsy, uliční čáru a ty byly závazné při povolování jednotlivých staveb. Bohužel tyto instituty práva stavebního byly zaváděny nikoliv z důvodu ochrany ochrany historického stavebního dědictví, ale proto, aby se usnadnila asanace a moderní přestavba v historických městských částech. Nicméně právě tyto právní normy svou značnou obecností a zejména asanačním a demoličním zaměřením iniciovaly první zcela zásadní veřejnou diskusi o mezích asanačních zásahů a smyslu ochrany památek v širším urbanistickém kontextu.

V tomto směru zcela zásadní význam pro popularizaci a medializaci problému ochrany hmotného památkového dědictví a pro počátky moderních úvah o smysluplnosti této ochrany v širším měřítku měly plány na asanaci pražského Starého města. Ve veřejné soutěži obcí vyhlášené na regulační plán asanační oblasti, která byla vyhlášena v roce 1886, zvítězil tzv. „Hurtigův plán“. Ten nenavrhoval nic jiného než masové zboření Josefova, Starého města s výjimkou několika významných staveb sakrálních a veřejných, jako Staroměstská radnice, Klementinum ad.

V návaznosti na tento koncept byl v roce 1893 přijat zákon č. 22 ř.z. tzv. asanační, který vymezoval asanované území a dával obci pražské kromě jiného vyvlastňovací právo na tomto území a stanovoval systém různých daňových úlev jednotlivým stavebníkům. Po té co byl částečně zrealizován – zbořen Josefov a severní strana Staroměstského náměstí zvedla se proti dalším asanačním zásahům mimořádně silná vlna veřejného odporu, představovaná především slavným protestním manifestem „Bestia triumphans“ Viléma Mrštíka a která ve svých důsledcích vedla v roce 1900 k založení Klubu za starou Prahu. Instituce, která brání kulturní dědictví úspěšně do dnešních dnů. Působení Klubu neomezovalo se jenom na Prahu, neboť již v prvním desetiletí vyvolalo následování v řadě dalších českých historických měst a celkově vedlo k mimořádnému rozkvětu památkové ochrany a péče o historické stavební a urbanistické dědictví. Vzpomeňme na mnohé významné představitele této instituce, kteří se zapsali nejen do historie památkové péče, ale též do dalších uměleckých a vědeckých oborů, jako byly např. architekti Bohumil Hypšman, Antonín Engel, Pavel Janák, Jan Koula, Josef Chochol, nebo historici a historici umění jako byl Jaroslav Gol, František Ruth, Zdeněk Wirth, V.V. Štech, Cyril Merhaut, Emanuel Poche, konec konců duchovním otcem Klubu za Starou Prahu byl Vilém Mrštík, Jan Zrzavý působil dokonce jako placený sekretář Klubu. Skutečnost, že Praha zůstala jako historické město do značné míry zachována a že Pražská památková rezervace patří k největší svého druhu, je bezpochyby jedním z důsledků aktivní činnosti tohoto intelektuálního centra. Bezpochyby lze říct, že vznik Klubu za Starou Prahu v roce 1900 je zlomovým rokem od izolovaných spontánních akcí k systematické, organizované práci odborníků a občanských iniciativ, které vytvářejí na základě odborných, expertních podkladů a právních analýz oponenturu magistrátním a dalším akcím v

prostoru historické Prahy s menší či větší mírou úspěšnosti především s ohledem na kvalitu respektive nekvalitu platné právní úpravy.

Tím že Klub od samého počátku sdružoval přední architektky a historiky umění, kteří stáli u zrodu moderní koncepce české památkové péče a kteří zároveň se přímo účastnili v různých komisích a orgánech na vytváření regulačních plánů pro Prahu bylo postupně zabráněno další devastaci historického jádra města a postupně omezována účinnost asanačního zákona. Období I. republiky je v oblasti památkové péče významně poznamenáno činností tzv. Státní regulační komise pro hlavní město Prahu s okolím. Komise byla zřízena zákonem č. 88/1920 Sb., tato komise zpracovávala „upravovací plán Starého města, který do určité míry omezil masivní demoliční zásahy do historické zástavby. Odbornou garanci ve smyslu památkové péče představoval Státní památkový úřad v Praze, Brně a Bratislavě a jeho expertní a výzkumné aktivity položily v podstatě základy současné odborné památkové péče.

Po roce 1948 se pochopitelně „revoluční změny“ promítly i do oblasti památkové péče, kdy došlo k dělení historického dědictví ve smyslu ideologickém a třídní pohled a neexistence adekvátní právní úpravy vedla k masivní degradaci hmotného památkového dědictví, kdy objekty byly socializovány, byl jim odebrán původní smysl a předávány k účelům zcela nevhodným postiženy byly zejména rozsáhlé sakrální stavby. Na druhé straně však již v roce 1950 dochází k prohlášení 30 dochovaných historických jader měst památkovými rezervacemi. V roce 1951 byly vládním nařízením č. 112/1951 Sb., z původních Státních památkových úřadů vytvořeny tzv. památkové ústavy, které se měly koncentrovat na výzkumné a poradní úkoly. Vlastní výkon památkové péče byl svěřen krajským národním výborům a MK ČR na celostátní úrovni. Památková ochrana se však nechápala jako samostatná odborná rozhodovací činnost a je vnímána jako součást konkrétních správních řízení. K reorganizaci a nové hmotně právní úpravy památkové péče došlo až na základě zákona č. 2/1958 Sb., O kulturních památkách, kterým se při MK ČR, jako ústřednímu orgánu státní správy v oblasti památkové péče zřídil Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, s tím, že provádí výzkum, průzkum, dokumentaci, vědecké hodnocení a popularizaci památek, řeší otázky teorie a praxe ochrany, konzervace, obnovy a kulturního využití památek, poskytuje odbornou a metodickou pomoc při ochraně památkové péče. Konkrétní výkon státní památkové péče byl ponechán výkonným orgánům krajských národních výborů, podle jejichž pokynů měly na ochranu památek i okresní a místní národní výbory. Zákon vycházel z koncepce ochrany všech objektů nesoucí znaky kulturní památky bez ohledu na to, zda byly oficiálně registrovány či nikoliv. Tím se ovšem v praxi vkládala do rukou decizních orgánů státní správy možnost vyložit si voluntaristicky pojem památky podle aktuální potřeby. Významným novým faktem bylo zavedení institutu národní kulturní památky, památkové rezervace a ochranných pásem. Národní kulturní památky prohlašovala vláda a rezervace a ochranná pásma ohlašovalo Ministerstvo školství a kultury. Rovněž byla zavedena evidence kulturních památek svěřena krajským národním výborům, která představuje přímého předchůdce dnešního Ústředního seznamu kulturních památek vedeného ministerstvem kultury. Dobré je rovněž připomenout, že v roce 1954 vznikl Státní ústav pro rekonstrukce památkových měst a objektů (SÚRPMO), nyní již bohužel neexistující, který díky svému odbornému zázemí a díky rozsahu a všestrannosti práce představoval zcela ojedinělou strukturu v oblasti odborné památkové péče. Přes toto

formální organizační instrumentárium nelze než konstatovat, že v období socializované a centrálně řízené ekonomiky přestože do určité míry docházelo k některým rekonstrukčním a obnovovacím zásahům do hmotného památkového dědictví v průměru památky převážně chátraly.

Na druhou stranu nedostatek finančních prostředků a koneckonců i ideologizace péče o památkové dědictví paradoxně vedl k relativnímu uchování značného rozsahu velmi cenných zejména stavebních památek bez větších destruktivních zásahů. Přesto díky postupnému chátrání památkového fondu, díky nevhodnému využívání např. zemědělskými družstvy, výrobními podniky, armádou či školskými zařízeními došlo v období po únoru 1948 do listopadu 1990 k nenahraditelné ztrátě téměř tří tisíc stavebních památek. Bohužel značně tragická je ve vztahu k památkovému fondu i bilance posledního čtvrtstoletí, kdy naopak dostatek finančních prostředků působí ve vztahu k uchování hmotného památkového dědictví a zejména ve vztahu k jeho obsahové autenticitě obdobně zhoubně a proces destrukce bohužel pokračuje a má do značné míry stoupající tendence. Chybu pochopitelně lze hledat zejména v zastaralosti platné právní úpravy, ale také v postupné ztrátě citlivosti k historickému obsahu a kontextu památkových objektů a postupně se šířící ztrátě historické paměti.

JUDr. Tomáš Louda, CSc.,

I. Úvod

„Památková péče zajišťuje ochranu části kulturního dědictví. Dotýká se nejen orgánů veřejné správy, ale především velmi širokého okruhu subjektů, vlastníků kulturních památek a vlastníků nemovitostí ležících v památkově chráněných územích. Výkon veřejné správy na úseku památkové péče je v České republice decentralizován. Cílem památkové péče je poznávat, chránit, uchovávat a zprostředkovávat a předat dalším generacím památkový fond.“¹

Legislativní analýza právních předpisů v oblasti památkové péče na území České republiky má za cíl nejprve konstatovat stávající právní úpravu, a to ve všech úrovních našeho právního řádu. Normy upravující oblast památkové péče budou řazeny od norem s nejvyšší právní silou po normy s právní silou nejnižší.

Postupně budou pojednány mezinárodní úmluvy včleněné do našeho právního řádu a nařízení Evropských společenství. V oblasti památkové péče byly sjednány mezinárodní úmluvy o ochraně kulturního dědictví. (Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k této úmluvě (č. 94/1958 Sb.), Úmluva o opatřeních zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků (č. 15/1980 Sb.) Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví byla vyhlášena pod č. 159/1991 Sb. Pod č. 73/2000 Sb. m. s. byla publikována Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy. Pod č. 99/2000 Sb. m. s. byla zveřejněna Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy. Evropská úmluva o krajině byla vyhlášena ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 13/2005 Sb. m. s.

Základním právním předpisem je zákon o státní památkové péči č. 20/1987 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „památkový zákon“). Pojednány budou též oborově související ty části právních předpisů, která bezprostředně upravují problematiku památkové péče a nejsou součástí památkového zákona, ale jiných právních předpisů.

V návaznosti na tento ucelený přehled budou konstatovány vazby mezi jednotlivými předpisy v oblasti památkové péče a dále jmenovány jednotlivé orgány veřejné moci včetně pravomocí, které jim zákony přiznávají. Bude-li docházet k překrytu při výkonu těchto pravomocí, bude na toto upozorněno a budou uvedena jiná možná řešení této situace. Analýzu právních předpisů v oblasti památkové péče bude uzavírat pojednání o možných rizicích současně platné právní úpravy.

¹ Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016, zpracováno Odborem památkové péče MK ČR v březnu 2011, str. 2.

2. Počátky vzniku právní úpravy památkové péče

Za významný počín v oblasti ochrany kulturního dědictví a tvorby právních předpisů regulující památkovou péči lze považovat císařské rozhodnutí z období Rakouska – Uherska ze dne 31. prosince 1850. Tímto rozhodnutím byly dány stavební památky pod ochranu státu a ministerstva pro obchod, průmysl a veřejné stavby. Toto císařské rozhodnutí dále ukládalo povinnost zřídit Centrální komisi pro výzkum a zachování stavitelských památek.² Komise se sídlem ve Vídni poprvé zasedala 10. ledna 1853. Její působnost byla celostátní, vztahovala se tedy se i na české země. V rámci této komise byla zřízena funkce tzv. konzervátorů, jejichž úkolem bylo pořizovat soupis památek a upozorňovat na všechny okolnosti, které by ohrožovaly ochranu stavebních památek. V oblasti Čech působilo čtrnáct konzervátorů, na Moravě jeden. V souvislosti s činností konzervátorů byl založen též archiv plánů stavebních památek.

Významným pro činnost komise byly dále rok 1859, ve kterém byla Centrální komise přičleněna k ministerstvu kultury a vyučování, a rok 1872, v němž byla komise přejmenována na Centrální komisi pro péči o památky. V témže roce byla její působnost rozšířena i na památky movité. Za památky se považovaly věci a stavby pocházející minimálně z 18. století. Pro absenci památkového zákona neměla však komise v té době žádné nařizovací pravomoci. Teprve až z podnětu prezidenta Centrální komise barona Josefa Alexandra Helferta³ byl od roku 1891 připravován první zákon, jehož předmětem úpravy byla ochrana kulturních památek. Centrální komise se řídila platnými zásadami své doby, které vycházely z především z purismu, tedy snahy uvést památku do jejího původního stavu bez ohledu na její pozdější stavební vývoj.

Statut komise byl změněn roku 1911. Při této komisi byl ve Vídni zřízen Státní památkový úřad.⁴ V Čechách se dále místo označení zemský konzervátor začal používat název zemský konzervátorský úřad.

K dalším významným vývojovým pokrokům došlo v květnu roku 1918, ve kterém začal působit C.K. zemský památkový úřad pro Království České. Jinak tomu bylo na území Moravy a Slezska, které zůstaly až do konce monarchie ve správě vídeňské Centrální komise.

V souvislosti se zánikem Rakousko – Uherské monarchie a vznikem první Československé republiky se v roce 1918 stalo nejvyšším úřadem pro oblast ochrany

2 Srov. <http://architektura.klenot.cz/dejiny-architektury/123-28-vyvoj-pamatkove-pece-ve-2-pol-20stoleti>.

3 Srov. http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=2375.

4 Srov. <http://architektura.klenot.cz/dejiny-architektury/123-28-vyvoj-pamatkove-pece-ve-2-pol-20stoleti>.

památek Ministerstvo školství a národní osvěty. Bývalý C. K. zemský památkový úřad pro Království České byl změněn na Státní památkový úřad s teritoriální působností pro území Čech, Moravy, Slezska a Slovenska. Od října roku 1919 byl poté zřízen Vládní komisariát pro zachování památek na Slovensku a od dubna roku 1920 zahájil činnost Státní památkový úřad pro Moravu a Slezsko se sídlem v Brně. Za okupace byly úřady v Praze a Brně sloučeny do Památkového úřadu v Praze. V Brně byla namísto samostatného památkového úřadu zřízena pobočka Památkového úřadu v Praze.

Pro dokumentaci památek byl roku 1919 založen Státní fotometrický ústav v Praze.⁵ Pro výzkum archeologických památek došlo téhož roku k založení Státního archeologického ústavu v Praze.

Po osvobození v roce 1945 se Státní památkový úřad opět rozdělil na památkový úřad s územní působností pro Čechy se sídlem v Praze a na památkový úřad s územní působností pro Moravu a Slezsko se sídlem v Brně. Dále byl zákonem z roku 1946 definován státní kulturní majetek a v návaznosti na to byly zřízeny Národní kulturní komise pro správu státního kulturního majetku v Praze a Bratislavě.

Roku 1949 došlo v rámci změn v teritoriálním uspořádání uvnitř státu ke zrušení zemí a zavedení krajských národních výborů. V návaznosti na tuto změnu byly oba památkové úřady v roce 1950 opět sloučeny.

Roku 1951 bylo vydáno vládní nařízení č. 112/1951 Sb., o reorganizaci památkové péče. Na základě tohoto nařízení se staly památkovými orgány od roku 1952 krajské odbory školství, věd a umění. Památkový úřad byl přejmenován a reorganizován na Státní památkový ústav. Národní kulturní komise v Praze se stala pouhým poradním sborem ministra a již nebyla nadána pravomocí spravovat majetek, který jí byl dříve svěřen.

Období pro roce 1950 bylo významné pro oblast památkové péče i díky dalším skutečnostem. V roce 1952 vzniklo na základě usnesení vlády 30 městských památkových rezervací. V návaznosti na to byl schválen postup na zajištění péče o opravu některých domů v historických jádrech měst tamějším ministerstvem školství, věd a umění. Pro městské památkové rezervace začaly být zpracovávány asanační plány, studie a návrhy na celkovou obnovu. V roce 1956 vznikl Státní ústav pro rekonstrukce památkových měst a objektů (SÚRPMO)⁶. Práce tohoto ústavu byla svým rozsahem a všestranností v oblasti památkové péče v podstatě jedinečná v celé Evropě. S postupujícím během času však v důsledku existence právních a ekonomických institutů jako bylo socialistické vlastnictví, centrálně řízená ekonomika i konečně z důvodu trvalého nedostatku finančních prostředků docházelo k opravám a obnovám památek v menším objemu a památkové rezervace ve skutečnosti chátraly.

Opatřením ministra byl roku 1953 vytvořen speciální státní orgán s názvem Státní památková správa. Tento orgán nově zahrnoval agendu Národní kulturní komise, Státního památkového ústavu v Praze s pobočkou v Brně a Státního fotometrického ústavu.

5 Srov. <http://architektura.klenot.cz/dejiny-architektury/123-28-vyvoj-pamatkove-pecce-ve-2-pol-20století>.

6 Srov. <http://architektura.klenot.cz/dejiny-architektury/123-28-vyvoj-pamatkove-pecce-ve-2-pol-20století>.

Ke kodifikaci norem upravující oblast památkové péče speciálním zákonem došlo v roce 1958. Tento zákon č. 22/1958 Sb. definoval památku jako každý kulturní statek, který byl dokladem historického vývoje společnosti, jejího umění, techniky, vědy či jiných oborů lidské práce a života. Za památku se již nepovažovaly jen ty památky, které byly zapsány ve státních seznamech památek, ale všechny takové památky, které splňovaly právě uvedené podmínky. Pro případ sporů, respektive pochybností o tom, zda se o památku jedná, rozhodovaly ve správním řízení orgány památkové péče. Vrcholným orgánem památkové péče se stalo ministerstvo školství a kultury. Při tomto ministerstvu byl dále zřízen Státní ústav památkové péče a ochrany přírody. Dalšími orgány v oblasti památkové péče byly krajské národní výbory a krajská střediska státní památkové péče a ochrany přírody.⁷

Zákon č. 22/1958 Sb. zůstal v platnosti až do roku 1987, ve kterém byl přijat nový zákon o památkové péči č. 20/1987 Sb. Tento právní předpis byl změněn a doplněn řadou novel, platný je však do dnes. Následný text této analýzy se bude zabývat rozбором tohoto právního předpisu. Pro srovnání s dříve platným zákonem regulací oblast památkové péče lze uvést, že zákon č. 20/1987 Sb. upřesnil a tím vlastně i zúžil pojem kulturní památky. Za kulturní památky se podle dikce tohoto zákona považují jen ty, které byly ministerstvem kultury za kulturní památku prohlášeny. Podrobný rozbor předpisu bude následovat.⁸ Z novelizací památkového zákona v období posledních deseti let k nejvýznamnějším náleží následující. V návaznosti na vstup České republiky do Evropské unie bylo zákonem č. 18/2004 Sb. nově upraveno uznávání odborné kvalifikace. Nálezem Ústavního soudu publikovaným pod č. 240/2005 Sb. bylo zrušeno ustanovení o vynětí řízení o prohlašování věcí za kulturní památku z režimu správního řádu. „Zákon č. 1/2005 Sb., o rozpočtovém určení daní, nově upravil otázku nabývání vlastnictví archeologických nálezů. Ve většině případů vlastnictví archeologických nálezů připadne místně příslušnému kraji. Další změnu v oblasti památkové péče přinesl zákon č. 186/2006 Sb., který byl přijat v souvislosti se schválením nového stavebního zákona. Byl zaveden institut závazného stanoviska vydávaného podle § 149 správního řádu v případech, kdy dále ve věci je dána rozhodovací pravomoc stavebního úřadu. Nově byla dána možnost vymezení nařízením kraje území s archeologickými nálezy. Nařízení bude vymezovat území, kde je stanovena oznamovací povinnost před prováděním zásahu do archeologického dědictví. Novela památkového zákona č. 158/2007 Sb. stanovila lhůtu pro vypracování písemného vyjádření odborné organizace pro řízení o obnově kulturních památek a zásahů v památkově chráněných územích. Zákon č. 189/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, podřadil řízení o zrušení prohlášení věci za kulturní památku pod režim správního řádu. Další novela památkového zákona č. 307/2008 Sb. nově zavedla plány ochrany památkových rezervací a památkových zón, jejichž využití má vést ke snížení administrativní zátěže účastníků řízení. Novela zvýšila doposud velmi nízké horní hranice pokut na 2 000 000 a 4 000 000 Kč. Významnou změnou bylo přijetí nového správního řádu a stavebního zákona. Dotčené orgány, mezi něž patří i orgány památkové péče,

7 Srov. <http://architektura.klenot.cz/dejiny-architektury/123-28-vyvoj-pamatkove-pecce-ve-2-pol-20století>.

8 Kozlerová L., Hrabák V.: Památková péče v ČR, 2011.

již nevedou samostatná správní řízení, ale vydávají závazná stanoviska dle § 149 správního řádu do řízení stavebních úřadů. Pod č. 13/2005 Sb.m.s. byla publikována Evropská úmluva o krajině.⁹

Závěrem krátkého historického exkurzu je třeba upozornit na zásadní změnu organizace veřejné správy právě ve vztahu k výkonu pravomocí v oblasti památkové péče. Ke dni 1. ledna roku 2003 byly zrušeny okresní úřady, které vykonávaly funkci prvoinstančního správního orgánu na úseku státní památkové péče. Nově se správními orgány I. stupně staly obecní úřady obcí s rozšířenou působností v případě řízení týkajících se kulturních památek a krajské úřady v případě řízení týkajících se národních kulturních památek. Jde o orgány územní samosprávy, které vykonávají státní správu na úseku památkové péče v přenesené působnosti obcí, případně krajů. Odvolacími orgány jsou krajské úřady a Ministerstvo kultury.

⁹ Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016, zpracováno Odborem památkové péče MK ČR v březnu 2011, str. 2.

3. Mezinárodní spolupráce a přijaté smlouvy

3.1 Mezinárodní spolupráce

Mezinárodní instituce zabývající se evidencí kulturního dědictví světového nebo mezinárodního významu jsou mezinárodní organizace UNESCO a ICOMOS.

„Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) byla založena roku 1945. Je mezinárodní vládní organizací při OSN. Jejím posláním je přispívat k vzájemnému porozumění a sblížování mezi národy na základě mezinárodního rozvíjení výchovné, vzdělávací, vědecké a ostatní kulturní činnosti. Sektor kultury řeší i záchranu kulturního dědictví.“¹⁰

„Mezinárodní rada pro památky a sídla (ICOMOS) byla založena roku 1965 v Polsku. Zastřešuje mezinárodní otázky teorie a praxe památkové péče. Podporuje bádání, ochranu, restaurování a prezentaci nemovitých kulturních památek a sídel. Má nezastupitelnou úlohu při výměně mezinárodních zkušeností. Dokumenty vydané prostřednictvím ICOMOS nejsou právně závazné, ale při schválení všemi národními komitéty ICOMOS tvoří základ pro odborné otázky a praxi v každé členské zemi.“¹¹

Mezivládní organizací, při které jsou také řešeny otázky památkové péče, je Rada Evropy. Byla založena v roce 1949, po dobu své existence přijala řadu úmluv a deklarací zaměřených na záchranu architektonického i archeologického dědictví. Česká republika využívá této spolupráce od roku 1993.¹²

V roce 1959 bylo založeno Mezinárodní centrum pro studium ochrany a restaurování kulturního dědictví. Toto centrum bylo založeno organizací UNESCO, a to jako mezinárodní vědecká instituce. Česká republika přistoupila ke spolupráci s touto institucí v roce 1995.¹³

Přehled mezinárodně významných institucí v oblasti památkové péče doplňuje Mezinárodní rada muzeí, která byla založena v roce 1946 jako základní organizace muzejních pracovníků.¹⁴

10 <http://cs.wikipedia.org/wiki/UNESCO>.

11 <http://cs.wikipedia.org/wiki/ICOMOS>.

12 Srov. http://cs.wikipedia.org/wiki/Rada_Evropy.

13 Srov. <http://cs.wikipedia.org/wiki/UNESCO>.

14 Srov. <http://www.skupcr.cz/odborne-organy/cesky-komitet-modry-stit/mezinarodni-rada-muzeu-icom>.

3.2 Mezinárodní smlouvy, charty, úmluvy

V oblasti památkové péče a ochrany kulturního dědictví byla přijata na mezinárodní úrovni celá řada dohod. Ať už jsou nazývány smlouvami, chartami či úmluvami byly přijímány s jediným cílem společným všem vyspělým civilizacím, a to zabezpečit ochranu kulturního dědictví, co největší možnou měrou a v co nejširším územním rozsahu. Níže uvedené mezinárodní dohody jsou tohoto úsilí nezpochybnitelným dokladem.

Athénská charta, 1931

Athénská charta byla přijata na konferenci CIAM¹⁵ roku 1933 a v podstatě je možné konstatovat, že se stala teoretickým základem funkcionalistického urbanismu. Základní téma konference připravila holandská skupina CIAM již r. 1931, kdy definovala, že „pojem funkčního města vychází z toho, že forma města je určována jeho základními funkcemi: bydlením, prací, rekreací a je svazující dopravou. Tyto prvky určují formu města ...“ První tři funkce je třeba scelit do stejnorodých, od sebe však oddělených oblastí - zón. Čtvrtá, doprava, předchozí spojuje. Účastníci kongresu se sešli v létě roku 1933 a následně schválili Zásady, jejichž obsah vyplynul z návrhu jednotlivých delegací a diskusí. Jednotlivá jednání připravoval a řídil C. van Eesteren.¹⁶

Roerichův pakt, 1935

Původní myšlenkou předcházející uzavření tohoto paktu byla myšlenka odpovědnosti vůči kulturnímu dědictví za války. Pakt byl uzavírán s cílem, co nejvíce ochránit kulturní dědictví i v dobách pro kulturní památky ne příliš příznivých, a to za válečného stavu. Podstatou Roerichova paktu je dohoda na mezinárodní úrovni s cílem zabránit rozsáhlým destrukcím kulturního dědictví na bojištích i v zázemí. V návaznosti na tento pakt byly pakt uzavírány další mezinárodní úmluvy, z nejvýznamnějších Haagská konvence z roku 1954.¹⁷

Haagská úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k této úmluvě, 1954

Tato úmluva včetně protokolu je přímo závazná i pro Českou republiku, podrobněji je proto pojednána v následující kapitole.

Mezinárodní charta o konzervaci a restaurování památek a sídel, 1964

K přijetí této mezinárodní charty došlo na II. Mezinárodním kongresu architektů

15 Více http://cs.wikipedia.org/wiki/Congr%C3%A8s_International_d'Architecture_Moderne.

16 http://cs.wikipedia.org/wiki/Ath%C3%A9nsk%C3%A1_charta.

17 http://www.cz-museums.cz/UserFiles/File/vestnik%20AMG/4_04.pdf.

a techniků historických památek v Benátkách v květnu roku 1964. Charta definuje pojmy jako historické památky, konzervace a restaurování památek, památková sídla a vykopávky. Též byla přijata s cílem ochraňovat historické památky a uchovat je pro další pokolení.¹⁸

Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, 1975

Tato úmluva je přímo závazná i pro Českou republiku, podrobněji je proto pojednána v následující kapitole.

Mezinárodní charta kulturního turismu, 1976

Tato charta byla podepsána, a dohoda tak uzavřena, v Bruselu roku 1976. K základním impulsům pro uzavření této charty byla myšlenka, že „v nejširším možném významu patří přírodní a kulturní dědictví všem lidem. Všichni mají právo i odpovědnost chápat, oceňovat a uchovávat jeho univerzální hodnoty.“¹⁹ V chartě podrobněji rozváděn pojem dědictví a je zdůrazňován historický vývoj společnosti, různorodost národních, regionálních i místních identit. Je pamatováno na to, že přírodní a kulturní dědictví je nedílnou součástí moderního života. Každé místo a každá komunita jsou svým způsobem nenahraditelné a představují základ současných aktivit i budoucího rozvoje.²⁰

Mezinárodní charta o historických zahradách, 1982

K podpisu této charty došlo 15. prosince 1982 v Itálii ve městě Florencie na základě rozhodnutí Mezinárodního výboru pro historické zahrady již z května téhož roku. Dle dikce charty je historická zahrada „architektonická a vegetační kompozice, jež je z hlediska dějin nebo umění celospolečensky významná. Jako taková je považována za památku.“²¹ Typovým znakem historické zahrady je též to, že její vzhled se mění v závislosti na cyklické změně jednotlivých ročních období, její vzhled je pomíjivý, ale i obnovitelný.²²

Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy, 1985

Tato úmluva je přímo závazná i pro Českou republiku, podrobněji je proto pojednána v následující kapitole.

Mezinárodní charta pro záchranu historických měst, 1987

Mezinárodní charta pro záchranu historických měst byla přijata ve Washingtonu roku 1987. Tvůrci této charty již na samém začátku charty uvádějí, že všechna města

18 <http://www.restauro.cz/archiv/Bencharta.htm>.

19 Srov. Preamble Charty.

20 <http://www.npu.cz/download.php?FNAME=1198226060.upl&ANAME=elpubl071221icomos.pdf>.

21 Čl. 1 charty.

22 <http://www.npu.cz/download.php?FNAME=1198226060.upl&ANAME=elpubl071221icomos.pdf>.

na světě v důsledku svého ať už spontánního vývoje nebo uváženého projektu jsou výrazem určité rozmanitosti společnosti v minulosti a jsou historická. Přijátá charta se týká velkých nebo malých měst, historických center nebo čtvrtí a jejich prostředí přírodního i zastavěného. Společným znakem těchto sídel je skutečnost, že vyjadřují hodnoty vlastní městským tradičním civilizacím. Cílem přijaté charty je pak zajištění ochrany těchto sídel.²³

Mezinárodní charta o řízení archeologického dědictví, 1990

Tato charta byla přijata v Lausanne roku 1990. V úvodu charty se uvádí, že „archeologické dědictví představuje hlavní svědectví o lidské činnosti v minulosti. Proto je jeho ochrana a jeho pozorné řízení nezbytné, aby archeologové a další vědci je mohli studovat a vykládat jménem současných a budoucích generací, a to v jejich prospěch.“²⁴ Ochrana archeologického dědictví musí být založena na spolupráci specialistů nejrůznějších oborů, spolupráci veřejných orgánů, badatelů, soukromých podniků a široké veřejnosti. V návaznosti na definici archeologického dědictví je dále v chartě specifikována politika tzv. integrované ochrany, principy ochrany archeologického dědictví prostřednictvím zákonodárství a ekonomiky, vytváření soupisů archeologického dědictví, údržba a uchování dědictví, profesní kvalifikace osob a samozřejmě mezinárodní spolupráce.²⁵

Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy, 1992

Tato úmluva je přímo závazná i pro Českou republiku, podrobněji je proto pojednána v následující kapitole.

Dokument o autenticitě, Nara 1994

Dokument o autenticitě byl přijat v japonském městě Nara roku 1994, je koncipován v duchu Benátské charty z roku 1964, ctí principy této charty a představuje její koncepční prodloužení. Dle Preambule dokumentu je „rozmanitost kultur a kulturního dědictví nenahraditelným intelektuálním a duchovním bohatstvím celého lidstva. Je zapotřebí, aby byla uznávána jako rozhodující hledisko jeho vývoje. Základními faktory vývoje lidstva zůstávají nejen jejich ochrana, nýbrž i jejich další rozvoj.“²⁶

V dokumentu je připomínáno, že kulturní dědictví každého je kulturním dědictvím všech a zodpovědnost za kulturní dědictví a za způsob, jak s ním nakládat, patří především kulturnímu společenství, které je vytvořilo. Dokument se dále zabývá vymezením pojmů hodnota a autentičnost kulturního dědictví, péče o kulturní dědictví a informační zdroje.

23 http://www.zaopavu.cz/storage/mezinarodni_umluvy/kulturni_dedictvi/Washington_charta.rtf.

24 http://www.krusta.cz/storage/1144009326_sb_icosos.doc.

25 http://www.krusta.cz/storage/1144009326_sb_icosos.doc.

26 http://www.krusta.cz/storage/1144009326_sb_icosos.doc.

Mezinárodní charta o ochraně a gesce kulturního dědictví pod vodou, 1996

Tato mezinárodní charta byla uzavřena ve městě Sofia v roce 1996 s cílem podpory ochrany a gesce kulturního dědictví pod vodou, které se nachází ve vnitrozemských vodách, ve vodách pobřežních, v mělkých mořích a v námořních fondech oceánů. Za kulturní dědictví pod vodou se považuje „archeologické dědictví, které se nachází v prostředí pod vodou nebo které bylo vyzdviženo. To zahrnuje ponořené stavby a místa, místa ztroskotání, vyvržené trosky a jejich kontext archeologický a přírodní. Svým vlastním charakterem kulturní dědictví pod vodou je kulturním statkem mezinárodního rozměru. Velká část kulturního dědictví pod vodou se nachází v mezinárodním území a těží ze spojení a mezinárodní výměny v jejichž průběhu se lodě a jejich obsah ztratily, daleko od jejich původního místa a určení.“²⁷ V návaznosti na právě uvedené byly v chartě stanoveny principy ochrany dědictví, a to jak z pohledu stanovení programu, financování, určení technik archeologických zásahů, vytváření dokumentace, konzervace materiálů, podávání zpráv, archivace a mezinárodní spolupráce.

Mezinárodní charta o lidovém stavebním dědictví, 1999

Mezinárodní charta o lidovém stavebnictví byla podepsána v Mexiku v roce 1999. V úvodu této úmluvy se uvádí, že „lidové stavební dědictví je významné jako základní výraz kultury lidských společností a výraz jejich vztahu k obývaným územím; zároveň vyjadřuje kulturní rozmanitost světa. Lidová stavba je tradičním a přirozeným prostředkem, kterým komunity vytvářely svá obydlí. Je vždy výsledkem vývojových procesů a proměn, vyvolávaných životním prostředím i proměnlivými vlivy sociálních podmínek.“²⁸ Charta byla přijímána jako určitý způsob obrany před socioekonomickou globalizací a s cíli stanovit principy údržby a ochrany lidového stavebního dědictví. Co se týká definování tzv. lidové stavby, klade charta důraz především na lokálnost nebo regionální charakter stavby, konkrétní podmínky a účinnost ochrany lidového stavebního dědictví závisí především na odhodlanosti a angažovanosti toho kterého společenství.

Mezinárodní charta o kulturním turismu, 1999

V roce 1999 byla v Mexiku přijata Mezinárodní charta o kulturním turismu. Stěžejním tématem, kterým se charta zabývá je vztah kulturního dědictví a turismu. „Národní a mezinárodní turismus byl a zůstává jedním z hlavních nositelů kulturních výměn, příležitostí k profesionální zkušenosti nejen toho co přežilo z minulosti, ale též ze současného života jiných lidských skupin. Je stále více uznáván jako pozitivní síla, která podporuje zachování přírodního a kulturního dědictví. Turismus může pochopit ekonomické charakteristiky kulturního dědictví a využít je pro zachování při tvorbě zdrojů, rozvíjení výchovy a pohnout politikou. Reprezentuje základní ekonomický pokus pro mnohé země a četné regiony a může být důležitým

27 http://www.krusta.cz/storage/1144009326_sb_icosos.doc.

28 http://www.krusta.cz/storage/1144009326_sb_icosos.doc.

faktorem rozvoje, když je řízen s úspěchem.⁴²⁹ Cílem charty je podporovat zachování kulturního dědictví, co nejvíce se zasadit o jeho zpřístupnění turistickým obcím a návštěvníkům, podpořit získávání finančních prostředků, které pak poslouží k aplikaci konkrétních principů navržených chartou.

3.3 Mezinárodní smlouvy závazné pro Českou republiku

Specifickou skupinou mezinárodních smluv, tak jak byly výše v přehledu uvedeny, jsou mezinárodní úmluvy závazné pro Českou republiku. Tyto smlouvy můžeme rozdělit na přímo závazné předpisy mezinárodního práva a ostatní mezinárodní úmluvy. Do první skupiny náleží Evropská úmluva o krajině, Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy, Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy a Druhý protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků a ozbrojeného konfliktu z roku 1954. Tyto smlouvy byly řádně ratifikovány parlamentem a zveřejněny ve Sbírce mezinárodních smluv. Jde tedy o mezinárodní úmluvy, které jsou pro Českou republiku bezprostředně závazné. Do druhé výše zmíněné skupiny náleží Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k této úmluvě, Úmluva o opatřeních zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků a Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Tyto smlouvy byly zveřejněny ve Sbírce zákonů, a to buď sdělením nebo vyhláškou ministerstva zahraničních věcí. Níže je nejprve uveden jejich chronologický přehled, následně je podrobně popsán jejich obsah:

- Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k této úmluvě (Vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. 94/1958 Sb. a č. 71/2007 Sb. m.s.)
- Úmluva o opatřeních zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků (Vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. 15/1980 Sb.)
- Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 159/1991 Sb.)
- Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy (č. 73/2000 Sb. m. s.)
- Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (č. 99/2000 Sb. m. s.)
- Evropská úmluva o krajině (č. 13/2005 Sb. m. s.)

3.4 Struktura a obsah smluv dle 3.3

Mezinárodní úmluvy jsou níže řazeny v časovém sledu, tak jak byly postupně přijímány a následně ratifikovány Parlamentem České republiky. U každé z ratifikovaných úmluv je popsán jejich obsah a v rámci tohoto popisu zdůrazněny základní principy a cíle přijaté úmluvy.

3.4.1 a) Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k této úmluvě (č. 94/1958 Sb.)

Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k ní byly sjednány na mezinárodní konferenci, svolané Organizací Spojených národů pro výchovu, vědu a osvětu, konané v Haagu od 21. dubna do 14. května 1954 byla dne 14. května 1954.

Vláda schválila Úmluvu a Protokol dne 3. dubna 1957 a prezident republiky je ratifikoval dne 30. září 1957. Ratifikační listina byla uložena dne 6. prosince 1957 u generálního ředitele Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a osvětu. Úmluva a Protokol k této úmluvě byly zveřejněny na našem území Vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 94/ 1958 Sb. dne 5. listopadu 1958. Úmluva podle svého článku 33, odstavce 2 a Protokol podle svého odstavce 10, písmene b) nabyly účinnosti pro Československou republiku tři měsíce po uložení ratifikační listiny, tj. dne 6. března 1958.

Úmluva a Protokol k ní byly přijaty v návaznosti na skutečnost, že kulturní statky utrpěly za ozbrojených konfliktů těžké škody a že jsou rozvojem válečné techniky víc a více ohrožovány zničením a poškozením. Má-li být ochrana kulturních statků účinná, musí být organizována již v době míru jak vnitrostátními, tak mezinárodními opatřeními.

Obsahem úmluvy je vymezení pojmu kulturních statků, závazek ochrany, zabezpečení, šetření těchto kulturních statků. Závazek zamezení rozkrádání, loupení nebo zpronevěrování kulturních statků, páchané jakýmkoli způsobem, jakož i každý projev vandalismu vůči řečeným statkům a závazek nezabírání movitých kulturních statků na území jiné smluvní strany. Smluvní strany se dále zavázaly, že již v době míru pojmu do řádů a pokynů pro své vojsko ustanovení, která by zabezpečila zachovávání této Úmluvy, a že budou již v době míru vštěpovat příslušníkům svých ozbrojených sil úctu ke kultuře a kulturním statkům všech národů.

V hlavě druhé úmluvy je sjednáno poskytování tzv. zvláštní ochrany. „Zvláštní ochrana se kulturním statkům poskytuje jejich zápisem do „Mezinárodního rejstříku kulturních statků pod zvláštní ochranou“. Tento zápis může být proveden jen podle ustanovení této Úmluvy a za podmínky stanovených v Prováděcím řádu.“³⁰ Dále se Úmluva věnuje transportu kulturních statků pod zvláštní ochranou, transportu v naléhavých případech, imunity kulturních statků, případně dopravních prostředků sloužících výlučně k přemístění těchto statků před zábořem, ukořistěním a námořním ukořistěním.

K působnosti Úmluvy Čl. 18: „(1) Tato Úmluva se bude mimo ustanovení, jež mají nabyt účinnosti již v době míru, provádět za vypovězené války nebo za kteréhokoli jiného ozbrojeného konfliktu, který vznikne mezi dvěma nebo několika Vysokými smluvními stranami, i když válečný stav není uznáván jednou nebo několika z nich.

(2) Úmluva se bude provádět také ve všech případech úplné nebo částečné okupace území některé Vysoké smluvní strany, i když tato okupace nenarazí na žádný vojenský odpor.

(3) Není-li některá z mocností v konfliktu smluvní stranou této Úmluvy, mocnosti, které jsou smluvními stranami Úmluvy, zůstanou přesto ve vzájemných vztazích Úmluvou vázány. Kromě toho budou Úmluvou vázány vůči řečené mocnosti, jestliže tato mocnost prohlásí, že přijímá ustanovení Úmluvy, a pokud je provádí.

Způsob provádění této Úmluvy je určen Prováděcím řádem, který tvoří její nedílnou součást.³¹ Úmluva je podrobena ratifikaci signatářských států podle jejich příslušného ústavního řízení a ratifikační listiny budou uloženy u generálního ředitele Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a osvětu. V Úmluvě bylo nutno upravit i vztah i dříve přijatým úmluvám. Tuto úpravu nalezneme v Čl.36 v jeho odstavci prvním a druhém, ve kterých se postupně uvádí: „Ve vztazích mezi mocnostmi, které jsou vázány Haagskými úmluvami o zákonech a zvyklostech pozemní války (IV) a o bombardování námořními silami v době války (IX) - ať již jde o úmluvy ze dne 29. července 1899 nebo o úmluvy ze dne 18. října 1907 - a které jsou smluvními stranami této Úmluvy, doplní tato Úmluva výše uvedenou Úmluvu (IX) a Řád připojený k výše uvedené Úmluvě (IV) a nahradí znak určený v článku 5 výše uvedené Úmluvy (IX) znakem určeným v článku 16 této Úmluvy v případech, ve kterých tato Úmluva a její Prováděcí řád stanoví používání tohoto poznávacího znaku. Ve vztazích mezi mocnostmi, které jsou vázány Washingtonským paktem ze dne 15. dubna 1935 na ochranu uměleckých a vědeckých zařízení a historických památek (Paktem Roerichovým) a které jsou smluvními stranami této Úmluvy, doplní tato Úmluva Pakt Roerichův a nahradí poznávací vlajku určenou v článku III Paktu znakem určeným v článku 16 této Úmluvy v případech, ve kterých tato Úmluva a její Prováděcí řád stanoví používání tohoto poznávacího znaku. Text dohody je uzavírán ujednáním ohledně možnosti Úmluvu vypovědět, ujednáními ve vztahu k revizi Úmluvy a jejího Prováděcího řádu.

Krátce k obsahu Prováděcího řádu Úmluvy na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu. Stejně jako Úmluva je členěn na jednotlivé hlavy. V prvé je podrobněji upraven způsob a proces provádění kontroly plnění Úmluvy, včetně požadavku na jmenování delegátů ochranných mocností a jmenování generálního komisaře pro kulturní statky. „Delegáti ochranných mocností zjišťují porušení Úmluvy, vyšetřují se souhlasem strany, u níž jsou pověřeni, okolnosti, za nichž porušení nastala, činí na místě zákroky, aby ustala a je-li toho třeba, vyrozumívají o nich generálního komisaře. Informují ho o své činnosti.“³² „Generální komisař pro kulturní statky projednává s představitelem strany, u níž je pověřen a se zúčastněnými delegáty otázky, o nichž jest uvědomen, pokud jde o provádění Úmluvy.“³³ Má oprávnění rozhodovat a jmenovat v případech stanovených tímto Řádem.

Dle Čl.12. Prováděcího řádu se zřizuje se „Mezinárodní rejstřík kulturních statků pod zvláštní ochranou“. Do tohoto rejstříku pak dochází k zápisu kulturních statků způsobem v řádu podrobněji uvedeným.

V souvislosti s výše popsanou úmluvou sjednaly smluvní strany též Protokol, kdy zásadními závazky obsaženými v tomto Protokole jsou závazky následující: „Každá z Vysokých smluvních stran se zavazuje, že nedovolí vyvézt kulturní statky z území,

31 Srov. Čl. 20 Úmluvy.

32 Čl. 5 Prováděcího řádu.

33 Čl. 5 Prováděcího řádu.

kteřé obsadila za ozbrojeného konfliktu. Tyto kulturní statky jsou stanoveny v článku 1 Úmluvy o ochraně kulturních statků v případě ozbrojeného konfliktu, podepsané v Haagu dne 14. května 1954. Každá z Vysokých smluvních stran se zavazuje, že vezme pod ochranu kulturní statky dovezené na její území a pocházející přímo nebo nepřímo z kteréhokoli obsazeného území. Vzetí pod ochranu je vysloveno buď z úřední moci při dovezení nebo, nestalo-li se tak, na žádost úřadů tohoto území. Každá z Vysokých smluvních stran se zavazuje, že po skončení nepřátelství odevzdá příslušným úřadům dříve obsazeného území kulturní statky, které jsou u ní uloženy, jestliže tyto statky byly vyvezeny proti zásadám odstavce 1. Tyto statky nemohou být nikdy zadrženy z titulu válečných škod. Vysoká smluvní strana, která měla povinnost zabránit vývozu kulturních statků z území, které obsadila, musí dát odškodnění oprávněným držitelům kulturních statků, které musí být vráceny podle odstavce 3.⁶³⁴ V dalších ustanoveních Protokolu jsou obdobně jako u Úmluvy v jejich závěrečných ustanoveních obsaženy možnosti výpovědi, ratifikace smluvních stran apod.

3.4.1 b) Druhý protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954 (č. 71/2007 Sb. m.s.)

Dne 26. března 1999 byl v Haagu přijat Druhý protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954. S tímto Protokolem vyslovil souhlas Parlament České republiky. Listina o přístupu České republiky k Protokolu, podepsaná prezidentem republiky dne 14. května 2007, byla uložena u generálního ředitele UNESCO dne 8. června 2007. Pro Českou republiku vstoupil Protokol v platnost podle článku 43 odst. 2 dne 8. září 2007. V našem právním řádu byl zveřejněn Sdělením Ministerstva zahraničních věcí pod č. 71/2007 Sb. m. s.

Druhý protokol k Haagské úmluvě byl přijat s cílem potřeby zlepšit ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a současně s nutností zavést systém zvýšené ochrany pro konkrétně určené kulturní statky.

Protokol čítá devět hlav. V hlavě první jsou definovány některé další pojmy významné pro oblast ochrany kulturních statků právě za ozbrojeného konfliktu, dále pak je popsán vztah ke stávající a stále platné úmluvě a působnost Protokolu. V hlavě druhé jsou obsažena obecná ustanovení o ochraně statků, jako například principy zabezpečení kulturních statků, zajištění šetrného zacházení s kulturními statky, stanovení preventivních opatření při útoku, preventivních opatření proti následkům nepřátelských akcí a ochrana kulturních statků na okupovaném území.

V Protokolu, čl. 10, hl. 3, se uvádí, že kulturním statkům lze poskytnout zvýšenou ochranu, pokud kumulativně splňují následující tři podmínky. Jedná se o kulturní dědictví nejvyššího významu pro lidstvo, statky jsou chráněny odpovídajícími vnitrostátními právními a administrativními opatřeními, která uznávají jejich výjimečnou kulturní a historickou hodnotu a zajišťují nejvyšší úroveň ochrany a nejsou využívány pro vojenské účely nebo k zaštitění vojenských objektů a strana, která má tyto kulturní statky pod kontrolou, učinila prohlášení, že takto využívány nebudou. Podle čl. 12 Protokolu strany konfliktu zajistí imunitu kulturních statků pod zvýšenou

ochranou tím, že se zdrží útoku na takové statky a jakéhokoli využití takových statků či jejich bezprostředního okolí na podporu vojenské akce. V hlavě čtvrté Protokolu jsou upraveny otázky trestní odpovědnosti a jurisdikce. Definuje se, co se rozumí závažným porušením Protokolu, dále se stanovuje povinnost pro každou smluvní stranu přijmout nezbytná legislativní opatření pro založení své jurisdikce nad trestnými činy uvedenými v článku 15 Protokolu. Stanovují se podmínky pro trestní stíhání pachatelů trestným činů dle čl. 15 tohoto Protokolu, vydávání těchto pachatelů a podmínky vzájemné právní pomoci.

Jednou ze zásadních premis uvedených v hl. 5 Protokolu je, že žádného z ustanovení tohoto Protokolu se nelze dovolávat na ospravedlnění přímého nebo nepřímého vměšování z jakéhokoli důvodu do ozbrojeného konfliktu nebo do vnitřních či vnějších záležitostí smluvního státu, na jehož území tento konflikt probíhá. V hl. 6 Protokolu jsou uvedeny institucionální záležitosti. Tím rozumíme především úpravu podmínek pro schůzi stran, ustanovení Výboru na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a též Fondu na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a určení způsobu a podmínek jejich fungování. V hl. 7 Protokolu jsou obsažena ustanovení týkající se šíření informací a mezinárodní pomoci, v hl. 8. Protokolu pak pravidla provádění tohoto Protokolu a hl. 9 uzavírá přijatý Protokol svými závěrečnými ustanoveními.

3.4.2 Úmluva o opatřeních zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků (č. 15/1980 Sb.)

Dne 14. listopadu 1970 byla v Paříži na šestnáctém zasedání Generální konference Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu přijata Úmluva o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků.

Listina o přístupu Československé socialistické republiky byla uložena u generálního ředitele Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu, depozitáře Úmluvy, dne 14. února 1977. Úmluva vstoupila na základě svého článku 21 v platnost dne 24. dubna 1972 a pro Československou socialistickou republiku dne 14. května 1977. Český překlad textu Úmluvy se vyhláší současně. Úmluva byla zveřejněna Vyhláškou ministra zahraničních věcí o Úmluvě o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků č. 15/1980 Sb.

Úmluva byla vyhlášena nejen s cílem ochrany kulturních statků jako takových, ale i s cílem uchovat tyto statky s vědomím jejich původu, historie a příslušejících do jejich tradičního prostředí. Povinností každého státu je chránit kulturní statky na svém území proti nebezpečí krádeže, tajných vykopávek a nezákonného vývozu. Dle preambule této úmluvy by všechna muzea, knihovny a archívy, jakožto kulturní instituce, by měly dbát o to, aby jejich sbírky byly zřizovány v souladu s všeobecně uznávanými mravními zásadami. neměly by být založeny na nedovoleném dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků.

V článku prvním úmluvy je obsažena velmi precizní legální definice pojmu „kulturní statky“, která by v budoucnu mohla být vodítkem i pro definování

kulturních statků dle našeho památkového zákona. V následných ustanoveních již smluvní strany uznávají, že nedovolený vývoz, dovoz a převod vlastnictví kulturních statků je jednou z hlavních příčin ochuzování kulturního dědictví zemí původu těchto statků a že mezinárodní spolupráce představuje jeden z nejúčinnějších prostředků k ochraně kulturních statků každé země proti všem nebezpečím s tím spojeným, a proto se zavazují, že budou čelit takovýmto činům prostředky, které mají k dispozici a zvláště odstraňovat jejich příčiny, zamezovat jejich provádění a napomáhat uskutečňování nezbytných náprav.³⁵

K zabezpečení ochrany kulturních statků proti nedovolenému dovozu, vývozu a převodu vlastnictví se členské státy této úmluvy zavazují podle podmínek každé země zřídit tam, kde takové instituce ještě neexistují, jednu nebo více institucí pro ochranu kulturního dědictví s takovým počtem kvalifikovaných pracovníků, aby byli schopni účinně plnit úkoly dále Úmluvou vymezené. Např. vypracování návrhů zákonů a předpisů, které upravují ochranu kulturního dědictví, vytvoření a udržování národního soupisu chráněných statků, dozorování provádění archeologických vykopávek, zajištění místní ochrany kulturních statků apod.

„Členské státy této úmluvy se zavazují, že:

a) zavedou vhodné osvědčení, ve kterém vyvážející stát potvrdí, že zamýšlený vývoz kulturních statků je povolen. Toto osvědčení musí být připojeno ke všem kulturním statkům vyváženým v souladu s předpisy;

b) zakáží, aby z jejich území byly vyváženy kulturní statky, k nimž nebudou připojena výše uvedená osvědčení o vývozu;

c) seznámí s tímto zákazem vhodnou formou veřejnost, hlavně ty osoby, které by mohly vyvážet nebo dovážet kulturní statky.³⁶

Smluvní strany se dále zavazují poskytnout podle svých možností národním institucím odpovědným za ochranu kulturního dědictví přiměřený rozpočet, a bude-li to nutné, vytvoří pro tento účel zvláštní fond.

Úmluvu uzavírají ustanovení týkající se jejího přijetí, nabytí účinnosti i možné výpovědi.

3.4.3 Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (č. 159/1991 Sb.)

Tato Úmluva byla podepsána v Paříži dne 16. 11. 1972, v platnost vstoupila dne 17. 12. 1975. Depozitářem je generální tajemník UNESCO. ČSFR přistoupila k Úmluvě dne 15. 11. 1990 a závaznou se pro ni stala dnem 15. 2. 1991. Na základě úspěchu je platná pro Českou republiku. Text Úmluvy a oznámení o přístupu byly publikovány ve Sbírce zákonů Sdělením federálního ministerstva zahraničních věcí pod č. 159/1991 Sb. Hlavním posláním Úmluvy je povinnost smluvního státu zabezpečit označení, ochranu, zachování a předávání kulturního a přírodního dědictví

35 Srov. Čl. 2 Úmluvy.

36 Čl. 6 Úmluvy.

budoucím generacím. Stát toto zajistí při maximálním využití svých vlastních zdrojů, případně s mezinárodní pomocí a spoluprací.

Obdobně jako v jiných oborově souvisejících úmluvách jsou v úvodních člancích této Úmluvy definovány kulturní dědictví a přírodní dědictví a konstatována nutnost zabezpečení označení, ochrany, zachování, prezentování a předávání budoucím generacím tohoto kulturního a přírodního dědictví.

Za účelem zajištění účinných a aktuálních opatření na ochranu, zachování a prezentování kulturního a přírodního dědictví nacházejícího se na území smluvního státu bude do té míry, jak to bude možné a odpovídající, usilovat každá smluvní strana o přijetí všeobecné politiky zaměřené na posílení úlohy kulturního a přírodního dědictví v životě společnosti, o vytvoření služeb na ochranu, zachování a prezentování kulturního a přírodního dědictví, o rozvinutí vědeckých a technických studií a výzkumu a o vypracování metod práce, se kterými bude stát schopen působit proti nebezpečím, která ohrožují jeho kulturní nebo národní dědictví, o přijetí odpovídajících právních, vědeckých, technických, administrativních a finančních opatření potřebných pro označení, ochranu, zachování, prezentování a obnovu tohoto dědictví; a o podporu při vytváření nebo rozvíjení národních či regionálních středisek pro školení v oblasti ochrany, zachování a prezentování kulturního a přírodního dědictví a o podporování vědeckého výzkumu v této oblasti.

„Každý smluvní stát se zavazuje, že nepodnikne jakákoliv svévolná opatření, jež by mohla přímo či nepřímo poškodit kulturní a přírodní dědictví zmíněné v čl. 1 a 2 nacházející se na území druhých smluvních států.“³⁷

Dále je na základě této Úmluvy ustanoven v rámci UNESCO Mezivládní výbor pro ochranu kulturního a přírodního dědictví výjimečné světové hodnoty, nazývaný „Výbor pro světové dědictví“. Bude jej tvořit 15 smluvních států, které budou zvoleny smluvními státy, jež se sejdou k valnému shromáždění v průběhu řádného zasedání generální konference UNESCO. Počet států, členů Výboru, bude zvýšen na 21 od data řádného zasedání generální konference následujícího poté, co tato Úmluva vstoupí v platnost pro nejméně 40 států.³⁸ Každý smluvní stát předloží, pokud to bude možné, Výboru pro světové dědictví soupis vlastnictví tvořícího součást kulturního a přírodního dědictví, který se nachází na jeho území a odpovídá požadavkům na zahrnutí do seznamu uvedeného v odst. 2 tohoto článku. Tento soupis, který nebude považován za vyčerpávající, bude zahrnovat dokumentaci týkající se umístění tohoto vlastnictví a jeho významu. Na základě soupisů předložených státy v souladu s odst. 1 Výbor založí, bude aktualizovat a publikovat pod názvem „Seznam světového dědictví“ seznam vlastnictví tvořícího část kulturního a přírodního dědictví, jak je definováno v čl. 1 a 2 této Úmluvy, který považuje za vlastnictví mající výjimečnou světovou hodnotu dle takových kritérií, jaká stanoví. Aktualizovaný seznam bude rozesílán nejméně každé dva roky.³⁹

Z finančního hlediska je pak stěžejní pravomocí Výboru rozhodování o použití zdrojů Fondu vytvořeného dle článku 15 této Úmluvy a hledání způsobů, jak tyto

37 Čl. 6 Úmluvy.

38 Srov. Čl. 8 Úmluvy.

39 Srov. Čl. 11 Úmluvy.

zdroje rozmnožit. Výbor spolupracuje s mezinárodními a národními vládními a nevládními organizacemi sledujícími podobné cíle jako tato Úmluva. Za účelem plnění svých programů a projektů se Výbor může obracet na takovéto organizace, zejména na Mezinárodní středisko pro výzkum zachování a obnovy kulturního vlastnictví (Římské středisko), Mezinárodní radu pro památkovou péči (ICOMOS) a Mezinárodní svaz pro zachování přírody a přírodních zdrojů (IUCN), jakož i veřejné a soukromé orgány a jednotlivce.⁴⁰ V Čl. 19 Úmluvy a následujících jsou pak blíže specifikovány podmínky a opatření pro mezinárodní pomoc, a to jak v oblasti personální, tak v oblasti finanční.

V závěrečných ustanoveních se konstatuje, že tato Úmluva podléhá ratifikaci či přijetí členskými státy UNESCO v souladu s jejich příslušnými ústavními postupy. Ratifikační listiny či listiny o přijetí jsou uloženy u generálního ředitele UNESCO. Dále jsou v Úmluvě standardně sjednány podmínky nabytí platnosti Úmluvy, možnosti změny Úmluvy a možnost Úmluvu vypovědět.

3.4.4 Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy (č. 73/2000 Sb. m. s.)

Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy byla přijata v Granadě dne 3. října roku 1985. Jménem České republiky byla Úmluva podepsána ve Štrasburku dne 24. června 1998. S Úmluvou vyslovil souhlas Parlament České republiky a prezident republiky Úmluvu ratifikoval. Ratifikační listina České republiky byla uložena u generálního tajemníka Rady Evropy, depozitáře Úmluvy, dne 6. dubna 2000.

Úmluva vstoupila v platnost na základě svého článku 22 odst. 2 dne 1. prosince 1987. Pro Českou republiku vstoupila v platnost podle odstavce 3 téhož článku dne 1. srpna 2000.

Anglické znění Úmluvy a její překlad do českého jazyka byly vyhlášeny současně.

Úmluva byla přijata s cílem zachování předávání systému kulturních odkazů budoucím generacím, zlepšování městského a venkovského prostředí, a tím realizované podpory hospodářského, sociálního a kulturního rozvoje států a regionů. přijatá úmluva je důkazem dosažení dohody o základním směru společné politiky v oblasti konzervace a zhodnocování architektonického dědictví.

„Pro účely této Úmluvy se výrazem „architektonické dědictví“ rozumí následující nemovitě statky:

1. památky: všechny budovy a konstrukce pozoruhodné svým historickým, archeologickým, uměleckým, vědeckým, společenským nebo technickým významem, včetně jejich vestavěného zařízení a vybavy,

2. architektonické soubory: homogenní skupiny městských nebo venkovských budov pozoruhodné svým historickým, archeologickým, uměleckým, vědeckým, společenským nebo technickým významem, které jsou navzájem dostatečně spojitě, aby představovaly topograficky vymezené jednotky,

40 Srov. Čl. 13 Úmluvy.

3. místa: kombinovaná díla člověka a přírody, jimiž jsou oblasti částečně zastavěné a dostatečně charakteristické a homogenní, aby byly topograficky vymezitelnými jednotkami, která jsou pozoruhodná svým historickým, archeologickým, uměleckým, vědeckým, společenským nebo technickým významem.⁴¹

V úmluvě jsou dále vymezeny závazky smluvních států ve vztahu k identifikaci statků, které mají být chráněny a definovány zákonné ochranné procedury k zajištění architektonického dědictví. Jde především o zavedení procedur dohledu, autorizace s cílem předejít znetvoření, zchátrání nebo demolici chráněných statků. Kdy tyto procedury budou probíhat dle řádné legislativy přijaté k ochraně výše uvedených statků. Státy se též přijetím úmluvy zavazují poskytnout prostřednictvím veřejných úřadů finanční podporu na údržbu a restaurování architektonického dědictví na svém území v souladu s celostátními, regionálními a místními pravomocemi a v rámci omezení dostupnými rozpočtovými prostředky přistupují v případě nutnosti k fiskálním opatřením na pomoc konzervace tohoto dědictví a dále též podporují soukromé iniciativy v oblasti údržby a restaurování architektonického dědictví. Za účelem omezení fyzického chátrání architektonického dědictví se strany zavázaly k podpoře vědeckého výzkumu za účelem zjištění a analyzování škodlivých účinků znečištění ovzduší a vymezení způsobů a prostředků ke snížení nebo odstranění těchto účinků. Úmluva v určité obecné rovině vymezuje i možné sankce při porušení zákona chránícího architektonické dědictví.

Každá Strana se zavázala přijmout integrovanou politiku konzervace, která:

„1. stanovuje ochranu architektonického dědictví jako základní cíl plánování územního rozvoje města a venkova a zajišťuje ohled na tento požadavek ve všech fázích jak přípravy plánů výstavby, tak procesu schvalování prací,

2. podporuje programy restaurování a údržby architektonického dědictví,

3. učiní z konzervace, propagace a zhodnocování architektonického dědictví významný prvek kulturní politiky, politiky životního prostředí a územního plánování,

4. kdykoli je to možné, podpoří v rámci procesu územního plánování měst a venkova konzervaci a užívání určitých budov, jejichž vlastní význam by nebyl dostatečným důvodem k ochraně podle Článku 3 odstavce 1 této Úmluvy, ale které jsou zajímavé z hlediska svého umístění v městském nebo venkovském prostředí a z hlediska kvality života,

5. podporuje užívání a rozvoj tradičních dovedností a materiálů jako nezbytných složek pro budoucnost architektonického dědictví.⁴²

S cílem rozšířit dopad opatření veřejných úřadů k identifikaci, ochraně, restaurování, údržbě, správě a propagaci architektonického dědictví se smluvní státy též zavázaly k podpoře různých spolků činných v tomto oboru, poskytování informací a vytváření podmínek pro vzdělávání svých obyvatel v oboru.

Stranou nezůstává ani nastavení pravidel evropské koordinace politiky konzervace,

41 Čl. 1 Úmluvy.

42 Čl. 10 Úmluvy.

včetně vzájemné technické pomoci ve formě výměny zkušeností a expertů v oblasti konzervace architektonického dědictví. „Strany se zavazují v rámci příslušné národní legislativy nebo mezinárodních smluv podporovat evropskou výměnu specialistů v oblasti konzervace architektonického dědictví včetně těch, kteří zodpovídají za další vzdělávání.“⁴³

Kontrolou plnění závazků dle této Úmluvy byl pověřen Výbor expertů, zřízený Výborem ministrů Rady Evropy v souladu s Článkem 17 Statutu Rady Evropy. V závěrečných ustanoveních úmluvy jsou stanovena podmínky nabytí její platnosti a možnosti její výpovědi pro smluvní strany.

3.4.5 Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (č. 99/2000 Sb. m. s.)

Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy byla přijata ve Vallettě dne 16. ledna 1992. Jménem České republiky byla Úmluva podepsána ve Štrasburku dne 17. prosince 1998. S Úmluvou vyslovil souhlas Parlament České republiky a prezident republiky Úmluvu ratifikoval. Ratifikační listina České republiky byla uložena u generálního tajemníka Rady Evropy, depozitáře Úmluvy, dne 22. března 2000.

Úmluva vstoupila v platnost na základě svého článku 14 odst. 3 dne 25. května 1995. Pro Českou republiku vstoupila v platnost podle odstavce 5 téhož článku dne 23. září 2000. Anglické znění Úmluvy a její překlad do českého jazyka se vyhlásily současně.

Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy byla přijata se základní ideou, že archeologické dědictví je základním prvkem pro poznávání minulosti celého lidstva. Archeologické dědictví poskytuje doklady o dávné historii, je však vážně ohroženo poškozováním způsobeným narůstajícím počtem velkých rozvojových projektů, přirozenými riziky, tajnými nebo nevědecky prováděnými vykopávkami a nedostatečnou informovaností veřejnosti. Z těchto důvodů je třeba zavést, tam, kde doposud neexistují, nezbytné procedury správního a vědeckého dohledu a dále je třeba chránit archeologické dědictví a jeho ochrana by se měla odrážet v politice územního plánování měst i venkova a kulturního rozvoje sídel. Odpovědnost za ochranu archeologického dědictví by měla dopadat nejen na přímo dotčený stát, ale na všechny evropské země s cílem omezovat riziko poškozování a prosazovat uchování tohoto dědictví.⁴⁴

Úmluva definuje archeologické dědictví jako „veškeré pozůstatky a objekty a jakékoli jiné stopy po lidstvu z minulých období, jejichž uchování a studium umožňuje vysledovat vývoj historie lidstva a jeho vztah k přirozenému prostředí, o nichž jsou hlavními zdroji informací vykopávky nebo objevy a další metody výzkumu lidstva a které jsou situovány na jakémkoli místě, které spadá pod jurisdikci Stran. Do archeologického dědictví se zahrnují stavby, konstrukce, skupiny budov, zastavěná území, movité objekty, památky dalšího druhu a také jejich související prostředí nacházející se jak na souši, tak pod vodou.“⁴⁵

43 Čl. 19 Úmluvy.

44 Srov. Preambule Úmluvy.

45 Čl. 1 Úmluvy.

Přijetím úmluvy se pak každá smluvní strana zavazuje, že zavede prostředky přiměřenými pro daný stát takový právní systém na ochranu archeologického dědictví, aby bylo zajištěno „vedení soupisu jejího archeologického dědictví a klasifikaci chráněných památek a oblastí, vytvoření archeologických rezervací, a to i tam, kde nejsou viditelné pozůstatky na povrchu nebo pod vodou, za účelem uchování hmotných důkazů ke studiu příštími generacemi a povinnost nálezce ohlásit příslušným úřadům náhodný nález součástí archeologického dědictví a dát jej k dispozici ke zkoumání.“⁴⁶

V dalších ustanoveních úmluvy jsou specifikovány závazky smluvních stran ve vztahu k integrované konzervaci archeologického dědictví, financování archeologického výzkumu a konzervaci, sběru a šíření vědeckých informací, zvyšování veřejné informovanosti, zabránění nezákonnému oběhu součástí archeologického dědictví a vzájemné technické a vědecké pomoci. V jednotlivých člancích úmluvy jsou pak podrobně rozpracovány jednotlivé možnosti naplňování právě uvedených závazků. Kontrolu uplatňování Úmluvy zajišťuje Výbor expertů, zřízený Výborem ministrů Rady Evropy v souladu s Článkem 17 Statutu Rady Evropy. V závěrečných ustanoveních úmluvy jsou stanovena podmínky nabytí její platnosti a možnosti její výpovědi pro smluvní strany.

3.4.6 Evropská úmluva o krajině (č. 13/2005 Sb. m. s.)

Evropská úmluva o krajině byla přijata ve Florencii dne 20. října 2000. S Úmluvou vyslovil souhlas Parlament České republiky a prezident republiky Úmluvu ratifikoval. Ratifikační listina České republiky byla uložena u generálního tajemníka Rady Evropy, deponitáře Úmluvy, dne 3. června 2004.

Úmluva vstoupila v platnost na základě svého článku 13 odst. 2 dne 1. března 2004. Pro Českou republiku vstoupila v platnost podle odstavce 3 téhož článku dne 1. října 2004. U nás byla úmluva uveřejněna Sdělením Ministerstva zahraničí č. 13/2005 Sb.

Úmluva byla přijata s ohledem na to, že „krajina hraje významnou úlohu z hlediska veřejného zájmu v oblasti kultury, ekologie, životního prostředí a v sociální oblasti a představuje zdroj příznivý pro hospodářskou činnost, a její ochrana, správa a plánování mohou přispívat k vytváření pracovních příležitostí“.⁴⁷ Krajina dle díky úmluvy přispívá k vytváření místních kultur a je základní součástí evropského přírodního a kulturního dědictví, protože přispívá k blahu lidstva a upevnění evropské identity. Krajina je důležitou součástí kvality života lidí.⁴⁸

V první kapitole úmluvy jsou vymezeny pojmy „krajina, krajinná politika, cílová charakteristika krajiny, ochrana krajiny, správa krajiny a plánování krajiny“. Dále se stanovuje rozsah aplikace úmluvy a cíle úmluvy. V druhé kapitole úmluvy nalezneme konkrétní závazky smluvních stran ve vztahu ke svým vnitrostátním právním řádům jako např. právně uznat krajinu jako základní složku prostředí, v němž obyvatelé žijí,

46 Čl. 2 Úmluvy.

47 Preambule Úmluvy.

48 Srov. Preambule Úmluvy.

jako výraz rozmanitosti jejich společného kulturního a přírodního dědictví a základ jejich identity; zavést a provádět krajinné politiku, zaměřené na ochranu, správu a plánování krajiny, prostřednictvím přijetí specifických opatření uvedených v článku 6; zavést postupy pro účast veřejnosti, místních a regionálních orgánů a jiných stran, které jsou zainteresovány na definování a provádění krajinných politik zmiňovaných v písmenu b. výše; začlenit krajinu do svých politik územního a urbánního plánování, do své kulturní, environmentální, zemědělské, sociální a hospodářské politiky, jakož i do ostatních politik s možným přímým či nepřímým dopadem na krajinu.⁴⁹ Smluvní strany se zavazují též ke zvyšování povědomí o hodnotě krajiny a o její úloze a ke vzdělávání a výchově ve vztahu k ochraně krajiny.

Kapitola třetí úmluvy se věnuje spolupráci na evropské úrovni spočívající ve vymezení mezinárodní politiky ve vztahu k ochraně krajiny, nastavení programů k její ochraně, garance vzájemné pomoci, podpory odborníků a výměny informací. Zakotveny jsou zde i principy sledování plnění úmluvy. V Článku 11 úmluvy jsou uvedeny podmínky udělení vyznamenání „Cena krajiny Rady Evropy“.

Úmluvu uzavírá kapitola čtvrtá, která obsahuje závěrečná ustanovení týkající se podpisu, ratifikace, vstupu v platnost úmluvy, možnosti přístupu k úmluvě, územní působnosti úmluvy, možnosti výpovědi úmluvy a přijímání dodatků k úmluvě.

3.5 Nařízení Rady ES závazné pro Českou republiku

Nařízení Rady ES č. 3911/92/EHS o vývozu kulturních statků (Nařízení Rady (ES) o vývozu kulturních statků č. 116/2009 Sb.) ze dne 18. prosince roku 2008 zavazuje Českou republiku bezprostředně. Jeho výslovné uvedení do Sbírký zákonů a Sbírký mezinárodních smluv bezpodmínečně nutné není.

Toto nařízení bylo vydáno s cílem chránit evropské kulturní statky a má zajišťovat to, aby byly prováděny jednotné kontroly při jejich vývozu mimo území Evropské unie. K provádění kontroly slouží tzv. vývozní povolení. Nařízení poskytuje pravidla pro vývoz kulturních statků kvůli jejich ochraně. Zajišťuje provádění jednotných kontrol těchto vývozů na vnějších hranicích Evropské unie. Kategorie kulturních statků, na něž nařízení platí, jsou uvedeny v příloze I. tohoto nařízení.

Vyvezení kulturních statků mimo území Evropské unie se může uskutečnit pouze na základě předložení vývozního povolení. Vývozce musí o toto povolení, které vydává příslušný orgán země Evropské unie, požádat. Vývozní povolení platí na celém území Evropské unie. Stát, který náleží ke skupině zemí Evropské unie, může vývozní povolení zamítnout, pokud je zboží chráněno právními předpisy o národním kulturním pokladu, jenž má uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotu. Za určitých okolností může země EU povolit vývoz určitých kulturních statků bez povolení. Obecně platí, že vývozní povolení musí být předloženo společně s celním prohlášením příslušnému celnímu orgánu. Jednotlivé země unie mohou omezit počet celních orgánů příslušných k vyřizování dokumentů týkajících se vývozu kulturních statků.

49 Srov. Čl. 5 Úmluvy.

Při provádění tohoto nařízení si mají vnitrostátní správní orgány poskytovat vzájemnou pomoc a také spolupracovat s Komisí. Dále je nutné zavést spolupráci mezi celními orgány a příslušnými orgány zemí Evropské unie. Jednotlivé země unie musí zavést účinné, přiměřené a odrazující sankce za porušení tohoto nařízení.

4. Přehled platné právní úpravy v oblasti památkové péče v České republice

4.1 Předmluva

Základní právní normou, která kodifikuje oblast památkové péče, je zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Cílem přijetí tohoto zákona bylo zabezpečení ochrany kulturních památek jako nedílné součásti kulturního dědictví společnosti, hmotného svědectví dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelného bohatství státu. Zákon vytváří podmínky pro jejich zachování a vhodné využívání, vymezuje práva a povinnosti vlastníků kulturních památek a určuje postupy, jakými stát zabezpečuje jejich ochranu prostřednictvím k tomu příslušných správních orgánů.

Ústřední pracoviště Národního památkového ústavu vede Ústřední seznam kulturních památek. Zvláštní ochrana je věnována národním kulturním památkám, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa. Vedle existence právní ochrany jednotlivých kulturních památek je v zákoně formulována i právní ochrana celých území. Taková území jsou vedena jako památkové rezervace nebo jako památkové zóny. Podrobněji o rozlišení památkových rezervací a zón níže.

4.2. Přehled právních předpisů

K právním předpisům regulujícím oblast památkové péče dále náleží ústavní zákony, dále tzv. běžné zákony, které můžeme ještě rozlišit na zákony upravující oblast památkové péče přímo a zákony oborově související.

4.2.1 Ústavní zákony a zákony

Ústavní zákony jsou právní předpisy s vyšší právní silou, zpravidla vymezují stěžejní oborové principy a stanovují základní pravidla pro danou oblast právní úpravy. Běžné zákony tyto principy a pravidla dále rozvíjejí, doplňují a podrobněji specifikují.

4.2.1.1 Zákony přímo upravující oblast památkové péče

Níže se uvádí přehled právních předpisů, zákonů, které obsahují právní normy přímo upravující oblast památkové péče a ochrany kulturního dědictví:

- **Zákon č. 148/1949 Sb.**, o Národní galerii v Praze, v platném znění
- **Zákon č. 2/1969 Sb.**, o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, v platném znění
- **Zákon č. 20/1987 Sb.**, o státní památkové péči, ve znění zákona č. 425/1990 Sb., zákona č. 242/1992 Sb., zákona č. 361/1999 Sb., zákona č. 122/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 146/2001 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 18/2004 Sb., zákona č. 186/2004 Sb., zákona č. 1/2005 Sb., zákona č. 3/2005 Sb., a nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 240/2005 Sb., zákona č. 186/2006 Sb., zákona č. 203/2006 Sb., zákona č. 158/2007 Sb., zákona č. 124/2008 Sb., zákona č. 189/2008 Sb., zákona č. 307/2008 Sb., zákona č. 223/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 124/2011 Sb. a zákona č. 142/2012 Sb.
- **Zákon č. 526/1990 Sb.**, o cenách, v platném znění
- **Zákon č. 565/1990 Sb.**, o místních poplatcích, v platném znění
- **Zákon č. 165/1992 Sb.**, kterým se zrušují některé právní předpisy z odvětví kultury, v platném znění
- **Zákon č. 239/1992 Sb.**, o Státním fondu kultury České republiky, ve znění zákona č. 482/2004 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., zákona č. 424/2010 Sb. a zákona č. 465/2011 Sb.
- **Zákon č. 241/1992 Sb.**, o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie, ve znění zákona č. 273/1993 Sb., zákona č. 482/2004 Sb. a zákona č. 342/2006 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 424/2010 Sb., a zákona č. 465/2011 Sb.
- **Zákon č. 338/1992 Sb.**, o dani z nemovitosti, v platném znění
- **Zákon č. 344/1992 Sb.**, o katastru nemovitostí České republiky, v platném znění
- **Zákon č. 71/1994 Sb.** o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění zákona č. 122/2000 Sb., zákona č. 80/2004 Sb., zákona 281/2009 Sb. a zákona č. 142/2012 Sb.
- **Zákon č. 122/2000 Sb.**, o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 186/2004 Sb., zákona č. 483/2004 Sb., zákona č. 203/2006 Sb., zákona č. 227/2009 Sb. a zákona č. 281/2009 Sb. a zákona č. 142/2012 Sb.
- **Zákon č. 101/2001 Sb.**, o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků, ve znění zákona č. 180/2003 Sb. a zákona č. 281/2009 Sb.
- **Zákon č. 214/2002 Sb.**, o vývozu některých kulturních statků z celního území

Evropských společenství, ve znění zákona č. 281/2009 Sb.

- Zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace, v platném znění
- Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, v platném znění
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění
- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, v platném znění
- Zákon č. 184/2006 Sb., o vyvlastnění, v platném znění
- Zákon č. **203/2006 Sb.**, o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 227/2009 Sb., v platném znění

4.2.1.2 Zákony související

Do přehledu právních předpisů, které sice nemají oblast památkové péče jako svůj hlavní předmět úpravy, ale právní normy náležející do této oblasti obsahují, patří následující ústavní a běžné zákony:

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v platném znění
- Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, v platném znění⁵⁰
- Zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech, v platném znění
- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, v platném znění
- Zákon č. **59/1996 Sb.**, o sídle Parlamentu České republiky, v **platném znění**
- Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), v platném znění
- Zákon č. **106/1999 Sb.**, o svobodném přístupu k informacím, v platném znění
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), v platném znění
- Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, v platném znění
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, v platném znění
- Zákon č. **365/2000 Sb.**, o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, v platném znění
- Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění

⁵⁰ Předpis platný a účinný do konce roku 2013, pak nahrazen novým občanským zákoníkem z. č. 89/2012 Sb.

- Zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků, v platném znění
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, v platném znění
- Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, v platném znění

4.2.2 Nařízení Vlády České republiky

Velmi důležitou roli v oblasti památkové péče a ochrany kulturního dědictví hrají též podzákonné předpisy - nařízení. Tyto se vyznačují se nižší právní silou než ústavní a běžné zákony, zachovávají si však určitou míru obecnosti a abstraktnosti. Jejich pozitivní vlastností je rychlost a operativnost, a to především ve vztahu k jejich vydání či změně. Nařízení jsou vydávána na základě zákona a v jeho mezích. Dojde-li ke změně zákona, na jehož základě byla vydána, je třeba též prověřit znění nařízení, a nařízení, je-li svým obsahem v rozporu s novým zněním zákona, upravit takovým způsobem, aby byly opět v souladu. Níže je uveden přehled nařízeních Vlády České republiky, jež byla v oblasti památkové péče vydána:

- Nařízení Vlády ČSR č. **55/1954 Sb.**, o chráněné oblasti Pražského hradu, v platném znění
- Nařízení Vlády ČSR č. **66/1971 Sb.**, o památkové rezervaci v hlavním městě Praze, v platném znění
- Nařízení Vlády ČR č. **54/1989 Sb.**, o prohlášení území historických jader měst Kolína, Plzně, Brna, Lipníku nad Bečvou za památkové rezervace, v platném znění
- Nařízení Vlády ČR č. **55/1989 Sb.**, o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, v platném znění
- Nařízení Vlády ČR č. **111/1991 Sb.**, v platném znění
- Nařízení Vlády ČR č. **112/1991 Sb.**, o zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, v platném znění
- Nařízení Vlády ČR č. **404/1992 Sb.**, v platném znění
- Nařízení Vlády ČR č. **443/1992 Sb.**, o prohlášení území historického jádra města Františkovy Lázně a území pevnosti Terezín za památkovou rezervaci, v platném znění
- Nařízení Vlády ČR č. **127/1995 Sb.**, o prohlášení území ucelených částí vybraných měst a obcí s dochovanými soubory lidové architektury za památkové rezervace, v platném znění
- Nařízení Vlády ČR č. **262/1995 Sb.**, o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, v platném znění
- Nařízení Vlády ČR č. **182/1996 Sb.**, o podmínkách ochrany národní kulturní památky sídla Parlamentu České republiky, v platném znění

- Nařízení vlády ČR č. 171/1998 Sb., o prohlášení Břevnovského kláštera za národní kulturní památku, ve znění nařízení vlády, v platném znění
- Nařízení vlády ČR č. 147/1999 Sb., o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, v platném znění
- Nařízení vlády ČR č. 364/1999 Sb., kterým se upravuje součinnost orgánů státní správy s obcemi při zajišťování povinností obcí podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění
- Nařízení vlády ČR č. 132/2001 Sb., o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, v platném znění
- Nařízení vlády ČR č. 336/2002 Sb., o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, v platném znění
- Nařízení vlády ČR č. 337/2002 Sb., o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, v platném znění
- Nařízení vlády ČR č. 5/2003 Sb., o oceněních v oblasti kultury udělovaných Ministerstvem kultury, v platném znění
- Nařízení vlády ČR č. 422/2005 Sb., o prohlášení Horského hotelu a televizního vysílače Ještěd u Liberce a některých movitých kulturních památek za národní kulturní památky a o změně některých dalších předpisů, v platném znění
- Nařízení vlády ČR č. 170/2008 Sb., o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, v platném znění
- Nařízení vlády ČR č. 50/2010 Sb., o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, v platném znění
- Nařízení vlády ČR č. 51/2010 Sb. o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, v platném znění

4.2.3 Vyhlášky ministerstva a jiné právní předpisy ministerstva

Vyhlášky ministerstva jsou právní předpisy, upravují určitý okruh společenských vztahů a jsou pro své adresáty bezprostředně závazné. Mají nižší právní sílu než předpisy výše uvedené, tedy než mezinárodní smlouvy včleněné do našeho právního řádu, nařízení Rady ES, ústavní zákony, běžné zákony a nařízení. Vyhlášky jsou vydávány na základě zákona, k provedení zákona a subjektem, který je k tomu zákonem zmocněn. V oblasti památkové péče bylo a je takto zmocněno Ministerstvo kultury ČR. Zde je přehled platných vyhlášek, které byly v souladu s právě uvedenými principy vydány. V souvislosti s právě uváděným přehledem je třeba upozornit na skutečnost, že před účinností současného památkového zákona byly památkové rezervace prohlašovány výnosy ministerstva kultury, a to na základě zákonného ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 22/1958 Sb.

- Výnos ministra kultury ze dne 29. 5. 1969 č. j. 8372/69-II/2 o prohlášení historického jádra města Štramberka za památkovou rezervaci
- Výnos ministra kultury ze dne 10. 9. 1969 č. j. 11764/69-II/2 o prohlášení historického jádra města Pelhřimova za památkovou rezervaci
- Výnos ministra kultury ze dne 3. 12. 1969 č. j. 15106/69-II/2 o prohlášení historického jádra města Nového Města nad Metují za památkovou rezervaci
- Výnos ministra kultury ze dne 27. 4. 1970 č. j. 7419/70-II/2 o prohlášení historického jádra města Telče za památkovou rezervaci
- Výnos Ministerstva kultury ze dne 31. 10. 1975 č. j. 17596/75-VI/1 o prohlášení historického jádra města Domažlic za památkovou rezervaci
- Výnos Ministerstva kultury ze dne 12. 8. 1976 č. j. 14266/76-VI/1 o prohlášení historického jádra města Třeboně za památkovou rezervaci
- Výnos Ministerstva kultury ze dne 10. 5. 1978 č. j. 15868/78-VI/1 o prohlášení historického jádra města Kadaně za památkovou rezervaci
- Výnos Ministerstva kultury ze dne 8. 9. 1978 č. j. 15869/78-VI/1 o prohlášení historického jádra města Kroměříže za památkovou rezervaci
- Výnos Ministerstva kultury ze dne 27. 10. 1978 č. j. 22260/78 o prohlášení historického jádra města Litoměřice za památkovou rezervaci
- Výnos Ministerstva kultury ze dne 29. 12. 1979 č. j. 24756/79-VI/1 o prohlášení historického jádra města Lokte za památkovou rezervaci
- Výnos Ministerstva kultury ze dne 19. 3. 1980 č. j. 7096/80 o prohlášení historického jádra města Českých Budějovic za památkovou rezervaci
- Výnos Ministerstva kultury ze dne 28. 7. 1980 č. j. 13602/80-VI/1 o prohlášení města Ústěku za památkovou rezervaci
- Výnos Ministerstva kultury ze dne 29. 7. 1980 č. j. 13603/80-VI/1 o prohlášení historického jádra města Moravské Třebové za památkovou rezervaci
- Výnos Ministerstva kultury ze dne 6. 10. 1981 č. j. 16428/81-VI/1 o prohlášení historického jádra města Prachatic za památkovou rezervaci
- Výnos Ministerstva kultury ze dne 6. 10. 1981 č. j. 16429/81-VI/1 o prohlášení historického jádra města Chebu za památkovou rezervaci
- Výnos Ministerstva kultury ze dne 29. 3. 1982 č. j. 7292/82-VI/1 o prohlášení historického jádra města Jihlavy za památkovou rezervaci
- Výnos Ministerstva kultury ze dne 13. 4. 1982 č. j. 7645/82-VI/1 o prohlášení historického jádra města Horšovského Týna za památkovou rezervaci
- Výnos Ministerstva kultury ze dne 13. 4. 1982 č. j. 7646/82-VI/1 o prohlášení historického jádra města Mikulova za památkovou rezervaci
- Výnos Ministerstva kultury ze dne 15. 9. 1983 č. j. 14442/83-VI/1 o prohlášení souboru vinných sklepů „Plže“ v obci Petrov za památkovou rezervaci

- Výnos Ministerstva kultury ze dne 21. 12. 1987 č. j. 16417/87-VI/1 o prohlášení historických jader měst Kutné Hory, Českého Krumlova, Jindřichova Hradce, Slavonic, Tábora, Žatce, Hradce Králové, Jičína, Josefova, Litomyšle, Pardubic, Znojma, Nového Jičína, Olomouce, obce Kuks s přílehlým komplexem bývalého hospitálu a souborem plastik v Betlémě, souboru technických památek Stará huť v Josefovském údolí u Olomučan a archeologických lokalit Libodřický mohylník, Slavníkovská Libice, Třisov, Tašovice, Bílina, České Lhotice, Staré zámky u Líšně a Břeclav-Pohansko za památkové rezervace
- Vyhláška Ministerstva kultury ČSR č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění
- Vyhláška Ministerstva kultury ČR č. **475/1992 Sb.**, o prohlášení území bojiště u Slavkova za památkovou zónu, v platném znění
- Vyhláška Ministerstva kultury ČR č. **476/1992 Sb.**, o prohlášení území historických jader vybraných měst za památkové zóny, v platném znění
- Vyhláška Ministerstva kultury ČR č. **484/1992 Sb.**, o prohlášení lednicko-valtického areálu na jižní Moravě za památkovou zónu, v platném znění
- Vyhláška Ministerstva kultury ČR č. **249/1995 Sb.**, o prohlášení území historických jader vybraných obcí a jejich částí za památkové zóny, v platném znění
- Vyhláška Ministerstva kultury ČR č. **250/1995 Sb.**, o prohlášení území historických jader vybraných měst a jejich částí za památkové zóny
- Vyhláška Ministerstva kultury ČR č. **251/1995 Sb.**, o prohlášení území historických jader vybraných měst za památkové zóny, v platném znění
- Vyhláška Ministerstva kultury ČR č. 208/1996 Sb., o prohlášení území vybraných částí krajinných celků za památkové zóny, v platném znění
- Vyhláška Ministerstva kultury ČR č. 275/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, v platném znění
- Vyhláška Ministerstva kultury ČR č. 157/2002 Sb., o prohlášení území vybraných částí krajinných celků za památkové zóny, v platném znění
- Vyhláška Ministerstva kultury ČR č. 158/2002 Sb., o prohlášení území vybraných částí krajinných celků za památkové zóny, v platném znění
- Vyhláška Ministerstva kultury ČR č. **108/2003 Sb.**, o prohlášení území s historickým prostředím ve vybraných městech a obcích za památkové zóny a určování podmínek pro jejich ochranu, v platném znění
- Vyhláška Ministerstva kultury ČR č. **413/2004 Sb.**, o prohlášení území s historickým prostředím ve vybraných obcích a jejich částech za památkové zóny a určení podmínek pro jejich ochranu, v platném znění
- Vyhláška Ministerstva kultury ČR č. **187/2007 Sb.**, kterou se stanoví obsah a náležitosti plánu území s archeologickými nálezy, v platném znění

- Vyhláška Ministerstva kultury ČR č. **420/2008 Sb.**, kterou se stanoví náležitosti a obsah plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón, v platném znění.
- Úřední sdělení Ministerstva školství a kultury ČSR o zřízení státní archeologické rezervace Levý Hradec z 10. 4. 1956, částka č. 35/1956 Úředního listu

4.2.4 Vyhlášky krajů a Hl. m. Prahy

- Vyhláška Středočeského krajského národního výboru v Praze ze dne 28. 9. 1990 o prohlášení památkových zón v obcích Středočeského kraje
- Vyhláška Východočeského krajského národního výboru v Hradci Králové ze dne 17. 10. 1990 o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Východočeského kraje
- Vyhláška Jihočeského krajského národního výboru v Českých Budějovicích ze dne 19. 11. 1990 o prohlášení památkových zón ve městech a obcích Jihočeského kraje
- Vyhláška Jihomoravského krajského národního výboru v Brně ze dne 20. 11. 1990 o prohlášení území historických jader měst za památkové zóny
- Vyhláška hlavního města Prahy ze dne 16. 5. 1991 č. 15/1991 Sb. HMP o prohlášení částí území hlavního města Prahy za památkové zóny a o určení podmínek jejich ochrany
- Vyhláška hlavního města Prahy ze dne 28. 9. 1993 č. 10/1993 Sb. HMP o prohlášení částí území hlavního města Prahy za památkové zóny a o určení podmínek jejich ochrany

4.2.5 Nálezy Ústavního soudu ČR

- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 26. 4. 2005, publikovaný pod č. 240/2005 Sb., ve věci návrhu Nejvyššího správního soudu na zrušení ustanovení § 44 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v části vyjádřené výrazem „3,“
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. 6. 1994 sp. zn. I. ÚS 35/94 ve věci ústavní stížnosti Ministerstva kultury ČR proti rozsudku Vrchního soudu v Praze Sp. zn. 6 A 175/93 o přezkoumání správního rozhodnutí, jímž byla nemovitost prohlášena za kulturní památku (č. 1/1994 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu České republiky).

4.3 Struktura a obsah zákona o státní památkové péči č. 20/1987 Sb.

4.3.1 Základní informace

Stěžejní právním předpisem v oblasti památkové péče u nás je památkový zákon. Níže jsou uvedeny nejprve základní informace k tomuto zákonu, jeho přesné označení, přijaté novely a struktura. V návaznosti na tento přehled následuje vlastní analýza předpisu, jež je doplněna vybranými judikáty, které s příslušnými ustanoveními zákona souvisejí.

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění zákona č. 425/1990 Sb., zákona č. 242/1992 Sb., zákona č. 361/1999 Sb., zákona č. 122/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 146/2001 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 18/2004 Sb., zákona č. 186/2004 Sb., zákona č. 1/2005 Sb., zákona č. 3/2005 Sb., a nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 240/2005 Sb., zákona č. 186/2006 Sb., zákona č. 203/2006 Sb., zákona č. 158/2007 Sb., zákona č. 124/2008 Sb., zákona č. 189/2008 Sb., zákona č. 307/2008 Sb., zákona č. 223/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 124/2011 Sb. a zákona č. 142/2012 Sb. byl přijat Českou národní radou dne 30. března roku 1987(dále jen památkový zákon).

Z hlediska struktury je památkový zákon rozdělen do šesti tematických částí.

První část nazvaná „Základní ustanovení“ (§§1 až 8) obsahuje zákonná ustanovení, která mají vysvětlit účel zákona, definovat kulturní památku, národní kulturní památku, památkovou rezervaci a památkovou zónu. Mezi těmito legálními definicemi nacházíme zákonná ustanovení, kterými je upraven postup při prohlašování věcí za kulturní památky, rušení prohlášení věcí za kulturní památky a dále zákonná ustanovení upravující evidenci národních kulturních památek včetně konstatování pravomocí státních orgánů u této činnosti. Stejně je tomu tak u plánů ochrany památkových rezervací a památkových zón.

Část druhá památkového zákona nazvaná „Péče o kulturní památky“ (§§9 až 20) obsahuje zákonná ustanovení upravující ochranu a užívání kulturních památek, stanovuje v oblasti památkové péče povinnosti správních úřadů, právnických a fyzických osob, zakotvuje oznamovací povinnost vlastníka kulturní památky, právo státu na přednostní koupi kulturních památek a pravidla obnovy kulturních památek. Další zákonná ustanovení této části zákona upravují povolení k restaurování kulturní památky, uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti uchazeče pro restaurování kulturních památek, opatření k zajištění péče o kulturní památky, příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky, stanovují, co se rozumí ochranným pásmem, upravují podmínky přemístění kulturní památky, Užívání kulturních památek pro vědecký výzkum nebo pro účely výstavní a konečně problematiku kulturních památek ve vztahu k zahraničí.

V ustanoveních §§ 21 až 24 části třetí památkového zákona nazvané „Archeologické výzkumy a nálezy“ jsou upraveny otázky udělování oprávnění k archeologickým

výzkumům, uznávání odborné kvalifikace uchazeče pro provádění archeologických výzkumů, provádění archeologických výzkumů, archeologické nálezy, vlastnictví movitých archeologických nálezů, plány území s archeologickými nálezy a otázky náhrad za majetkovou újmu dotčených osob.

Čtvrtá část památkového zákona (§§25 až 34) upravuje působnost a pravomoci orgánů a organizací státní památkové péče. Nejprve je konstatováno organizační uspořádání státní památkové péče. Státní památkovou péči vykonávají orgány státní památkové péče, jimiž jsou Ministerstvo kultury, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Ministerstvu kultury je podřízena odborná organizace památkové péče. V dalších ustanoveních této části je upraveno postavení a jednotlivé pravomoci ministerstva kultury, památkové inspekce, celních úřadů, krajských úřadů, obecních úřadů obce s rozšířenou působností, komise státní památkové péče, konzervátora státní památkové péče, zpravodajů státní památkové péče a odborné organizace státní památkové péče. Stranou nezůstávají ani obce a kraje a jejich pravomoci v samostatné působnosti.

V části páté v §§ 35 a následujících památkového zákona, nazvané „Opatření při porušení povinnosti jsou uvedeny skutkové podstaty správních deliktů v oblasti památkové péče a určeny výše pokut právnických a fyzickým osobám za protiprávní chování.

Šestá, poslední, část památkového zákona, obsahuje ustanovení společná a závěrečná. Tato ustanovení řeší problematiku přechodu od dřívějšího právního předpisu k předpisu současnému, konstatuje, že působnosti stanovené krajskému úřadu nebo obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností podle tohoto zákona jsou výkonem přenesené působnosti. Dále upravuje některé otázky týkající se základního registru obyvatel, zpřesňuje některá ustanovení předchozích částí památkového zákona a zmocňuje Ministerstvo kultury k vydání obecně závazných předpisů v oblasti památkové péče.

Zákon obsahuje následující přílohy:

Příloha č. 1 k zákonu č. 20/1987 Sb.

Třídění specializací restaurátorských prací

Třídění je provedeno v základních strukturách, které umožňují přesný popis restaurátorské specializace buď kumulováním jednotlivých odborností z rozličných řádů, jejich doplňování podle skutečné specializace nebo naopak vyčleňování pouze jednotlivé úzké specializace z nabídky uvedené v příslušném řádku.

- 1 - malířská umělecká díla
- 2 - sochařská umělecká díla
- 3 - uměleckořemeslná díla

Příloha č. 2 k zákonu č. 20/1987 Sb.

Evidenční dotazník

žadatele o povolení k restaurování

Chronologický přehled provedených restaurátorských prací

Příloha č. 3 k zákonu č. 20/1987 Sb.

Teoretické a praktické oblasti, které tvoří obsah vzdělávání a přípravy vyžadované v České republice pro výkon činnosti restaurování

Příloha č. 4 k zákonu č. 20/1987 Sb.

Teoretické a praktické oblasti, které tvoří obsah vzdělávání a přípravy vyžadované v České republice pro provádění archeologických výzkumů

4.3.2 Legislativní analýza památkového zákona včetně související judikatury

4.3.2.1 Část první

Právní předpis má být z hlediska svého obsahu členěn systematicky. Text jednotlivých zákonných ustanovení by měl být srozumitelný a logicky správný. V první části zákona jsou kromě uvedení účelu přijetí zákona a definování některých základních pojmů v oblasti ochrany památkové péče obsažena některá procesní ustanovení ve vztahu k orgánům ochrany památkové péče a konstatovány některé jejich pravomoci. Definice některých jiných pro oblast památkové péče klíčových pojmů však v části první chybí.

V ustanovení § 1 památkového zákona, nazvaném „Účel zákona“ je uvedeno:

(1) Stát chrání kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství státu. Účelem zákona je vytvořit všestranné podmínky pro další prohlubování politickoorganizační a kulturně výchovné funkce státu při péči o kulturní památky, o jejich zachování, zpřístupňování a vhodné využívání, aby se podílely na rozvoji kultury, umění, vědy a vzdělávání, formování tradic a vlastnictví, na estetické výchově pracujících a tím přispívaly k dalšímu rozvoji společnosti.

(2) Péče státu o kulturní památky (dále jen „státní památková péče“) zahrnuje činnosti, opatření a rozhodnutí, jimiž orgány a odborná organizace státní památkové péče (§ 25 až 32) v souladu se společenskými potřebami zabezpečují zachování, ochranu, zpřístupňování a vhodné společenské uplatnění kulturních

památek. Ostatní orgány státní správy a jiné organizace spolupracují v oboru své působnosti s orgány a odbornou organizací státní památkové péče a pomáhají jim při plnění jejich úkolů.

Ustanovení § 1 památkového zákona obsahuje nejen zdůvodnění přijetí památkového zákona, ale i vyjádření zájmu státu o zachování a ochranu kulturních památek, a to prostřednictvím odborných orgánů a organizací v oblasti státní správy. Obsah tohoto zákonného ustanovení je zcela v souladu s pravidly pro tvorbu právních předpisů, z hlediska logiky věci je na místě, aby v úvodních ustanoveních byl vysvětlen smysl, účel vydání zákona, vlastní text by mohl být změněn tak, aby nezůstával poplatný době, ve které byl předpis přijímán. Jde především o „prohlubování politickoorganizátorské a kulturně výchovné funkce státu při péči o kulturní památky“, ve kterém by již nemuselo být odkazováno na politickoorganizátorskou funkci státu buď vůbec, a mohlo by tak zůstat u funkce státu kulturně výchovné, nebo by mohla tato politickoorganizátorská funkce nahrazena jinou funkcí státu vycházející z principů demokratického státu, nikoli státu socialistického.

V návaznosti na účel zákona by v základních ustanoveních zákona měla být dále uvedena působnost zákona. Může jít o pozitivní vymezení, tedy určení toho, na co se zákon vztahuje, nebo o negativní vymezení, tedy určení, na co se zákon nevztahuje. Současný památkový zákon tímto vymezením základních ustanovení nedisponuje. Působnost zákona se dovozuje až z dalších ustanovení. Toto je v rozporu s moderními metodami tvorby právních předpisů.

Zcela v pořádku je existence legálních definic „kulturní památka, národní kulturní památka, památková rezervace a památková zóna“ v základních ustanoveních zákona. V této části zákona měly být však uvedeny ještě další legální definice a vysvětleny další právní instituty, které však nalezneme až v následných částech zákona. Při rozboru textu zákona na ně bude níže poukázáno.

Pojďme k legálnímu vymezení institutů „kulturní památka, národní kulturní památka, památková rezervace a památková zóna“. V ustanovení § 2 památkového zákona se uvádí:

(1) Za kulturní památky podle tohoto zákona prohlašuje ministerstvo kultury České republiky (dále jen „ministerstvo kultury“) nemovitě a movitě věci, popřípadě jejich soubory,

a) které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické,

b) které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.

(2) Soubory věcí podle odstavce 1 se prohlašují za kulturní památky, i když některé věci v nich nejsou kulturními památkami.

Právě uvedené zákonné ustanovení není z hlediska vymezení kulturní památky zcela zdařilé. V podstatě sděluje, co za kulturní památku prohlašuje Ministerstvo

kultury České republiky, přímo však nesděluje, co se kulturní památkou rozumí. Přesná legální definice kulturní památky podle památkového zákona chybí. Co se kulturní památkou rozumí lze pouze dovozovat. Rozhodné má být kromě splnění skutečností uvedených pod písm. a) nebo b) § 2 odst. 1 památkového zákona prohlášení ministerstva.

Z judikatury:

ÚS 35/94 (Nález Ústavního soudu České republiky)

Omezení vlastníka kulturní památky jsou v zákoně (zákon o státní památkové péči) kompenzována řadou ustanovení, která za ně poskytují náhradu. Tato náhrada spočívá především v tom, že v případě obnovy kulturní památky se poskytuje bezplatná odborná pomoc a poskytují se podklady a informace podle § 14 odst. 7 citovaného zákona. Dále - na žádost vlastníka - může příslušný okresní úřad, případně Ministerstvo kultury pro údržbu či uchování kulturní památky poskytnout příspěvek na zvýšené náklady (§ 16).

Formulace zákona i vyhlášky používají podmíněného vyjadřování „příspěvek lze poskytnout“, resp. „může být poskytnut“. Přitom je třeba zvážit, že se tento příspěvek poskytuje na žádost, jež musí být odůvodněna a musí splňovat určité předpoklady. Lze proto mít za to, že neodůvodněné žádosti nebo neopodstatněným nárokům nemusí být vyhověno. Proto nelze fakultativní způsob vyjadřování obou norem apriorně chápat jako popření ochoty státu poskytnout náhradu za nucené omezení vlastnického práva vůbec.

Z uvedených skutečností vyplývá, že prohlášení za kulturní památku není zákonem pojato jako jednostranné omezení vlastnického práva bez náhrady.

*Vzhledem k povaze kulturní památky je však vlastník současně vázán čl. 11 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, který stanoví, že vlastnictví zavazuje a že ho nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. **Obecným zájmem je nepochybně i ochrana kulturních památek.***

6 A 106/2002 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Veřejný zájem prohlášení věci za kulturní památku je obecně vymezen v ustanovení § 1 zákona o státní památkové péči, podle něhož stát chrání kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství lidu. Tento obecný účel je dále blíže specifikován u jednotlivých druhů památek. V případě kulturních památek je tento veřejný zájem dostatečně přesně vymezen v citovaném ustanovení § 2 zákona o státní památkové péči, takže z tohoto hlediska nazíráno vypořádání se s otázkou veřejného zájmu na prohlášení věci za kulturní památku ve svojí podstatě představuje zjištění naplnění zákonných podmínek obsažených ve zmíněném ustanovení.

Nejvyšší správní soud dospívá k závěru, že přímý vztah předmětného domu k osobě J. H. byl v daném případě dostatečně prokázán a protože J. H. nesporně představuje jednu z nejznámějších a nejvýznamnějších osobností naší literatury (k tomu lze pro stručnost odkázat na podrobné odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaného)

– což nikterak nezpochybnuje ani žalobce – je možno uzavřít, že zákonný důvod pro prohlášení domu za kulturní památku ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 písm. b) zákona o státní památkové péči dán byl.

Přitom z obsahu citovaného ustanovení § 2 zákona o státní památkové péči je zřejmé, že k prohlášení za kulturní památku postačuje naplnění jediného zákonného znaku, což v daném případě znamená, že předmětná nemovitost mohla být *stricto sensu* prohlášena za kulturní památku již jen z důvodu přímého vztahu k J. H., bez nutnosti prokázání naplnění podmínek dle písm. a) stejného ustanovení.

10 C 22/88 (Rozsudek Vrchního správního soudu spolkové země Porýní – Falc)

Kulturní památkou, která splňuje znaky tohoto předmětu ochrany, může být i doklad „nekultury“ jako například koncentrační tábor, na který byla v roce 1933 změněna papírna z konce 19. století.

Na počátku března 1933 byl v prostoru továrny zřízen koncentrační tábor, ve kterém bylo umístěno přibližně 200 osob, které byly vzaty do „ochranné vazby“. Koncentrační tábor měl jen provizorní charakter a byl na konci roku 1934 opět zrušen. Nejednalo se tedy o jeden z vyhlazovacích koncentračních táborů, zřízených později SS.

3 ObOWi 107/86 (Usnesení bavorského Nejvyššího zemského soudu)

Základním znakem kulturní památky nemůže být pouze její zařazení do předchozí epochy, ale musí být nadto stanovena potřeba jejího zachování. Přitom například v Bavorsku je v první řadě rozhodující stav poznání odborných kruhů. Německé soudy dále dodávají, že slovo „významná“ má z památkové ochrany vyloučit jen nedůležité věci, jako masové produkty. Naléhavým úkolem ochrany památek je zjevně něco mnohem více, než chránit pouze takřkajíc jedinečné, prvotřídní památky; má chránit také takové věci, které jsou pod tímto prahem obzvláštního svědectví vývoje země a lidí. Podstatné je, že věci mají nikoli zanedbatelnou dokumentační hodnotu znaku uvedeného v zákonné skutkové podstatě. Tento patrný vztah musí mít věc jen k (minimálně) jednomu v zákoně uvedenému znaku.

7 As 45/2006 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Nejvyšší správní soud poukazuje na zcela zásadní rozdílnost správního uvážení a zásady volného hodnocení důkazů, která nebyla v tomto případě ze strany stěžovatele respektována. **Rozhodování o prohlášení věci za kulturní památku podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona o státní památkové péči není rozhodováním na základě volného uvážení správního orgánu.** O diskreční právo správního orgánu by se jednalo tehdy, byla-li by správnímu orgánu dána volnost zvolit jedno z více právně dovolených řešení. Jestliže však správní orgán posuzuje na základě podkladů shromážděných v řízení, zda má příslušnou věc prohlásit za kulturní památku, nebo nikoli, jde o volné hodnocení důkazů, jež správnímu orgánu obecně náleží. Jedinými „mezemi“ takového volného hodnocení důkazů pak je, aby správní orgán ve smyslu ustanovení § 34 odst. 5 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, ve znění pozdějších předpisů, hodnotil důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti. A dále aby v souladu s ustanovení § 47 odst. 3 citovaného zákona správní orgán v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, jakými

úvahami byl veden při hodnocení důkazů. A protože správní orgán při svém rozhodování těmto požadavkům vyhověl, jak vyplývá z odůvodnění jím vydaného rozhodnutí – v němž uvedl, že objekt samotný nikterak nevybočuje z roviny běžné produkce staveb tohoto typu, určení a tohoto časového období, členění fasád i výzdobné prvky interiérů a stavební detaily byly převzaty z dobových vzorníků a jsou charakteristické pro běžné budovy úřadů, škol, kasáren a pro méně významné veřejné stavby, navíc se objekt nachází ve špatném stavebním stavu, výsledkem dlouhodobého zanedbávání údržby a následně četných nevhodných stavebních zásahů je objekt nízké památkové hodnoty, který nepředstavuje výjimečný doklad historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti, ani nevykazuje nadprůměrně historické, umělecké a technické hodnoty – jeho postup byl v souladu se zákonem.

6 As 37/2009 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

K tomu Nejvyšší správní soud poznamenává, že pro větší přesvědčivost jak samotného návrhu na prohlášení cihelny za kulturní památku, jeho doplnění, vyjádření obecního úřadu obce s rozšířenou působností i vyjádření krajského úřadu by bylo bývalo vhodné, aby tyto subjekty své návrhy, resp. vyjádření, formulovaly samostatně a vytvořily tak původní, z jiných dokumentů neodvozený text. Skutečnost, že tak nečinily a spíše přebíraly formulace vyjádření jiných subjektů v tomto řízení, však nebrání závěru, ke kterému dospěl městský soud, a sice že skutkový stav, který zjistil žalovaný, je dostatečný.

Stavebně technický stav je tedy rozhodný jen, pokud je způsobilý snížit památkovou hodnotu objektu. Uvedl-li tedy žalovaný, že „objekt cihelny v obci N má v současné době ne zcela uspokojivý stavebně technický stav. Centrálně umístěný komín vykazuje poruchy a je mírně nakloněn, nakloněna mimo osu je i část zděných pilířů na povrchu pece. Ovšem zbývající části cihelny jsou v dobrém stavebně technickém stavu. Uvedené poškození je opravitelné a nesnižuje památkovou hodnotu věci natolik, aby tato věc nemohla být prohlášena kulturní památkou“ považuje Nejvyšší správní soud jeho postup za správný. Navíc je vhodné poznamenat, že je-li ohrožen stav objektu, který má určitou památkovou hodnotu, o to více je nezbytná jeho ochrana prostřednictvím návrhu na jeho prohlášení za kulturní památku podle zákona o státní památkové péči (srov. rozsudek Nejvyššího správního č. j. 6 A 106/2002 - 81).

5 As 84/2009 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

V tomto souzeném případě správní orgán prohlásil soubor věcí domu č. p. xx v N, k. ú. H za kulturní památku podle § 2 odst. 1 písm. b), nikoliv také podle písm. a) zákona č. 20/1987 Sb. Bylo proto na něm, jak již výše uvedeno, aby prokázal naplnění podmínek pro prohlášení za kulturní památku podle tohoto ustanovení. **Tedy zda a jaký má tento soubor věcí přímý vztah k tvrzeným významným osobnostem a historickým událostem.** Podle dosavadních tvrzení ve správním i soudním spisu byl uvedený dům č. p. xx postaven jako bytový dům a tomuto účelu slouží stále. Pokud žalovaný uvedený dům spojuje s historickou památkou na ruské a ukrajinské demokratické vysokoškolské pedagogy a vědecké pracovníky, kteří po bolševickém převratu v Rusku v roce 1917 a následující občanské válce přišli do tehdejší Československé republiky, pak je třeba, aby prokázal, které osobnosti to byly, zda uvedený

dům postavili, zda a po jakou dobu v něm bydleli a zda oni nebo případně jejich potomci se po roce 1948 stali obětí perzekuce a jaké.

§ 3

Prohlašování věcí za kulturní památky

(1) Ministerstvo kultury si před prohlášením věci za kulturní památku vyžádá vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností, pokud je již od těchto orgánů neobdrželo. Archeologický nález (§ 23) prohlašuje ministerstvo kultury za kulturní památku na návrh Akademie věd České republiky.

(2) Ministerstvo kultury vyrozumí písemně vlastníka věci o podání návrhu na prohlášení věcí za kulturní památku nebo o tom, že hodlá věc prohlásit za kulturní památku z vlastního podnětu, a umožní mu k návrhu nebo podnětu se vyjádřit.

(3) Vlastník věci je povinen od doručení vyrozumění podle odstavce 2 až do rozhodnutí ministerstva kultury chránit věc před poškozením zničením nebo odcizením a oznámit ministerstvu kultury každou zamýšlenou i uskutečněnou změnu jejího vlastnictví, správy nebo užívání.

(4) Ministerstvo kultury vyrozumí písemně o prohlášení věcí za kulturní památku jejího vlastníka, krajský úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností a odbornou organizaci státní památkové péče (§ 32) a u archeologických nálezů též Akademii věd České republiky. Vyrozumí je i v tom případě, že neshledalo důvody pro prohlášení věcí za kulturní památku.

(5) Vlastníci věcí, které pro svou mimořádnou uměleckou nebo historickou hodnotu by mohly být v souladu se společenským zájmem prohlášeny za kulturní památky, jsou povinni oznámit ministerstvu kultury, krajskému úřadu nebo obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností na jejich písemné vyzvání požadované údaje o těchto věcech a jejich zamýšlené změny, umožnit těmto orgánům nebo jimi pověřené odborné organizaci státní památkové péče prohlídku věcí, popřípadě pořízení jejich vědecké dokumentace.

(6) Podrobnosti o prohlašování věcí za kulturní památky a způsob oznamovací povinnosti podle odstavce 5 stanoví obecně závazný právní předpis.

Zákonná ustanovení o Prohlašování věcí za kulturní památky jsou obsažena v části první památkového zákona, a to v paragrafu třetím, který následuje po legální definici kulturní památky, jejímž typovým znakem je právě prohlášení za kulturní památku učiněné orgánem veřejné moci (v tomto případě Ministerstvem kultury ČR). Ačkoli zde určitý smysl v umístění těchto zákonných ustanovení v části první shledat lze, při dodržení pravidel pro tvorbu právních předpisů by bylo vhodnější, byl-li by v první části památkového zákona uveden pouze účel přijetí památkového zákona, jeho působnost (což v tomto případě zde naopak chybí) a legální definice všech oblastí památkové péče rozhodných institutů. Prohlášení věcí za kulturní památky do této skupiny nepatří. Vhodnější by bylo jeho umístění v další části zákona, a to buď formou samostatné části nebo jako součást části čtvrté zákona, v níž

jsou uvedeny jednotlivé orgány veřejné moci, včetně jejich působnosti a pravomocí. Třetí možnou variantou by bylo zařazení této právní úpravy do části páté k jednotlivým druhům řízení na úseku památkové péče.

Co se týká vlastního obsahu zákonných ustanovení o prohlášení věcí za kulturní památky, jde o popis procesu, jehož cílem je označení movité nebo nemovité věci, kdy v důsledku tohoto označení věci je vlastník takové věci v mnohém omezen a k mnohému povinen. Vlastník věci prohlášené za kulturní památku je vázán zákonem určenými povinnostmi, které by jinak, pokud by věc nebyla prohlášena za kulturní památku, neměl. K procesu prohlašování věcí za kulturní památky je nutné mít výhradu k odst. 6 § 3 památkového zákona, ve kterém je stanoveno, že podrobnosti o prohlašování věcí za kulturní památky a způsob oznamovací povinnosti podle odstavce 5 stanoví obecně závazný právní předpis. S ohledem na dopady prohlášení věci za kulturní památku pro vlastníka takové věci se jeví jako žádoucí, aby byl tento proces upraven v zákoně zcela, bez odkazu na další prováděcí předpis. Vlastník věci, o které je rozhodováno, zda bude nebo nebude prohlášena za kulturní památku, musí být nutně nadán právem bránit se proti rozhodnutí orgánu veřejné moci, není-li s tímto rozhodnutím ve shodě. Jinými slovy, nesouhlasí-li vlastník věci s prvotním rozhodnutím orgánu veřejné moci ve věci, pak musí mít právo podat proti takovému rozhodnutí opravný prostředek. Památkový zákon, ale ani prováděcí předpis, na něž je v památkovém zákoně v části o prohlašování věcí za kulturní památku odkazováno, proces možného podávání takového opravného prostředku neupravuje. V praxi je tato situace řešena s pomocí judikatury soudů. Soud ve svém rozhodnutí dospěl extenzivním výkladem práva k tomu, že na výše popisované situace, která nejsou přímo řešena v památkovém zákoně, bude použit správní řád. Jedině tak bude zachováno Listinou základních práv a svobod garantované právo na dvoustupňové správní řízení a zachována možnost pro případ nesouhlasu s rozhodnutím orgánu veřejné moci domáhat se jeho přezkumu.

Obecně závazným právním předpisem dle odstavce šestého § 3 památkového zákona je vyhláška Ministerstva kultury ČR č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.

Z judikatury:

5 A 48/2002 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Ochrana kulturních památek je ve všech kulturních státech spojena s jistým omezením volné dispozice vlastním majetkem. Zákon umožňuje kompenzaci omezení vlastnického práva vlastníka kulturní památky. Státní a jiné dotace či příspěvky nemohou být chápány jako jakási paušální náhrada za omezení vlastnického práva, nýbrž jako příspěvek na skutečné a prokazatelné náklady, které v důsledku tohoto omezení, zejména v důsledku zvláštních nároků na údržbu kulturní památky vlastníku vznikají. Z uvedených skutečností vyplývá, že prohlášení za kulturní památku není zákonem pojato jako jednostranné omezení vlastnického práva bez náhrady.

6 A 106/2002 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Ohledně architektonického a urbanistického významu předmětného domu Nejvyšší správní soud konstatuje, že správní spis obsahuje řadu posudků a vyjádření, v nichž

je tento význam hodnocen značně rozdílně. Za této situace musel žalovaný provést hodnocení provedených důkazů, a to v souladu s obecnými zásadami správního řízení. Nejvyšší správní soud, který tento postup přezkoumal z hlediska dodržení kritéria zákonnosti, dospěl k závěru, že žalovaný respektoval zásadu volného hodnocení důkazů, když důkazy hodnotil podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě i všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti. Není proto pravdou – jak tvrdí žalobce –, že se žalovaný s důkazním materiálem nevypořádal. Jestliže tedy žalobce s výsledky provedeního dokazování a s jeho právními závěry nesouhlasí, je nutno tento nesouhlas chápat pouze jako vyjádření subjektivního názoru na výsledek správního řízení, který však nemůže zpochybnit jeho zákonnost.

7 A 133/99 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)

Důvodná je i námitka žalobce týkající se **specifikace nemovitostí v rozhodnutí. Ta musí odpovídat stavu v době vydání rozhodnutí a nemovitostí musí být konkretizovány tak, jak jsou v době rozhodnutí zapsány v katastru nemovitostí.** Pokud se toto označení liší od označení historického, lze to zmínit v důvodech rozhodnutí. Jen tak lze předejít pochybnostem, na který objekt se rozhodnutí vztahuje.

6 A 106/2002 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Konečně k argumentaci žalobce, že důvod podání návrhů na prohlášení předmětného domu za kulturní památku byl ryze účelový, neboť touto formou mělo být pouze zabráněno jeho demolici, Nejvyšší správní soud konstatuje, že tyto námitky jsou irelevantní, neboť brojí proti vnitřním motivům iniciátorů tohoto správního řízení (které není řízením návrhovým), přičemž však soudní přezkum se týká toliko jeho průběhu a výsledku. Jinak řečeno, motivace k podání předmětného návrhu mohla být prakticky jakákoliv, neboť sama o sobě nepodléhá soudnímu přezkumu, a relevantní se jeví toliko zjištění, zda pro prohlášení domu za kulturní památku byl dán či nikoliv příslušný zákonný důvod. Navíc je vhodné dodat, že účelem zákona o státní památkové péči je ochrana kulturních památek, takže nemůže být viděno jako v rozporu s tímto účelem zákona, pokud byly návrhy na prohlášení předmětného domu za kulturní památku podány jako jeden z prostředků k jeho ochraně.

§ 4

Národní kulturní památky

(1) Kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje vláda České republiky nařízením za národní kulturní památky a stanoví podmínky jejich ochrany.

(2) Vláda České republiky nařízením stanoví obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče o národní kulturní památky.

Legální definice národní kulturní památky navazuje na definici kulturní památky dle § 2 památkového zákona, kdy k obecným znakům výše uvedeným přidává poměrně neurčité konstatování, že národní kulturní památkou je kulturní památka tvořící nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa. Dalším znakem národní kulturní památky je dle památkového zákona prohlášení Vlády České republiky. Ta dle druhého odstavce stanoví svým nařízením obecné podmínky zabezpečování

státní památkové péče o národní kulturní památky. Jestliže legální vymezení kulturní památky v § 2 památkového zákona je možné označit za ne příliš zdařilé, pak o legálním vymezení národní kulturní památky je možné konstatovat, že je nedostatečné. Typový znak „nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa“ je v právní dikci poměrně neurčitý právní pojem, a tak, co je národní kulturní památku je především v rukou Vlády České republiky.

§ 5

Památkové rezervace

(1) Území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů, může vláda České republiky nařízením prohlásit jako celek za památkovou rezervaci a stanovit podmínky pro zabezpečení její ochrany. Tyto podmínky se mohou v potřebném rozsahu vztahovat i na nemovitosti na území památkové rezervace, které nejsou kulturními památkami.

(2) Vláda České republiky nařízením stanoví obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče v památkových rezervacích.

Památkovou rezervací se dle dikce památkového zákona rozumí území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů. Takové území může vláda svým nařízením prohlásit za památkovou rezervaci. Nedokonalostí této legální definice je, že je odkazováno nejen na pojem, který byl již dříve v zákoně definován, ale též na právní pojem, který teprve v památkovém zákoně definován bude. Máme na mysli pojem „archeologický nález“, který bude definován až v § 23 památkového zákona. Jsou-li v zákoně vytvářeny nové legální definice, pak by měly vycházet z definic již v textu zákona užitých, nikoli z legálních definic v textu následujících.

K poměrně významnému zásahu do práv fyzických či právnických osob může docházet na základě věty druhé odstavce prvního § 5 památkového zákona. Zde se uvádí „Tyto podmínky se mohou v potřebném rozsahu vztahovat i na nemovitosti na území památkové rezervace, které nejsou kulturními památkami.“ Dle dikce odstavce 1 § 5 památkového zákona může v podstatě dojít k omezování práv či stanovování povinností nařízením Vlády České republiky pro vlastníky nejen věcí prohlášených za kulturní památky, ale i věcí, které za kulturní památky prohlášeny nebyly. Musí však jít o nemovitosti nacházející se na území památkové rezervace. Toto zákonné ustanovení vytváří nerovné postavení mezi vlastníky věcí kulturních památek a vlastníky věcí, které nejsou kulturní památky, pro případ že se obojí nachází na území památkové rezervace. Vlastník věci, kulturní památky je ze zákona nikoli jen zatížen zákonem stanovenými povinnostmi, ale i nadán určitými právy plynoucími z toho, že je věc prohlášena za kulturní památku. Může jít například o bezplatnou pomoc ze strany Národního památkového ústavu, či o vyhovění žádosti o příspěvek, dar či dotaci, v tom kterém případě. Právě protože je věc prohlášena za kulturní památku. Vlastník věci, jež není prohlášena za kulturní památku taková práva nemá, ale omezení vyplývající z toho, že jeho nemovitost se nachází v památkové rezervaci, pro něj platí.

§ 6

Památkové zóny

(1) Území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty, může Ministerstvo kultury po projednání s krajským úřadem prohlásit za památkovou zónu a určit podmínky její ochrany.

(2) Podrobnosti o prohlašování památkových zón stanoví obecně závazný právní předpis.

Legální definice památkové zóny obsažená v části první památkového zákona je z hlediska systematického umístění zcela v pořádku. Nedostatkem této definice je obtížně určitelný počet „menší podíl kulturních památek“ a pojem „významná kulturní hodnota“. V tomto je třeba spoléhat na judikaturu soudů.

Z judikatury:

5 Ca 93/2004 (Rozsudek Městského soudu v Praze)

Jednou ze žalobních námitek je, že sama tato vyhláška není zákonná, neboť trpí nedostatkem kompetence vydávajícího orgánu. Tuto žalobní námitku neshledal soud důvodnou. Dle názoru soudu je třeba vycházet z ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) zákona č. 418/1990 Sb., o hlavním městě Praze, podle něhož hlavní město Praha vykonává v přenesené působnosti státní správu v rozsahu, ve kterém ji podle zvláštních zákonů ke dni účinnosti tohoto zákona (tj. do 24.11.1990) vykonával Národní výbor hlavního města Prahy. Národní výbor hlavního města Prahy do 24.11.1990 vykonával působnost příslušející krajským národním výborům podle § 6 odst. 1 zákona o státní památkové péči (prohlášení území za památkovou zónu a určení podmínek její ochrany).

§ 6a

Plány ochrany památkových rezervací a památkových zón

(1) Krajský úřad může po projednání s ministerstvem kultury, orgánem územního plánování a příslušnou obcí jako dotčenými orgány vydat opatření obecné povahy o ochraně památkové rezervace nebo památkové zóny nebo jejich částí (dále jen „plán ochrany“), ve kterém se stanoví způsob zabezpečení kulturních hodnot památkové rezervace a památkové zóny z hlediska státní památkové péče, a ve kterém lze určit, u jakých nemovitostí, nejsou-li kulturní památkou, ale jsou v památkové rezervaci nebo památkové zóně, nebo u jakých druhů prací na nich, včetně výsadby a kácení dřevin na veřejných prostranstvích (dále jen „úprava dřevin“), je vyloučena povinnost vlastníka (správce, uživatele) vyžádat si předem závazné stanovisko podle § 14 odst. 2.

(2) Plán ochrany lze vydat na dobu nejdéle 10 let. Pokud po vydání plánu ochrany nabude účinnosti pro památkovou rezervaci, památkovou zónu nebo jejich část regulační plán, pozbývají účinnosti ty podmínky plánu ochrany, které jsou v rozporu s tímto regulačním plánem.

(3) Plán ochrany lze změnit, pokud se změnila kulturní hodnoty daného území nebo způsob jejich zabezpečení z hlediska státní památkové péče. Pro vydání změny plánu ochrany se použije odstavec 1 obdobně.

(4) Odborná organizace státní památkové péče poskytuje krajskému úřadu bezplatně odborné podklady, údaje a informace, které slouží jako podklad pro vydání plánu ochrany.

(5) Po nabytí účinnosti plánu ochrany krajský úřad bez zbytečného odkladu posoudí, zda jsou dány důvody pro podání návrhu podle § 17 odst. 5.

(6) Náležitosti a obsah plánu ochrany stanoví ministerstvo kultury prováděcím právním předpisem.

S ohledem na označení § 6a památkového zákona je zjevné, že toto zákonné ustanovení bylo novelou památkového zákona č. 307/ 2008 Sb. do tohoto zákona následně doplněno. Nazíráme-li na toto ustanovení pouze z hlediska obsahového, lze pochopit, že bylo umístěno za legální definici památkové rezervace a památkové zóny. Měla-li by být zachována určitá systematičnost zákona, pak bychom v části první, tak jak je již výše uvedeno, měli ponechat jen účel přijetí zákona, vymezení jeho působnosti a potřebné legální definice. Určení postupu a vymezení dalších podmínek, které je třeba při stanovování plánů ochrany památkových rezervací a památkových zón zákonem upravit, bychom vyčlenili samostatnou část v zákoně. Dalším možným řešením by bylo umístění těchto zákonných ustanovení do části čtvrté památkového zákona (§§25 až 34), která upravuje působnost a pravomoci orgánů a organizací státní památkové péče.

§ 7

Evidence kulturních památek

(1) Kulturní památky, národní kulturní památky, památkové rezervace, památkové zóny, ochranné pásmo nemovité kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny se zapisují do Ústředního seznamu kulturních památek České republiky (dále jen „ústřední seznam“). Ústřední seznam vede odborná organizace státní památkové péče.

(2) Odborná organizace státní památkové péče po zápisu do ústředního seznamu podle tohoto zákona ohlásí příslušnému katastrálnímu úřadu údaje a popřípadě změny těchto údajů týkající se ochrany nemovitostí podle tohoto zákona zapisované do katastru nemovitostí podle katastrálního zákona.

(3) Odborná organizace státní památkové péče vyrozumí o zápisu kulturní památky do ústředního seznamu, jakož i o zrušení prohlášení věci za kulturní památku (§ 8) vlastníka kulturní památky, krajský úřad a obecní úřad obce s rozšířenou působností. Jde-li o nemovitou kulturní památku vyrozumí kromě toho také stavební úřad. U archeologického nálezu prohlášeného za kulturní památku vyrozumí též Archeologický ústav Akademie věd České republiky.

(4) Vlastník kulturní památky je povinen oznámit odborné organizaci státní památkové péče každou změnu vlastnictví (správy, užívání) kulturní památky nebo

její přemístění. Oznámení musí učinit vlastník kulturní památky nejpozději do třiceti dnů ode dne, kdy k takové změně došlo.

(5) Podrobnosti o evidenci kulturních památek stanoví obecně závazný právní předpis.

„Jedním z nejzávažnějších problémů památkové péče jsou nepřehledné a zavádějící informace, které poskytuje Ústřední seznam kulturních památek. Z tohoto pak vznikají závažné problémy s právními důsledky. Jedním ze způsobů dosažení nápravy je urychlená digitalizace a vektorizace mapových složek Ústředního seznamu kulturních památek provedená v úzké návaznosti na probíhající digitalizaci katastrálních map zabezpečenou Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním. Ústřední seznam musí být tvořen pouze údaji, které jsou úplné a pravdivé. Zkvalitnění Ústředního seznamu kulturních památek jednoznačně přispěje k právní jistotě vlastníků kulturních památek a k vyšší ochraně památkového fondu.“⁵¹

Dle odstavce 4 § 7 památkového zákona je vlastník kulturní památky je povinen oznámit odborné organizaci státní památkové péče každou změnu vlastnictví (správy, užívání) kulturní památky nebo její přemístění. Toto oznámení musí učinit vlastník kulturní památky nejpozději do třiceti dnů ode dne, kdy k takové změně došlo. Zákon zde ukládá vlastníkovu kulturní památky určitou povinnost, ale nezajišťuje v tomto zákonném ustanovení plnění této povinnosti žádnou sankcí. Doporučuje se, aby byl druh sankce doplněn.

Obecně závazným právním předpisem je dle odstavce pátého § 7 památkového zákona vyhláška Ministerstva kultury ČR č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.

§ 8

Zrušení prohlášení věci za kulturní památku

(1) Pokud nejde o národní kulturní památku, může ministerstvo kultury z mimořádně závažných důvodů prohlášení věci za kulturní památku zrušit na žádost vlastníka kulturní památky nebo organizace, které na zrušení prohlášení věci za kulturní památku (dále jen „zrušení prohlášení“) prokáže právní zájem, nebo z vlastního podnětu.

(2) Ministerstvo kultury si před zrušením prohlášení vyžádá vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností, popřípadě vyjádření Akademie věd České republiky, jde-li o archeologický náález prohlášený za kulturní památku, pokud o zrušení prohlášení Akademie věd České republiky sama nepožádala. V případě, že vlastník kulturní památky není žadatelem o zrušení prohlášení, musí mu být umožněno zúčastnit se ohledání věci a ke zrušení prohlášení se vyjádřit.

(3) Ministerstvo kultury může zrušení prohlášení vázat na předchozí splnění jím určených podmínek. Náklady vynaložené na splnění podmínek nese žadatel a v případě, kdy řízení o zrušení prohlášení zahajuje z vlastního podnětu

⁵¹ Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016, zpracováno Odborem památkové péče MK ČR v březnu 2011, str. 18.

ministerstvo kultury, nese náklady ten, v jehož zájmu ke zrušení prohlášení došlo.

(4) Ustanovení § 3 odst. 4 platí obdobně i pro zrušení prohlášení.

(5) Podrobnosti o zrušené prohlášení věci za kulturní památku stanov obecně závazný právní předpis.

S ohledem na to, co bylo uvedeno výše k prohlašování věci za kulturní památky a obdobně k zrušení prohlášení věci za kulturní památky se doporučuje, aby bylo v části první památkového zákona výslovně uvedeno, že pro řízení vedená podle tohoto zákona se použije správní řád.

Obecně závazným právním předpisem je dle odstavce pátého § 8 památkového zákona vyhláška Ministerstva kultury ČR č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.

4.3.2.2 Část druhá

Část druhá památkového zákona upravuje problematiku péče o kulturní památky. Pro provedení zhodnocení této části zákona z hlediska systematického uvádím, že tato část v §§ 9 až 20 obsahuje zákonná ustanovení upravující ochranu a užívání kulturních památek, stanovuje v oblasti památkové péče povinnosti správních úřadů, právnických a fyzických osob, zakotvuje oznamovací povinnost vlastníka kulturní památky, právo státu na přednostní koupi kulturních památek a pravidla obnovy kulturních památek. Další zákonná ustanovení této části zákona upravují povolení k restaurování kulturní památky, uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti uchazeče pro restaurování kulturních památek, opatření k zajištění péče o kulturní památky, příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky, stanovují, co se rozumí ochranným pásmem, upravují podmínky přemístění kulturní památky, užívání kulturních památek pro vědecký výzkum nebo pro účely výstavní a konečně problematiku kulturních památek ve vztahu k zahraničí. Část druhou zákona je třeba vykládat společně především s částí pátou zákona, ve které jsou uvedeny opatření pro případ neplnění povinností stanovených tímto zákonem. Z hlediska dalšího užití zákona by bylo mnohem vhodnější, pokud by zákon v jednom ustanovení konstatoval určitou povinnost pro vlastníka kulturní případně národní kulturní památky a v návaznosti na to hned uvedl v dalším odstavci možnou sankci při nesplnění této povinnosti. Stávající právní úprava má za následek, že nesplnění některých povinností v památkovém zákoně uvedených sankcí zajištěno je, nesplnění některých jiných zákonem uložených povinností sankcí zajištěno není. Část druhá památkového zákona je z hlediska svého obsahu nejméně ucelenou částí zákona. V podstatě je možné konstatovat, že na místo určitého uceleného okruhu záležitostí, které by mohla upravovat, obsahuje z každé tematické části v rámci oboru památkové péče pouze dílčí úpravu. Přičemž u některých ustanovení této části by bylo vhodnější jejich zařazení do jiných částí památkového zákona. V podrobnostech níže.

Ochrana a užívání kulturních památek

§ 9

(1) Vlastník kulturní památky je povinen na vlastní náklad pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením. Kulturní památku je povinen užívat pouze způsobem, který odpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodně a technickému stavu. Je-li kulturní památka ve společenském vlastnictví, je povinností organizace, která kulturní památku spravuje nebo ji užívá nebo ji má ve vlastnictví, a jejího nadřízeného orgánu vytvářet pro plnění uvedených povinností všechny potřebné předpoklady.

(2) Povinnost pečovat o zachování kulturní památky, udržovat kulturní památku v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením má také ten, kdo kulturní památku užívá nebo ji má u sebe; povinnost nést náklady spojené s touto péčí o kulturní památku má však jen tehdy, jestliže to vyplývá z právního vztahu mezi ním a vlastníkem kulturní památky.

(3) Organizace a občané, i když nejsou vlastníky kulturních památek, jsou povinni si počínat tak, aby nezpůsobili nepříznivé změny stavu kulturních památek nebo jejich prostředí a neohrožovali zachování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek.

(4) Vlastník, který kulturní památku převádí na jiného, někomu přenechá k dočasnému užívání nebo předá k provedení její obnovy (§ 14), nebo k jinému účelu, je povinen toho, na koho věc převádí nebo komu ji přenechá nebo předá, uvědomit, že věc je kulturní památkou.

Zákonné ustanovení § 9 je třeba vykládat společně s ustanoveními § 10 památkového zákona, který stanovuje další postup pro případ neplnění povinností, tak jak je v § 9 uvedeno, a dále pak se zákonnými ustanoveními § 35 odst. 1 písm. a) a § 39 památkového zákona. V prvně jmenovaném ustanovení jsou stanoveny pokuty pro fyzické a právnické osoby při výkonu podnikání, v ustanoveních § 39 památkového zákona pak pro fyzické osoby bez dalšího. O ukládání a vymáhání pokut bude více pojednáno v dalším textu analýzy při rozboru části páté památkového zákona.

Z judikatury:

59 Ca 59/2002 (Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem)

V řízení tak bylo zjištěno, že kostel sv. Václava jako kulturní památka byl předmětnou přístavbou k sakristii významně poškozen, žalobkyně jako vlastníka kulturní památky porušila svou zákonnou povinnost chránit kulturní památku před tímto poškozením, které bylo způsobeno jednáním F. K., jež přístavbu realizoval. Správní orgány neporušily zákon, pokud pokutu za porušení povinnosti vlastníka kulturní památky dle § 9 odst. 1 zákona o státní památkové péči uložily žalobkyni, neboť právě ona je vlastníkem kulturní památky a bylo její povinností tuto památku chránit před poškozením a znehodnocením. Prohlášení F. K. o tom, že přístavbu realizoval a financoval jako soukromá fyzická osoba, nemůže žalobkyni jako vlastníka kulturní památky zbavit odpovědnosti za porušení povinnosti dle § 9 odst. 1 zákona

o státní památkové péči.

Soud nad rámeč právního zdůvodnění k námitkám žalobkyně, týkajících se přednosti záchrany chátrajícího kostela sv. Václava pro potřeby farníků a dalších generací a prospěšnosti přístavby k sakristii kostela, uvádí následující. Jak bylo v řízení prokázáno, vlastníkem kostela sv. Václava v R. jako registrované kulturní památky je žalobkyně. Ta má jako vlastník nejen práva, ale také povinnosti z vlastnictví plynoucí, neboť jak vyplývá z čl. 11 odst. 3 věta první Listiny základních práv a svobod, vlastnictví též zavazuje. Povinnosti vlastníka kulturní památky jsou stanoveny mimo jiné též zákonem o státní památkové péči. Vlastník kulturní památky je povinen na vlastní náklad pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením (§ 9 odst. 1 zákona o státní památkové péči), dále je též povinen bez zbytečného odkladu každé ohrožení nebo poškození oznámit okresnímu úřadu. Za porušení těchto povinností vlastníku kulturní památky hrozí sankce. Pokud tedy žalobkyně namítala, že kostel sv. Václava chátral, bylo její zákonnou povinností tomuto stavu předejít, případně tento stav řešit, a to na vlastní náklady, respektive za pomoci příspěvku na zachování a obnovu kulturní památky (§ 16 zákona o státní památkové péči), případně i za pomoci soukromých finančních příspěvků. Při plnění povinností vlastníka kulturní památky však byla žalobkyně povinna postupovat v souladu s platnými právními předpisy, nejen zákonem o státní památkové péči.

I A 8/2010 (Rozsudek Městského soudu v Praze)

Lze dovodit základní povinnosti vlastníka kulturní památky, tj. na vlastní náklad pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením. Zákon sice nevysvětluje, co rozumí dobrým stavem památky, nicméně s odkazem na důvodovou zprávu k tomuto zákonu lze dobrý stav považovat za takový, v němž kulturní památka při běžném udržování a bez nutnosti obnovy, může sloužit svému společenskému účelu.

§ 10

(1) Neplní-li vlastník kulturní památky povinnosti uvedené v § 9, vydá obecní úřad obce s rozšířenou působností po vyjádření odborné organizace státní památkové péče rozhodnutí o opatřeních, která je povinen vlastník kulturní památky učinit, a zároveň určí lhůtu, v níž je vlastník kulturní památky povinen tato opatření vykonat. Jde-li o národní kulturní památku, vydá toto rozhodnutí po vyjádření odborné organizace státní památkové péče krajský úřad v souladu s podmínkami, které pro zabezpečení ochrany národní kulturní památky stanovila vláda České republiky.

(2) Rozhodnutí o opatřeních, která je povinen vlastník kulturní památky učinit, vydá obecní úřad obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku, krajský úřad, též na žádost jejího vlastníka.

(3) Podrobnosti o povinnostech vlastníků kulturních památek při jejich ochraně a užívání stanoví obecně závazný právní předpis.

Ustanovení § 10 památkového zákona upravuje postup orgánů veřejné moci pro případ neplnění povinností, tak jak jsou uloženy v § 9 památkového zákona. Jde-li o kulturní památky, vydává rozhodnutí o opatřeních obecní úřad obce s rozšířenou působností, jde-li o národní kulturní památku, pak krajský úřad. Vždy je třeba si k rozhodnutí vyžádat vyjádření odborné organizace státní památkové péče.

Při ověřování, jak jsou tato ustanovení naplňována v praxi, bylo zjištěno následující. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností jsou sice zákonem aktivně legitimovány k tomu, aby pro případ, že vlastník kulturní památky neplní své povinnosti, ve věcech rozhodly. Tyto úřady však často tak činí, až po podnětu odborné organizace státní památkové péče. Ve vztahu k zahájení řízení bez podnětu odborné organizace bývají mnohdy pasivní. Druhou negativní skutečností, která se v praxi při rozhodování obecních úřadů s rozšířenou působností děje, je to, že tyto úřady sice zašlou odbornou organizaci památkové péče příslušnou věc k vyjádření, ale požadují její vyjádření ve velmi krátkém časovém horizontu.⁵²

Cesta nápravy je možná dvojím způsobem. Za využití stávající právní úpravy dle památkového zákona, pak nápravou spočívající v korektním chování obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a ponecháním odborné organizaci památkové péče v dané věci dle její obtížnosti přiměřenou lhůtu pro podání vyjádření. Druhou možností je pak změna památkového zákona doplněním zákonného ustanovení § 10 o zákonnou lhůtu pro poskytnutí vyjádření ze strany odborné organizace. Délka této lhůty by mohla být konstruována obdobně jako ve správním řádu, tedy obecně bezodkladně, ve složitých případech 30–ti denní, ve zvlášť složitých případech by se o dalších 30 dní prodloužila.

Ve vztahu k národním kulturním památkám nevykonávají výše popsané pravomoci obecní úřady obcí s rozšířenou působností, ale úřady krajské.

Obecně závazným právním předpisem dle odstavce třetího § 10 památkového zákona je, tak jako v několika výše uvedených případech, vyhláška Ministerstva kultury ČSR č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.

Z judikatury:

7 A 165/94 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)

Uložení opatření podle ustanovení § 10 odst. 1 zákona o státní památkové péči závisí na zjištění, zda správní orgán shledá potřebu těchto opatření v zájmu ochrany kulturní památky. Rozhoduje tak na základě správního uvážení. Toto správní uvážení však není neomezenou volnou úvahou a neznamená, že není soudem přezkoumatelné a že si správní úřad může počínat zcela libovolně, to by bylo v rozporu s charakterem státní správy jako činnosti podzákonné a zákonem řízené. Správní orgán I. stupně dospěl k závěru, že současnou krytinu na domě v R. je třeba nahradit eternitovou krytinou šedou nebo černou a že novou krytinu je třeba položit do řad rovnoběžných s hřbetem stavby, nikoli „na koso“, jak byla položena krytina současná, aniž by však z odůvodnění jeho rozhodnutí bylo patrné, o jaké

skutečnosti, resp. důkazy opřel svůj závěr, že právě tento druh krytiny a způsob jejího položení jsou z objektivního hlediska jediné vhodné a možné. Soudu předložený správní spis neobsahuje žádný doklad, jímž by bylo podloženo výše uvedené tvrzení správního orgánu o způsobu původního kladení střešních krytin a jejich barevnosti (např. dochované archivní materiály jako např. fotografie, zprávy z místních kronik, dobové malby apod.). Za takový doklad nelze považovat ani fotografii soudobou, zachycující současný, nikoli však dřívější stav.

7 A 144/94 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)

V případě neplnění opatření podle § 10 odst. 1 zákona o státní památkové péči tedy jde o zvláštní případ správní exekuce, mířící na přímé vynucení uloženého plnění v nezbytném rozsahu. To vylučuje použití obecné úpravy, zejména postupné ukládání pokut. Tím spíše nelze uloženou povinnost vynucovat ukládáním pokuty podle ustanovení § 35 odst. 1 písm. c) zákona o státní památkové péči, tedy tím způsobem, který postihuje jiné porušení právních předpisů.

Nelze samozřejmě vyloučit, že v konkrétním případě budou splněny podmínky jak pro uložení opatření podle § 10 odst. 1 zákona o státní památkové péči (a případně jeho vynucování postupem podle § 15 zákona o státní památkové péči), tak i pro uložení administrativní sankce podle § 35 a že mohou být splněny současně, i v různé časové souslednosti. To však nic nemění na tom, že jde o dvě odlišná řízení s potřebou odlišných skutkových zjištění v důkazním řízení a že zákonné předpoklady pro vydání obou takových rozhodnutí jsou rovněž odlišné.

38 Ca 599/2002 (Rozsudek Městského soudu v Praze)

Definice zříceniny je uváděna pouze v odborné neprávní literatuře a vyplývá z ní, že se jedná o opuštěnou a neužívanou stavbu (hrad, zámek, klášter, kostel), která se uchovává v neúplném stavu způsobeném záměrným pobořením, postupným chátráním i přírodními vlivy.

Vlastník nemovitosti je současně i vlastníkem zříceniny hradu a jako vlastník musí přijmout rozhodnutí o opatřeních podle § 10 zákona o státní památkové péči a vykonat na nemovité kulturní památce zřícenina hradu J. uložená opatření ve smyslu rozhodnutí Okresního úřadu K. potvrzená rozhodnutím krajského úřadu.

11 Ca 168/2005 (Rozsudek Městského soudu v Praze)

Z žádného ustanovení zákona o státní památkové péči nelze dovodit, že by řízení podle § 10 zákona o státní památkové péči nemělo místo tehdy, pokud by se týkalo nemovitosti, u které již předtím proběhlo stavební a kolaudační řízení (takový stav není ani myslitelný). Naopak povinností vlastníka či uživatele kulturních památek je na vlastní náklad pečovat o jejich zachování, udržovat je v dobrém stavu a chránit je před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením a užívat je pouze způsobem, který odpovídá jejímu významu, památkové hodnotě a technickému stavu (§ 9 zákona o státní památkové péči). Tyto povinnosti zavazují povinný subjekt kdykoli, a proto opatření směřující k zajištění splnění těchto povinností mohou být příslušným orgánem státní památkové péče uložena rovněž kdykoli v návaznosti na tom, kdy je porušení povinností na úseku ochrany kulturních památek zajištěno.

Z kolaudačního rozhodnutí, které žalobce k prokázání oprávněnosti této námitky předložil, nevyplývá, že by uvedené konkrétní úpravy, které jsou nyní předmětem řízení podle zákona o státní památkové péči, byly výslovně obsaženy i ve stavebním povolení a rovněž nejsou výslovně zmíněny v kolaudačním rozhodnutí **Pokud žalobce nesplnil povinnosti podle zákona o státní památkové péči a zamýšlené úpravy z hlediska ochrany kulturních památek podle zákona o státní památkové péči neprojednal, nemůže se následně dovolávat toho, že jiné správní řízení, sledující primárně jiný účel, proběhlo bez připomínek správních orgánů.** Pokud žalobce namítal, že nemá jistotu, že jednou schválené úpravy nemovitosti nebude muset v budoucnu na své náklady odstraňovat, je třeba poukázat na to, že ze správního spisu nevyplývá, že by konkrétní, svým významem dílčí a ve své většině estetické úpravy, byly provedeny již v rámci stavební rekonstrukce a především, že byly tyto úpravy předmětem posouzení podle zákona o státní památkové péči.

1 As 93/2008 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Nejvyšší správní soud se shoduje s městským soudem v tom, že zřícenina hradu D není stavbou. V minulosti hrad jistě stavbou (tedy samostatnou nemovitou věcí v dnešním pojetí) býval, ovšem svou povahu stavby ztratil, protože jeho zkáza dostoupila takového stupně, že již není patrné dispoziční řešení prvního nadzemního podlaží [srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 5. 1995, sp. zn. 3 Cz 57/92, a rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 1992, sp. zn. 3 Cdo 111/92, k problematice okamžiku vzniku stavby, na něž poté se stejnými argumenty navázala judikatura k okamžiku zániku stavby - rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 1998, 33 Cdo 111/1998, ze dne 28. 2. 2001, sp. zn. 20 Cdo 931/99, a ze dne 28. 5. 2003, sp. zn. 22 Cdo 2088/2001; k této otázce viz též Eliáš, K. a kol.: *Občanský zákoník. Velký akademický komentář*, Linde, Praha 2008, I. svazek (§ 1 - § 487), str. 489]. Pojem „první nadzemní podlaží“ není přitom možno brát doslova, jak na to správně upozorňuje žalobce, neboť stavební struktury středověkých hradů bývaly atypické. Jistě však nelze popřít, že i hrad byl při vši své atypičnosti vystavěn jako nadzemní stavba, a otázka po dispozičním řešení jeho prvního nadzemního podlaží je tedy na místě. V souvislosti s hradem přitom není vhodné omezovat se na pojem podlaží v moderním slova smyslu - tedy vodorovné plochy, která bývá výškově jednotná v celém prostoru stavby mezi obvodovými zdmi, a zdejší soud by se k tak úzkému pojetí nepřiklonil. Ze spisu je však zřejmé, že v případě zříceniny hradu D jde spíše o tu více, tu méně spojitě pozůstatky původního zdiva, z nichž nejsou zcela patrné ani obvodové obrysy někdejší stavby, natožpak jakékoli (třebas i atypické) vnitřní dispoziční členění hradu.

Žalobce vyjadřuje nesouhlas se závěry městského soudu, resp. s vymezením okamžiku zániku stavby, k němuž dospěla judikatura; sám však nenabízí žádné jiné kritérium. Žalobcův postoj by v důsledku vedl k tomu, že žádná stavba by vlastně nemohla zaniknout, neboť jakékoli i sebenepatrnější a seberozptýlenější pozůstatky stavební činnosti by byly stále považovány za stavbu; to je ale absurdní.

Řešení sporné otázky, zda daná stavba (tedy stavební dílo ve smyslu stavebního zákona) je součástí pozemku, nebo samostatnou nemovitou věcí, musí vždy brát v úvahu i okolnosti konkrétního případu. Není ostatně vyloučeno, aby součástí pozemku byly i některé zachovalé a funkční drobné stavby (ve smyslu stavebněprávním), pokud

k pozemku podle své povahy náleží a nemohou být odděleny, aniž by se tím pozemek znehodnotil. Při hodnocení právní samostatnosti takové stavby je nutno zvažovat, zda stavba může být samostatným předmětem práv a povinností (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 1998, sp. zn. 3 Cdon 1305/96). Je-li i u novodobého stavebního díla, které slouží svému původnímu účelu, v konkrétním případě dobře možné, aby bylo součástí pozemku jako věci hlavní, tím spíše se to nabízí u zříceniny. Její stavební části a zbytky rozrušeného zdiva během staletí totiž natolik splynuly s pozemkem, jeho půdním krytem a jeho vegetací, že je již velmi obtížné mezi nimi rozlišit. O tomto těsném propojení pozemku a stavebního materiálu ostatně svědčí i název, pod kterým je kulturní památka zapsána v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky - totiž „hrad D - zřícenina a archeologické stopy“.

Jelikož je zřícenina hradu součástí pozemků, k nimž má žalobce právo hospodaření, přísluší žalobci vykonávat práva a povinnosti vlastníka (§ 16 odst. 2 zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, § 9 odst. 1 a § 10 odst. 1 zákona o státní památkové péči) nejen k půdní složce pozemku, ale i ke zřícenině na pozemku se nacházející.

§ 11

Povinnosti správních úřadů, právnických a fyzických osob

(1) Orgány státní správy příslušné rozhodovat o způsobu využití budov, které jsou kulturními památkami, nebo o přidělení bytů, jiných obytných místností a místností nesloužících k bydlení v těchto budovách, vydávají svá rozhodnutí na základě závazného stanoviska příslušného orgánu státní památkové péče. Při rozhodování o způsobu a změnách využití kulturních památek jsou povinny zabezpečit jejich vhodné využití odpovídající jejich hodnotě a technickému stavu.

(2) Jestliže fyzická nebo právnická osoba svou činností působí nebo by mohli způsobit nepříznivé změny stavu kulturní památky nebo jejího prostředí anebo ohrožují zachování nebo společenské uplatnění kulturní památky, určí obecní úřad obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku, krajský úřad, podmínky pro další výkon takové činnosti nebo výkon činnosti zakáže.

(3) Správní úřady a orgány krajů a obcí vydávají svá rozhodnutí podle zvláštních právních předpisů, jimiž mohou být dotčeny zájmy státní památkové péče na ochraně nebo zachování kulturních památek nebo památkových rezervací a památkových zón a na jejich vhodném využití, jen na základě závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku, jen na základě závazného stanoviska krajského úřadu.

V části druhé památkového zákona zákonodárce stanovuje povinnosti ve vztahu ke kulturním památkám, národním kulturním památkám, památkovým rezervacím a památkovým zónám nejen pro fyzické a právnické osoby, které vystupují jako vlastníci, v některých případech jako prostí uživatelé památek, ale i pro správní úřady. Tyto povinnosti jsou uvedeny právě v § 11 památkového zákona. K rozhodovací pravomoci orgánů státní správy, ale i orgánů obcí a krajů je třeba mít vždy vyjádření odborného orgánu. Dle výše specifikovaných situací, buď závazné stanovisko

příslušného orgánu státní památkové péče, nebo závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností a pro případ, že by šlo o národní kulturní památky, pak závazné stanovisko krajského úřadu.

§ 12

Oznamovací povinnost vlastníka kulturní památky

(1) Vlastník kulturní památky je povinen bez zbytečného odkladu každé ohrožení nebo poškození kulturní památky oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, jde-li o národní kulturní památku krajskému úřadu, a vyžádat si jeho rozhodnutí o způsobu odstranění závady. Jde-li o nemovitou kulturní památku, která je stavbou, vyrozumí též stavební úřad.

(2) Vlastník kulturní památky je povinen každou zamýšlenou změnu jejího užívání, a jde-li o nemovitou kulturní památku, i její zamýšlené vyklizení, předem oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, jde-li o národní kulturní památku krajskému úřadu.

Část druhá památkového zákona někdy působí tak, že zákonná ustanovení jsou v této části řazena bez hlubšího rozmyslu, spíš, tak jak tvůrce předpisu právě napadlo. Tak dochází k tomu, že se zde střídají povinnosti fyzických osob, povinnosti právnických osob, povinnosti a závazné postupy správních úřadů, orgánů obcí a orgánů krajů. Příkladem toho je i § 12 památkového zákona, ve kterém je upravena oznamovací povinnost vlastníka kulturní památky. Pokud by měla být část druhá památkového zákona v zásadě zachována, doporučuje se rozdělení v této části obsažených povinností systematicky, vždy pro určitý okruh adresátů řadit zákonem stanovené povinnosti za sebou, tak aby bylo ze zákona zřejmé k čemu je ten který subjekt povinován.

Zákonné ustanovení § 12 památkového zákona je třeba vykládat společně s § 35 odst. 1 písm. b) tohoto zákona, který nedodržení této oznamovací povinnosti klasifikuje jako správní delikt pro fyzické a právnické osoby oprávněné k podnikání. Dále pak společně s § 39 odst. 1 písm. b) památkového zákona, který postihuje nedodržení této povinnosti ve vztahu k fyzickým osobám jako přešupek.

Z judikatury:

6 A 28/94 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)

Řízení podle § 12 odst. 1 zákona o státní památkové péči o žádosti na vydání rozhodnutí o způsobu odstranění závady je správním řízením podle správního řádu (§ 44 zákona o státní památkové péči), které je zahajováno výlučně na návrh účastníka řízení, na rozdíl od případů, kdy orgán památkové péče z moci úřední zahajuje řízení a vydává rozhodnutí, kterým vlastníku kulturní památky, který neplní své povinnosti, ukládá povinnost provést určitá opatření (tak např. ustanovení § 10 odst. 1 zákona o státní památkové péči). Ze zákona o státní památkové péči nelze dovodit, že by samotné splnění oznamovací povinnosti vlastníkem kulturní památky bylo

bez dalšího i návrhem na zahájení uvedeného správního řízení (žádosti o rozhodnutí o způsobu odstranění závady), a to tím spíše, pokud oznamovatel výslovně žádá o něco jiného.

§ 13

Právo státu na přednostní koupi kulturních památek

(1) Vlastník kulturní památky je povinen v případě zamýšleného prodeje (úplatného převodu vlastnictví) kulturní památky, jde-li o movitou kulturní památku nebo jde-li o národní kulturní památku, ji přednostně nabídnout ministerstvu kultury ke koupi (úplatnému nabytí do státního vlastnictví), s výjimkou prodeje mezi osobami blízkými nebo spoluvlastníky.

(2) Ministerstvo kultury může na základě nabídky vlastníka kulturní památky z mimořádně závažných kulturně společenských důvodů uplatnit právo státu na přednostní koupi (úplatné nabytí do státního vlastnictví) kulturní památky buď přímo nebo prostřednictvím organizací zřizovaných ministerstvem kultury, a to za cenu stanovenou podle zvláštních právních předpisů, a nelze-li cenu takto určit, za cenu obvyklou odpovídající povaze věci. Přitom si ministerstvo kultury vyžádá od vlastníka kulturní památky doklad, popřípadě prohlášení o vlastnictví movité kulturní památky.

(3) Ministerstvo kultury, jemuž nabídka došla, je povinno, jde-li o movitou kulturní památku ve lhůtě tří měsíců a jde-li o nemovitou kulturní památku ve lhůtě šesti měsíců od doručení nabídky oznámit vlastníku kulturní památky, že nabídku koupě (úplatného nabytí do státního vlastnictví) kulturní památky přijímá, jinak právo státu na přednostní koupi kulturní památky vůči vlastníku, který nabídku učinil, zaniká.

(4) Nesplní-li vlastník kulturní památky povinnost uvedenou v odstavci 1. je právní úkon, kterým převedl vlastnictví ke kulturní památce na jinou osobu, neplatný, pokud se této neplatnosti dovolá ministerstvo kultury. Ministerstvo kultury může toto právo uplatnit do tří let ode dne provedení uvedeného právního úkonu. (5) Ustanovením odstavce 1 nejsou dotčeny předpisy upravující bezplatný převod věcí do státního vlastnictví.

Podle ustanovení odstavce prvního § 13 památkového zákona je povinen vlastník movité kulturní památky a vlastník národní kulturní památky v případě zamýšleného prodeje přednostně nabídnout tuto kulturní památku ke koupi ministerstvu kultury. Tato povinnost se nevztahuje na prodeje mezi osobami blízkými nebo spoluvlastníky. V dalších odstavcích tohoto paragrafu jsou blíže upraveny podmínky, za kterých stát toto své právo na přednostní koupi kulturní památky může realizovat. Zákonodárce při zakotvování tohoto práva předpokládal, že mnoho především národních kulturních památek bude spíše v podílovém spoluvlastnictví než ve výlučném vlastnictví jediné osoby. Patrně z tohoto důvodu upravil přednostní právo státu na koupi výše specifikovaných kulturních památek v souladu s dikcí občanského zákoníku, mějme zde na mysli ustanovení upravující možnosti převodů podílů mezi podílovými

spoluvlastníky nemovitostí. Též je chráněn prodej mezi osobami blízkými a stát do tohoto převodu nemůže vstupovat.

V památkovém zákoně je dále uvedeno, že „ministerstvo kultury může na základě nabídky vlastníka kulturní památky z mimořádně závažných kulturně společenských důvodů uplatnit právo státu na přednostní koupi (úplatné nabytí do státního vlastnictví) kulturní památky buď přímo nebo prostřednictvím organizací zřizovaných ministerstvem kultury, a to za cenu stanovenou podle zvláštních právních předpisů), a nelze-li cenu takto určit, za cenu obvyklou odpovídající povaze věci.“ Pro vlastníka každé věci, má-li v úmyslu ji prodat, je klíčové, za jakou cenu. Pro případ, že by měl vlastník prodávat podle právě popisovaných zákonných ustanovení, měl by státu prodat za cenu stanovenou podle zvláštních právních předpisů, tedy podle zákona o oceňování majetku a k němu příslušné oceňovací vyhlášky⁵³. Cena stanovená dle oceňovací vyhlášky může být diametrálně odlišná od ceny stanovené trhem, tedy ceny obvyklé. V případě použití způsobu ocenění věci dle oceňovacího předpisu může být stanovena hodnota věci mnohem níže než by byla cena obvyklá. V takovém případě by vlastník kulturní památky v důsledku přednostního práva státu na koupi památky nezískal třeba ani zlomek toho, co by obdržel v případě, že by věc obchodoval bez intervence státu. Je možné předpokládat i druhou variantu, a to tu, že by památka byla dle oceňovacího předpisu oceněna na mnohem vyšší sumu než je cena obvyklá. Pak by stát ze svého rozpočtu vynakládal mnohem více, než je s ohledem na podmínky a ceny stanovené na trhu nutné. Ani jedna z právě popsanych situací není z hlediska práva žádoucí. V prvním případě by mohl být takový obchod napadnutelný v důsledku nerespektování znění čl. 11 Listiny základních práv a svobod týkající se ochrany vlastnictví každého⁵⁴. Odstavec čtvrtý čl. 11 Listiny sice připouští nucené omezení vlastnického práva, v krajním případě vyvlastnění věci. Má jít však o mimořádné situace, mějte zde na mysli spíše výstavbu dopravních koridorů, těžbu nerostného bohatství, ochranu životů a zdraví.

Ani druhý případ, kdy stát vynakládá na koupi kulturní památky více, než by původní vlastník obdržel při prodeji věci za cenu tržní, není v souladu se základními zásadami pro nakládání s veřejnými prostředky. K těmto patří především hospodárnost a transparentnost. S ohledem na výše uvedené se doporučuje, aby výše náhrady, která má být poskytnuta ze strany státu pro případ, že stát využije své přednostní právo na koupi kulturní památky, odpovídala ceně dané trhem, tedy ceně obvyklé.

Pro případ nesplnění povinnosti vlastníka kulturní památky nabídnout věc ke koupi státu, tak jak je uvedeno v § 13 památkového zákona, je právní úkon, kterým převedl vlastnictví ke kulturní památce vlastník na jinou osobu, neplatný, pokud se této neplatnosti dovolá ministerstvo kultury. Ministerstvo kultury může toto právo uplatnit do tří let ode dne provedení uvedeného právního úkonu. Nesplnění této povinnosti není v památkovém ani v jiném zákoně klasifikováno jako správní delikt a není za takové jednání uložena žádná peněžitá sankce.

53 Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, Vyhláška č. 3/2008 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, oba předpisy v platném znění.

54 Čl. 11 odst. 1 LZPS: „Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Dědění se zaručuje.“

§ 14

Obnova kulturních památek

(1) Zamyšlí-li vlastník kulturní památky provést údržbu, opravu, rekonstrukci, restaurování nebo jinou úpravu kulturní památky nebo jejího prostředí (dále jen „obnova“), je povinen si předem vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku, závazné stanovisko krajského úřadu.

(2) Vlastník (správce, uživatel) nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace, nebo památkové zóny (§ 17), je povinen k zamýšlené stavbě, změně stavby, terénním úpravám, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravě dřevin nebo udržovacím pracím na této nemovitosti se předem vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, není-li tato jeho povinnost podle tohoto zákona nebo na základě tohoto zákona vyloučena (§ 6a, 17).

(3) V závazném stanovisku podle odstavců 1 a 2 se vyjádří, zda práce tam uvedené jsou z hlediska zájmů státní památkové péče přípustné a stanoví se základní podmínky, za kterých lze tyto práce připravovat a provést. Základní podmínky musí vycházet ze současného stavu poznání kulturně historických hodnot, které je nezbytné zachovat při umožnění realizace zamýšleného záměru.

(4) V územním řízení, při vydání územního souhlasu a v řízení o povolení staveb, změn staveb, terénních úprav, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby a udržovacích prací, prováděném v souvislosti s úpravou území, na němž uplatňuje svůj zájem státní památková péče, nebo v souvislosti s obnovou nemovité kulturní památky, popřípadě se stavbou, změnou stavby, terénními úpravami, umístěním nebo odstraněním zařízení, odstraněním stavby nebo udržovacími pracemi na nemovitosti podle odstavce 2, rozhoduje stavební úřad v souladu se závazným stanoviskem obecního úřadu obce s rozšířenou působností, jde-li o nemovitou národní kulturní památku, se závazným stanoviskem krajského úřadu.

(5) Lze-li zamýšlenou obnovu nemovité kulturní památky podle odstavce 1, popřípadě stavbu, změnu stavby, terénní úpravy, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby nebo udržovací práce na nemovitosti podle odstavce 2 provést na základě ohlášení, může stavební úřad dát souhlas pouze v souladu se závazným stanoviskem obecního úřadu obce s rozšířenou působností, nebo jde-li o nemovitou národní kulturní památku, krajského úřadu.

(6) Orgán státní památkové péče příslušný podle odstavců 1 a 2 vydá závazné stanovisko po předchozím písemném vyjádření odborné organizace státní památkové péče, se kterou projedná na její žádost před ukončením řízení návrh tohoto závazného stanoviska. Písemné vyjádření předloží odborná organizace státní památkové péče příslušnému orgánu státní památkové péče nejpozději ve lhůtě 20 dnů ode dne doručení žádosti o jeho vypracování, nestanoví-li orgán státní památkové péče ve zvlášť složitých případech lhůtu delší, která nesmí být delší než 30 dnů. Pokud ve lhůtě 20 dnů nebo v prodloužené lhůtě příslušný orgán státní

památkové péče písemné vyjádření neobdrží, vydá závazné stanovisko bez tohoto vyjádření.

(7) Přípravnou a projektovou dokumentaci obnovy nemovité kulturní památky nebo stavby, změny stavby, terénních úprav, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravy dřevin nebo udržovacích prací na nemovitosti podle odstavce 2 vlastník kulturní památky nebo projektant projedná v průběhu zpracování s odbornou organizací státní památkové péče z hlediska splnění podmínek závazného stanoviska podle odstavců 1 a 2. Při projednávání poskytuje odborná organizace státní památkové péče potřebné podklady, informace a odbornou pomoc. Ke každému dokončenému stupni dokumentace zpracuje odborná organizace státní památkové péče písemné vyjádření jako podklad pro závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, jde-li o nemovitou národní kulturní památku, jako podklad pro závazné stanovisko krajského úřadu.

(8) Obnova kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, mohou provádět pouze fyzické osoby na základě povolení, které uděluje ministerstvo kultury. Právnícké osoby mohou provádět obnovu kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi prostřednictvím fyzických osob majících povolení k restaurování. V rozhodnutí o udělení povolení může ministerstvo kultury stanovit rozsah činnosti, popřípadě další podmínky pro její vykonávání. Toto povolení jim může být odňato, jestliže nesplňují podmínky, za nichž jim bylo povolení uděleno, nebo jestliže obnovu kulturních památek nebo jejich částí provádějí způsobem narušujícím jejich hodnotu.

(9) Vlastník kulturní památky je povinen odevzdat odborné organizaci státní památkové péče na její žádost 1 vyhotovení dokumentace.

(10) Podrobnosti o podmínkách pro dokumentaci obnovy a pro provádění obnovy kulturních památek stanoví obecně závazný právní předpis.

V ustanoveních § 14 památkového zákona je nejprve vymezen zákonem užitý pojem „obnova kulturní památky“. Následně pak uvedeny povinnosti vlastníka, uživatele a správce nemovitosti, obecního úřadu s rozšířenou působností, krajského úřadu, odborné organizace státní památkové péče a stavebního úřadu. Dílčí problém v praxi způsobuje hned první věta odstavce prvního, kde zákon hovoří o „údržbě, opravě, rekonstrukci, restaurování nebo jiné úpravě kulturní památky nebo jejího prostředí“. K legální definici kulturní památky byl uveden komentář již výše. Problémy v praxi však způsobuje vymezení pojmu „prostředí kulturní památky“. Památkový zákon, ani k němu vydaná prováděcí vyhláška, tento pojem dále nerozvádí. Ve věci bylo vydáno stanovisko Ministerstva kultury.⁵⁵ V tomto stanovisku je uvedeno následující. „Daný termín „prostředí kulturní památky“ lze považovat za neurčitý právní pojem. Neurčité právní pojmy zahrnují jevy nebo skutečnosti, které nelze zcela nebo přesně definovat. Jejich obsah a rozsah se může měnit, bývá podmíněn úrovní poznání v technických vědách i časem a místem aplikace normy.

⁵⁵ Stanovisko Ministerstva kultury, odboru památkové péče, č.j. 10298/2007 ze dne 11. září 2007.

Zákonodárce vytváří prostor správě, aby zhodnotila, zda konkrétní případ patří do rozsahu neurčitěho pojmu. Vyžaduje především její odbornost (blíže in: Hendrych, Dušan a kolektiv: Správní právo, obecná část, Praha 1998, str. 55 – 56).

Dále je třeba si uvědomit, že tento pojem nelze vytrhnout z celé konstrukce zákona o státní památkové péči. Pojem „prostředí kulturní památky“ se váže k pojmu kulturní památky, tak jak je definována v § 2 zákona o státní památkové péči. Ustanovení § 2 zákona o státní památkové péči v první řadě uvádí, že kulturní památkou se může stát věc, a to pouze věc v právním smyslu, jak ji vymezuje zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění, tedy věc movitá, nemovitá jako pozemek či stavba spojená se zemí pevnými základy a soubor těchto věcí. Z tohoto hlediska jsou důležité také dva pojmy, které s pojmem věc bezprostředně souvisí a které mají podstatný vliv na to, co je jako kulturní památka chráněno - součást (§ 120 občanského zákoníku) a příslušenství věc (§ 121 občanského zákoníku).

U staveb je třeba zdůraznit, že v § 120 odst. 2 občanský zákoník výslovně stanoví, že stavba není součástí pozemku. Proto při rozhodování o tom, co má být nebo nemá být kulturní památkou, je třeba zvážit, zdali kulturní památkou má být stavba samostatně, pozemek samostatně nebo zdali stavba a pozemek netvoří z hlediska zájmů státní památkové péče jeden soubor, který má být chráněn jako jedna kulturní památka. Neplatí tedy automaticky, že by byl kulturní památkou pozemek, je-li kulturní památkou pouze stavba, a naopak, je-li kulturní památkou stavba, nemusí být kulturní památkou pozemek, na kterém se nachází. Kulturní památkou může tedy stavba a pozemek být pouze, jsou-li za kulturní památku výslovně prohlášeny podle § 3 zákona o státní památkové péči jako soubor věcí.

Dotaz na obecné formulování toho, na jaké prostory či do jaké vzdálenosti lze tento pojem aplikovat, s ohledem na různost předmětu ochrany nelze obecně zodpovědět, protože jiné bude prostředí movité sošky gotické madony a jiné zámeckého areálu Veltrusy. Logicky tak nelze stanovit pro oba tyto předměty ochrany, které jsou kulturní památkou, jednotné prostředí vymezené např. určitou vzdáleností v metrech.

Vlastní obsah pojmu prostředí je třeba odvozovat od předmětu ochrany, konkrétně od jeho hodnoty (blíže in: Radová, Milena: Koncepce památkového zásahu do stavebního díla, její úloha a východiska, in: Památky a příroda, XII, 1987, č. 1, str. 1 - 9, č. 2 str. 65 – 75 nebo Lásková, Vojtěch: Hodnota, autenticita a integrita stavebního díla minulosti – teorie a praxe, in: Památky středních Čech, XIV, 2000, č. 2, str. 1 – 27.). Ve vztahu k této hodnotě je pak třeba v konkrétním případě pojem prostředí kulturní památky aplikovat. Zde mohou být návodem i mezinárodní dokumenty jako např. Mezinárodní charta o zachování a restaurování památek a sídel (in: Mezinárodní dokumenty ICOMOS o ochraně kulturního dědictví, vydal v roce 2001 Český národní komitét ICOMOS, str. 5 - 8).

V případě prostředí kulturní památky jde tedy o předmět ochrany přímo svázaný s kulturní památkou a jeho užití je na místě tam, kde je určitá kulturní památka (ať movitá či nemovitá) nějak úzce spjata se svým okolím. Pokud by bylo toto okolí narušeno, zmenšily by se hodnoty kulturní památky a její uplatnění v kontextu, v němž je začleněna. V takovém případě je předmětem ochrany nejen kulturní památka jako taková, ale i toto její okolí, v němž je začleněna. Příkladem může být

historický park (nebo jiný prvek kulturní krajiny), v němž je kulturní památka situována. V každém jednotlivém případě je nutno posoudit, zda okolí kulturní památky je pro její uplatnění natolik významné, že má být předmětem ochrany jako „prostředí kulturní památky“ ve smyslu zákona o státní památkové péči. Takto chráněné prostředí kulturní památky koresponduje i s čl. 7 Mezinárodní charty o konzervaci a restaurování památek a sídel (Benátky 1964), podle něhož je památka neoddelitelná od historie, jíž je svědkem, a od prostředí, v němž je umístěna.

Prostředí kulturní památky je nutno striktně odlišovat od ochranného pásma podle § 17 zákona o státní památkové péči. Ochranné pásmo je vymezováno správním aktem obecního úřadu obce s rozšířenou působností, a to k ochraně nemovité kulturní památky či nemovité národní kulturní památky. Nelze jej tedy vymezit k ochraně movité kulturní památky. Územní rozsah ochranného pásma musí být ve správním aktu, jímž je vymezeno, přesně určen. Naproti tomu prostředí kulturní památky není vymezováno žádným správním aktem - existuje ve vztahu ke kulturní památce na základě objektivních skutečností (například historických, architektonických nebo jiných souvislostí). Prostředí kulturní památky se zpravidla týká kulturních památek nemovitých, může však existovat i prostředí kulturní památky movité. V praxi si tak lze představit, že se územně mohou prostředí nemovité kulturní památky a její ochranné pásmo krýt, není to však s ohledem na výše uvedené nezbytnou podmínkou.

Takto je třeba chápat prostředí kulturní památky, ať již je zmiňováno v § 9 odst. 3, § 11 odst. 2, § 14 odst. 1 nebo § 17 odst. 1 a 3 zákona o státní památkové péči. Rozdíl aplikace pojmu „prostředí kulturní památky“ podle § 11 odst. 2 a § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči spočívá v osobě vlastníka kulturní památky.

Povinnost vyžádat si závazné stanovisko podle § 14 zákona o státní památkové péči tíží vlastníka kulturní památky také tehdy, když zamýšlí provést zásah nikoli přímo na kulturní památce, nýbrž na jejím prostředí. Je třeba zdůraznit, že podmínkou vydání závazného stanoviska je úmysl vlastníka kulturní památky (nikoli jiného subjektu) provést zásah do jejího prostředí. Příkladem může být vlastníkem zamýšlené vybudování odvodňovacího systému podél zdi stavby, která je kulturní památkou, např. i s možným zásahem do sousedního pozemku v souladu s ustanovením § 127 občanského zákoníku s úmyslem zabránit vlhnutí zdiva (v tomto případě je vlastník dotčeného pozemku rovněž účastníkem řízení). Jiným příkladem zásahu do prostředí kulturní památky může být situace, kdy vlastník pozemku, který je kulturní památkou, je zároveň vlastníkem plotu nebo samostatně stojící garáže, které jsou samostatnou věcí. Jestliže tento vlastník zamýšlí provést údržbu tohoto plotu nebo garáže, jedná se z hlediska § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči o údržbu prostředí kulturní památky a vlastník je tedy povinen vyžádat si v tomto případě závazné stanovisko.

Ustanovení § 11 odst. 2 zákona o státní památkové péči naproti tomu pojem „prostředí kulturní památky“ k žádné osobě neváže a umožňuje tak limitovat činnost jakékoli fyzické nebo právnické osoby. Na druhou stranu však nejde o řízení povolovací, zahajované na návrh účastníka řízení, ale o řízení, které je zahajováno z vlastního podnětu správního orgánu, jsou-li k tomu dány zákonné předpoklady podle § 11 odst. 2 zákona o státní památkové péči, tj. činnost fyzické nebo právnické osoby působí nebo by mohla způsobit nepříznivé změny stavu kulturní památky

nebo jejího prostředí anebo ohrožují zachování nebo společenské uplatnění kulturní památky s tím, že tato škodlivá činnost může mít původ právě v prostředí kulturní památky (např. umístění zdroje vibrací, znečištění atp.). Takovým škodlivým dopadem může být i umenšení hodnoty souvztažnosti památky s prostředím, což také může být kulturně historickou hodnotou konkrétní kulturní památky (blíže in Radová, M.: c.d., str. 67).

Pojem „prostředí kulturní památky“ a jeho aplikace jsou neoddělitelné od kulturní památky a stejně pevná a přímá vazba je mezi omezeními v prostředí kulturní památky a ochranou hodnot dané kulturní památky. Pokud se tedy zamýšlené zásahy v prostředí kulturní památky nemohou na hodnotě kulturní památky odrazit (např. barva a podoba obkladů v koupelně novodobého domu, postaveného na pozemku, prohlášeném za kulturní památku jako nemovitý archeologický náleží), nemůže být také legálně a legitimně takovýto záměr omezen či zakázán, popř. nepřipustěn.⁵⁶

Zákonné ustanovení § 14 památkového zákona je třeba vykládat společně s § 35 odst. 1 písm. e) a odst. 2 písm. b) tohoto zákona, které nedodržení této povinnosti klasifikují jako správní delikt pro fyzické a právnické osoby oprávněné k podnikání. Dále pak společně s § 39 odst. 1 písm. e) a odst. 2 písm. b) památkového zákona, které postihují nedodržení této povinnosti ve vztahu k fyzickým osobám jako přestupek.

Z judikatury:

18 Co 666/2000 (Rozsudek Městského soudu v Praze)

*Jde tedy o spor mezi podílovými spoluvlastníky, vyplývající z neshody v hospodaření se společnou věcí ve smyslu zákonného ustanovení § 139 odst. 2 občanského zákoníku. Z dikce ustanovení vyplývá, že **při rozhodování o hospodaření se společnou věcí je určujícím činitelem velikost spoluvlastnických podílů, tzv. majoritní princip, přičemž nerozhoduje, jde-li mezi spoluvlastníky o běžné či nikoli běžné záležitosti.** V praxi to znamená, že má-li být přijato určité rozhodnutí ohledně společné věci, musí se pro ně vyslovit nadpoloviční většina určená podle velikosti podílů, tj. větší než 50 %. **Jen tehdy, nastane-li rovnost hlasů nebo nedosáhne-li se většiny nebo dohody, může kterýkoli ze spoluvlastníků podat návrh soudu, přičemž platí zásada, že přehlasování spoluvlastníci se musí rozhodnutí většiny podrobit.** Jediná výjimka v tomto postupu se týká důležité změny společné věci, o níž ve sporu nejde. V takovém případě mohou jen přehlasování spoluvlastníci žádat soud, aby o takové změně rozhodl, a tak jim byla zajištěna ochrana. Z uvedeného je tedy zřejmé, že při uplatnění většinového principu pro řešení vztahů mezi spoluvlastníky žalobci souhlas žalovaného pro dodatečné povolení stavebních úprav nepotřebují, neboť jeho povinností je, aby se podrobil rozhodnutí většiny, počítané podle podílů.*

7 A 17/99 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)

*Z ustanovení § 14 odst. 2 zákona o státní památkové péči vyplývá, že **povinnost (a tedy i právo) podat žádost o vydání závazného stanoviska má pouze vlastník, správce nebo uživatel předmětných nemovitostí a tento subjekt je také účastníkem řízení o podané žádosti (srov. § 14 odst. 2 správního řádu).***

56 Revize aktuálnosti textu stanoviska proběhla naposledy dne: 18. 1. 2011.

Propůjčení nemovitostí či zmocnění vlastníkem nemovitostí k podávání žádostí o vydání rozhodnutí příslušným správním orgánem však nezakládá samo o sobě postavení žalobce jako vlastníka, uživatele nebo správce těchto nemovitostí ve smyslu ustanovení § 14 odst. 2 zákona o státní památkové péči, a tudíž ani jeho procesní postavení účastníka řízení, které je vedeno o návrhu jiného subjektu.

7 A 133/99 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)

Důvodná je i námitka žalobce týkající se **specifikace nemovitostí v rozhodnutí. Ta musí odpovídat stavu v době vydání rozhodnutí a nemovitosti musejí být konkretizovány tak, jak jsou v době rozhodnutí zapsány v katastru nemovitostí.** Pokud se toto označení liší od označení historického, lze to zmínit v důvodech rozhodnutí. Jen tak lze předejít pochybnostem, na který objekt se rozhodnutí vztahuje.

10 Ca 24/94 (Rozsudek Krajského soudu v Praze)

Přezkoumávané rozhodnutí pozemkového úřadu je v části napadené opravným prostředkem nesprávné i z toho důvodu, že je nesrozumitelné a nedostatečně odůvodněné, což má za důsledek jeho nepřezkoumatelnost. Výrok rozhodnutí, vydaného ve správním řízení, musí být zcela jednoznačný a přesný. To znamená, že **jsou-li předmětem rozhodnutí nemovitosti, musejí být podle ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 344/1992 Sb. (jako ve všech listinách, které jsou podkladem pro zápis do katastru nemovitostí) v rozhodnutí uvedeny tyto nemovitosti podle katastrálního území, parcelních čísel a čísel popisných nebo čísel evidenčních vedených v katastru nemovitostí.**

7 A 121/95 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)

Výše citovaná zákonná úprava (§ 14 odst. 3 zákona o státní památkové péči) **umožňuje správnímu orgánu rozhodnout dvojím způsobem, a to a) pozitivně, tj. vyslovit přípustnost zamýšlených prací a stanovit základní podmínky, za kterých lze tyto práce připravovat a provést, nebo b) negativně, tj. vyslovit nepřípustnost, avšak již bez připojování jakýchkoli podmínek.** Tímto zákonným ustanovením se správní orgán I. stupně neřídil, neboť z jím formulovaného výroku závazného stanoviska není zřejmé, co mínil tím, když vyslovil nepřípustnost předložené projektové dokumentace, avšak současně stanovil podmínky. **Stanovení podmínek by přicházelo v úvahu pouze v případě kladného rozhodnutí o podané žádosti.** Není tedy zřejmé, zda v daném případě správní orgán I. stupně ukládal žadateli povinnost nebo zda se ze strany správního orgánu jednalo pouze o doporučení, jak má žadatel postupovat, aby jeho případná nová žádost mohla být připsána. Jednalo-li se v daném případě o doporučení, pak pro ně není místa ve výroku rozhodnutí, nýbrž mělo být součástí odůvodnění závazného stanoviska.

6 A 139/94 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)

Závazné stanovisko především výslovně samo nestanoví prakticky žádné konkrétní povinnosti, které by žalobce byl povinen dodržovat. Odkazuje totiž pouze na odborné stanovisko Památkového ústavu z 26. 4. 1993, nadto nepřiliš jasně na nutnost „akceptovat výsledky SHP a restaurátorského průzkumu“ a předpokládá založení povinností dalšími akty a úkony v budoucnu vzniklými bez účasti správního úřadu.

Povinnosti lze ukládat toliko na základě zákona v jeho mezích (čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Zákon (§ 14 zákona o státní památkové péči) předpokládá, že taková povinnost bude uložena orgánem státní památkové péče. Ten je oprávněn rozhodovat ve správním řízení a zakládat práva a povinnosti individuálními správními akty.

6 A 139/94 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)

Je zapotřebí přisvědčit tomu, že si žalovaný neopatrily všechny důkazy, jimiž by skutkový stav byl přesně a úplně zjištěn; shora zmíněný jednoznačný rozpor v otázce pro rozhodnutí naprosto klíčové není možno pominout. V podobných případech je povinností správního úřadu, plynoucí z ustanovení § 3 odst. 3 a 4, § 32 odst. 1 a § 46 správního řádu opatřit - je-li reálně možný - další důkaz, jímž bude vzniklý rozpor odstraněn. V posuzované věci se zejména nabízela možnost důkazu znaleckým posudkem, provedeným osobou na věci nijak nezainteresovanou.

Teprve po vyčerpání možnosti provést dokazování k odstranění existujících rozporů může správní orgán přistoupit k hodnocení důkazů. Jestliže se však ani úplným dokazováním nepodaří odstranit rozpory mezi důkazy, je naprosto nezbytné, aby správní orgán v odůvodnění svého rozhodnutí vyložil, v čem rozpor spočíval, co bylo učiněno pro jeho odstranění, proč se to nepodařilo a ke kterým důkazům se nakonec při svém hodnocení správní orgán přichýlil a které důkazy odmítl (jinak řečeno, proč vyšel z jedněch skutkových zjištění a nikoli ze zjištění protichůdných).

Pokud tak správní orgán nepostupoval, přiklonil se bez jakéhokoli zdůvodnění ke skupině důkazů, které podporují verzi o tom, že žalobce spáchal správní delikt [§ 35 odst. 1, písm. c) zákona o státní památkové péči: „poškození“, „znehodnocení“, „zničení“] a pominul důkazy, z nichž vyvěrá opak, vykročil tím ze zákonných mezí, které mu zákon vytyčuje pro hodnocení důkazů, a proto je jeho rozhodnutí pro nedostatek důvodů nepřezkoumatelné. Proto také soud napadené rozhodnutí zrušil.

5 A 67/96 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)

Ohlášení udržovacích prací na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace, nebo památkové zóny, je spojeno s počátkem běhu třicetidenní lhůty k jeho posouzení stavebním úřadem podle § 57 odst. 2 stavebního zákona jen tehdy, je-li současně doloženo závazným stanoviskem orgánu památkové péče dle § 14 odst. 2 zákona o státní památkové péči.

59 Ca 59/2005 (Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem)

Podle § 47 odst. 3 správního řádu v odůvodnění správní orgán uvede, které skutečnosti byly podkladem rozhodnutí, jakými úvahami byl veden při hodnocení důkazů a při použití právních předpisů, na základě kterých rozhodoval.

Přezkoumáním soud zjistil, a v tomto směru je žaloba důvodná, že žalovaný ale i městský úřad při svém rozhodování takto nepostupoval, resp. z odůvodnění napadeného rozhodnutí (i rozhodnutí učiněného v prvním stupni) nelze spolehlivě zjistit, o jaké konkrétní skutkové závěry se opřel a jak je promítl v závěrech právních.

Vyjádření odborné organizace státní památkové péče (Národního památkového ústavu) by mělo být ve svých závěrech odůvodněno tak, aby bylo zjevné, jak je naplněn smysl zákona o státní památkové péči a navazující ustanovení § 3 písm. c) vyhlášky Ministerstva kultury č. 476/1992 Sb.

V tomto směru trpí napadené rozhodnutí vadou řízení, a to nepřezkoumatelností, spočívající v nedostatku důvodů rozhodnutí ve smyslu § 76 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního. Za daného stavu řízení totiž soud nemohl z důvodů, výše rozvedených, zaujmout stanovisko k zákonnosti a odůvodněnosti napadeného rozhodnutí.

3 As 9/2007 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Podle Nejvyššího správního soudu vyplývají ze správních rozhodnutí Ministerstva kultury a posléze i ministra zcela jasně a zřetelně důvody, pro které bylo pravomocné rozhodnutí Magistrátu o závazném stanovisku zrušeno postupem přezkoumání rozhodnutí mimo odvolací řízení v režimu § 65 správního řádu. Soud prvního stupně v této souvislosti nijak nepochybil, když shrnul, že těmito důvody byla nezákonnost rozhodnutí Magistrátu i jeho nepřezkoumatelnost. Nejvyšší správní soud považuje tyto stížnostní námitky za nedůvodné a dodává, že rozhodnutí obsahují přesnou konkretizaci toho, v čem Magistrát ve svém rozhodnutí pochybil, když důvodem nezákonnosti byl shledán rozpor rozhodnutí Magistrátu s požadavky vyhlášky č. 10/1993 Sb. hl. m. Prahy a jeho nepřezkoumatelnost. **Tím, že Magistrát ve svém rozhodnutí nerespektoval závazná ustanovení a požadavky citované vyhlášky, které představují prostor a současně meze pro správní uvážení a uvedenou vyhlášku nezákonným způsobem přizpůsobil pro své vlastní rozhodování v dané věci, stalo se jeho rozhodnutí rovněž nezákonným.** Nevyšší správní soud dále konkretizuje, že jak v rozsudku soudu prvního stupně, tak i v obou navazujících správních rozhodnutích je jasně uveden věcný důvod rozporu rozhodnutí Magistrátu s vyhláškou č. 10/1993 Sb., kdy důvodem v rovině nezákonnosti bylo shledáno porušení požadavků čl. 2, čl. 3 písm. a) a d) a čl. 4 písm. d) výše zmíněné vyhlášky, ale ve svém důsledku i § 47 odst. 3 správního řádu v rovině nepřezkoumatelnosti, neboť nepřezkoumatelné rozhodnutí je rovněž rozhodnutím nezákonným. Vyšší míra obecnosti při vyslovení rozporu s konkrétními ustanoveními vyhlášky č. 10/1993 Sb. hl. m. Prahy je způsobena i mírou obecnosti přezkoumávaného rozhodnutí Magistrátu o vydání závazného stanoviska.

2 As 11/2009 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Rozhodnutí správního orgánu I. stupně ani rozhodnutí žalovaného nespécifikuje, kterou z činností, jež v sobě legislativní zkratka „obnova“ zahrnuje, měl stěžovatel provádět; obě pouze konstatují výčet prací a nazývají je obnovou. **K tomu, aby stěžovatel mohl být pokutován za provádění obnovy bez předchozího vyžádání závazného stanoviska, se však musí jednat o některou z forem, jimiž lze pojem „obnova“ naplnit.**

Se závěrem krajského soudu, že pod pojem „obnova“ spadá jakýkoliv zásah do kulturní památky, nelze souhlasit. V citovaném ustanovení je uveden výčet konkrétních činností, které pod pojem „obnova“ lze podřadit. Jen za situace, že by stěžovatel prováděl její údržbu, opravu, rekonstrukci, restaurování nebo jinou úpravu kulturní památky, mohl provádět obnovu ve smyslu zákona o památkové péči a jen v tom případě byl povinen k vyžádání zmíněného závazného stanoviska. Tyto pojmy přitom

mají jiný obsah ve vztahu k nemovitým a k movitým kulturním památkám. Ve vztahu k nemovitým je třeba respektovat jejich význam stavebnětechnický (za předpokladu, že vůbec jde o pojem, který může být ve vztahu k nemovitosti naplněn), pokud není pro potřeby památkové péče stanoveno jinak. Ovšem ani podle stavebního práva nejde vždy o pojmy definované; výjimkou je pojem údržba stavby, jímž je třeba podle § 3 odst. 4 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů, třeba rozumět „práce, jimiž se zabezpečuje její dobrý stavební stav tak, aby nedocházelo ke znehodnocení stavby a co nejvíce se prodloužila její životnost. Při vnímání těchto pojmů ve stavebnětechnickém smyslu se jeví jako nejpravděpodobnější podřazení stěžovatelem provedených prací jako tzv. „jiné úpravy kulturní památky“. Z vyjádření žalovaného lze usuzovat, že právě tuto kategorii měly správní orgány za naplnění pojmu „obnova“. Ostatně i úvahu krajského soudu o naplnění tohoto pojmu jakýmkoliv zásahem by bylo lze akceptovat s tím, že onen „jakýkoliv zásah“ je logicky podřaditelný pod pojem „jiná úprava kulturní památky“. Takovému posouzení však brání skutečnost, že právě pojem „jiná úprava kulturní památky“ je výslovně definován prováděcím předpisem. Podle § 9 vyhlášky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů se jinou úpravou kulturní památky podle § 14 odst. 1 zákona rozumí modernizace budovy při nezměněné funkci nebo využití kulturní památky, dále nástavba či přestavba.

Pojem „obnova“ tedy nemůže být naplněn jakýmkoliv zásahem do památky, ale jen některou z činností, pro které zákon o památkové péči tuto legislativní zkratku zavedl. Při podřazení zásahu do nemovité kulturní památky pod tyto typy zásahů, je třeba respektovat jejich definice obsažené v právních předpisech, případně jejich stavebnětechnický význam.

6 As 36/2009 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Je to však správní orgán, který v případě, že dodrží podmínku zákona, spočívající v tom, že podmínky obnovy kulturní památky musí vycházet ze současného stavu poznání kulturně historických hodnot, má i odbornou diskreci v rozhodování i schvalování způsobu, jakým má být obnova kulturní památky provedena.

Samotný odlišný názor příslušného orgánu na způsob obnovy kulturní památky však nezpůsobuje protiprávnost jeho rozhodnutí, pokud je dobře věcně vyargumentován.

9 Ca 221/2007 (Rozsudek Městského soudu v Praze)

Závazné stanovisko je podle § 14 odst. 2 zákona o státní památkové péči vydáváno na základě žádosti vlastníka nemovitosti. **Vlastník nemovitosti je tak v souladu s dispoziční zásadou povinen v podané žádosti vymezit předmět řízení a s vymezeným předmětem řízení může následně i disponovat. Správní orgán je vymezeným předmětem řízení vázán a nesmí se od něj odchýlit.**

8 As 42/2009 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

V posuzovaném případě došlo ke střetu práva žadatele o stanovisko, který má v úmyslu určitým způsobem naložit s nemovitostí ve svém vlastnictví, s právem stěžovatelky na ochranu obydlí. Zásah do nedotknutelnosti obydlí směřoval k ochraně

práv a svobod žadatele o vydání stanoviska, který měl oprávněný zájem na rychlém ukončení řízení a zhodnocení přípustnosti oprav. Rychlé ukončení řízení a zahájení oprav bylo nepochybně i v zájmu stěžovatelky. Cílem zásahu - ohledání na místě - pak byl nepochybně zájem na ochraně národní kulturní památky hradu B. Ochrana kulturního bohatství České republiky, jehož je předmětná národní kulturní památky součástí, je legitimním cílem vyplývajícím z Ústavy České republiky. **Zájem na ochraně a zachování kulturních památek je pak promítnut i do čl. 35 odst. 3 Listiny. Z tohoto článku vyplývá obecný zákaz poškozovat nebo ohrožovat kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.** Z této negativní povinnosti nepoškozovat vyplývá i implicitní právo každého na zachování kulturní památky, přičemž garantem daného práva je stát. Zájem na ochraně kulturní památky a právo každého na jejím zachování bylo dalším legitimním cílem zásahu do práva stěžovatelky.

Poslední podmínkou přípustnosti zásahu do nedotknutelnosti obydlí je nezbytnost zásahu v demokratické společnosti. Nezbytnost provedení důkazu ohledáním vyplynula v posuzovaném případě z nutnosti zjištění stavu národní kulturní památky hrad B. pro účely řízení podle § 14 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, a dále z chování stěžovatelky, která od zjištění havárie dne 22. 2. 2006 neumožnila vstup do prostor poškozených havárií. I když byla v den havárie provedena fotodokumentace škod v prostorách obývaných stěžovatelkou, tato dokumentace nezachycovala další vývoj škod způsobených havárií, např. výskyt plísní v místnostech zasažených havárií. Provedení důkazu ohledáním mělo umožnit zjištění skutkového stavu, na základě kterého by správní orgán mohl kvalifikovaně rozhodnout o žádosti o vydání stanoviska.

Nejvyšší správní soud opakovaně podotýká, že předmětem řízení není zjištění původce havárie. Lze předpokládat, že neodstraněním vzniklých škod by mohlo dojít k dalšímu poškození objektu. Správce objektu za této situace postupoval v souladu s obecnou povinností vyplývající z čl. 35 odst. 3 Listiny a rozhodl se provést opravy objektu, které by potlačily a odstranily negativní následky havárie.

11 Ca 259/2007 (Rozsudek Městského soudu v Praze)

Žalobou napadeným rozhodnutím správní orgány státní památkové péče vydaly závazné stanovisko o tom, že provedení navrhovaného odstranění 72 kusů dřevin v horní části dané kulturní památky je z hlediska zájmů státní památkové péče přípustné bez podmínek. **Nejedná se proto o rozhodnutí, kterým by správní úřad povolil kácení dřevin, proto se toto rozhodnutí nijak nedotýká oprávnění orgánu ochrany přírody a krajiny rozhodnout o kácení podle ustanovení § 8 zákona č. 114/1992 Sb.** Správní úřad dal najevo, že provedení navrhovaného odstranění dřevin z hlediska jeho předmětu výkonu veřejné správy, tj. z hlediska ochrany památek, nic nebrání a nemá potřebu stanovit jakékoli podmínky.

Skutečnost, že napadeným rozhodnutím nebylo rozhodnuto o povolení kácení dřevin, vyplývá ostatně i z odůvodnění napadeného rozhodnutí, kde je na straně 4 tato skutečnost jednoznačně vyjádřena. Pokud je v odůvodnění napadeného rozhodnutí poukázáno na to, že následně bude postupováno podle ustanovení § 8 odstavce 2 zákona o ochraně přírody a krajiny, jde o údaj nadbytečný, který však nezpůsobuje nicotnost tohoto rozhodnutí. To, zda pro faktické kácení dřevin je potřeba povolení

podle § 8 odstavec 1 zákona o ochraně přírody a krajiny, či zda bude postupováno podle ustanovení § 8 odstavce 2 tohoto zákona, je na úvaze orgánů ochrany přírody a krajiny, jejich ingerence nebyla žalovaným správním orgánem vyloučena.

52 A 4/2011 (Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, pobočky v Pardubicích)

Žalovaný v dalším řízení zajistí, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti a který umožní úplnou aplikaci zásady proporcionality. Především je třeba zjistit, zda je pravdivé tvrzení žalobce, že plastová okna mohou podobou zcela kopírovat stávající okna špaletová, jaká by byla cena takových plastových oken, zda je stávající špaletová okna možné renovovat, případně za jakou cenu, nebo zda přichází v úvahu pouze pořízení nových oken a cena takových nových špaletových oken. Poté je třeba zodpovědět otázku, zda plastová okna mohou být adekvátní náhradkou dosavadních oken špaletových a zda postačí k dosažení cílů památkové ochrany, pokud rovnocennou náhradkou být nemohou, zda lze po vlastnících domu č.p. 329, který není kulturní památkou a tudíž neopravňuje k žádosti o příspěvek, spravedlivě požadovat vynaložení nákladů na nová špaletová okna, resp. jejich renovaci, nebo zda v souladu se zásadou proporcionality bude nižší omezení vlastníků, tedy povolení plastových oken, a to i vzhledem k jejich užitným vlastnostem.

§ 14a

Povolení k restaurování kulturní památky

(1) Restaurování kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, může provádět fyzická osoba, která je plně způsobilá k právním úkonům a bezúhonná, na základě povolení (dále jen „povolení k restaurování“).

(2) Za bezúhonného se pro účely tohoto zákona nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný v souvislosti s restaurováním, pokud se na něho nehledí, jako by nebyl odsouzen. Za účelem doložení bezúhonnosti fyzické osoby si ministerstvo kultury vyžádá podle zvláštního právního předpisu výpis z evidence Rejstříku trestů. Žádost o vydání výpisu z evidence Rejstříku trestů a výpis z evidence Rejstříku trestů se předávají v elektronické podobě, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup. V případě, že fyzická osoba není státním občanem České republiky, doloží svou bezúhonnost výpisem z evidence Rejstříku trestů nebo obdobným dokladem vydaným příslušným orgánem státu původu této fyzické osoby; tyto doklady nesmí být starší 3 měsíců.

(3) Povolení k restaurování uděluje ministerstvo kultury fyzické osobě po předchozím prokázání jejich odborných předpokladů.

(4) Odborné předpoklady se prokazují splněním

a) odborné kvalifikace, kterou se rozumí dosažená kvalifikace a odborná praxe pro restaurování kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění, jimiž je vysokoškolské vzdělání získané studiem v akreditovaném magisterském studijním programu v oblasti umění se zaměřením na restaurování nebo vysokoškolské vzdělání získané studiem v magisterském programu v příslušném

uměleckém oboru doplněné osvědčením o absolvování restaurátorského studia v rámci celoživotního vzdělávání, nebo vysokoškolské vzdělání získané studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti umění se zaměřením na restaurování a 2 roky odborné praxe, a pro restaurování kulturních památek nebo jejich částí, které jsou uměleckořemeslnými pracemi, vyšší odborné nebo úplné střední odborné vzdělání v oboru restaurování nebo vyšší odborné nebo úplné střední odborné vzdělání v příslušném oboru a 5 let odborné praxe; pro specializace, pro něž středoškolské studium nebylo zřízeno, vyučení v příslušném oboru a 8 let odborné praxe při restaurování věcí, které nejsou kulturními památkami, a

b) odborných schopností, které jsou souhrnem znalostí a dovedností, zaručujících zachování hmotné podstaty kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi při respektování jejich autenticity; prokazují se předložením dokumentace, ze které vyplývá, že fyzická osoba žádající o udělení povolení k restaurování již úspěšně a samostatně restaurovala věci, které nejsou kulturními památkami.

(5) Povolení k restaurování je udělováno na základě písemné žádosti, která musí obsahovat vymezení požadované restaurátorské specializace podle přílohy č. 1 k tomuto zákonu. K žádosti se přikládají

a) vyplněný evidenční dotazník, jehož vzor je uveden v příloze č. 2 k tomuto zákonu,

b) ověřené kopie dokladů o dosažené kvalifikaci a odborné praxi podle odstavce 4 písm. a), nejde-li o fyzickou osobu, na kterou se vztahuje postup při uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti podle zákona o uznávání odborné kvalifikace (dále jen „uchazeč“),

c) dokumentace nejméně 3 restaurátorských prací na věcech, které nejsou kulturními památkami, z nichž nejméně 1 nesmí být starší 2 let, provedených v restaurátorské specializaci, v níž se žádá o udělení povolení k restaurování.

(6) Dokumentace podle odstavce 4 písm. b) musí obsahovat komplexní vyhodnocení příslušných průzkumů a výzkumů, fotodokumentaci stavu díla před započatím restaurátorské práce, v průběhu jednotlivých etap, a po ukončení práce, popis použitých technických a technologických postupů a materiálů, rozbor a vyhodnocení případných nových zjištění o díle a pokyny pro jeho další ochranný režim.

(7) V rozhodnutí o udělení povolení k restaurování ministerstvo kultury stanoví specializaci restaurátorské činnosti podle přílohy č. 1 k tomuto zákonu a další podmínky pro její výkon.

(8) Ministerstvo kultury vede Seznam osob s povolením k restaurování (dále jen „seznam osob“), do něhož se zapisuje

a) jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození, rodné číslo, bylo-li přiděleno, státní občanství, trvalý pobyt, popřípadě přechodný pobyt či bydliště, a identifikační číslo osoby; identifikační číslo osoby poskytne správce základního registru osob,

- b) specializace restaurátorské činnosti,*
- c) změny uvedených údajů,*
- d) zrušení povolení k restaurování nebo pozastavení výkonu práv spojených s povolením k restaurování.*

Do seznamu osob může nahlížet každý, kdo osvědčí právní zájem. Ochrana osobních údajů, které se zapisují do seznamu osob, se řídí zvláštním právním předpisem .

(9) Držitel povolení k restaurování je povinen oznámit změnu údajů podle odstavce 8 písm. a) neprodleně ministerstvu kultury a zároveň je tuto skutečnost povinen doložit do 30 dnů od vzniku těchto změn.

(10) Ministerstvo kultury zruší povolení k restaurování, jestliže držitel povolení k restaurování

a) byl zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo mu byla způsobilost k právním úkonům omezena,

b) přestal splňovat podmínku bezúhonnosti,

c) hrubým způsobem nebo méně závažným způsobem, ale opakovaně prokazatelně poškodil při restaurování kulturní památku nebo její část, která je dílem výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi,

d) uvedl v žádosti podle odstavce 5 nepravdivé údaje,

e) požádal o zrušení povolení k restaurování.

(11) Ministerstvo kultury může rozhodnout o pozastavení restaurátorské činnosti prováděné na základě povolení k restaurování, jestliže proti jeho držiteli

a) bylo zahájeno trestní řízení, v jehož důsledku může přestat splňovat podmínku bezúhonnosti,

b) bylo zahájeno řízení o zbavení nebo omezení jeho způsobilosti k právním úkonům, a to až do nabytí právní moci rozhodnutí, kterým toto řízení končí.

(12) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na fyzické osoby, které vykonávají restaurátorskou činnost jako součást svého řádného studia v oboru restaurování na vysoké škole nebo na vyšší odborné škole zařazené v síti škol, předškolních zařízení a školských zařízení pod dohledem pedagoga, který je držitelem povolení k restaurování.

(13) Uchazeči ministerstvo kultury udělí za podmínek podle odstavců 1 a 3 povolení k restaurování, pokud je mu uznána odborná kvalifikace a bezúhonnost.

(14) V případě řízení o udělení povolení k restaurování uchazeči se vede společné řízení o udělení povolení k restaurování a o uznání odborné kvalifikace a bezúhonnosti .

Povolení k restaurování kulturní památky je vydáváno Ministerstvem kultury ve správním řízení vedeném dle § 14a památkového zákona, při splnění podmínek v tomto zákonném ustanovení uvedeném, dále pak dle správního řádu. Opravným

prostředkem je rozklad, o kterém rozhoduje ministr Ministerstva kultury na základě doporučení rozkladové komise. Nesouhlasí-li účastník řízení s vydaným rozhodnutím ve věci a vyčerpal-li možnost podat opravný prostředek, může se se svými nároky obrátit na správní soud.

Z judikatury:

5 A 63/2001 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Z citovaného ustanovení vyplývá, že ve správním řízení o odnětí povolení k restaurování podle ustanovení § 14a odst. 10 písm. c) zákona o státní památkové péči je třeba zaměřit dokazování na prokázání hrubého a prokazatelného poškození kulturní památky a pokud bude taková skutečnost prokázána (při dodržení procesních předpisů), dojde k odejmutí povolení k restaurování.

Jak v prvostupňovém rozhodnutí, tak v rozhodnutí o rozkladu absentuje hodnocení některých důkazů, zejména znaleckých posudků, u nichž je v obou rozhodnutích pouze konstatováno, co uvádějí, není s nimi však nakládáno jako s důkazy, které je třeba hodnotit zejména v kontextu s důkazy dalšími. Napadené rozhodnutí je nepřezkoumatelné, neboť rozhodnutí ministra není odůvodněno tak, aby z něj bylo zřejmé, co je důvodem odnětí povolení k restaurování v případě žalobce, zda je jím jen poškození kulturní památky a nikoliv skutečnosti, které jsou uváděny v prvostupňovém i rozkladovém rozhodnutí, ale nejsou v přezkoumávaném rozhodnutí dány do souvislosti s poškozením kulturní památky.

19 C 45/2002 (Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6)

Podle § 14a odst. 3 a 5 zákona o státní památkové péči povolení k restaurování uděluje Ministerstvo kultury fyzické osobě po předchozím prokázání její odborné způsobilosti. Povolení k restaurování je uděleno na základě písemné žádosti, která musí obsahovat vymezení požadované restaurátorské specializace podle přílohy č. 1 k tomuto zákonu. K žádosti se přikládají vyplněný evidenční dotazník, ověřené kopie dokladů o dosaženém odborném vzdělání a dokumentace nejméně tří restaurátorských prací na věcech, které nejsou kulturními památkami, z nichž nejméně jedna nesmí být starší dvou let.

Z obsahu spisu vyplývá, že Ministerstvo kultury nerozhodovalo ve věci žádosti žalobce ze dne 9. 4. 2001 o udělení dalšího povolení k uvedené specializaci restaurování, neboť žalobce k této žádosti nedoložil v souladu s ustanovením § 14a odst. 5 zákona o státní památkové péči nezbytné doklady.

19 Co 387/2003 (Usnesení Městského soudu v Praze)

Každý státní orgán je oprávněn řešit jen ty otázky, které jsou do jeho pravomoci svěřeny. V posuzovaném případě je žalovaná Česká republika, Ministerstvo kultury ČR, které jako ústřední orgán státní správy má ze zákona o státní památkové péči rozhodovat o povolení k restaurování; vztah mezi žalobcem a žalovanou týkající se oprávnění žalobce k restaurování proto není občanskoprávním vztahem a projednávání žaloby podle občanského soudního řádu brání jedna z podmínek řízení, tj. pravomoc soudu.

5 A 63/2001 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Z citovaného ustanovení vyplývá, že ve správním řízení o odnětí povolení k restaurování podle ustanovení § 14a odst. 10 písm. c) zákona o státní památkové péči je třeba zaměřit dokazování na prokázání hrubého a prokazatelného poškození kulturní památky a pokud bude taková skutečnost prokázána (při dodržení procesních předpisů), dojde k odejmutí povolení k restaurování.

Jak v prvostupňovém rozhodnutí, tak v rozhodnutí o rozkladu absentuje hodnocení některých důkazů, zejména znaleckých posudků, u nichž je v obou rozhodnutích pouze konstatováno, co uvádějí, není s nimi však nakládáno jako s důkazy, které je třeba hodnotit zejména v kontextu s důkazy dalšími. Napadené rozhodnutí je nepřezkoumatelné, neboť rozhodnutí ministra není odůvodněno tak, aby z něj bylo zřejmé, co je důvodem odnětí povolení k restaurování v případě žalobce, zda je jím jen poškození kulturní památky a nikoliv skutečnosti, které jsou uváděny v prvostupňovém i rozkladovém rozhodnutí, ale nejsou v přezkoumávaném rozhodnutí dány do souvislosti s poškozením kulturní památky.

Uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti uchazeče pro restaurování kulturních památek

§ 14b

(1) Při uznávání odborné kvalifikace a bezúhonnosti uchazeče postupuje Ministerstvo kultury podle zákona o uznávání odborné kvalifikace .

(2) Na osobu, která ministerstvu kultury oznámila svůj záměr provést restaurování v rámci svobody poskytování služeb a přiložila doklady podle zákona o uznávání odborné kvalifikace a zároveň doložila náležitosti oznámení podle odstavce 3 (dále jen „osoba oprávněná k restaurování“), se nevztahuje ustanovení § 14a odst. 1.

(3) Oznámení podle odstavce 2 obsahuje vedle náležitostí podle zákona o uznávání odborné kvalifikace

- a) adresu pro doručování písemností,*
- b) předpokládanou dobu restaurování na území České republiky,*
- c) restaurátorskou specializaci, kterou hodlá osoba oprávněná k restaurování na území České republiky vykonávat.*

(4) Ministerstvo kultury vede evidenci osob oprávněných k restaurování, do níž se zapisuje

- a) jméno a příjmení osoby oprávněné k restaurování,*
- b) adresa pro doručování písemností,*
- c) restaurátorská specializace,*
- d) doba platnosti oprávnění k restaurování na území České republiky,*

e) předpokládaná doba restaurování na území České republiky osobou oprávněnou k restaurování,

f) zákaz restaurování podle § 35 odst. 3 nebo § 39 odst. 3.

Ochrana osobních údajů, které se zapisují do evidence, se řídí zvláštním právním předpisem.

§ 14c

(1) Pokud je uchazeči uloženo podle zákona o uznávání odborné kvalifikace kompenzační opatření, ministerstvo kultury v rozhodnutí současně stanoví

a) *pro případ volby splnění kompenzačního opatření formou rozdílové zkoušky rozsah rozdílové zkoušky, která může zahrnovat ověření jak teoretických, tak i praktických dovedností uchazeče, které nejsou podle předloženého dokladu součástí odborné kvalifikace uchazeče, a školu, na které uchazeč složí rozdílovou zkoušku podle restaurátorské specializace, ve které hodlá v České republice působit, a*

b) *pro případ volby splnění kompenzačního opatření formou adaptačního období délku a odborné zaměření adaptačního období, včetně oblastí, jejichž znalost je nezbytná pro restaurování v restaurátorské specializaci, ve které uchazeč hodlá působit v České republice, a které nejsou podle předloženého dokladu součástí odborné kvalifikace uchazeče, obsahu dokumentace restaurátorských prací v rozsahu nejvýše 3 prací provedených během adaptačního období a způsobu jejího vyhodnocení a způsobu vyhodnocení adaptačního období.*

(2) Školu podle odstavce 1 písm. a) určí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na žádost ministerstva kultury ve lhůtě 1 měsíce ode dne doručení této žádosti. Ministerstvo kultury v žádosti stanoví rozsah rozdílové zkoušky, která může zahrnovat ověření jak teoretických, tak i praktických dovedností uchazeče. Podrobnosti obsahu a formy rozdílové zkoušky stanoví určená škola.

(3) V případě volby splnění kompenzačního opatření formou adaptačního období uchazeč absolvuje adaptační období odbornou praxí v oboru restaurování vykonanou

a) *v muzeu nebo galerii zřízovaných Ministerstvem kultury nebo krajem, v odborné organizaci státní památkové péče nebo Národní knihovně České republiky, pokud je v nich vytvořeno restaurátorské pracoviště, ve kterém je nejméně 1 zaměstnanec držitelem povolení k restaurování pro restaurátorskou specializaci, ve které uchazeč hodlá působit v České republice, nebo*

b) *pod dohledem fyzické osoby, která je držitelem povolení k restaurování pro restaurátorskou specializaci, ve které uchazeč hodlá působit v České republice, a která je současně pedagogem v oboru restaurování ve stejné specializaci na vysoké škole nebo vyšší odborné škole zařazené v síti škol a školských zařízení.*

(4) Teoretické a praktické oblasti, které tvoří obsah vzdělávání a přípravy vyžadované v České republice pro výkon činnosti restaurování, jsou stanoveny v příloze č. 3 k tomuto zákonu.

Právní předpis, na který je ve výše uvedených zákonných ustanoveních odkazováno, je zákon č. 18/2004 Sb. o uznávání odborné kvalifikace, v platném znění.

§ 15

Opatření k zajištění péče o kulturní památky

(1) Jestliže vlastník kulturní památky v určené lhůtě neprovede opatření podle § 10 odst. 1, může obecní úřad obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku, krajský úřad, rozhodnout, že se nezbytná opatření pro zabezpečení kulturní památky provedou na náklad jejího vlastníka.

(2) Vyžaduje-li to důležitý společenský zájem, může krajský úřad z vlastního podnětu nebo na návrh obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo na návrh ministerstva kultury, jde-li o movitou kulturní památku, nebo o movitou národní kulturní památku, uložit jejímu vlastníku povinnost určitým způsobem s ní nakládat, popřípadě mu uložit, aby ji bezplatně svěřil na nezbytně dlouhou dobu do úschovy odborné organizaci, kterou Ministerstvo kultury nebo okresní úřad zároveň určí.

(3) Zanedbává-li vlastník nemovité kulturní památky, která není státním majetkem, trvale své povinnosti a ohrožuje tím její zachování nebo užívá-li kulturní památku v rozporu s jejím kulturně politickým významem, památkovou hodnotou nebo technickým stavem, může se ve společenském zájmu, nedojde-li k dohodě s vlastníkem o jejím prodeji státu, výjimečně kulturní památka na návrh obecního úřadu obce s rozšířenou působností rozhodnutím vyvlastňovacího úřadu vyvlastnit. V případě vyvlastnění nemovité národní kulturní památky zahajuje řízení o vyvlastnění vyvlastňovací úřad na návrh krajského úřadu.

(4) Je-li kulturní památka bezprostředně ohrožena, provede obec s předchozím souhlasem obecního úřadu obce s rozšířenou působností nutná opatření k její ochraně. Jde-li o nemovitou kulturní památku, která je stavbou, dá obec, podnět stavebnímu úřadu k nařízení udržovacích prací nebo nezbytných úprav nebo k nařízení neodkladných zabezpečovacích prací podle zvláštních předpisů a vyrozumí o tom obecní úřad obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku, i krajský úřad. Je-li kulturní památka ve vlastnictví státu, vyrozumí o tom též nadřízený orgán organizace, která kulturní památku spravuje nebo je jejím vlastníkem.

Zákonné ustanovení § 15 památkového zákona vykládáme společně s § 10 téhož zákona. V odstavci druhém je konání orgánu památkové péče podmíněno tzv. důležitým společenským zájmem. Dle teorie práva jde o neurčitý právní pojem. Je tedy na zvážení příslušného orgánu veřejné správy, zda jsou v té které konkrétní situaci dány důvody pro užití pravomocí v § 15 památkového zákona uvedených. Ochrana památek a péče o ně patří k velmi důležitým civilizačním rysům společnosti.

Z judikatury:

7 A 144/94 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)

Ustanovení § 15 zákona o státní památkové péči vypočítává, co se má stát, jestliže vlastník kulturní památky neprovede opatření podle § 10 odst. 1 zákona o státní památkové péči. V takovém případě především vydá správní orgán rozhodnutí o tom, že nezbytná opatření pro zabezpečení kulturní památky (zjevně tedy nikoli opatření jakákoli, byť i podle ustanovení § 10 odst. 1 zákona o státní památkové péči uložená, ale jen pro zabezpečení nezbytná) se provedou na náklad jejího vlastníka.

§ 16

Příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky

(1) Vlastníku kulturní památky může obec nebo kraj na jeho žádost poskytnout ze svých rozpočtových prostředků, jde-li o zvlášť odůvodněný případ, příspěvek na zvýšené náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky za účelem jejího účinnějšího společenského uplatnění. Příspěvek může poskytnout i tehdy, nemůže-li vlastník kulturní památky uhradit z vlastních prostředků náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky.

(2) V případě mimořádného společenského zájmu na zachování kulturní památky může na obnovu kulturní památky poskytnout ze státního rozpočtu příspěvek ministerstvo kultury buď přímo, nebo prostřednictvím krajského úřadu, nebo prostřednictvím obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

(3) Podrobnosti o poskytování příspěvku na zachování a obnovu kulturní památky stanoví obecně závazný právní předpis.

Obecně závazným právním předpisem dle odstavce třetího § 16 památkového zákona je vyhláška Ministerstva kultury ČSR č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění. V této vyhlášce je v §§ 11 až 15 uvedeno, co je třeba k žádosti o příspěvek doložit, aby bylo možné příspěvek přiznat. Dále, co se rozumí zvlášť odůvodněným případem, např. skutečnost, že kulturní památka je přístupna veřejnosti, nalézá se v pohledově významné poloze nebo jde o ojedinělou kulturní památku svého druhu v územním obvodu krajského úřadu nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Případy mimořádného společenského zájmu na zachování kulturní památky jsou např. skutečnosti, že kulturní památka se nachází na seznamu Světového dědictví, že památka je v havarijním technickém stavu, který nezavinil vlastník památky nebo třeba, že jde o ojedinělou kulturní památku svého druhu na území České republiky. Vyhláška dále stanoví další podmínky vyplacení příspěvku včetně povinnosti vrátit prostředky, které nebyly pro obnovu využity. Co se týká ustanovení ve vyhlášce k poskytování příspěvku na obnovu kulturní památky uvedených, pak až na ustanovení § 12 odst. 1 písm. d) a v §13 odst. 2 písm. e), f) vyhlášky zákon velmi dobře doplňují a stanovují přesná pravidla a vymezují situace, ve kterých lze příspěvek

orgánem veřejné moci přiznat a na obnovu kulturní památky ho užít. Vedle těchto přesně daných pravidel obsahuje bohužel vyhláška i ustanovení, o kterých právě uvedené konstatovat nelze, a dle názoru autorky ponechávají orgánu veřejné moci příliš volnou ruku v posouzení, zda v té které situaci příspěvek poskytnou či nikoli. Příkladem naprosto přesného definování, co se za mimořádný společenský zájem na zachování kulturní památky považuje, je například skutečnost, že kulturní památka je vedena v Seznamu světového dědictví. Proti tomu ne zcela zdařile formulované jsou podmínky dle § 12 odst. 1 písm. d) a v § 13 odst. 2 písm. e), f) vyhlášky.

§ 17

Ochranné pásmo

(1) Vyžaduje-li to ochrana nemovité kulturní památky nebo jejího prostředí, vydá obecní úřad obce s rozšířenou působností po vyjádření odborné organizace státní památkové péče územní rozhodnutí o ochranném pásmu a určí, u kterých nemovitostí v ochranném pásmu, nejsou-li kulturní památkou, nebo u jakých druhů prací na nich, včetně úpravy dřevin, je vyloučena povinnost vyžádat si předem závazné stanovisko podle § 14 odst. 2; tato povinnost je vyloučena vždy, jde-li o stavbu, změnu stavby, udržovací práce, umístění nebo odstranění zařízení, jejichž provedením se nezasahuje žádným způsobem do vnějšího vzhledu této nemovitosti. Obecní úřad obce s rozšířenou působností může v ochranném pásmu omezit nebo zakázat určitou činnost nebo učinit jiná vhodná opatření na základě závazného stanoviska dotčeného orgánu.

(2) Je-li nezbytné k vytvoření ochranného pásma získat některé pozemky nebo stavby, popřípadě provést jejich odstranění a nedojde-li k dohodě s vlastníkem, lze pozemky a stavby vyvlastnit. Lze také nařídit nezbytné úpravy stavby, jiného zařízení nebo pozemku.

(3) Jde-li o ochranu nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny nebo jejich prostředí, vymezí obdobně obecní úřad obce s rozšířenou působností ochranné pásmo na návrh krajského úřadu po vyjádření odborné organizace státní památkové péče. Povinnost vyžádat si závazné stanovisko podle § 14 odst. 2 je vyloučena, jde-li o stavbu, změnu stavby, udržovací práce, umístění nebo odstranění zařízení, jejichž provedením se nezasahuje žádným způsobem do vnějšího vzhledu nemovitosti v tomto ochranném pásmu, která není kulturní památkou.

(4) Vznikne-li vlastníku nebo uživateli pozemku, který není ve státním majetku, majetková újma v důsledku opatření podle odstavců 1, 2 a 3, přísluší mu přiměřená náhrada, kterou poskytuje obec s rozšířenou působností.

(5) O změně ochranného pásma nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny rozhoduje obecní úřad obce s rozšířenou působností na návrh krajského úřadu, který tento návrh předem dohodne s ministrem kultury.

(6) Obecní úřad obce s rozšířenou působností může po vyjádření odborné organizace státní památkové péče pravomocné rozhodnutí vydané podle odstavce

1 nebo 3 změnit, pokud se změnil účel, pro který bylo ochranné pásmo vymezeno, a může je i zrušit, pokud zanikl předmět ochrany.

(7) Podrobnosti o vymezení ochranného pásma stanoví obecně závazný právní předpis.

Obecně závazným právním předpisem dle odstavce sedmého § 17 památkového zákona je vyhláška Ministerstva kultury ČSR č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění. V odst. 1 §17 vyhlášky je podrobně uvedeno, jak má být v rozhodnutí ochranné pásmo vymezeno a v odstavci druhém téhož paragrafu, kterým orgánům veřejné moci má být vymezení ochranného pásma oznámeno. V samotném památkovém zákoně jsou pouze uvedeny podmínky, za kterých orgán veřejné moci vydá rozhodnutí o ochranném pásmu a určí, u kterých nemovitostí v ochranném pásmu, nejsou-li kulturní památkou, nebo u jakých druhů prací na nich, včetně úpravy dřevin, je vyloučena povinnost vyžádat si předem závazné stanovisko podle § 14 odst. 2. V ochranném pásmu pak může orgán veřejné moci způsobem v zákoně uvedeným zasahovat do práv osob ochranným pásmem dotčených, a to tak že může určité činnosti omezit, zakázat nebo navrhnout jiná opatření k dosažení zamýšleného účelu. V souladu s odst. 4 čl. 11 Listiny základních práv a svobod jsou v § 17 památkového zákona uvedeny podrobné podmínky pro případné vyvlastnění.

Nedostatkem výše uvedené úpravy je absence definice ochranného pásma přímo v památkovém zákoně. Jak má být ochranné pásmo vymezeno, je uvedeno až v prováděcím předpise, tedy ve vyhlášce Ministerstva kultury. Legální definice ochranného pásma by měla být uvedena přímo v památkovém zákoně, a to v části první společně s jinými definicemi základních oborových pojmů.

§ 18

Přemístění kulturní památky

(1) Národní kulturní památku a nemovitou kulturní památku, popřípadě jejich součást (příslušenství) lze přemístit jen s předchozím souhlasem krajského úřadu po vyjádření odborné organizace státní památkové péče.

(2) Movitou kulturní památku lze z veřejně přístupného místa trvale přemístit jen s předchozím souhlasem krajského úřadu po vyjádření odborné organizace státní památkové péče.

(3) Krajský úřad, který dal souhlas k přemístění kulturní památky podle odstavců 1 a 2, uvědomí o tom odbornou organizaci státní památkové péče.

Z judikatury:

5 Ca 308/2008 (Rozsudek Městského soudu v Praze)

Čl. 5 Úmluvy o ochraně architektonického dědictví Evropy stanoví, že každá strana se zavazuje zakázat přemístění celku nebo části jakékoli chráněné památky,

kromě případů, kdy fyzická ochrana takových památek přemístění nezbytně vyžaduje. Za těchto podmínek přijme příslušný úřad nezbytná opatření k jejich demontáži, převozu a opětovnému postavení na vhodném místě.

Soud vykládá pojem „přemístění“ památky použitý v ustanovení § 18 odst. 1 zákona o státní památkové péči jako nejen její odstranění z místa původního, ale rovněž opětovné umístění na jiné vhodné místo. Předchozí souhlas s přemístěním památky tak dle výkladu soudu musí zahrnovat jak souhlas s tím, že památka bude „odstraněna“ z místa původního, tak rovněž i souhlas s místem novým, kde bude nově nainstalována. Soud je proto toho názoru, že souhlas s přemístěním památky jako takový je ve smyslu § 18 odst. 1 zákona o státní památkové péči udělen, vztahuje-li se k oběma, úzce souvisejícím a vzájemně se podmiňujícím skutečnostem. Teprve po udělení souhlasu s přemístěním zahrnujícím obě uvedené složky (tj. souhlas s odstraněním z původního místa a zároveň jejím novým umístěním na jiné vhodné místo), může být památka fakticky přemístěna. Výklad přijatý žalovaným by ve svém důsledku znamenal, že správní orgán by při udělování „části“ souhlasu fakticky se vztahujícího k odstranění nemovité památky z původního místa nemusel zvažovat úzce související otázku jejího nového vhodného umístění. To by v krajní situaci mohlo vést k tomu, že památka nebude přemístěna, ale fakticky odstraněna. Dle mínění soudu nelze přehlédnout ani to, že nové umístění nemovité památky může do určité míry předurčit i způsob jejího rozebrání a transportu. Souhlas s umístěním na nové konkrétní místo by tedy měl předcházet před rozhodnutím o způsobu, jímž památka bude na toto nové místo přemístěna.

Přemístění stavby jakožto nemovité kulturní památky, by ve smyslu čl. 5 Úmluvy o ochraně architektonického dědictví Evropy přicházelo v úvahu tehdy, pokud by ochrana kulturní památky takové přemístění vyžadovala.

31 Cdo 3310/2009 (Rozsudek Nejvyššího soudu)

Účinnost soukromoprávního, resp. občanskoprávního úkonu by neměla být právním předpisem veřejného (správního) práva v posuzovaném případě přímo podmíněna. **Výpověď z nájmu nebytových prostor je svým charakterem oprávněným výkonem vlastnického práva k nemovitosti. ... Naproti tomu ustanovení § 18 odst. 2 zákona o státní památkové péči přemístění movité kulturní památky je zákonným vyjádřením výkonu správního dozoru jako zvláštní kontrolní činnosti veřejné správy, směřující vůči jí nepodřízeným subjektům.**

Nejvyšší soud dochází k závěru, že účinnost výpovědi z nájmu nebytových prostor jako výkonu vlastnického práva nelze bezprostředně podřídit výše stanovenému způsobu správního dozoru. Má za to, že souhlas příslušného správního orgánu by jako podmínka výpovědi z nájmu nebytových prostor musel být v tomto případě stanoven občanským zákoníkem, což se neděje.

Výše řečené však neznamená, že by ustanovení § 18 odst. 2 zákona o státní památkové péči mělo být při realizaci vlastnického práva opomenuto. Účel tohoto ustanovení, tedy dozor státu při přemístění kulturní památky, aby nedošlo k jejímu poškození, zničení či jinému faktickému úkonu, který by snížil její hodnotu, musí nalézt výraz při případném výkonu rozhodnutí (exekuci), jestliže by povinnost žalovaného vyklidit nebytový prostor nebyla splněna dobrovolně. Je zřejmé, že v tomto

případě by přicházel v úvahu výkon rozhodnutí (exekuce) vyklizením nebytového prostoru podle ustanovení § 340 - § 342 občanského soudního řádu. Provedení výkonu rozhodnutí či exekuce by pak bylo vázáno na souhlas správního orgánu podle § 18 odst. 2 zákona o státní památkové péči s přemístěním kulturní památky, jež se stala konkrétním předmětem výkonu rozhodnutí. Tento souhlas je oprávněn obstarat soudní vykonavatel, resp. soudní exekutor; postup směřující k získání souhlasu jako správního rozhodnutí může iniciovat též kterýkoli z účastníků vykonávacího řízení a bude tak vyvoláno správní řízení o tomto souhlasu.

§ 19

Užívání kulturních památek pro vědecký výzkum nebo pro účely výstavní

(1) Vlastník kulturní památky je povinen umožnit osobám pověřeným orgány státní památkové péče vědecký výzkum kulturní památky, popřípadě pořízení její dokumentace. Jde-li o důležitý společenský zájem, je vlastník movité kulturní památky povinen kulturní památku přenechat především odborné organizaci k dočasnému užívání pro účely vědeckého výzkumu nebo pro účely výstavní na náklad toho, jemuž se kulturní památka přenechá k užívání.

(2) O podmínkách přenechání kulturní památky nebo národní kulturní památky k dočasnému užívání rozhodne krajský úřad po vyjádření odborné organizace státní památkové péče.

Zákonné ustanovení § 19 památkového zákona je dalším v řadě, které omezuje vlastníka kulturní památky ve svévolném nakládání s kulturní památkou. Nad rámec běžných povinností vyplývajících z vlastnictví věci, které nejsou kulturní památkou, zakotvuje povinnost pro vlastníka kulturní památky umožnit odbornému orgánu výzkum a dokumentaci památky. Pro případ důležitého společenského zájmu, je vlastník movité kulturní památky povinen přenechat tuto památku k dočasnému užívání pro účely vědeckého výzkumu nebo pro účely výstavní. Posouzení, zda tu takový zájem je či není, je na uvážení krajského úřadu. Přenechání věci je sice možné jen u movité kulturní památky, přesto jde o velmi významný zásah do vlastnických práv. Proto se může stávající úprava zdát poněkud vágní, když hovoří o dočasném užívání. Tato dočasnost není ohraničena žádným krajním časovým termínem.

§ 20

Kulturní památky ve vztahu k zahraničí

(1) Kulturní památku lze v zahraničí vystavovat, do zahraničí zapůjčit nebo do zahraničí vyvézt pro jiné účely jen s předchozím souhlasem ministerstva kultury.

(2) Věc, která vykazuje znaky kulturní památky podle § 2 odst. 1, lze trvale převézt ze zahraničí do České republiky jen s předchozím souhlasem příslušného orgánu státu, z něhož má být dovezena, je-li zaručena vzájemnost.

(3) Věc vykazující znaky kulturní památky podle § 2 odst. 1, která byla na území České republiky zapůjčena cizím státem, jenž prohlásil, že tato věc je v jeho

vlastnictví, nepodléhá provedení jakéhokoliv výkonu rozhodnutí ani exekuci a předběžným opatřením nelze uložit s takovou věcí nenakládat; nelze ani přijmout jakékoli rozhodnutí nebo opatření, které by bránilo vrácení takové věci tomuto cizímu státu.

(4) Ustanovením odstavců 1 a 2 nejsou dotčeny předpisy upravující hospodářské styky se zahraničím.

(5) Podrobnosti o udělení souhlasu s vývozem kulturních památek do zahraničí stanoví obecně závazný právní předpis.

Právní úprava kulturních památek ve vztahu k zahraničí uvedená v památkovém zákoně reflektuje na uzavřené mezinárodní smlouvy. Česká republika je vázána následujícími úmluvami:

- Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k této úmluvě (č. 94/1958 Sb.)
- Úmluva o opatřeních zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků (č. 15/1980 Sb.)
- Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (č. 159/1991 Sb.)
- Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy (č. 73/2000 Sb. m. s.)
- Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (č. 99/2000 Sb. m. s.)
- Evropská úmluva o krajině (č. 13/2005 Sb. m. s.)

Ve vztahu k § 20 památkového zákona je nejpodstatnější Úmluva o opatřeních zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků (č. 15/1980 Sb.) Její rozbor a popis vztahu k zákonu o památkové péči je uveden výše.

Obecně závazným právním předpisem dle odstavce pátého § 20 památkového zákona je vyhláška Ministerstva kultury ČSR č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění. V této vyhlášce jsou v § 18 uvedeny náležitosti žádosti o předchozí souhlas k vývozu kulturní památky, kdy při splnění všech zákonem a vyhláškou stanovených podmínek je možné kulturní památku do zahraničí vyvést. Odborná organizace je oprávněna na žádost Ministerstva kultury prověřit identitu kulturní památky po jejím návratu.

4.3.2.3 Část třetí

Archeologické výzkumy a nálezy

§ 21

Oprávnění k archeologickým výzkumům

(1) Archeologické výzkumy je oprávněn provádět Archeologický ústav Akademie věd České republiky (dále jen „Archeologický ústav“), který se také vyjadřuje k ochraně archeologického dědictví v řízeních podle zvláštních právních předpisů.

(2) Ministerstvo kultury může na žádost v odůvodněných případech po dohodě s Akademií věd České republiky povolit provádění archeologických výzkumů vysokým školám, pokud je provádějí při plnění svých vědeckých nebo pedagogických úkolů, muzeím nebo jiným organizacím, popřípadě fyzické osobě, které mají pro odborné provádění archeologických výzkumů potřebné předpoklady (dále jen „oprávněná organizace“). Oprávněná organizace uzavírá s Akademií věd České republiky věd dohodu o rozsahu a podmínkách provádění archeologických výzkumů.

(3) Potřebnými předpoklady podle odstavce 2 se rozumí odborná kvalifikace fyzické osoby žádající o udělení povolení, nebo odborná kvalifikace fyzické osoby, která je v pracovním nebo jiném obdobném poměru k osobě žádající o udělení povolení, jejichž prostřednictvím bude zajištěna odbornost provádění archeologických výzkumů, a vybavení laboratorním zařízením a prostory nezbytně nutnými pro vědecké poznání a dokumentaci archeologických nálezů a dočasné uložení movitých archeologických nálezů. Odborná kvalifikace se prokazuje splněním dosažené kvalifikace, již je vysokoškolské vzdělání získané studiem v akreditovaném magisterském studijním programu v oblasti společenských věd se zaměřením na archeologii, a 2 roky odborné praxe.

(4) Oprávněná organizace je povinna oznámit Archeologickému ústavu zahájení archeologických výzkumů a podat mu o jejich výsledcích zprávu. Jde-li o archeologické výzkumy na území prohlášeném za kulturní památku, národní kulturní památku, památkovou rezervaci nebo památkovou zónu, Archeologický ústav a oprávněné organizace oznámí zahájení archeologických výzkumů odborné organizaci státní památkové péče, které podají též zprávu o jejich výsledcích.

(5) Ministerstvo kultury po dohodě s Akademií věd České republiky může odejmout povolení k provádění archeologických výzkumů oprávněné organizaci, která porušila podmínky, za kterých jí bylo povolení uděleno.

(6) Uchazeči Ministerstvo kultury udělí za podmínek podle odstavce 2 povolení k provádění archeologických výzkumů, pokud mu je uznána odborná kvalifikace.

(7) V případě řízení o udělení povolení k provádění archeologických výzkumů uchazeči se vede společně řízení o udělení povolení k provádění archeologických výzkumů a o uznání odborné kvalifikace.

Archeologie a archeologické dědictví jsou základním pilířem pro poznání minulosti a vývoje lidstva, dokládají historii, jsou odrazem dřívějších dob. Při provádění archeologického výzkumu nejde jen o samotné movité archeologické nálezy, ale též o nálezové situace, např. způsob uložení věci v zemi a vzájemné souvislosti. Byť jen malé poškození archeologické lokality, ať již záměrné či z neznalosti nebo špatně vedeným archeologickým výzkumem, je obrovskou škodou, při které zanikne část historie a kolektivní paměti, aniž by někdy mohla být odhalena. „Do archeologického dědictví se zahrnují stavby, konstrukce, skupiny budov, zastavěná území, movité objekty, památky dalšího druhu a také jejich související prostředí nacházející se jak na souši, tak pod vodou.⁵⁷

„Archeologie se snaží zakládat svá tvrzení na základě tzv. archeologických pramenů. Pro jejich získávání se většinou volí postup destruktivního archeologického výzkumu, tj. ohledání místa, provedení archeologických vykopávek, deskripce nálezových okolností a nálezů (obecně analýza), syntéza a následné vyvození závěru (interpretace). Terénní dokumentace a výsledky laboratorní analýzy tvoří velmi podstatnou součást archeologické dokumentace. Další archeologickou metodou je tzv. nedestruktivní archeologie, kdy zpravidla nedochází k jakémukoli (nebo jen minimálnímu) porušení terénu a archeologických situací. Využívá se například leteckého snímkování při hledání antropogenního reliéfu krajiny, nebo specializovaných detektorů pro zjištění fyzikálních či chemických anomálií dané lokality. Nedestruktivní archeologie se také dá využít v místech, kde není možné z jakýchkoli důvodů provést destruktivní archeologický výzkum. Oba tyto dva způsoby archeologického výzkumu se navzájem doplňují, každý přináší jiný a v jistých směrech jinak omezený druh informací.“⁵⁸

Dle Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016, zpracované Odborem památkové péče Ministerstva kultury ČR, je „archeologické kulturní dědictví jednou z nejméně prozkoumaných a současně i nejohroženějších složek kulturního dědictví. V České republice chybí komplexní úprava nakládání s archeologickým dědictvím, jako je např. zavedení dohledu veřejné správy nad subjekty provádějícími archeologické výzkumy, zvýšení motivace pro odevzdávání náhodných archeologických nálezů a s tím související ochrana archeologického dědictví.“ V souvislosti s takto vysloveným závěrem ve výše zmíněné koncepci byla navržena následující dvě opatření. Za prvé přijetí komplexní právní úpravy ochrany archeologického dědictví reflektující nové podmínky a situaci v oboru a druhé opatření bylo definováno jako implementace nových právních předpisů v oblasti ochrany archeologického dědictví.⁵⁹

Právní režim ve vztahu k archeologickým výzkumům a nálezům nalezneme v památkovém zákoně v ustanoveních §§ 21-24 dále pak v zákoně č. 183/2006 Sb., stavební zákon, a to zejména v § 18 a § 176. Podle této právní úpravy archeologické výzkumy na území České republiky mohou provádět pouze Archeologický ústav AV ČR a další oprávněné odborné organizace (muzea, ústavy památkové

57 <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/kultura-a-kulturni-dedictvi/archeologie/>.

58 Wikipedia: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Archeologie>.

59 Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016, zpracováno Odborem památkové péče MK ČR v březnu 2011, str. 22.

péče), které mají k této činnosti povolení od Ministerstva kultury ČR, dále disponují dohodou s Akademií věd ČR a v souladu se zákonem požadovaným personální obsazení. Pouze tyto organizace mohou také provádět vyhledávání archeologických movitých památek pomocí detektorů kovů, jiných detekčních přístrojů a metod. Ostatní fyzické a právnické osoby, zájmová sdružení a jiné skupiny detekční činnost, sledující výskyt kovových předmětů na území s archeologickými nálezy, provozovat nemohou. Činí-li tak, je taková činnost nelegální.

Uznávání odborné kvalifikace uchazeče pro provádění archeologických výzkumů

§ 21a

(1) Při uznávání odborné kvalifikace uchazeče postupuje Ministerstvo kultury podle zákona o uznávání odborné kvalifikace.

(2) Na osobu, která ministerstvu kultury oznámila svůj záměr provést archeologický výzkum v rámci svobody poskytování služeb a přiložila doklady podle zákona o uznávání odborné kvalifikace a zároveň doložila náležitosti oznámení podle odstavce 3 (dále jen „osoba oprávněná k výzkumům“, se nevztahuje ustanovení § 21 odst. 2.

(3) Oznámení podle odstavce 2 obsahuje vedle náležitostí podle zákona o uznávání odborné kvalifikace

a) adresu pro doručování písemností,

b) předpokládanou dobu provádění archeologických výzkumů na území České republiky,

c) místo, kde se mají archeologické výzkumy provést,

d) důvody pro provedení archeologických výzkumů,

e) popis odborných postupů, které mají být při archeologických výzkumech použity,

f) smlouvu uzavřenou s muzeem o uložení movitých archeologických nálezů učiněných při provádění archeologických výzkumů.

(4) Ministerstvo kultury vede evidenci uchazečů, kterým bylo uděleno povolení k provádění archeologických výzkumů, a osob oprávněných k výzkumům, do níž se zapisuje

a) jméno a příjmení uchazeče, kterému bylo uděleno povolení k provádění archeologických výzkumů,

b) jméno a příjmení osoby oprávněné k výzkumům,

c) adresa pro doručování písemností,

d) doba platnosti oprávnění k provádění archeologických výzkumů na území České republiky,

e) předpokládaná doba provádění archeologických výzkumů na území České republiky osobou oprávněnou k výzkumům,

f) zákaz provádění archeologických výzkumů podle § 35 odst. 4 nebo § 39 odst. 4.

Ochrana osobních údajů, které se zapisují do evidence, se řídí zvláštním právním předpisem.

§ 21b

(1) Pokud je uchazeči uloženo podle zákona o uznávání odborné kvalifikace kompenzační opatření, ministerstvo kultury v rozhodnutí současně stanoví

a) pro případ volby splnění kompenzačního opatření formou rozdílové zkoušky rozsah rozdílové zkoušky, která může zahrnovat ověření jak teoretických, tak i praktických dovedností uchazeče, které nejsou podle předloženého dokladu součástí odborné kvalifikace uchazeče, a školu, na které uchazeč složí uloženou rozdílovou zkoušku, a

b) pro případ volby splnění kompenzačního opatření formou adaptačního období délku adaptačního období, oblasti, jejichž znalost je nezbytná pro provádění archeologických výzkumů a které nejsou podle předloženého dokladu součástí odborné kvalifikace uchazeče, povinnost předložit závěrečnou zprávu o průběhu adaptačního období a způsob vyhodnocení adaptačního období.

(2) Školu podle odstavce 1 písm. a) určí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na žádost ministerstva kultury ve lhůtě 1 měsíce ode dne doručení této žádosti. Ministerstvo kultury v žádosti stanoví rozsah rozdílové zkoušky, která může zahrnovat ověření jak teoretických, tak i praktických dovedností uchazeče. Podrobnosti obsahu a formy rozdílové zkoušky stanoví určená škola.

(3) V případě volby splnění kompenzačního opatření formou adaptačního období uchazeč absolvuje adaptační období pod dohledem odborně způsobilé fyzické osoby odbornou praxí v oboru provádění archeologických výzkumů vykonanou u Archeologického ústavu nebo oprávněné organizace.

(4) Teoretické a praktické oblasti, které tvoří obsah vzdělávání a přípravy vyžadované v České republice pro provádění archeologických výzkumů, jsou stanoveny v příloze č. 4 k tomuto zákonu.

§ 21c

Povinnosti stanovené oprávněným organizacím v § 21 odst. 4, § 22, § 23 odst. 3 a § 24 platí pro osobu oprávněnou k výzkumům obdobně.

§ 22

Provádění archeologických výzkumů

(1) Archeologický ústav a oprávněné organizace jsou povinny před zahájením archeologických výzkumů uzavřít dohodu s vlastníkem (správcem, uživatelem) nemovitostí, na které se mají archeologické výzkumy provádět, o podmínkách

archeologických výzkumů na nemovitosti. Nedojde-li k dohodě, rozhodne krajský úřad o povinnostech vlastníka (správce, uživatele) nemovitosti strpět provedení archeologických výzkumů a o podmínkách, za nichž archeologické výzkumy mohou být provedeny.

(2) Má-li se provádět stavební činnost na území s archeologickými nálezy, jsou stavebníci již od doby přípravy stavby povinni tento záměr oznámit Archeologickému ústavu a umožnit jemu nebo oprávněné organizaci provést na dotčeném území záchranný archeologický výzkum. Je-li stavebníkem právnická osoba nebo fyzická osoba, při jejímž podnikání vznikla nutnost záchranného archeologického výzkumu, hradí náklady záchranného archeologického výzkumu tento stavebník; jinak hradí náklady organizace provádějící archeologický výzkum. Obdobně se postupuje, má-li se na takovém území provádět jiná činnost, kterou by mohlo být ohroženo provádění archeologických výzkumů.

Z níže uvedených rozsudků soudů zdůrazněme právní názor na hrazení nákladů záchranného archeologického výzkumu podle ustanovení § 22 odst. 2 památkového zákona. Výklad tohoto zákonného ustanovení nebyl v praxi jednotný. Připomeňme závěry Nejvyššího soudu ČR. Tento soud v odůvodnění svého rozsudku ve věci o určení osoby povinné k úhradě nákladů archeologického výzkumu konstatoval, že náklady záchranného archeologického výzkumu hradí právnická nebo fyzická osoba, při jejímž podnikání vznikla nutnost záchranného archeologického výzkumu. Záchranný archeologický výzkum nehradí pouze stavebník, který je fyzickou osobou a záchranný archeologický výzkum nebyl vyvolán jeho podnikáním. V podrobnostech níže v příslušné části soudního rozhodnutí.

Z judikatury:

5 A 8/2000 (Usnesení Vrchního soudu v Praze)

Z uvedeného tedy vyplývá, že archeologické výzkumy jsou oprávněny provádět kromě žalobce i další oprávněné organizace. Protože ze zákona o státní památkové péči ani z jiného právního předpisu žádné subjektivní právo žalobce provádět v konkrétním případě (za určitých podmínek) archeologické výzkumy nevyplývá a oprávnění, nikoli však povinnost, provést záchranný archeologický výzkum na hradě K., bylo pro žalobce založeno až napadeným rozhodnutím, dospěl soud k závěru, že žalobce nemohl být tímto rozhodnutím v právech, které nemá, resp. které před právní mocí rozhodnutí neměl, zkrácen.

Pokud v této věci žalobce nechtěl využít svého oprávnění záchranný archeologický výzkum provést z důvodů, že na jeho provedení nemá dostatek finančních prostředků, nemusel toto své oprávnění realizovat a žádné náklady spojené s jeho provedením by mu tím pádem nevznikly.

59 Ca 59/2002 (Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem)

Z vyjádření Okresního muzea Č. ze dne 13. 8. 2001 vyplývá, že přístavba k sakristii kostela sv. Václava se nachází na území s archeologickými nálezy, kterými jsou například gotický kostel, slovanské hradiště, hradiště ze starší doby železné. Ve věci není sporu o tom, že stavební práce nebyly Archeologickému ústavu oznámeny.

*Jak již soud uvedl shora, odpovědnost za porušení oznamovací povinnosti dle § 22 odst. 2 zákona o památkové péči je upravena jako objektivní. Splnění povinnosti není zákonem vázáno ani na znalost skutečnosti, že jde o území s archeologickými nálezy, ani na to, zda stavebními pracemi nebo jinou činností dojde či nedojde k zásahu do archeologického naleziště. Důvodem pro zproštění odpovědnosti za porušení této povinnosti nejsou ani předchozí zásahy do lokality s archeologickými nálezy. Soud upozorňuje, že žalobkyně není zásadně oprávněna činit závěr o tom, zda na místě je či není něco archeologicky zajímavého, protože předchozí práce zasáhly do značné hloubky a vybagrovaný materiál byl vyvezen na skládku. Jak vyplývá z ustanovení § 23 odst. 1 zákona o státní památkové péči, **archeologickým nálezem je věc (soubor věcí), která je dokladem nebo pozůstatkem života člověka a jeho činnosti od počátku vývoje do novověku a zachovala se zpravidla pod zemí. Výraz zpravidla znamená, že archeologickým nálezem může být věc nebo soubor věcí nikoli pouze pod zemí.** Rovněž skutečnost, že dle tvrzení žalobkyně nedošlo k poškození archeologického naleziště, nemá vliv na odpovědnost za porušení oznamovací povinnosti Archeologickému ústavu. Pokud žalobkyně namítala, že není zřejmé, k jaké jiné oprávněné organizaci lze oznámení učinit, z ustanovení § 22 odst. 2 zákona o státní památkové péči jasně vyplývá, že oznámení se vždy činí Archeologickému ústavu. Jiná oprávněná organizace může být případně jen oprávněna ve smyslu ustanovení § 21 odst. 2 zákona o státní památkové péči k provádění archeologického výzkumu. Uložení pokuty též za porušení oznamovací povinnosti dle § 22 odst. 2 zákona o státní památkové péči soud shledal v souladu se zákonem.*

32 Odo 765/2004 (Rozsudek Nejvyššího soudu)

*Soudy nižších instancí pochybily, když na základě jazykového výkladu ustanovení § 22 odst. 2 zákona o státní památkové péči dovodily, že náklady archeologického výzkumu hradí pouze stavebník – právnická osoba, při jejímž podnikání vznikla nutnost záchranného výzkumu. Ve výše citovaném ustanovení ve větě první není uvedeno „je-li stavebníkem právnická nebo fyzická osoba“, nýbrž „právnická osoba nebo fyzická osoba“ a protože zákonodárce použil jednotné číslo, vložená část věty „při jejímž podnikání“ se nemůže vztahovat k oběma podstatným jménům – podmětům, vztahuje se pouze k podstatnému jménu – podmětu bezprostředně předcházejícímu, tj. k „fyzické osobě“. Pokud tedy zákonodárce nepoužil v citovaném ustanovení legislativní zkratku „osoba“, která zahrnuje jak fyzickou, tak i právnickou osobu, nebo spojení, které nesprávně uvedl v odůvodnění rozhodnutí soud prvního stupně, „právnická nebo fyzická osoba“, vyjádřil tak povinnost hradit náklady záchranného archeologického výzkumu stavebníkovi právnické osobě bez ohledu na to, zda podniká či nikoliv, a pouze stavebník fyzická osoba hradí tyto náklady tehdy, vznikly-li v souvislosti s jeho podnikáním. **Závěr odvolacího soudu o tom, že žalovaná strana není povinna hradit náklady záchranného archeologického výzkumu ve smyslu § 22 odst. 2 zákona o státní památkové péči, neboť je stavebníkem právnickou osobou, která nepodniká, tedy není správný.***

6 Ca 205/2006 (Rozsudek Městského soudu v Praze)

Žalobci je oznamovací povinnost dána jako stavebníkovi přímo a jednoznačně v § 22 zákona o státní památkové péči a nemůže se tak dovolávat ustanovení § 60 stavebního zákona, který upravuje stavební řízení. Oznamovací povinnost žalobce

je stanovena ve speciálním zákoně o státní památkové péči a není dána tím, že bude tato podmínka uvedena ve stavebním povolení. **I případná nevědomost žalobce v oznamovací povinnosti by nevedla k tomu, že by žalobce za své jednání nemohl být postižen sankcí.** V daném případě se jedná o objektivní odpovědnost žalobce, která znamená, že se dopustí výše uvedeného deliktu tím, že svým jednáním (popř. opomenutím), způsobí porušení povinnosti stanovené zákonem.

7 As 24/2012 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Byla-li by oznamovací povinnost v roce 2007 splněna, nemohla by být naplněna skutková podstata přestupku dle ust. § 39 odst. 2 písm. f) zákona o státní památkové péči. Pro posouzení naplnění této skutkové podstaty je proto zcela nerozhodné, že byla mezi oprávněnou organizací a stěžovatelem uzavřena dohoda o provedení I. fáze záchranného archeologického výzkumu pouze ve vztahu k části předmětného pozemku, že byl záchranný archeologický výzkum realizován pouze na části předmětného pozemku a že byl stěžovatel v expertním dodatku ke stavební činnosti ze dne 27. 8. 2007 požádán, aby další stavební aktivity na parcele hlásil s předstihem alespoň 5 pracovních dnů.

Oprávněná organizace zde totiž nevystupuje z pozice vrchnostenského orgánu a není proto oprávněna stěžovateli ukládat jednostranně žádné povinnosti (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 99/2011 - 73). Pokud stěžovatel nerespektoval „žádost“ obsaženou v expertním posudku oprávněné organizace, rozhodně nelze mít za to, že by tím mohl naplnit skutkovou podstatu přestupku dle ust. § 39 odst. 2 písm. f) zákona o státní památkové péči.

Pokud by stěžovatel odmítl podepsat dohodu o provedení záchranného archeologického výzkumu k části pozemku, muselo by být postupováno podle ust. § 22 odst. 1 věty druhé zákona o státní památkové péči.

§ 23

Archeologické nálezy

(1) Archeologickým nálezem je věc (soubor věcí), která je dokladem nebo pozůstatkem života člověka a jeho činností od počátku jeho vývoje do novověku a zachovala se zpravidla pod zemí.

(2) O archeologickém nález, který nebyl učiněn při provádění archeologických výzkumů, musí být učiněno oznámení Archeologickému ústavu nebo nejbližšímu muzeu buď přímo, nebo prostřednictvím obce, v jejímž územním obvodu k archeologickému nález došlo. Oznámení o archeologickém nález je povinen učinit nálezce nebo osoba odpovědná za provádění prací, při nichž došlo k archeologickému nález, a to nejpozději druhého dne po archeologickém nález nebo potom, kdy se o archeologickém nález dověděl.

(3) Archeologický nález i naleziště musí být ponechány beze změny až do prohlídky Archeologickým ústavem nebo muzeem, nejméně však po dobu pěti pracovních dnů po učiněném oznámení. Archeologický ústav nebo oprávněná organizace učiní na nalezišti všechna opatření nezbytná pro okamžitou záchranu archeologického nález, zejména před jeho poškozením, zničením nebo odcizením.

(4) Jde-li o archeologický nález uvedený v odstavci 2, má nálezce právo na odměnu, kterou mu poskytne krajský úřad, a to do výše ceny materiálu; je-li archeologický nález zhotoven z drahých kovů nebo jiných cenných materiálů, v ostatních případech až do výše deseti procent kulturně historické hodnoty archeologického nálezu určené na základě odborného posudku. Nálezce má právo na náhradu nutných nákladů, které mu vznikly v souvislosti s archeologickým nálezem. O náhradě rozhodne a náhradu poskytne krajský úřad. Podrobnosti o podmínkách pro poskytování odměny a náhrady nálezci stanoví obecně závazný právní předpis.

(5) O archeologických nálezech, k nimž dojde v souvislosti s přípravou nebo prováděním stavby, platí zvláštní předpisy.

Podle zákonného ustanovení odstavce prvního § 23 památkového zákona je archeologickým nálezem věc, případně soubor věcí, které jsou dokladem nebo pozůstatkem života člověka a jeho činnosti od počátku jeho vývoje do novověku a zachovaly se zpravidla pod zemí. Archeologickými nálezy mohou být věci movité i nemovité. Nemovité archeologické nálezy jsou vlastnictvím vlastníka pozemku, na kterém jsou situovány. Movité archeologické nálezy jsou vlastnictvím kraje, nejsou-li vlastnictvím státu nebo obce. Archeologický nález může být na návrh Akademie věd ČR prohlášen Ministerstvem kultury za kulturní památku.

Záchranný archeologický výzkum je archeologický výzkum vyvolaný záměrem stavební činnosti v území popř. i jinou činností, kterou by mohly být ohroženy archeologické nálezy. Jinou činností se rozumí např. těžba porostů, povrchová těžba nerostů, provoz těžkých vozidel mimo komunikace a v územích s archeologickými nálezy a územích zapsaných jako kulturní památka případně i hluboká orba.

Pro záchranný archeologický výzkum platí základní požadavky archeologického výzkumu podle § 21 odst. 3 a § 23a) odst. 3 památkového zákona. Tento výzkum začíná oznámením o zahájení výzkumu a končí odevzdáním komplexní zprávy o výsledcích výzkumu a zahrnuje úkony spojené se záchrannou a dokumentací (zpracování poznatků, laboratorního zpracování nálezů, konzervaci nálezů a vyhotovení nálezové zprávy s dokumentací).

Území s archeologickými nálezy je definováno jako území, na němž se vyskytují archeologické nálezy nemovité povahy vytvořené člověkem nebo vzniklé přírodním procesem na základě působení či využití člověkem a archeologické nálezy movité povahy.

§ 23a

Vlastnictví movitých archeologických nálezů

(1) Movité archeologické nálezy jsou vlastnictvím kraje, nejsou-li vlastnictvím státu nebo obce podle odstavce 2.

(2) Movité archeologické nálezy jsou vlastnictvím kraje, v jehož územním obvodu byly učiněny, nejde-li o movité archeologické nálezy učiněné při archeologických

výzkumech prováděných příspěvkovou organizací nebo organizační složkou obce, které jsou vlastnictvím této obce, nebo o movité archeologické nálezy učiněné při archeologických výzkumech prováděných státní organizací nebo organizační složkou státu, které jsou vlastnictvím České republiky.

(3) Movité archeologické nálezy, které jsou vlastnictvím kraje, se ukládají v jím zřízeném muzeu. Movité archeologické nálezy, které jsou vlastnictvím obce, se ukládají v muzeu zřízeném touto obcí, případně v muzeu zřízeném jinou obcí nebo krajem. S movitými archeologickými nálezy, které jsou vlastnictvím České republiky, jsou příslušné hospodařit státní organizace nebo organizační složky státu, které při provádění archeologických výzkumů podle odstavce 2 nález učinily; tyto movité archeologické nálezy se ukládají zpravidla v muzeích zřízených ministerstvem kultury nebo v jiných státních organizacích nebo organizačních složkách státu, pokud jsou v nich trvale uchovávány sbírky muzejní povahy.

(4) Kraj a obec jsou povinny převést movitý archeologický nález do vlastnictví České republiky za cenu stanovenou v posudku znalcem, pokud je o to ministerstvo kultury písemně požádá ve lhůtě 3 let ode dne, kdy byl movitý archeologický nález učiněn. V tomto případě je ministerstvo kultury současně povinno uhradit kraji nebo obci nutné náklady, které jim vznikly v souvislosti s movitým archeologickým nálezem, s výjimkou odměny a náhrady poskytnutých nálezci podle § 23 odst. 4. Znalce určí a náklady spojené s vyhotovením posudku nese ministerstvo kultury.

§ 23b

Plány území s archeologickými nálezy

(1) Kraj může vydat v dohodě s ministerstvem kultury nařízením kraje plán území s archeologickými nálezy v kraji nebo ve vymezené části kraje, ve kterém se vyznačí území, na nichž se vyskytují nebo se mohou odůvodněně vyskytovat archeologické nálezy, a který slouží pro zabezpečení archeologického dědictví a jako podklad pro plnění oznamovací povinnosti stavebníka podle § 22 odst. 2.

(2) Plán území s archeologickými nálezy lze vydat na dobu nejdéle 20 let.

(3) Plán území s archeologickými nálezy lze změnit, pokud se významně změnila vědecké poznatky o archeologických nálezech a jejich výskytu v území. Pro vydání změny plánu území s archeologickými nálezy se použije odstavec 1 obdobně.

(4) Archeologický ústav a odborná organizace státní památkové péče poskytují kraji na požádání bezplatně potřebnou odbornou pomoc a odborné podklady, údaje a informace nezbytné pro vydání plánu území s archeologickými nálezy.

(5) Náležitosti a obsah plánu území s archeologickými nálezy stanoví ministerstvo kultury prováděcím právním předpisem.

§ 24

Náhrada za majetkovou újmu

(1) Při provádění archeologických výzkumů jsou Archeologický ústav a oprávněné organizace povinny dbát zájmů chráněných zvláštními předpisy, spolupracovat

s orgány zabezpečujícími ochranu těchto zájmů a co nejvíce chránit práva a oprávněné zájmy vlastníků (správců, uživatelů) nemovitostí, popřípadě jiného majetku.

(2) Je-li vlastník (správce, uživatel) nemovitosti nebo jiného majetku prováděním archeologického výzkumu nebo opatřeními na ochranu archeologického nálezu podstatně omezen v běžném užívání nemovitosti nebo jiného majetku, má právo, aby mu Archeologický ústav nebo oprávněná organizace poskytly přiměřenou jednorázovou náhradu. Po skončení prací jsou Archeologický ústav nebo oprávněná organizace povinny uvést nemovitost nebo jiný majetek do předešlého stavu. Není-li to možné nebo hospodářsky účelné, má vlastník (správce, uživatel) nemovitosti nebo jiného majetku právo na peněžitou náhradu.

(3) Právo na náhradu za majetkovou újmu podle odstavce 2 je třeba uplatnit u Archeologického ústavu nebo u oprávněné organizace do šesti měsíců od ukončení opatření na ochranu archeologického nálezu, jinak právo zaniká. Nedojde-li k dohodě, rozhoduje o náhradě a její výši krajský úřad.

V souladu s čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod obsahuje památkový zákon v ustanoveních § 24 podrobnější podmínky poskytnutí náhrady za majetkovou újmu vzniklou v důsledku provádění archeologického výzkumu nebo učinění opatření na ochranu archeologického nálezu. Též má vlastník právo na uvedení nemovitosti do předešlého stavu, a pokud toto není možné či hospodářsky účelné opět má právo na náhradu.

Jednotlivá práva a povinnosti dle části třetí památkového zákona si můžeme uvést v určitém přehledu.

Vlastník (případně uživatel) nemovitosti uzavírá s Archeologickým ústavem a oprávněnými organizacemi před zahájením archeologickými výzkumy dohodu o podmínkách archeologických výzkumů na nemovitosti (§ 22 odst. 1 památkového zákona), dále pak na základě rozhodnutí krajského úřadu musí strpět provedení archeologických výzkumů za podmínek, za nichž archeologické výzkumy mohou být provedeny (§ 22 odst. 1 památkového zákona), uplatňuje právo na náhradu za majetkovou újmu podle § 24 odstavce 2 památkového zákona u Archeologického ústavu nebo u oprávněné organizace do šesti měsíců od ukončení archeologického výzkumu nebo od ukončení opatření na ochranu archeologického nálezu, jinak právo zaniká. (§ 24 odst. 3 památkového zákona).

Stavebníci jsou od doby přípravy stavby povinni tento záměr oznámit Archeologickému ústavu a umožnit jemu nebo oprávněné organizaci provést na dotčeném území záchranný archeologický výzkum. (§ 22 odst. 2 památkového zákona). Právnícké osoby nebo fyzické osoby, při jejímž podnikání vznikla nutnost záchranného archeologického výzkumu, hradí náklady záchranného archeologického výzkumu; jinak hradí náklady organizace provádějící archeologický výzkum. (§ 22 odst. 2 památkového zákona).

Krajský úřad, nedojde-li k dohodě, rozhodne o povinnostech vlastníka (správce, uživatele) nemovitosti strpět provedení archeologických výzkumů a o podmínkách, za nichž archeologické výzkumy mohou být provedeny, dále pak poskytuje odměnu nálezci archeologického nálezu, který nebyl učiněn při archeologickém výzkumu,

rozhoduje o náhradě nutných nákladů vzniklých v souvislosti s archeologickým nálezem a poskytuje je (§ 22 odst. 1 památkového zákona) a rozhoduje o náhradě za majetkovou újmu a její výši, nedojde-li k dohodě mezi vlastníkem a AV ČR či oprávněnými organizacemi (§ 24 odst. 3 památkového zákona).

K dalším subjektům, kterým náleží dle části třetí památkového zákona určitá práva a povinnosti je Archeologický ústav akademie věd ČR. Archeologický ústav Akademie věd ČR je oprávněn provádět archeologické výzkumy (§ 21 odst. 1 památkového zákona), dále pak se vyjadřuje pro Ministerstvo kultury k žádostem o povolení k provádění archeologických výzkumů („oprávněné organizace“) (§ 21 odst. 2 památkového zákona). Akademie věd ČR uzavírá s oprávněnými organizacemi dohodu o rozsahu a podmínkách provádění archeologických výzkumů (§ 21 odst. 2 památkového zákona), přijímá oznámení od oprávněných organizací o zahájení archeologických výzkumů a zprávy o jejich výsledcích zprávu (§ 21 odst. 4 památkového zákona). Po dohodě s Akademií věd České republiky může Ministerstvo kultury odejmout povolení k provádění archeologických výzkumů oprávněné organizaci, která porušila podmínky, za kterých jí bylo povolení uděleno (§ 21 odst. 5 památkového zákona).

Archeologický ústav a oprávněné organizace oznamují zahájení archeologických výzkumů odborné organizaci státní památkové péče, které podají též zprávu o jejich výsledcích, jde-li o archeologické výzkumy na území prohlášeném za kulturní památku, národní kulturní památku, památkovou rezervaci nebo památkovou zónu (§ 21 odst. 4 památkového zákona), dále též informuje stavebníky o tom, zda připravovaná stavební činnost bude probíhat na území s archeologickými nálezy a stavebníci mu jsou již od doby přípravy stavby povinni oznámit záměr, má-li se stavební činnost na území s archeologickými nálezy provádět (§ 22 odst. 2 památkového zákona), hradí náklady záchranného archeologického výzkumu, který provádí v případě, že stavebníkem není právnická osoba nebo fyzická osoba, při jejímž podnikání vznikla nutnost záchranného archeologického výzkumu (§ 22 odst. 2 památkového zákona) a poskytuje na náhradu za majetkovou újmu vzniklou vlastníku (správci, uživateli) nemovitosti při provádění archeologických výzkumů (§ 24 odst. 3 památkového zákona).

Při výčtu práv a povinností dotčených subjektů nelze opomenout tzv. oprávněnou organizaci k provádění archeologických výzkumů. Jde o organizaci, popř. fyzické osoby, které obdržely na základě žádosti povolení Ministerstva kultury k provádění archeologických výzkumů, v případě že mají pro odborné provádění archeologických výzkumů potřebné předpoklady (§ 21 odst. 2 a 3 památkového zákona). Oprávněná organizace uzavírá s Akademií věd České republiky dohodu o rozsahu a podmínkách provádění archeologických výzkumů (§ 24 odst. 2 památkového zákona), dále je povinna oznámit Archeologickému ústavu zahájení archeologických výzkumů a podat mu o jejich výsledcích zprávu. Jde-li o archeologické výzkumy na území prohlášeném za kulturní památku, národní kulturní památku, památkovou rezervaci nebo památkovou zónu, Archeologický ústav a oprávněné organizace oznámí zahájení archeologických výzkumů odborné organizaci státní památkové péče, které podají též zprávu o jejich výsledcích (§ 24 odst. 4 památkového zákona), je povinna před zahájením archeologických výzkumů uzavřít dohodu s vlastníkem (správcem,

uživatelé) nemovitosti, na které se mají archeologické výzkumy provádět, o podmínkách archeologických výzkumů na nemovitosti (§ 22 odst. 1 památkového zákona), informuje stavebníky o tom, zda připravovaná stavební činnost bude probíhat na území s archeologickými nálezy, hradí náklady záchranného archeologického výzkumu v případě, že se stavebníkem není právnická osoba nebo fyzická osoba, při jejímž podnikání vznikla nutnost záchranného archeologického výzkumu (§ 22 odst. 2 památkového zákona) a poskytuje náhradu za majetkovou újmu vzniklou vlastníku (správci, uživateli) nemovitosti při provádění archeologických výzkumů (§ 24 odst. 3 památkového zákona).

Závěrem pojednání o části třetí památkového zákona se zabývejme ještě porovnáním této části zákona a Úmluvy o ochraně archeologického dědictví Evropy.

Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy byla podepsána 6. 5. 1969 v Londýně. S ohledem na vývoj politiky územního rozvoje v evropských zemích však byla v maltské La Vallettě dne 16. 1. 1992 přijata její revidovaná podoba, dnes známá pod názvem Maltská konvence. Ta je v platnosti dodnes.

Cílem této úmluvy je ochraňovat archeologické dědictví jako zdroj evropské kolektivní paměti a jako nástroj historického a vědeckého studia. Za Českou republiku byla podepsána ve Štrasburku dne 17. 12. 1998 a ode dne 23. 9. 2000 je pro Českou republiku závazná. Vyhlášena byla Sdělením Ministerstva zahraničních věcí, publikována byla ve Sbírce mezinárodních smluv pod číslem 99/2000 Sb.m.s.

Jedná se o řádně vyhlášenou mezinárodní smlouvu, k jejíž ratifikaci dal Parlament České republiky souhlas a prezident České republiky ji ratifikoval, je pro Českou republiku závazná a stala se podle čl. 10 Ústavy ČR součástí našeho právního řádu. Ve vztahu k ostatním druhům právních předpisů má v důsledku výše uvedeného při aplikaci přednost před jakýmkoliv vnitrostátním zákonem.

Obdobně jako u jiných mezinárodních úmluv, je možné i zde konstatovat, že ustanovení této úmluvy jsou do určité míry obecná. Tento stav je dán vůlí zpracovatelů úmluvy o zachycení a sjednocení principů ochrany archeologického dědictví takovým způsobem, aby byly aplikovatelné na všechny smluvní státy s širokým záběrem přístupů k ochraně archeologického dědictví. Konkrétní kroky k docílení včlenění nastavených principů do právních řádů jednotlivých států je již na odborných státních orgánech a zákonodárném sboru toho kterého smluvního státu. Tyto kroky jsou realizovány prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů.

Pojďme ke stávající české právní úpravě této nepochybně zajímavé oblasti. Můžeme konstatovat, že památkový zákon jako právní předpis konkretizující Maltskou konvenci v České republice neobsahuje ustanovení nebo princip, který by s ní byl přímo v rozporu a platná právní úprava památkové péče vcelku odpovídá obsahu tohoto dokumentu.

Přes právě uvedené upozorněme na drobné nedostatky naší právní úpravy v této oblasti. V souladu s díkcí úmluvy by měl být součástí našeho právního řádu též speciální zákon o preventivní archeologii. Takový ještě přijat nebyl. K dalším nedostatkům české právní úpravy ve vztahu k úmluvě můžeme konstatovat následující.

Článek 2 odst. 1 úmluvy upravující správu inventáře archeologického dědictví

stanoví povinnost vedení seznamu území s archeologickými nálezy. Tuto povinnost žádný právní předpis nestanoví, v praxi je však naplňována prostřednictvím Státního archeologického seznamu. K dalším povinnostem v úmluvě uvedeným patří povinnost provádět archeologické vykopávky a průzkumy nedestruktivními metodami, kdykoli to bude možné. V památkovém zákoně by tato povinnost mohla být též zakotvena a podrobněji rozvedena.

Území, na němž byly objeveny archeologické nálezy, které nejsou kulturní památkou, národní kulturní památkou, památkovou rezervací, památkovou zónou případně se nenachází v ochranných pásmech podle §17 památkového zákona nezakládají dle § 11 odst. 3 památkového zákona příslušnost orgánů státní památkové péče jako dotčených orgánů státní správy v řízeních vedených jinými orgány státní správy podle zvláštních předpisů. Toto není v souladu s dikcí čl. 5 odst. 1 a 2 výše uvedené úmluvy.

V čl. 10 úmluvy jsou podrobněji specifikovány povinnosti vzájemné komunikace mezi úřady a vědeckými institucemi o odhalených nezákonných vykopávkách. I tento okruh povinností by mohl být přímo uveden ve třetí části památkového zákona a případně i podrobněji rozveden.

4.3.2.4 Část čtvrtá

Orgány a organizace státní památkové péče

§ 25

Organizační uspořádání státní památkové péče

(1) Státní památkovou péči vykonávají orgány státní památkové péče, jimiž jsou Ministerstvo kultury, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

(2) Ministerstvu kultury je podřízena odborná organizace památkové péče.

(3) Orgány státní památkové péče ve spolupráci s ostatními orgány státní správy a za odborné pomoci odborné organizace státní památkové péče, vědeckých, uměleckých a dalších odborných organizací a ústavů dbají, aby se státní památková péče zabezpečovala plánovitě, komplexně a diferencovaně a v souladu s dlouhodobou koncepcí jejího rozvoje.

Část čtvrtá památkového zákona upravuje postavení, působnosti a pravomoci orgánů a organizace státní památkové péče. Mezi orgány státní památkové péče patří v první řadě obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady a Ministerstvo kultury. V rámci prvostupňových řízení rozhodují buď obecní úřady obcí s rozšířenou působností a následně ve druhém stupni pak úřady krajské. V dalších, zákonem vymezených správních řízeních, rozhodují jako orgány prvního stupně krajské úřady a jako orgán druhé stupně Ministerstvo kultury.

Památkový zákon pokládá svým ustanovením § 25 odst. 2 základní kámen pro existenci odborné organizace památkové péče, která je přímo podřízena Ministerstvu

kultury. Jde o příspěvkovou organizaci Národní památkový ústav, o jehož pravomocích a organizačním uspořádání bude podrobněji pojednáno později. Příslušné organizační složky Národního památkového ústavu se dle své teritoriální příslušnosti vyjadřují na žádost orgánů státní památkové péče, které pak ve věci rozhodují. Z právě uvedeného je zřejmá tzv. vícekolejnost v organizačním uspořádání v oblasti státní památkové péče. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností, případně krajské úřady, záleží na druhu správního řízení, jsou nadány pravomocí ve věci rozhodnout, mohou tak ale zpravidla činit po stanovisku odborné organizace státní památkové péče.

Třetí odstavec § 25 památkového zákona obsahuje obecná proklamační prohlášení ve vztahu ke spolupráci s ostatními orgány státní správy a ve vztahu k ostatním organizacím, které v oblasti státní památkové péče působí. Ustanovení není možné považovat za nadbytečné, protože zakotvením této spolupráce a jejím vymezením jsou naplňovány mezinárodní úmluvy, kterými je Česká republika vázána.

§ 26

Ministerstvo kultury

(1) Ministerstvo kultury je ústředním orgánem státní správy pro kulturní památky v České republice.

(2) Ministerstvo kultury

a) zpracovává prognózy, koncepce a návrhy dlouhodobých výhledů rozvoje státní památkové péče,

b) sestavuje, vyhláší a provádí programy komplexní péče o kulturní památky a vytváří pro ni všestranné podmínky, posuzuje návrhy dlouhodobých, střednědobých a prováděcích plánů obnovy kulturních památek,

c) uplatňuje stanovisko k politice územního rozvoje a k zásadám územního rozvoje, a dále stanovisko k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je památková rezervace, nebo nemovitá věc nebo soubor nemovitých věcí zapsané na Seznamu světového dědictví, a ve vztahu k tomuto území uplatňuje stanovisko k vymezení zastavěného území,

d) je dotčeným orgánem k projednání návrhu opatření obecné povahy podle § 6a,

e) usměrňuje kulturně výchovné využívání národních kulturních památek a kulturně výchovné využívání ostatních kulturních památek v souladu se zájmy státní kulturní politiky,

f) koordinuje vědeckovýzkumnou činnost v oboru státní památkové péče,

g) rozhoduje o zřízení, rozdělení, sloučení, splynutí a jiných změnách organizace na úseku státní památkové péče,

h) spolupracuje s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a vysokými školami při výchově pracovníků v oboru státní památkové péče, podílí se na jejich dalším vzdělávání,

- i) zabezpečuje mezinárodní spolupráci v oboru státní památkové péče,*
- j) vydává statut odborné organizace státní památkové péče, která je státní příspěvkovou organizací s celostátní působností,*
- k) plní další úkoly stanovené mu tímto zákonem.*

Ministerstvo kultury je ústředním orgánem státní památkové péče. Oblast památkové péče tzv. politicky vede, dozírá na činnosti nejen ostatních orgánů státní památkové péče, ale též na činnost Národního památkového ústavu jako své příspěvkové organizace, jejíž je ze zákona zřizovatelem. Jednotlivé pravomoci Ministerstva kultury jsou stanoveny v ustanovení § 26 odst. 2 památkového zákona. Pro úplnost a přehlednost výkladu jsou výše uvedeny.

§ 27

Památková inspekce

(1) Ministerstvo kultury zřizuje památkovou inspekci jako svůj specializovaný kontrolní orgán v oboru státní památkové péče. Hlavním posláním památkové inspekce je vykonávat ústřední dozor nad dodržováním tohoto zákona a předpisů vydaných k jeho provedení.

(2) Památková inspekce plní zejména tyto úkoly:

- a) dozírá, jak je zabezpečována komplexní péče o kulturní památky,*
- b) dozírá, jak jsou dodržována rozhodnutí orgánů státní památkové péče k zajištění péče o kulturní památky a jak vlastníci (správci, uživatelé) kulturních památek plní stanovené povinnosti,*
- c) na základě poznatků získaných při výkonu dozoru provádí rozbor stavu státní památkové péče a navrhuje opatření k jejímu prohloubení.*

(3) Památková inspekce při plnění svých úkolů spolupracuje s orgány státní památkové péče a ostatními správními úřady, kontrolními orgány, kraji, obcemi a odbornou organizací státní památkové péče a opírá se o jejich pomoc.

(4) Zjistí-li památková inspekce nedostatky v péči o kulturní památky, navrhne příslušnému orgánu státní památkové péče opatření k odstranění zjištěných nedostatků, popřípadě uložení pokuty, a dozírá, aby se uložená opatření řádně plnila.

(5) Podrobnosti o úkolech a oprávněních památkové inspekce stanoví obecně závazný právní předpis.

Specializovaným kontrolním orgánem v oboru státní památkové péče je památková inspekce. Pravomoci tohoto státního orgánu jsou v souladu s ústavními principy stanoveny zákonem. Podrobnější úpravu jejích úkolů a oprávnění stanoví § 20 vyhlášky Ministerstva kultury ČSR č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.

V souvislosti s prováděním tzv. místního šetření v terénu a dotazováním se na různé aspekty památkového zákona a na činnosti jednotlivých orgánů státní správy

v oblasti státní památkové péče, byla s ohledem na výše uváděnou vícekolejnost výkonu státní správy v této oblasti pokládána otázka, zda existence tohoto specializovaného orgánu není již s ohledem na množství jiných státních orgánů v oboru památkové péče zbytečná. Odpověď na tuto otázku byla negativní. Památková inspekce je jinými orgány v oblasti památkové péče naopak vnímána jako velmi potřebná a působící v některých případech dokonce jako „poslední záchrana“ pro případ předejití trvalého poškození kulturní památky. Svým personálním obsazením je památková inspekce v očích pracovníků v oboru státní památkové péče považována za orgán s pracovníky s vysokou odborností v oboru.⁶⁰

§ 27a

(1) Celní úřady

a) kontrolují, jak je dodržován předchozí souhlas Ministerstva kultury (§ 20 odst. 1) a zda kulturní památka vystavovaná, zapůjčená nebo pro jiné účely vyvezená do zahraničí byla ze zahraničí vrácena zpět a v dobrém stavu,

b) kontrolují u věcí, které vykazují znaky kulturní památky podle § 2 odst. 1 a mají být trvale převezeny ze zahraničí do České republiky, zda se jejich převoz provádí s předchozím souhlasem příslušného orgánu státu, z něhož mají být dovezeny, je-li zaručena vzájemnost,

c) se podílejí na dokumentaci, výzkumech a průzkumech zejména movitých kulturních památek.

(2) Celní úřady při plnění svých úkolů spolupracují s orgány státní památkové péče, jimž podle jejich příslušnosti podávají v případě zjištění nedostatků podněty pro přijetí opatření k nápravě nebo návrhy na zahájení řízení podle § 35 a 39. Dále spolupracují s odbornou organizací státní památkové péče a památkovou inspekcí.

K dalším orgánům veřejné moci působícím v oblasti památkové péče patří celní orgány. Činnost těchto orgánů v oblasti památkové péče není rozhodovací, tak přísluší dle památkového zákona obecním orgánům s rozšířenou působností, krajským úřadům a Ministerstvu kultury. Stěžejní činností těchto orgánů veřejné moci je činnost kontrolní, a to jednak ve vazbě na udělený souhlas Ministerstva kultury s vývozem kulturní památky do zahraničí, dále pak na udělený souhlas k tomu příslušného orgánu cizího státu u věcí, které vykazují znaky kulturní památky podle § 2 odst. 1 a jsou do České republiky dovezeny. Tento druh kontroly připadá v úvahu pouze tehdy, je-li mezi Českou republikou a státem, ze kterého je taková věc dovezena, ujednán stejný postup pro případ, že je věc vyvážena z České republiky do tohoto státu. Základ druhého typu činnosti, kterou provádějí v souladu s dikcí památkového zákona celní orgány, spočívá ve spolupráci při dokumentaci, výzkumech a průzkumech zejména movitých kulturních památek. V rámci správního řízení mohou celní orgány podávat návrhy na zahájení řízení a podněty pro přijetí opatření k nápravě. Při své činnosti spolupracují s veškerými orgány státní památkové péče i s odbornou organizací a památkovou inspekcí.

§ 28

(1) Krajský úřad metodicky řídí výkon státní památkové péče v kraji.

(2) Krajský úřad

a) plní úkoly orgánu státní památkové péče pro národní kulturní památky, pokud nepřísluší Ministerstvu kultury nebo vládě České republiky,

b) dozírá v rozsahu své působnosti na dodržování tohoto zákona a předpisů vydaných pro jeho provedení,

c) uplatňuje stanovisko k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je památková zóna nebo nemovitá národní kulturní památka, nejde-li o působnost ministerstva kultury podle § 26 odst. 2 písm. c), a ve vztahu k tomuto území uplatňuje stanovisko k vymezení zastavěného území,

d) je dotčeným orgánem k zabezpečení nepředvídaných nálezů kulturně cenných předmětů, detailů stavby nebo archeologických nálezů, k nimž došlo při řízení nebo postupu podle zvláštního právního předpisu, nejde-li o nálezy učiněné při přípravě nebo provádění obnovy kulturní památky nebo při přípravě nebo provádění prací v území, na němž uplatňuje svůj zájem státní památková péče,

e) vydává jako dotčený orgán na návrh nebo z vlastního podnětu závazné stanovisko a poskytuje další podklady do řízení vedených jinými správními úřady než orgány státní památkové péče podle zvláštních právních předpisů, jde-li o zabezpečení péče o národní kulturní památky,

f) vykonává dozor při obnově národních kulturních památek z hlediska státní památkové péče,

g) plní další úkoly stanovené tímto zákonem.

Zákonné ustanovení § 28 památkového zákona vyjmenovává jednotlivé pravomoci krajského úřadu v oblasti státní památkové péče. Jde o pravomoci krajského úřadu, nikoli kraje, jde o výkon přenesené působnosti. Výkon těchto pravomocí by náležel státu, ten však jejich výkon zákonem přenesl na krajský úřad. Pravomoci krajského úřadu v oblasti památkové péče můžeme rozdělit na rozhodovací, dozorovací a ostatní.

K typickým pravomocem krajského úřadu náleží plnění úkolů orgánu státní památkové péče pro národní kulturní památky, nepřísluší-li Ministerstvu kultury nebo vládě České republiky. Jde o pravomoc dle § 28 odst. 2 písm. a) památkového zákona, která je definována konkrétně toliko k předmětu výkonu pravomoci, tedy ve vztahu k národním kulturním památkám. Zahrnuje pravomoci rozhodovací, dozorovací i ostatní. Pravomoci krajského úřadu dle § 28 odst. 2 písm. b) a f) památkového zákona jsou pravomoci dozorové. Krajský úřad dozírá v rozsahu své působnosti na dodržování tohoto zákona a předpisů vydaných pro jeho provedení a dále vykonává dozor při obnově národních kulturních památek z hlediska státní památkové péče. Zbylé pravomoci krajského úřadu, pravomoci dle § 28 odst. 2 písm. c), d), e) a g) památkového zákona zařadíme do jedné skupiny, s označením pravomocí jako ostatní.

§ 28a

Kraj v samostatné působnosti

a) schvaluje koncepci podpory státní památkové péče v kraji v souladu s koncepcí rozvoje státní památkové péče v České republice a po projednání s Ministerstvem kultury,

b) schvaluje návrhy dlouhodobých, střednědobých a prováděcích plánů a programů zachování a obnovy kulturních památek v kraji,

c) usměrňuje kulturně výchovné využití kulturních památek v kraji.

Zatímco § 28 památkového zákona upravuje pravomoci kraje v oblasti jeho přenesené působnosti, § 28a památkového zákona stanovuje, co kraj činí v oblasti památkové péče v rámci své působnosti samostatně. Kraj schvaluje koncepci podpory státní památkové péče v kraji v souladu s koncepcí rozvoje státní památkové péče v České republice a po projednání s Ministerstvem kultury, dále schvaluje návrhy dlouhodobých, střednědobých a prováděcích plánů a programů zachování a obnovy kulturních památek v kraji a konečně usměrňuje kulturně výchovné využití kulturních památek v kraji. Pravomoci kraje podle § 28a památkového zákona jsou obecné, zpravidla se nevztahují pouze k jediné kulturní památce v kraji, ale ke všem, které se na území toho kterého kraje nacházejí. S ohledem na skutečnost, že jde o pravomoci náležející do samostatné působnosti kraje, kraj se při rozhodování o nich řídí vlastním uvážením, jde o autonomní rozhodnutí kraje ve věci. Kraj při rozhodování dle § 28a památkového zákona není vázán žádnými interními předpisy nebo pokyny Ministerstva kultury, rozhoduje však při plném respektování obecně závazných právních předpisů.

§ 29

Obecní úřad obce s rozšířenou působností

(1) Obecní úřad obce s rozšířenou působností vykonává a organizuje státní památkovou péči ve stanoveném správním obvodu v souladu s koncepcí rozvoje státní památkové péče v České republice.

(2) Obecní úřad obce s rozšířenou působností

a) podílí se na zpracování krajské koncepce podpory státní památkové péče a na zpracování střednědobých a prováděcích plánů a programů obnovy kulturních památek,

b) zabezpečuje předpoklady pro komplexní péči o kulturní památky a nemovitosti, které nejsou kulturní památkou, ale jsou v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu (§ 17), a v souvislosti s tím vydává jako dotčený orgán na návrh nebo z vlastního podnětu závazné stanovisko a poskytuje další podklady do řízení vedených jinými správními úřady než orgány státní památkové péče podle zvláštních právních předpisů,

c) uplatňuje stanovisko k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém

je nemovitá kulturní památka nebo ochranné pásmo nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny, nejde-li o působnost ministerstva kultury podle § 26 odst. 2 písm. c) nebo působnost krajského úřadu podle § 28 odst. 2 písm. c), a ve vztahu k tomuto území uplatňuje stanovisko k vymezení zastavěného území,

d) usměrňuje péči o kulturní památky zajišťovanou obcemi,

e) vykonává státní správu na úseku státní památkové péče, pokud podle toho zákona není příslušný jiný orgán státní památkové péče,

f) koordinuje jednotné označování nemovitých kulturních památek tabulkou opatřenou nápisem „Kulturní památka“ a velkým státním znakem, popřípadě i značkami stanovenými mezinárodními smlouvami,

g) vykonává dozor při obnově kulturních památek a při stavbě, změně stavby, terénních úpravách, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby nebo udržovacích pracích na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu (§ 17) z hlediska státní památkové péče,

h) dozírá v rozsahu své působnosti na dodržování tohoto zákona a předpisů vydaných k jeho provedení,

i) plní další úkoly stanovené mu tímto zákonem.

(3) Obecní úřad obce s rozšířenou působností se při plnění svých úkolů opírá o odbornou pomoc odborné organizace státní památkové péče.

(4) Podrobnosti o způsobech zabezpečování předpokladů pro komplexní péči o kulturní památky obecními úřady obcí s rozšířenou působností stanoví ministerstvo kultury vyhláškou.

Obecní úřad s rozšířenou působností vykonává pravomoci uvedené v § 29 památkového zákona. Tyto pravomoci můžeme obdobně jako u pojednání o krajském úřadu rozdělit na pravomoci rozhodovací, dozorovací a ostatní. Rozhodovací pravomoci jsou uvedeny v ustanoveních § 29 odst. 1 a odst. 2 písm. e) památkového zákona. Obecní úřad s rozšířenou působností vykonává a organizuje státní památkovou péči ve stanoveném správním obvodu v souladu s koncepcí rozvoje státní památkové péče v České republice a vykonává státní správu na úseku státní památkové péče, pokud podle toho zákona není příslušný jiný orgán státní památkové péče. Obecní úřad s rozšířenou působností vystupuje ve správních řízeních v oblasti památkové péče zpravidla jako prvoinstanční orgán, jako orgán druhé instance pak rozhoduje krajský úřad. Dozorovací pravomoci jsou uvedeny v ustanoveních § 29 odst. 2 písm. g) a h) památkového zákona, obecní úřad s rozšířenou působností vykonává dozor při obnově kulturních památek a při stavbě, změně stavby, terénních úpravách, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby nebo udržovacích pracích na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu z hlediska státní památkové péče a dozírá v rozsahu své působnosti na dodržování tohoto zákona a předpisů vydaných k jeho provedení. Mezi ostatní pravomoci obecního úřadu s rozšířenou působností náleží pravomoci uvedené pod písm. a), b), c), d), f) a i).

Pravomoci obecního úřadu s rozšířenou působností a krajského úřadu jsou definovány obdobně, jen mají jiný předmět zájmu. U krajského úřadu jsou tomu národní kulturní památky, není-li dána přímo zákonem příslušnost Ministerstva kultury. U obecního úřadu s rozšířenou působností jde pak o kulturní památky a o nemovitosti, které nejsou kulturní památkou, ale jsou v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu.

§ 30

Obec

(1) Obec pečuje o kulturní památky v místě a kontroluje, jak vlastníci kulturních památek plní povinnosti uložené jim tímto zákonem. Obec vychází přitom z odborných vyjádření odborné organizace státní památkové péče.

(2) Obec může podle místních podmínek po projednání s obecním úřadem obce s rozšířenou působností zřídit právnickou osobu nebo organizační složku pro obnovu kulturních památek.

Zákonné ustanovení § 30 památkového zákona stanovuje, jaké úkony činí obec ve vztahu ke kulturním památkám na jejím uzemním teritoriu. Obec pečuje o kulturní památky v místě a kontroluje, jak vlastníci kulturních památek plní povinnosti uložené jim tímto zákonem. Jde o pravomoc, kterou obec činí v rámci své samostatné působnosti, jde tedy o její autonomní rozhodování ve věci. Obec však nemůže činit ve vztahu k těmto kulturním památkám cokoli dle svého uvážení. Obec je omezena odborným vyjádřením odborné organizace státní památkové péče, které si musí vyžádat. Postavení obce může být v tomto případě buď pouze dozorové, a to pro případ, že není vlastníkem kulturní památky na svém teritoriu, nebo obec vystupuje v pozici vlastníka kulturní památky, pak je nadána právy a povinována jako jakákoliv jiná fyzická či právnická osoba, která vlastní kulturní památku. Co se týká odstavce druhého, podle kterého obec může podle místních podmínek po projednání s obecním úřadem obce s rozšířenou působností zřídit právnickou osobu nebo organizační složku pro obnovu kulturních památek, je zcela v souladu s ustanoveními §§ 84 a 85 zákona o obcích, který dává zastupitelstvu obce pravomoc rozhodnout o založení, či zřízení právnické osoby k určitému specifickému účelu.

Zákonná ustanovení §§ 29 a 30 památkového zákona, jsou ve vztahu k sobě v obdobné pozici, jako jsou §§ 28 a 28a téhož zákona. První z paragrafů obsahuje práva a povinnosti, které má orgán, který je v postavení státního orgánu, druhý z paragrafů obsahuje práva a povinnosti obce a kraje v oblasti památkové péče jako samostatných právnických osob jednajících o své vlastní vůli bez přímého zásahu státu.

§ 31

Komise státní památkové péče, konzervátor státní památkové péče a zpravodajové státní památkové péče

(1) Rada kraje a rada obce s rozšířenou působností zřizují podle potřeby pro

všestranné posuzování a koordinaci úkolů státní památkové péče komise státní památkové péče jako pracovní komise.

(2) Obecní úřad obce s rozšířenou působností jmenuje po vyjádření odborné organizace státní památkové péče konzervátora státní památkové péče (dále jen „konzervátor“) jako dobrovolného pracovníka. Konzervátor je členem komise státní památkové péče zřízené radou obce s rozšířenou působností.

(3) Úkolem konzervátora je soustavně sledovat stav kulturních památek, podávat obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností zprávy o jejich stavu, o péči o ně a jejich využití, navrhopvat obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností potřebná opatření a napomáhat propagaci kulturních památek a státní památkové péče.

(4) Na návrh konzervátora může obecní úřad obce s rozšířenou působností pověřit pro určitý vymezený územní obvod dobrovolné pracovníky funkcí zpravodaje státní památkové péče (dále jen „zpravodaj“), kteří spolupracují s konzervátorem při plnění jeho úkolů.

(5) Činnost konzervátora a zpravodaje řídí obecní úřad obce s rozšířenou působností. Odbornou pomoc mu přitom poskytuje odborná organizace státní památkové péče.

(6) Podrobnosti o úkolech konzervátorů a zpravodajů stanoví obecně závazný právní předpis.

Zákonné ustanovení § 31 odst. 1 památkového zákona, které stanoví, že rada kraje a rada obce s rozšířenou působností zřizují podle potřeby pro všestranné posuzování a koordinaci úkolů státní památkové péče komise státní památkové péče jako pracovní komise, je vykládáno společně s § 59 odst. 1 písm. d) zákona o krajích a § 102 odst. 2 písm. h) zákona o obcích⁶¹, na základě kterých jsou rada kraje a rada obce nadány pravomocí zřídit si jako svůj poradní a pomocný orgán oborově příslušnou komisi. Tato pravomoc rady kraje i rady obce je formulována ve všech právě uvedených předpisech fakultativně, takže záleží na potřebě té které rady, zda takový orgán zřídí, či nikoliv. Pokud je komise zřízena, pak by měla být složena z odborníků v oblasti památkové péče, znalých místních záležitostí a problémů, týkajících se oblasti památkové péče. Požadavek určité odbornosti spočívající v zakotvení minimálního dosaženého odborného vzdělání v oblasti památkové péče pro členy takto zřízených komisí, by měl být přímo zakotven v památkovém zákoně. Stávající znění zákona je dle našeho mínění nedostatečné. Zdravý rozum sice velí ustanovit za členy těchto komisí osoby odborně způsobilé, právní úprava však umožňuje, aby byly upřednostněny osoby např. politicky loajální a odbornost byla požadována až na druhém místě.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností podle § 31 odst. 2 památkového zákona a za podmínek zde uvedených jmenuje konzervátora státní památkové péče. Má jít o dobrovolného pracovníka, který je zároveň členem komise státní památkové péče zřízené radou obce s rozšířenou působností. Na návrh konzervátora může obecní úřad obce s rozšířenou působností podle § 31 odst. 4 památkového zákona pověřit

61 Z.č. 129/2000 Sb., o krajích, z.č. 128/2000 Sb., o obcích, oba v platném znění.

pro určitý vymezený územní obvod dobrovolní pracovníky funkcí zpravodaje státní památkové péče (dále jen „zpravodaj“), kteří spolupracují s konzervátorem při plnění jeho úkolů. V zákonném ustanovení § 31 jsou pak vyjmenovány úkoly konzervátora a zpravodaje a v podrobnostech odkázáno na k památkovému zákonu prováděcí vyhlášku č. 66/1988 Sb. Již v zákoně uvedené konstatování, že konzervátor státní památkové péče a stejně tak zpravodaj, je dobrovolný pracovník naznačuje, jak to s výkonem těchto funkcí v praxi vypadá. V současné době nelze hovořit o tom, že by celé území České republiky bylo konzervátory a zpravodaji státní památkové péče systematicky pokryto. V praxi jsou tyto funkce v současné době vykonávány spíše ojediněle⁶², a to v případech, kdy tyto funkce vykonávají osoby, které měly tuto funkci ještě za dob, kdy se na výkonu státní památkové péče podílely okresní národní výbory. Ty měly k dispozici pro konzervátory a zpravodaje na výkon této funkce i určité finanční prostředky. Dnes zde tyto činnosti vykonávají dobrovolníci, zadarmo, z pouhého nadšení pro věc samotnou. Pokud jim však již věk nedovolí tuto činnost vykonávat, velmi obtížně je dosazován konzervátor či zpravodaj nový. V návaznosti na právě uvedené se navrhuje, buď zrušit ustanovení týkající konzervátora a zpravodaje státní památkové péče zcela, bez náhrady, nebo je změnit v tom smyslu, aby tyto funkce byly zřizovány a obsazovány obligatorně na celém teritoriu našeho území. Zpravodajovi i konzervátorovi by pak za odvedenou práci příslušela odměna.

§ 32

Odborná organizace státní památkové péče

(1) Odborná organizace státní památkové péče je organizace pro výkon a koordinaci veškeré odborné činnosti v oboru státní památkové péče k zabezpečení jednoty kulturně politických záměrů a ideově metodických, ekonomických a technických hledisek, jakož i perspektivního rozvoje státní památkové péče.

(2) Odborná organizace státní památkové péče

a) zpracovává rozboru stavu a vývoje státní památkové péče, podklady pro prognózy, koncepce a dlouhodobé výhledy rozvoje státní památkové péče,

b) organizuje, koordinuje a plní vědeckovýzkumné úkoly státní památkové péče, rozpracovává teorii a metodologii státní památkové péče a metodiku společenského uplatnění kulturních památek,

c) plní úkoly dobrovolně metodického, dokumentačního a informačního pracoviště pro úsek státní památkové péče a zabezpečuje průzkumy, výzkumy a dokumentaci kulturních památek, památkových rezervací a památkových zón a je současně poskytovatelem údajů podle zvláštního právního předpisu,

d) vede ústřední seznam kulturních památek,

e) připravuje odborné podklady pro ministerstvo kultury, zejména pro prohlášení věcí za kulturní památky,

f) zpracovává potřebné odborné podklady pro ostatní orgány státní

památkové péče, metodicky usměrňuje činnost konzervátorů a zpravodajů a poskytuje bezplatnou odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek při zajišťování péče o kulturní památky,

g) zabezpečuje odborný dohled nad prováděním komplexní péče o kulturní památky a nad jejich soustavným využíváním,

h) sleduje kulturně výchovné využití kulturních památek a jejich propagaci a zabezpečuje kulturně výchovné využití a zpřístupnění kulturních památek, s nimiž hospodaří,

i) zabezpečuje další vzdělávání pracovníků v oboru státní památkové péče.

j) na úseku státní památkové péče, kterými ji pověří ministerstvo kultury.

(3) Památkové péče vytváří se souhlasem ministerstva kultury a po projednání s krajem krajská, popřípadě i další územní odborná pracoviště (střediska).

V rámci vícekolejného uspořádání orgánů státní památkové péče nebylo výše ještě podrobněji pojednáno o odborné organizaci státní památkové péče. Ta je zřizována na základě zákonného ustanovení § 26 odst. 2 památkového zákona Ministerstvem kultury České republiky. Tato odborná organizace je zřizována jako samostatná právnická osoba s veřejnoprávním akcentem. Nazývá se Národní památkový ústav (dále též NPÚ).

Národní památkový ústav je odbornou a výzkumnou organizací státní památkové péče s celostátní působností. Jde o státní příspěvkovou organizaci, která je zřízena a též řízena Ministerstvem kultury ČR. Základními dokumenty stěžejními pro existenci a fungování NPÚ jsou Statut Národního památkového ústavu a Hlavní organizační řád Státního památkového ústavu.

„NPÚ se člení na několik organizačních celků. Generální ředitelství v Praze (GnŘ) řídí a metodicky vede celkovou činnost NPÚ a v rozsahu vymezeném zákonem, statutem a vnitřními předpisy přímo zajišťuje úkoly státní památkové péče. Územní památkové správy (ÚPS) v Praze, Českých Budějovicích, Sychrově a Kroměříži zajišťují správu a komplexní odborný servis pro státní památky ve správě NPÚ. Územní odborná pracoviště (ÚOP) zajišťují v jednotlivých krajích úkoly státní památkové péče v plném rozsahu daném zákonem a ve své územní působnosti a dále poskytují odbornou a metodickou pomoc vlastníkům a správcům památek.

NPÚ jako odborná a výzkumná organizace státní památkové péče zajišťuje a vykonává základní i aplikovaný vědecký výzkum a další odborné, pedagogické, vzdělávací, publikační a popularizační činnosti směřující k zajištění kvality odbornosti v péči o kulturní památky a památkově chráněná území.“

Činnost NPÚ zahrnuje výzkum a vývoj, odborné a metodické činnosti usměrňující péči o památky ve vlastnictví a správě jiných subjektů a o památkově chráněná území, péči o soubor zpřístupněných kulturních památek, zejména státních hradů a zámků, které jsou v přímé správě NPÚ. NPÚ dále také poskytuje metodickou pomoc dalším vlastníkům zpřístupněných památek.

Na základě zákonného ustanovení § 32 odst. 2 památkového zákona a znění zřizovací listiny Národní památkový ústav vykonává následující činnosti:

- pro zkvalitňování vědeckého poznání kulturního dědictví, jakož i rozvoje teorie, metodologie a praxe oboru památkové péče koordinuje a z velké části vlastními odbornými kapacitami zajišťuje vědecký základní a aplikovaný vědecký výzkum,

- v zájmu zvyšování odbornosti a dosažení jednotných standardů kvality, jakož i předvídatelnosti svých odborných vyjádření vydává na podkladě vlastního vědeckého výzkumu i spolupracujících vědeckých a odborných ústavů a vysokých škol celostátně doporučené odborné metodiky a metodická vyjádření, která průběžně aktualizuje,

- s využitím poznatků zabezpečuje odbornou a metodickou činnost, týkající se péče o nemovité i movité kulturní památky, jejich soubory, dochované historické prostředí, památkové rezervace, zóny, ochranná pásma a území s archeologickými nálezy,

- vede Ústřední seznam kulturní památek a podílí se na zkvalitňování dat v něm obsažených jak vlastními výzkumy, tak koordinací výzkumu památek a převodem jeho výsledků do příslušné evidence,

- při zajišťování péče o kulturní památky a památkově chráněná území poskytuje odborný servis vlastníkům chráněných objektů a samosprávám dotčených obcí a vydává odborná vyjádření k obnově těchto objektů jako podklad pro závazná stanoviska příslušných orgánů státní správy,

- sleduje provádění komplexní péče o památkový fond na území regionu a dává návrhy na odstranění zjištěných závad majitelům i orgánům státní správy,

- zajišťuje poradenské služby vlastníkům památek,

- vykonává odborný dohled při realizaci oprav, úprav, údržby, konzervace nemovitých památek,

- sleduje, navrhuje a vyhodnocuje technologické způsoby oprav kulturních památek včetně sledování a vyhodnocení použitých materiálů,

- pro přípravu a výkon péče o památky systematicky ošetřuje, využívá, spravuje a doplňuje dokumentační sbírky a informační fondy obsahující písemnou, grafickou, mapovou a fotografickou dokumentaci k evidovaným i neevidovaným památkám, která slouží zejména pro interní potřeby NPÚ pro vykonávání jeho odborných činností; podle kapacitních možností své dokumentační sbírky zpřístupňuje a napomáhá vlastníkům kulturních památek odborné poradenství vyhledávání archivní dokumentace a dalšími odbornými službami, přitom využívá i fondů archivů, muzeí a galerií vč. informačníchází odborné literatury,

- vyjadřuje se k žádostem k návrhům na prohlášení věci (nemovitých i movitých) za kulturní památky nebo ke správním řízením o zrušení prohlášení věci za kulturní památku, zpracovává i vlastní návrhy na prohlášení za kulturní památku,

- provádí koncepční i operativní činnosti směřující k záchraně ohrožených kulturních památek, - zpracovává podklady pro celostátně jednotný Seznam nejohroženějších a nevyužívaných nemovitých památek,

- podílí se na metodických, koordinačních, organizačních a hodnotících činnostech při přípravě a realizaci grantových programů krajských úřadů na úseku památkové péče,

- podílí se na prezentaci a popularizaci památkové péče v jednotlivých regionech i menších oblastech, poskytuje pomoc obcím s rozšířenou působností při metodickém řízení činnosti konzervátorů a zpravodajů a při spolupráci s místními občanskými iniciativami, vyvíjejícími svoji činnost v oblasti ochrany a uchování hmotného kulturního dědictví,

- připravuje podklady v oboru územní památkové ochrany, zejména návrhy na prohlášení městských a vesnických památkových rezervací a zón, návrhy památkových ochranných pásem a zároveň provádí revizi, zpřesňování a digitalizaci dříve prohlášených památkových rezervací a zón a památkových ochranných pásem,

- zpracovává odborná vyjádření k opravám, konzervaci, údržbě, změnám a úpravám kulturních památek architektury a stavitelství, nemovitostí a pozemků v památkových rezervacích, zónách a ochranných pásmech,

- zúčastňuje se projednávání rozpracované přípravné a projektové dokumentace pro obnovu nemovitých kulturních památek nebo pro stavby, stavební změny nebo údržbových prací na nemovitostech v památkových rezervacích, zónách a ochranných pásmech a vyjadřuje se ke všem stupňům projektové dokumentace,

- shromažďuje a vyhodnocuje poznatky, zkušenosti a informace o historických i novodobých technologiích a materiálech pro opravy a restaurování kulturních památek,

- sleduje technické metody ochrany kulturních památek včetně způsobů provizorního zabezpečení, statického zajištění, ochrany materiálu před rozpadem i znehodnocením a uplatňuje principy preventivní ochrany kulturních památek,

- zpracovává památkové průzkumy a rozborů památkově chráněných území s cílem prohloubení poznání jejich hodnot,

- zpracovává odborná vyjádření k jednotlivým fázím projednávání územně plánovací dokumentace,

- prosazuje hlediska uchování hodnot historického urbanismu do územně plánovací dokumentace, zejména do územních a regulačních plánů,

- zpracovává návrhy na prohlášení chráněných území a ochranných pásem a sleduje dodržování jejich ochranného režimu,

- shromažďuje, odborně zpracovává a napomáhá praktickému uplatnění vědeckých poznatků souvisejících s památkami sochařství, malířství a uměleckého řemesla,

- organizuje a zajišťuje odbornou vydavatelskou činnost, organizuje mezioborové konference a semináře a workshopy k nejrůznějším tématům poznávání, péče a popularizace kulturního dědictví,

- prostřednictvím různých typů vzdělávacích a přednáškových programů a výstav zaměřených na památkový fond oslovuje širokou veřejnost,

- zpracovává písemnou a fotografickou dokumentaci mobiliárních fondů ve správě pracovišť NPÚ a tuto dokumentaci zpřístupňuje oprávněným osobám k nahlédnutí,

- zpracovává vyjádření z hlediska možnosti o prodeji a vývozu předmětů kulturní povahy, nebo podle zákona 71/1994 Sb. a 80/2004 Sb.,

- provádí operativní i standardní stavebně historické průzkumy, operativní dokumentace, urbanistické průzkumy, archivní průzkumy, přitom se prioritně zaměřuje na památky ve správě NPÚ a zejména na průzkum a dokumentaci záchranného charakteru na památkách, kterým hrozí buď zánik, nebo výrazné snížení architektonických a historických hodnot,

realizuje záchranné archeologické výzkumy na objektech ve správě NPÚ a investiční záchranné výzkumy pro další vybrané akce,

- provádí odborné zpracování, dokumentaci a evidenci archeologických nálezů,

- pro Ministerstvo kultury připravuje dokumentaci pro návrhy kulturních památek a vybraných památkových území k nominaci na zápis do Seznamu světového dědictví a zároveň sleduje zapsané památky světového dědictví pro účely povinných zpráv tzv. monitoringu,

- připravuje podklady pro zpracovávání informací o kulturních památkách s mezinárodním statutem,

- zajišťuje rozsáhlé činnosti spojené se správou a prezentací památkových objektů, včetně evidence a pohybu mobiliářů na těchto objektech,

- provádí výzkum a prohlubuje poznání vývoje historických interiérů, jejich uměleckého a umělecko-řemeslného vybavení i historických sbírek a výsledky výzkumu aplikuje při zkvalitňování stávajících a tvorbě nových interiérových instalací na hradech a zámcích ve vlastní správě; poskytuje v této oblasti odbornou pomoc i ostatním vlastnickým subjektům,

- zabezpečuje postupnou digitalizaci údajů o památkách a památkově chráněných územích,

- zajišťuje a podílí se na odborné výchově a vzdělávání pracovníků v oboru památkové péče a spolupracuje se školami všech typů při rozšiřování výsledků vědeckého výzkumu, vzdělanosti a povědomí o hodnotách a významu kulturního dědictví pro současnost a působí na veřejnost směrem k pozitivnímu vztahu k památkám.⁶³

Dnem 1. ledna 2013 nabyla účinnosti reorganizace Národního památkového ústavu. Jde o největší změnu NPÚ od roku 2003. K této změně se vyjádřila generální ředitelka NPÚ Ing. Nad'a Goryczková takto:

„Proměna, kterou Národní památkový ústav prochází, přináší nejen jeho nové uspořádání, ale především zefektivnění manažerského řízení a zkvalitnění procesů v péči o státní památky zpřístupněné veřejnosti.

Na základě nového Statutu NPÚ, který byl v září 2012 podepsán ministryní kultury, provedl NPÚ změnu organizačního schématu, reorganizaci pracovních

63 Srov. <http://www.npu.cz/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/>.

pozic i revizi veškerých procesních a řídicích mechanismů. Naší snahou je prostřednictvím těchto změn dosáhnout především následujících cílů:

- šetřit veřejné prostředky a zároveň dál aktivně chránit a podporovat národní kulturní dědictví a bohatství a pečovat o něj,
- být efektivnější a pružnější institucí a zároveň zůstat zodpovědným správcem svěřeného státního majetku,
- kvalitně naplňovat péči o svěřené památky zpřístupněné veřejnosti a stále zlepšovat a zjednodušovat evidenci i další dokumentaci desetitisíců památek.

Úloha Národního památkového ústavu je nezastupitelná, a právě nová struktura celé instituce nám nyní umožní efektivně centralizovat činnosti, na kterých bude možné v budoucnosti šetřit státní prostředky.

Přes všechny tyto náročné úkoly pevně věříme, že občanům, ať již návštěvníkům památek nebo jejich vlastníkům a správcům, přinesou tyto změny do budoucna jen zkvalitnění zážitků a služeb.“⁶⁴

V současné době je tedy NPÚ na základě Statutu Národního památkového ústavu vydaného zřizovatelem Ministerstvem kultury České republiky pod č. j. MK – S 5830/2012 ze dne 20. září 2012 a Hlavního organizačního řádu Národního památkového ústavu členěn následovně:

1) Generální ředitelství se sídlem v Praze pro zajištění centralizovaného a metodického řízení NPÚ

2) Územní památkové správy pro oblast péče o státní hrady, zámky a ostatní památkové objekty v péči NPÚ s následující územní působností:

a) Územní památková správa v Praze, s územní působností pro Středočeský kraj, Ústecký kraj, Karlovarský kraj a hlavní město Praha

b) Územní památková správa v Českých Budějovicích, s územní působností pro Jihočeský kraj, Plzeňský kraj a kraj Vysočina

c) Územní památková správa v Sychrově, s územní působností pro Liberecký kraj, Královehradecký kraj a Pardubický kraj

d) Územní památková správa v Kroměříži, s územní působností pro Zlínský kraj, Jihomoravský kraj, Olomoucký kraj, Moravskoslezský kraj.

Na základě Statutu NPÚ se v souvislosti s vydáním Hlavního organizačního řádu Národního památkového ústavu a v souvislosti se zřízením Územních památkových správ odebrá pravomoc v oblasti péče o státní hrady, zámky a ostatní památkové objekty v péči NPÚ všem územním odborným pracovištím. Ta se, jak je výše uvedeno, svěřuje územním památkovým správám. Každá z územních památkových správ vykonává svěřenou pravomoc v oblasti péče o státní hrady, zámky a ostatní památkové objekty v péči NPÚ, které se nacházejí v její územní působnosti.

64 <http://www.npu.cz/promena-npu/>.

Pro výkon odborné památkové péče jsou určena územní odborná pracoviště s územní působností takto:

- a) Územní odborné pracoviště pro hl. město Prahu
- b) Územní odborné pracoviště pro střední Čechy se sídlem v Praze
- c) Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích pro Jihočeský kraj
- d) Územní odborné pracoviště v Plzni pro Plzeňský kraj
- e) Územní odborné pracoviště v Lokti pro Karlovarský kraj
- f) Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem pro Ústecký kraj
- g) Územní odborné pracoviště v Liberci pro Liberecký kraj
- h) Územní odborné pracoviště v Josefově pro Královéhradecký kraj
- i) Územní odborné pracoviště v Pardubicích pro Pardubický kraj
- j) Územní odborné pracoviště v Brně pro Jihomoravský kraj
- k) Územní odborné pracoviště v Telči pro kraj Vysočinu
- l) Územní odborné pracoviště v Kroměříži pro Zlínský kraj
- m) Územní odborné pracoviště v Olomouci pro Olomoucký kraj
- n) Územní odborné pracoviště v Ostravě pro Moravskoslezský kraj⁶⁵

Zákonné ustanovení § 32 památkového zákona vymezuje pravomoci odborné organizace státní památkové péče, dle výše uvedených dokumentů, jde o Národní památkový ústav. Jedním z jeho cílů je i bezplatně vykonávat odborné a podpůrné služby pro orgány památkové péče a vlastníky památkově chráněných věcí. NPÚ též zabezpečuje odborný dohled v oblasti památkové péče.

Národní památkový ústav však není správním orgánem a nemůže tedy rozhodovat o právech a povinnostech účastníků správních řízení.

§ 33 (zrušen z. č. 320/2002 Sb.)

§ 34

Oprávnění orgánů a odborné organizace státní památkové péče

(1) Orgán nebo odborná organizace státní památkové péče, popřípadě celní úřady vydají osobám pověřeným plněním úkolů státní památkové péče osvědčení, na základě kterého jsou oprávněny:

- a) vstupovat do podniků, závodů, zařízení, objektů a na ostatní nemovitosti,***
- b) vykonávat v nich potřebné odborné práce na ochranu kulturních památek nebo pro vědecké účely, zejména dokumentační a konzervační, jakož i odborný dozor,***

65 http://www.npu.cz/download/1349710730_ni8a/hor-rozhodnuti-gr.pdf.

c) požadovat za tím účelem potřebné údaje a vysvětlení,

d) nahlížet do příslušných dokladů.

(2) Při činnosti uvedené v odstavci 1 se osoby pověřené plněním úkolů státní památkové péče mohou seznamovat se státním hospodářským a služebním tajemstvím, jen jsou-li k tomu určeny podle zvláštních předpisů. Jsou přitom povinny dbát zájmů obrany státu a zachovávat státní, hospodářské a služební tajemství. Svě úkoly jsou povinny plnit tak, aby organizace ve své činnosti nebo občan ve svých právech byli omezeni jen v nezbytném rozsahu.

(3) Pro vstup do objektů a zařízení ozbrojených sil a ozbrojených sborů platí zvláštní předpisy.

Zákonné ustanovení § 34 památkového zákona obsahuje výčet oprávnění osob pověřených plněním úkolů státní památkové péče. Jde o oprávnění vstupovat do podniků, závodů, zařízení, objektů a do ostatních nemovitostí, o vykonávání potřebných odborných prací na ochranu kulturních památek nebo pro vědecké účely, vykonávání odborného dozoru, požadování potřebných údajů a vysvětlení či nahlížení do příslušných dokladů. Pro výkon těchto oprávnění je třeba souhlasu vlastníka věci, které se výkon oprávnění týká. Tento souhlas vlastníka věci zpravidla udělí, pokud je sám přesvědčen, že ve vztahu k prověřované věci památkový zákon neporušuje. Příslušná osoba provede činnosti v souladu se zákonem daným oprávněním. Problematické jsou však situace, kdy vlastníka věci s výkonem oprávnění nesouhlasí. Zákonem daná oprávnění pak nelze provést. Neudělení souhlasu s provedením výše popsaných oprávnění není v památkové zákoně ani přímo sankcionováno.

Závěrem lze k právní úpravě organizačního uspořádání orgánů veřejné moci v oblasti památkové péče uvést následující. Rozhodovací pravomoci přísluší v souladu s výše uvedenými zákonnými ustanoveními památkového zákona Ministerstvu kultury ČR, krajským úřadům a obecním úřadům s rozšířenou působností. Ke svému rozhodování potřebují tyto orgány podpůrně stanoviska Národního památkového ústavu. Ten vystupuje jako odborná složka v oblasti památkové péče, není však nadán žádnou rozhodovací pravomocí ve vztahu ke správním řízením v oblasti památkové péče. Dalšími subjekty, které v oblasti památkové péče vystupují, jsou obce a kraje. Ty se především podílejí na vytváření místně příslušné koncepce na ochranu kulturních památek a dále rozhodují o rozvoji svého území a schvalují své územní plány. Orgánem veřejné moci se speciálním postavením je památková inspekce, k dalším orgánům v oblasti památkové péče náleží ještě komise státní památkové péče, konzervátor státní památkové péče a zpravodajové státní památkové péče. Především poslední dva z právě jmenovaných orgánů jsou v současné době obsazovány spíše sporadicky.

Krajské úřady a obecní úřady s rozšířenou působností vedou správní řízení a ve věci rozhodují. Před svým rozhodnutím musí však disponovat stanoviskem odborné organizace - Národního památkového ústavu. Ten zajišťuje vedení správních řízení s ohledem na poskytovaná stanoviska po stránce odborné. Není to však státní orgán, nemůže vést správní řízení. Ve vztahu k právě uvedenému se doporučuje sjednotit činnosti rozhodovací a odborného posouzení dané věci u jednoho orgánu veřejné

moci. Odborně posoudit a rozhodovat by měl jeden subjekt. V úvahu přicházejí dvě řešení. Ponechat výkon státní správy v příslušných stupních na obecních a krajských úřadech a Ministerstvu kultury ČR. Vybavit tyto dostatečnými odborníky ve věci a rozhodovat dle vlastního uvážení bez stanovisek Národního památkového ústavu. Druhým řešením by bylo, aby v oblasti památkové péče přímo rozhodoval Národní památkový ústav, odbornost by tak byla zachována, odvolacím orgánem by bylo Ministerstvo kultury ČR. Národní památkový ústav by však musel fungovat na jiné bázi než dnes, ne jako příspěvková organizace státu, ale jako státní orgán, musela by být iniciována změna památkového zákona. Kromě zachování odbornosti při rozhodování ve věci patří k dalším přínosům druhé z navrhovaných variant to, že by došlo k zamezení ingerence orgánů samosprávy do rozhodování orgánů státní správy. Ta je v praxi s ohledem na to, že obce svými prostředky přispívají na chod státní správy, v současné době poměrně častá.

4.3.2.5 Část pátá

Opatření při porušení povinnosti

Pokuty právnickým osobám a fyzickým osobám při výkonu podnikání

§ 35

(1) Obecní úřad obce s rozšířenou působností uloží pokutu až do výše 2 000 000 Kč právnické osobě, nebo fyzické osobě oprávněné k podnikání, jestliže při výkonu svého podnikání

a) nechrání věc před poškozením, zničením nebo odcizením od doručení vyrozumění o podání návrhu na prohlášení věci za kulturní památku nebo o tom, že ministerstvo kultury hodlá věc prohlásit za kulturní památku z vlastního podnětu, až do rozhodnutí ministerstva kultury,

b) nesplní oznamovací povinnost stanovenou v § 3 odst. 5, § 12, tohoto zákona,

c) nepečuje o zachování kulturní památky, neudržuje ji v dobrém stavu, užívá ji způsobem neodpovídajícím jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě nebo technickému stavu, nechrání ji před ohrožením, poškozením nebo znehodnocením nebo ji znehodnotí nebo zničí,

d) porušuje podmínky určené v rozhodnutí o vymezení ochranného pásma nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny,

e) provádí obnovu kulturní památky bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo nedodržuje podmínky určené v tomto závazném stanovisku,

f) přemístí bez předchozího souhlasu krajského úřadu nemovitou kulturní památku,

g) provádí restaurování, jde-li o kulturní památku, prostřednictvím fyzické osoby, která nemá povolení ministerstva kultury, nejde-li o výkon restaurátorské činnosti podle § 14a odst. 12, prostřednictvím fyzické osoby, které byla restaurátorská činnost pozastavena podle § 14a odst. 11, anebo prostřednictvím fyzické osoby, která není osobou oprávněnou k restaurování podle § 14b odst. 2, nebo která postupuje v rozporu se zákazem podle § 35 odst. 3 nebo § 39 odst. 3,

h) provádí stavby, změnu stavby, terénní úpravy, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravu dřevin nebo udržovací práce na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně, v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle § 14 odst. 2 nebo nedodrжуje podmínky uvedené v tomto závazném stanovisku, nejde-li o případ vyloučení povinnosti tohoto vlastníka (správce, uživatele) vyžádat si závazné stanovisko (§ 17).

(2) Krajský úřad uloží pokutu až do výše 4 000 000 Kč právnické osobě, nebo fyzické osobě oprávněné k podnikání, jestliže při výkonu svého podnikání

a) nepečuje o zachování národní kulturní památky, neudrжуje ji v dobrém stavu, užívá ji způsobem neodpovídajícím jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě nebo technickému stavu, nechrání ji před ohrožením, poškozením nebo znehodnocením nebo ji znehodnotí nebo zničí,

b) provádí obnovu národní kulturní památky bez závazného stanoviska krajského úřadu nebo nedodrжуje podmínky určené v tomto závazném stanovisku,

c) provádí restaurování, jde-li o národní kulturní památku, prostřednictvím fyzické osoby, která nemá povolení ministerstva kultury, nejde-li o výkon restaurátorské činnosti podle § 14a odst. 12, prostřednictvím fyzické osoby, které byla restaurátorská činnost pozastavena podle § 14a odst. 11, anebo prostřednictvím fyzické osoby, která není osobou oprávněnou k restaurování podle § 14b odst. 2, nebo která postupuje v rozporu se zákazem podle § 35 odst. 3 nebo § 39 odst. 3,

d) přemístí bez předchozího souhlasu krajského úřadu národní kulturní památku nebo trvale přemístí movitou kulturní památku z veřejně přístupného místa,

e) zapůjčí do zahraničí nebo se pokusí do zahraničí vyvézt nebo vyveze kulturní památku bez předchozího souhlasu ministerstva kultury,

f) nesplní oznamovací povinnost stanovenou v § 21 odst. 4, § 22 odst. 2 nebo § 23 odst. 2 tohoto zákona,

g) provádí v rozporu s § 21 odst. 2 archeologický výzkum, nebo provádí archeologický výzkum, přestože není osobou oprávněnou k výzkumům podle § 21a odst. 2, nebo postupuje v rozporu se zákazem podle § 35 odst. 4 nebo § 39 odst. 4.

(3) Ministerstvo kultury zakáže restaurování právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě oprávněné k restaurování, pokud hrubým způsobem nebo méně závažným způsobem, ale opakovaně prokazatelně poškodila při restaurování

kulturní památku nebo její část, která je dílem výtvarných umění nebo umělecko-řemeslnými pracemi, a to až na dobu 2 let.

(4) Ministerstvo kultury zakáže provádění archeologických výzkumů právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě oprávněné k provádění archeologických výzkumů, pokud provádí archeologické výzkumy, které archeologické nálezy ohrožují nebo poškozují, a to až na dobu 2 let.

(5) Podání rozkladu proti rozhodnutí o zákazu restaurování podle odstavce 3 nebo o zákazu provádění archeologických výzkumů podle odstavce 4, vydanému ministerstvem kultury, nemá odkladný účinek.

Z judikatury:

7 A 155/94 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)

Bezsubjektní útvary, jako podnik ve vlastnictví fyzické osoby, ani obchodní jméno jako pouhé označení fyzické osoby podnikatele pro právní úkony při podnikatelské činnosti však není osobností ve smyslu právním, není subjektem, ale objektem práv a povinností. Obchodní jméno není totožné ani zástupné s fyzickou nebo právnickou osobou, není schopno nabývat práva a brát na sebe povinnosti, nelze jej žalovat a nemůže být žalováno, nelze proti němu vést výkon rozhodnutí atd.: nemá ani znaky, které zákon spojuje se vznikem právnické osoby.

Způsobilost mít práva a povinnosti a způsobilost k právním úkonům, tedy i způsobilost vystupovat ve správním řízení a být adresátem rozhodnutí měla v posuzovaném případě zjevně jen fyzická osoba: František H., a nikoli označení „firma František H., řezník - uzenář“.

Správní orgány obou stupňů uložily napadeným rozhodnutím povinnosti bezsubjektivnímu zjevu, non-osobě, něčemu, co podle práva není způsobilé je mít. Takováto vada má nutně za následek, že rozhodnutí je nevykonatelné, neboť soudní či správní exekuci lze postihnout jen osobu, tj. toho, kdo je způsobilý mít práva a nést povinnosti, nikoli něco, co v právním smyslu subjektem práv a povinností vůbec není a být nemůže.

5 A 63/97 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)

Tím, kdo „provádí obnovu kulturní památky bez vyžádání závazného stanoviska okresního národního výboru“, resp. orgánu státní památkové péče, ve smyslu ustanovení § 35 odst. 1 písm. e) zákona o státní památkové péči, je tedy nutno rozumět vlastníka kulturní památky, event. zmíněného uživatele, nikoli právnickou osobu (v dané věci žalobce), která toliko na základě soukromoprávního smluvního vztahu provádí pro vlastníka či uživatele kulturní památky vlastní práce v rámci obnovy (obdobně viz pojem stavebník ve stavebním řízení a jeho sankční odpovědnost na rozdíl od smluvního dodavatele stavebních prací - zhotovitele). Není tedy možné za uvedené protiprávní jednání uložit pokutu této právnické osobě („zhotoviteli“).

Jinak by tomu bylo v případě, kdy by vlastník kulturní památky naopak splnil své zákonné povinnosti, vyžádal by si předchozí závazné stanovisko, dodavatele („zhotovitele“) by uvědomil, že věc je kulturní památkou (§ 9 odst. 4 zákona o státní

památkové péči) a seznámil by jej se závazným stanoviskem, přičemž zhotovitel by postupoval v rozporu s podmínkami určenými v tomto stanovisku. Rovněž i sankci za znehodnocení či zničení kulturní památky [§ 35 odst. 1 písm. c) zákona o státní památkové péči] tu lze uložit přímo zhotoviteli - dodavateli, neboť se jedná o sankci za porušení povinnosti uvedené v ustanovení § 9 odst. 3 zákona o státní památkové péči, tedy povinnosti vztahující se nikoli jen na vlastníky či uživatele kulturní památky [ostatně to, že by aplikace ustanovení § 35 odst. 1 písm. c) zákona o státní památkové péči snad nepřicházela v úvahu, nenamítá ani žalobce)].

7 A 124/97 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)

Závazné stanovisko podle ustanovení § 14 odst. 3 zákona o státní památkové péči vydává orgán státní památkové péče na základě žádosti vlastníka nemovitosti ve správním řízení (§ 44 zákona o státní památkové péči), a to správním rozhodnutím. Za takové nelze považovat sdělení stavebního úřadu, jímž reagoval na ohlášení provedení reklamního nápisu v souladu s ustanovením § 57 odst. 2 stavebního zákona, a to bez ohledu na to, zda v něm řešil jako předběžnou otázku přípustnost prací z hlediska památkové péče.

Jestliže si žalobce nevyžádal předem závazné stanovisko a reklamní nápis realizoval pouze na základě sdělení stavebního úřadu, že tento nemá proti jeho provedení námitky, porušil tím povinnost uloženou mu v ustanovení § 14 odst. 2 zákona o státní památkové péči a zároveň naplnil skutkovou podstatu ustanovení § 35 odst. 1 písm. i) tohoto zákona. Námitka, že žalovaný nevzal v úvahu závaznost sdělení stavebního úřadu, je proto s ohledem na shora uvedené právně irelevantní.

6 A 117/93 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)

Správní sankce byla žalobci uložena podle § 35 odst. 1 písm. c) zákona o státní památkové péči.

Jak je však z obsahu spisu a zejména z odůvodnění napadeného rozhodnutí zřejmé, byla sankce uložena za to, že žalobce nesplnil opatření jemu uložené pravomocným rozhodnutím, vydaným podle § 10 zákona o státní památkové péči. Byla tedy sankce uložena za něco jiného, než za co zákon její uložení umožňuje. Nejde tu o pochybení formální. **Aby bylo možno uložit sankci, je nutno v řízení prokázat, že delikvent nepečoval, neudržoval, užíval neodpovídajícím způsobem, nechránil atd. Žádný takový důkaz relevantním způsobem proveden v řízení nebyl. Tímto důkazem samozřejmě není konstatování, že žalobce nesplnil (popř. nedostatečně splnil) opatření jemu uložená.**

2 As 11/2009 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Pojem „obnova“ tedy nemůže být naplněn jakýmkoliv zásahem do památky, ale jen některou z činností, pro které zákon o památkové péči tuto legislativní zkratku zavedl. Při podřazení zásahu do nemovité kulturní památky pod tyto typy zásahů, je třeba respektovat jejich definice obsažené v právních předpisech, případně jejich stavebnětechnický význam.

Bylo sice zjištěno, jaké práce byly provedeny, ovšem vzhledem k tomu, že žalovaný vůbec neprovedl podřazení těchto prací jednotlivým typům činností, jimiž lze tento pojem naplnit, nelze dospět k závěru o úplnosti dokazování. Není totiž zřejmé, zda

by tohoto podřazení byl správní orgán sám schopen na základě svých odborných znalostí, nebo zda by musel vyžádat posouzení prací odborníkem znalým kategorizace stavebních prací (tj. kategorizace ve smyslu pojmů obsažených v § 14 odst. 1 zákona). Tím se však správní orgány obou stupňů vůbec nezabývaly a ničím neodůvodněná úvaha krajského soudu v tomto směru se jeví jako zcela nahodilá.

57 Ca 50/2009 (Rozsudek Krajského soudu v Plzni)

Vzhledem k tomu, že žalobce při výkonu svého podnikání prováděl obnovu kulturní památky bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností a zároveň nedodržoval podmínky určené v závazném stanovisku, bylo nezbytné jeho jednání kvalifikovat jako správní delikt podle § 35 odst. 1 písm. e) památkového zákona, nikoli jako přestupek podle 39 odst. 1 písm. e) téhož zákona. Jednání žalobce nebylo přestupkem, a proto nebylo možné v dané věci aplikovat § 40 památkového zákona ani § 12 odst. 1 zákona o přestupcích či jiná ustanovení zákona o přestupcích.

V části páté památkového zákona, nazvané „Opatření při porušení povinnosti“, v zákonných ustanoveních §§ 35 až 41 jsou obsaženy normy upravující správní řízení v oblasti správního trestání na úseku památkové péče. Dále je tato část památkového zákona rozdělena na dvě podkapitoly, které se nazývají „Pokuty právníckým osobám a fyzickým osobám při výkonu podnikání“ a „Přestupky“. Obě podkapitoly obsahují jednotlivé skutkové podstaty správních deliktů, ale i dílčí procesní ustanovení ve vztahu ke správnímu řízení.

Při hodnocení stávající úpravy postupujeme od nejobecnějšího pohledu na věc až ke konkrétním zákonným ustanovením. Z hlediska určitého komplexního náhledu na památkový zákon se doporučuje, aby v části páté byla sumarizována všechna správní řízení, která podle tohoto zákona probíhají. V úvodních ustanoveních této části by byly uvedeny procesní normy společné pro všechny typy správních řízení v oblasti památkové péče a výslovný odkaz na správní řád pro jeho užití v případě, kdy památkový zákon pro konkrétní situaci nebude příslušnou procesní normou disponovat.

Památkový zákon je ve vztahu ke správnímu řádu lex specialis, nově navrhovanou úpravou by tato skutečnost nebyla pouze dovozována právním výkladem, ale byla by výslovně upravena zákonem. Různé druhy řízení by byly upraveny zákonem přehledně v jedné části zákona, nikoli roztržštěně, v různých částech, jak je tomu doposud.

V § 35 památkového zákona jsou vymezovány skutkové podstaty správních deliktů pro právnícké osoby a fyzické osoby při výkonu jejich podnikání. Věcně příslušný k projednání těchto správních deliktů je obecní úřad s rozšířenou působností, který je oprávněn při porušení zákona uložit pokutu až do výše 2 milionů korun. Způsob a výše sankce pro správní delikty uvedené v odst. 1 pod písm. a) až h) je jednotný, lze uložit peněžitou pokutu, a to až do výše 2 milionů korun. Pro delikty uvedené v tomto odstavci prvním jinou sankci zákon nezná. Maximální výše možné sankce je stanovena fixní částkou a na první pohled se jeví jako dostatečná. Je na posouzení správního orgánu v dané konkrétní situaci, jakou pokutu uloží. Dle informací získaných dotazováním v praxi bývá ukládána pokuta spíše na nižší

hranici.⁶⁶ Ke krajní maximální výměře přistupují správní orgány spíše výjimečně. Přesto zůstává otázkou, zda hrozba uložení maximální pokuty, tak jak je stanovena v památkovém zákoně, je pro osobu provádějící rekonstrukci nemovité kulturní památky v řádech několika desítek miliónů, dostatečná a zda odradí tuto osobu od provedení takových zásahů na památce, aby mu pokuta nebyla správním orgánem uložena. Je pravdou, že rekonstrukce kulturních památek v rozsahu mnoha desítek miliónů není příliš častá, ale přesto stojí za zamyšlení, zda maximální výše pokuty by mohla být stanovena jako určité procento z ceny rekonstrukce památky. Podrobněji k tomuto námětu při rozboru jednotlivých skutkových podstat výše uvedených správních deliktů.

Správní delikty podle § 35 odst. 1 památkového zákona jsou delikty jejichž pachatelem může být jen právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání a delikt spáchá při výkonu svého podnikání. Zájmem, který je chráněn tímto zákonem je kulturní památka. Co se týká míry zavinění, tedy subjektivní stránky skutkové podstaty správního deliktu, tu je třeba odlišit dle jednotlivých zákonných ustanovení uvedených pod písm. a) až j) právě uváděného paragrafu. Úmysl je vyžadován u deliktů uvedených pod písm. d), e), f), g), h), a c) v druhé větě, nedbalost u deliktů uvedených pod písm. a), b) a c) ve větě první. Pro obě skupiny deliktů, úmyslné i nedbalostní je zákonem stanovena stejná maximální výše pokuty, a to 2 miliony korun. Obecně však platí, že delikty spáchané úmyslně jsou přísněji postihovány než delikty nedbalostní. Současná právní úprava tomuto nebrání, stav je takový, že je zcela na uvážení správního orgánu, zda postihne pachatele správního deliktu za úmyslně spáchaný delikt přísněji než za spáchání deliktu nedbalostního. Trestá-li však správní orgán přísněji za nedbalostní delikty než za delikty úmyslné, jedná v souladu se zákonem. Je pravdou, že správní orgán posuzuje a hodnotí spáchaný správní delikt nejen z pohledu míry zavinění, ale i ve všech souvislostech a s ohledem na ostatní skutečnosti s deliktem související, jako je například osobní stav pachatele, výše způsobené škody, možnost ohrožení jiných zájmů chráněných zákonem. Doporučuje se i tak, aby v památkovém zákoně byly správní delikty rozlišeny na úmyslné a nedbalostní a v závislosti na tomto rozlišení, aby byla stanovena vyšší maximální hranice peněžité pokuty pro delikty úmyslné a nižší pro delikty nedbalostní.

Co se týká vymezení jednotlivých správních deliktů, tak jak jsou uvedeny v § 35 odst. 1 památkového zákona, lze konstatovat, že v zásadě jsou jednotlivé skutky definovány srozumitelně a se zachováním přiměřené míry obecnosti. Zároveň je třeba při posuzování toho, zda byl delikt spáchán či nikoliv, porovnávat konání, případně nekonání pachatele, ve vztahu ke konání, případně nekonání, jiné osoby v obdobné situaci. Není možné po případném budoucím vlastníkovi kulturní památky např. požadovat, aby proto, aby se nedopustil právního deliktu dle písm. a)⁶⁷ neustále dohlížel a byl přítomen u své kulturní památky pro případ toho, aby mohl zakročít, bude-li někdo jiný jeho věc poškozovat, ničit či krást. Při posuzování toho, zda se

66 Pracovní jednání dne 17. 12. 2012 NPÚ Plzeň.

67 a) nechrání věc před poškozením, zničením nebo odcizením od doručení vyrozumění o podání návrhu na prohlášení věci za kulturní památku nebo o tom, že ministerstvo kultury hodlá věc prohlásit za kulturní památku z vlastního podnětu, až do rozhodnutí ministerstva kultury.

delikt podle právě uváděného písmene stal nebo nestal, je třeba konání či nekonání vlastníka hodnotit ve vztahu k obvyklému chování vlastníka obdobné věci, kdy každý takový vlastník má přirozeně zájem na zachování svého vlastnictví.

Správní delikt uvedený v § 35 odst. 1 písm. b) památkového zákona je definován jednoznačně s odkazem na další zákonná ustanovení památkového zákona a pokud adresát norem dle § 3 odst. 5 a § 12 památkového zákona nesplní svou oznamovací povinnost, bude mu uložena příslušným správním orgánem výše uvedená sankce. V případě ukládání pokuty podle právě zmíněného ustanovení je prokázání nesplnění povinnosti poměrně jednoduché.

Obtížnější úkol má správní orgán při ukládání pokut podle § 35 odst. 1 písm. c) památkového zákona. Sankce je ukládána pro případ, že zákonem specifikovaná osoba nepečuje o zachování kulturní památky, neudržuje ji v dobrém stavu, užívá ji způsobem neodpovídajícím jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě nebo technickému stavu, nechrání ji před ohrožením, poškozením nebo znehodnocením nebo ji znehodnotí nebo zničí. V tomto případě musí správní orgán prokázat, že k takovému konání, respektive nekonání ze strany pachatele přestupku došlo a následně uložit přiměřenou pokutu. Dle dostupné judikatury nestačí, pokud správní orgán pouze konstatuje, že pachatel nepečuje o zachování kulturní památky, že ji neudržuje v dobrém stavu...atd. Správní orgán musí přesně specifikovat, v čem toto nepečování o zachování kulturní památky, neudržování kulturní památky konkrétně spočívá, a až poté může uložit sankci. Pokud není správní orgán důsledný a požadavek přesné specifikace skutku nedodržení, pak buď vzápětí odvolací orgán s ohledem na současnou judikaturu ve věci takové rozhodnutí zruší či změní nebo tak učiní k tomu příslušný soud.

Obdobně při trestání dle § 35 odst. 1 písm. d) památkového zákona je bezpodmínečně nutné, aby správní orgán, přesně specifikoval, v čem pachatel deliktu porušuje podmínky určené v rozhodnutí o vymezení ochranného pásma nemovité kulturní památky, případně nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny. Prosté konstatování, že jsou podmínky uvedené v tomto rozhodnutí porušeny, k uložení sankce dle památkového zákona nestačí.

Pokutu lze také uložit tomu, kdo provádí obnovu kulturní památky bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo nedodržuje podmínky určené v tomto závazném stanovisku.(písm. e)

Při zkoumání toho, zda byl spáchán správní delikt dle § 35 odst. 1 písm. e) památkového zákona je rozhodující výklad pojmu „obnova“. „V památkové péči vykládá např. Ilustrovaná encyklopedie (Encyklopedický dům, 1996) obnovu památky jako různé způsoby odborného ošetření narušené nebo poškozené památky, která na rozdíl od konzervace zahrnuje i změnu její zachované podoby. Tyto úvahy však nejsou rozhodné, pokud je pojem definován zákonem. Zákon o památkové péči pojem „obnova“ zavádí jako legislativní zkratku v ustanovení § 14 odst. 1 a rozumí jí údržbu, opravu, rekonstrukci, restaurování nebo jinou úpravu kulturní památky nebo jejího prostředí.“⁶⁸ Problematické je, pokud rozhodnutí správního orgánu přesně neurčuje, kterou z činností měl pachatel provádět.

„Pojem „obnova“ tedy nemůže být naplněn jakýmkoliv zásahem do památky, ale jen některou z činností, pro které zákon o památkové péči tuto legislativní zkratku zavedl. Při podřazení zásahu do nemovité kulturní památky pod tyto typy zásahů, je třeba respektovat jejich definice obsažené v právních předpisech, případně jejich stavebnětechnický význam.“⁶⁹

Méně obtížné dokazování a následné rozhodnutí správního orgánu o uložení pokuty je zde v případech trestání správních deliktů dle § 35 odst. 1) písm. f) a g) památkového zákona. V prvním případě, jde o potrestání pachatele pokud přemístí bez předchozího souhlasu krajského úřadu nemovitou kulturní památku, v druhém když provádí restaurování, jde-li o kulturní památku, prostřednictvím fyzické osoby, která nemá povolení ministerstva kultury, nejde-li o výkon restaurátorské činnosti podle § 14a odst. 12, prostřednictvím fyzické osoby, které byla restaurátorská činnost pozastavena podle § 14a odst. 11, anebo prostřednictvím fyzické osoby, která není osobou oprávněnou k restaurování podle § 14b odst. 2, nebo která postupuje v rozporu se zákazem podle § 35 odst. 3 nebo § 39 odst. 3.

Posledním správním deliktem uváděným v § 35 odst. 1 památkového zákona je delikt provádění stavby, změny stavby, terénní úpravy, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úprava dřevin nebo udržovací práce na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně, v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle § 14 odst. 2 nebo nedodrжуje podmínky uvedené v tomto závazném stanovisku, nejde-li o případ vyloučení povinnosti tohoto vlastníka (správce, uživatele) vyžádat si závazné stanovisko (§ 17). Již z přesné citace zákona pod písm. h) výše uváděného paragrafu je zřejmé, že je zde shromážděno více možných skutků, které, pokud jsou byt' jen jednotlivě naplněny, je spáchán správní delikt podle památkového zákona. Úskalím tohoto zákonného ustanovení je řádné definování spáchaného skutku a jeho správné podřazení buď pod provádění stavby, její změnu, terénní úpravy případně udržovací práce a další skutky, tak jak je uvedeno v § 35 odst. 1 pod písm. h) památkového zákona. K výkladu právě zmíněných pojmů napomáhá správnímu orgánu především stavební zákon⁷⁰, instituty jako památková rezervace, památková zóna, ochranné pásmo jsou upraveny v památkovém zákoně a v jeho prováděcí vyhlášce.

§ 36

Při stanovení výše pokuty se přihlíží zejména k závažnosti a k době trvání protiprávního jednání, ke kulturně politickému významu kulturní památky a k rozsahu hrozící nebo způsobené škody.

Z judikatury:

59 Ca 59/2002 (Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem)

Zákon o státní památkové péči stanoví správnímu orgánu příkladem kritéria,

⁶⁹ 2 As 11/2009 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu).

⁷⁰ Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v platném znění.

ke kterým je povinen přihlížet při rozhodování o výši pokuty za správní delikt dle § 35 odst. 1 zákona o státní památkové péči.

5 As 3/2010 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Podle ustanovení § 36 památkového zákona se při stanovení výše pokuty přihlíží zejména k závažnosti a k době trvání protiprávního jednání, ke kulturně politickému významu kulturní památky a k rozsahu hrozící nebo způsobené škody. Zmíněné ustanovení upravuje kritéria, která hrají roli pro určení výše pokuty, nicméně toto ustanovení je obecným ustanovením platným pro celou škálu možných porušení povinností uvedených v tomto zákoně. Z důvodu jeho obecnosti však ne ve všech případech porušení zákonem stanovených povinností lze s ohledem na charakter protiprávního jednání použít všechna kritéria, tak jak jsou zde uvedena. Citované ustanovení je třeba vykládat minimálně jako vodítko, pokud jej nelze přímo v jednotlivostech použít, k čemuž by měl správní orgán přihlédnout.

57 Ca 50/2009 (Rozsudek Krajského soudu v Plzni)

Zjištěný skutkový stav rozhodně neodpovídá tomu, že by se žalobce snažil zachránit kulturní památku. Kulturní památka byla jednáním žalobce znehodnocena způsobem uvedeným ve správních rozhodnutích. Žalobce svým vyjádřením toliko dokládá, že se o své vůli rozhodl nerespektovat podmínky závazného stanoviska a zcela bez vydání stanoviska k dalším zamýšleným úpravám přistoupil k zásahům do kulturní památky, ačkoli věděl, že jedná jak v rozporu s památkovým zákonem tak závazným stanoviskem. Takové jednání je nutné považovat za nejhrubší formu porušení zákonných povinností, které žalobci přitěžuje, nikoli polehčuje.

Ustanovení § 36 památkového zákona stanovuje příkladmo kritéria, ke kterým je příslušný správní orgán povinen přihlédnout při stanovování výše ukládané pokuty. Zákon stanoví, že se přihlíží zejména k závažnosti a k době trvání protiprávního jednání, ke kulturně politickému významu kulturní památky a k rozsahu hrozící nebo způsobené škody. K nejzávažnějším typům protiprávního jednání patří vždy jednání namířené proti životu a zdraví osob, dále pak proti majetku jiných osob, proti osobnímu soužití apod. Poměrně neurčitým právním pojmem je termín „kulturně politický význam kulturní památky“. Při užití tohoto kritéria je na správním orgánu, aby nejen řádně zhodnotil, ale též vysvětlil, jaký kulturně politický význam dotčená kulturní památka má. Toto se může jevit jako poměrně obtížné a pro případ využití opravných prostředků osobou povinnou dle prvoinstančního rozhodnutí může jít o snadno napadnutelnou část odůvodnění rozhodnutí, pokud se prvoinstanční orgán s tímto neurčitým právním pojmem v konkrétním případě řádně nevypořádal. Třetím zákonem výslovně jmenovaným příkladným kritériem je rozsah hrozící nebo způsobené škody. Zákon nestanoví, zda jde o škodu na kulturní památce jako takové nebo zda jde o škodu, která vznikne nebo může vzniknout v souvislosti s konáním či nekonáním osoby povinné ve vztahu ke kulturní památce jiným osobám nebo na jiných věcech. V zákoně je spíše zohledněno časové hledisko, tedy že ke škodě může dojít, případně, že ke škodě došlo. Zákonodárce měl patrně na mysli uvažování jakékoliv škody, ke které v souvislosti s páčáním správního deliktu může dojít či došlo.

V návaznosti na poslední ze zákonem uvedených kritérií, tedy na rozsah škody, je možné zmínit ještě jednu úvahu, a to ve vztahu k trestání za správní delikty dle § 35 odst. 1 památkového zákona. Památkový zákon zná pouze jediný druh sankce, a to peněžitou pokutu. Ve vztahu ke škodnému jednání by ale z logiky věci mohly být ukládány i jiné druhy sankcí s cílem napravit nežádoucí stav. Šlo by třeba o uložení povinnosti uvedení dotčené kulturní památky do původního stavu, uložení povinnosti odstranit nežádoucí zásahy pro případ, že je to možné. Sankcí by mohl být i zákaz přístupu do dotačních programů, které jsou z důvodu zachování kulturních památek vytvářeny.

§ 37

(1) Pokuta je splatná do třiceti dnů ode dne, kdy nabylo právní moci rozhodnutí, jímž byla uložena.

(2) Pokutu lze uložit jen do jednoho roku ode den, kdy se o porušení povinnosti dozvěděl orgán státní památkové péče, který je příslušný pokutu uložit, nejdéle však do tří let ode dne, kdy k porušení povinnosti došlo.

(3) Pokutu vybírá a vymáhá orgán státní památkové péče, který ji uložil.

(4) Pokuta uložená a vybraná obecním úřadem obce s rozšířenou působností je příjmem obce s rozšířenou působností. Pokuta uložená a vybraná krajským úřadem je příjmem kraje.

Z judikatury:

5 As 26/2011 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Podle ustálené judikatury Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu musí soudy z úřední povinnosti, tedy i bez příslušné žalobní či stížní námítky, zkoumat, zda v posuzované věci nedošlo k uplynutí preklusivní lhůty.

Pro stanovení počátku subjektivní jednorocní lhůty k uložení pokuty je rozhodující den, kdy se orgán státní památkové péče dozvěděl o porušení povinnosti. ... Vědomost o porušení povinnosti je vázána na určité skutečnosti, z nichž plyne důvodné podezření, že k porušení povinnosti došlo. ... V tomto okamžiku nemusí být postaveno najisto, že k porušení povinnosti skutečně došlo, neboť definitivní závěr o spáchání správního deliktu lze učinit až po shromáždění veškerých nezbytných podkladů pro rozhodnutí v daném správním řízení.

Ustanovení odst. 1 § 37 památkového zákona upravuje splatnost pokuty, váže ji standardně na nabytí právní moci rozhodnutí o uložení pokuty, stanoví lhůtu pro její zaplacení na 30 dní. V odstavci druhém pak stanovuje objektivní a subjektivní lhůtu pro uložení pokuty, když stanoví, že pokutu lze uložit jen do jednoho roku ode den, kdy se o porušení povinnosti dozvěděl orgán státní památkové péče, který je příslušný pokutu uložit, nejdéle však do tří let ode dne, kdy k porušení povinnosti došlo.

Odstavec třetí § 37 památkového zákona je právně velmi významným, neboť se jedná o zmocňující ustanovení pro orgán veřejné moci. Stanoví, že pokutu vybírá a vymáhá orgán státní památkové péče, který ji uložil. Odstavec čtvrtý upřesňuje, příjmem kterého orgánu, uložena pokuta je.

§ 38

Uložením pokuty právnické osobě zůstává nedotčena odpovědnost právnické osoby, popřípadě jejich pracovníků, podle zvláštních předpisů.

Přestupky

§ 39

(1) Obecní úřad obce s rozšířenou působností může uložit pokutu až do výše 2 000 000 Kč fyzické osobě, který se dopustí přestupku tím, že

a) nechrání věc před poškozením, zničením nebo odcizením od doručení vyrozumění o podání návrhu na prohlášení věci za kulturní památku nebo o tom, že ministerstvo kultury hodlá věc prohlásit za kulturní památku z vlastního podnětu až do rozhodnutí ministerstva kultury,

b) nesplní oznamovací povinnost stanovenou v § 3 odst. 5, § 12 tohoto zákona,

c) nepečuje o zachování kulturní památky, neudržuje ji v dobrém stavu a nechrání ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením, nebo kulturní památku užívá způsobem, který neodpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě nebo technickému stavu,

d) poruší podmínky určené v rozhodnutí o vymezení ochranného pásma nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny,

e) provádí obnovu kulturní památky bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo nedodrжуje podmínky určené v tomto závazném stanovisku,

f) provádí neoprávněné výkopy na území s archeologickými nálezy,

g) provádí stavbu, změnu stavby, terénní úpravy, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravu dřevin nebo udržovací práce na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně, v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle § 13 odst. 2 nebo nedodrжуje podmínky uvedené v tomto závazném stanovisku, nejde-li o případ vyloučení povinnosti tohoto vlastníka (správce, uživatele) vyžádat si závazné stanovisko (§ 17),

h) provádí restaurování, jde-li o kulturní památku, bez povolení ministerstva kultury, nejde-li o výkon restaurátorské činnosti podle § 14a odst. 12, nebo

přestože jí byla restaurátorská činnost pozastavena podle § 14a odst. 11, anebo přestože není osobou oprávněnou k restaurování podle § 14b odst. 2, nebo při zákazu uloženém podle § 35 odst. 3 nebo § 39 odst. 3,

i) jako držitel povolení k restaurování neoznámil ministerstvu kultury neprodleně změnu údajů podle § 14a odst. 9,

j) porušuje jiné povinnosti stanovené tímto zákonem.

(2) Krajský úřad může uložit pokutu až do výše 4 000 000 Kč fyzické osobě, který se dopustí přestupku tím, že

a) nepečuje o zachování národní kulturní památky, neudržuje ji v dobrém stavu a nechrání ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením, nebo národní kulturní památku užívá způsobem, který neodpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě nebo technickému stavu,

b) provádí obnovu národní kulturní památky bez závazného stanoviska krajského úřadu nebo nedodrжуje podmínky určené v tomto závazném stanovisku,

c) přemístí nemovitou kulturní památku nebo národní kulturní památku, nebo trvale přemístí movitou kulturní památku z veřejně přístupného místa bez předchozího souhlasu krajského úřadu,

d) zapůjčí do zahraničí nebo se pokusí do zahraničí vyvézt nebo vyveze kulturní památku bez předchozího souhlasu ministerstva kultury.

e) provádí restaurování, jde-li o národní kulturní památku, bez povolení ministerstva kultury, nejde-li o výkon restaurátorské činnosti podle § 14a odst. 12, nebo přestože jí byla restaurátorská činnost pozastavena podle § 14a odst. 11, anebo přestože není osobou oprávněnou k restaurování podle § 14b odst. 2, nebo při zákazu uloženém podle § 35 odst. 3 nebo § 39 odst. 3,

f) nesplní oznamovací povinnost stanovenou v § 21 odst. 4, § 22 odst. 2 nebo § 23 odst. 2 tohoto zákona,

g) provádí v rozporu s § 21 odst. 2 archeologický výzkum, nebo provádí archeologický výzkum, přestože není osobou oprávněnou k výzkumům podle § 21a odst. 2, nebo postupuje v rozporu se zákazem podle § 35 odst. 4 nebo § 39 odst. 4.

(3) Ministerstvo kultury může zakázat restaurování fyzické osobě oprávněné k restaurování, pokud hrubým způsobem nebo méně závažným způsobem, ale opakovaně prokazatelně poškodila při restaurování kulturní památku nebo její část, která je dílem výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, a to až na dobu 2 let.

(4) Ministerstvo kultury může zakázat provádění archeologických výzkumů fyzické osobě oprávněné k provádění archeologických výzkumů, pokud provádí archeologické výzkumy, které archeologické nálezy ohrožují nebo poškozují, a to až na dobu 2 let.

(5) Podání rozkladu proti rozhodnutí o zákazu restaurování podle odstavce 3 nebo o zákazu provádění archeologických výzkumů podle odstavce 4, vydanému ministerstvem kultury, nemá odkladný účinek.

Z judikatury:

1 As 36/2010 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Podle § 78 odst. 1 správního řádu se nicotnost „zjišťuje a prohlašuje z moci úřední, a to kdykoliv.“ Nicotnost správního rozhodnutí totiž označuje stav, kdy správní akt vydaný správním orgánem není v důsledku určité závažné vady vůbec správním aktem, ale je paktem, který není způsobilý vyvolat žádné právní následky. Nulitní (tj. nicotný) správní akt nikoho právně nezavazuje. Nicotnost nemůže být zhojena ani uplynutím času, na rozdíl od nezákonnosti či věcné nesprávnosti.

Podle judikatury Nejvyššího správního soudu je typickým důvodem nicotnosti rozhodnutí absolutní nedostatek věcné příslušnosti na straně správního orgánu, který jej vydal. V nyní posuzovaném případě je zjevné, že primární rozhodnutí, tj. výše specifikované rozhodnutí městského úřadu, bylo vydáno absolutně věcně nepřislušným správním orgánem. Žalobce byl v době rozhodování městského úřadu i v době spáchání posuzovaného jednání příslušníkem Hasičského záchranného sboru České republiky. Podle § 10 odst. 1 zákona o přestupcích se jednání, které má znaky přestupku a jehož se dopustili příslušníci bezpečnostních sborů, projedná podle zvláštních zákonů. Takovým zvláštním zákonem je v daném případě zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Předmětné jednání žalobce tak vůbec nemělo být posuzováno městským úřadem v rámci řízení podle zákona o přestupcích, ale příslušným služebním funkcionářem v řízení podle § 186 a násl. zákona č. 361/2003 Sb.

Podle § 10 odst. 2 zákona o přestupcích se přitom jednání, které má znaky přestupku, jehož se dopustil příslušník bezpečnostního sboru, projedná jako přestupek, pokud jeho pachatel přestal být osobou uvedenou v odstavci 1 citovaného ustanovení (tedy příslušníkem bezpečnostního sboru).

2 As 70/2010 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Podle § 74 odst. 1 zákona o přestupcích platí, že o přestupku koná správní orgán v prvním stupni ústní jednání. V nepřítomnosti obviněného z přestupku lze věc projednat jen tehdy, jestliže odmítne, ač byl řádně předvolán, se k projednání dostavit nebo se nedostaví bez náležité omluvy nebo důležitého důvodu.

Zákon o přestupcích tedy koncipuje přestupkové řízení v prvním stupni jako řízení s ústním jednáním, za přítomnosti obviněného z přestupku. Ústním projednáním přestupku před správním orgánem I. stupně, za účasti řádně předvolaného obviněného, je tedy sledována a také garantována jistota spolehlivého zjištění skutkového stavu věci a prokázání viny či nevin, jako součásti práva na spravedlivý proces. Z citovaného ustanovení tedy plyne, že správní orgán je v první řadě povinen přestupek projednat (a to včetně provádění dokazování) v přítomnosti obviněného z přestupku; v jeho nepřítomnosti tak může učinit jedině a pouze, odmítne-li obviněný, ač byl řádně předvolán, se k projednání dostavit nebo se nedostaví bez náležité omluvy nebo důležitého důvodu.

Všichni svědci byli vyslechnuti mimo ústní jednání a v nepřítomnosti žalobce. To zakládá těžkou vadu řízení před správním orgánem prvního stupně, která způsobila nezákonnost jeho rozhodnutí, neboť žádný z použitých důkazů nebyl pořízen

zákonným způsobem a jsou tedy nepoužitelné per se. Stěžovatel pak pochybení správního orgánu prvního stupně nenapravitel a jeho protizákonný postup fakticky aproboval. Takovým postupem však došlo k významnému zásahu do pravidel spravedlivého procesu a k omezení práva žalobce na obhajobu. Stěžovatel má jistě pravdu v tom, že ne každé porušení procesních předpisů bude mít za následek nezákonnost rozhodnutí ve věci samé a je třeba vždy posuzovat podmínky konkrétního případu. Nicméně v nyní projednávané věci je procesní pochybení správních orgánů natolik markantní a závažné, že způsobuje nezákonnost obou správních rozhodnutí bez dalšího, a to především proto, že zcela vyloučilo žalobce z uplatňování jeho procesních práv, která jsou mu garantována právním řádem. Za podstatné porušení ustanovení o řízení je nutno vždy považovat situaci, kdy byl ve správním řízení porušen podstatný soubor procesních práv účastníka řízení, v důsledku čehož řádný proces fakticky absentoval.

Argumentaci stěžovatele, že zmiňovaný procesní deficit byl napraven tím, že na ústním jednání, které se konalo v nepřítomnosti žalobce, byly přečteny protokoly o svědeckých výpovědích a tyto důkazy byly tedy provedeny ve formě listinné, je nutno odmítnout, neboť se stále jednalo o čtení protokolů o nezákonně pořízených výsleších svědků. Jestliže dále stěžovatel poukazuje na fakt, že žalobce byl před vydáním rozhodnutí správního orgánu prvního stupně seznámen podle § 36 odst. 3 správního řádu s podklady rozhodnutí (tj. i s protokoly o výsleších svědků) a měl možnost se k nim vyjádřit, navrhnout doplnění dokazování i opakování svědeckých výslechů a pokud jejich opakování nenavrhl, pak svá procesní práva nerealizoval, je třeba konstatovat, že jeho úvaha je opět mylná.

Ustanovení § 51 odst. 1 správního řádu stanoví, že k provedení důkazů lze užít všech důkazních prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy. Vzhledem k tomu, že bylo konstatováno, že svědecké výslechy byly provedeny v rozporu s § 74 odst. 1 zákona o přestupcích, vyplývá z dikce § 51 odst. 1 správního řádu nepoužitelnost těchto důkazů jako podkladů rozhodnutí, a to právě pro jejich provedení v rozporu se zákonem.

7 As 24/2012 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Městskému soudu je v první řadě nutno vytknout, že namísto posouzení otázky, zda bylo prokázáno nesplnění oznamovací povinnosti dle ust. § 22 odst. 2 zákona o státní památkové péči, zkoumal to, „zda si správní orgán opatřil dostatek podkladů pro závěr o tom, že žalobce provedl stavební činnost na území, které v roce 2007 nebylo archeologicky prozkoumáno.“ Je potřeba zopakovat, že tato otázka je z hlediska naplnění formálních znaků přestupku dle ust. § 39 odst. 2 písm. f) zákona o státní památkové péči irelevantní.

Následně městský soud listiny prokazující, ve kterých místech byl průzkum proveden (vyjádření oprávněné organizace a expertní posudek), považoval za „dostačující důkaz pro závěr, že žalobce prováděl stavební činnost bez ohlášení [Archeologickému ústavu].“ Nejvyšší správní soud však tyto listiny nepovažuje za dostačující pro prokázání nesplnění oznamovací povinnosti. Jedná se o důkazy nepřímé (přímo prokazují toliko to, kde byl průzkum proveden), které jsou navíc

vyvráceny přesvědčivou, vnitřně nerozpornou argumentací stěžovatele. Ten totiž již v žalobě tvrdil a tvrdí i nyní, že kdyby v roce 2007 neoznámil Archeologickému ústavu svůj záměr stavební činnosti, nevěděla by oprávněná organizace o tom, že s ním má uzavřít dohodu o provedení záchranného archeologického výzkumu.

Dalším důkazem o tom, že stěžovatel oznamovací povinnost nesplnil, je vyjádření Archeologického ústavu o tom, že žádné takové oznámení neneviduje. Ani toto vyjádření však samo o sobě zcela nevyvrací racionální argumentaci stěžovatele. Jelikož v oblasti správního trestání platí princip presumpce neviny a z něho vyplývající zásada rozhodování v pochybnostech ve prospěch obviněného (*in dubio pro reo*), je třeba každou pochybnost zejména ohledně zjištěného skutkového stavu vykládat ve prospěch obviněného z přestupku.

Vyjádření Archeologického ústavu o tom, že neneviduje stěžovatelovo oznámení, je jistě významným důkazem proti tvrzení stěžovatele. Ovšem s ohledem na zjištěný skutkový stav, když mezi oprávněnou osobou a stěžovatelem došlo k uzavření dohody o provedení I. fáze záchranného archeologického výzkumu, vzniká pochybnost o průkaznosti tohoto vyjádření, potažmo o úplnosti evidence Archeologického ústavu. V takovém případě by bylo nutno uplatnit právě zásadu *in dubio pro reo*, ledaže by bylo prokázáno, že k uzavření dohody o provedení I. fáze záchranného archeologického výzkumu ze dne 1. 8. 2007 došlo za jiných okolností, než jak popisuje stěžovatel.

Pro vyvrácení tvrzení stěžovatele by tedy musely být provedeny další důkazy, zejména by muselo být zkoumáno (například výslechy svědků), na základě čeho došlo k uzavření dohody o provedení I. fáze záchranného archeologického výzkumu ze dne 1. 8. 2007. Bylo by nutno postavit na jisto, zda uzavření dohody iniciovala samotná oprávněná organizace, a pokud ano, zda tak učinila například na základě vlastních poznatků o tom, že stěžovatel chystá určitý záměr stavební činnosti, nebo zda o tomto záměru byla informována Archeologickým ústavem. Teprve v případě, že by bylo vyvráceno tvrzení stěžovatele, že se oprávněná organizace o záměru stavební činnosti dozvěděla od Archeologického ústavu, bylo by možné ve spojení s ostatními, výše zmíněnými důkazy hovořit o prokázání toho, že stěžovatel nesplnil oznamovací povinnost vůči Archeologickému ústavu, stanovenou v § 22 odst. 2 zákona o státní památkové péči, a naplnil tak skutkovou podstatu přestupku dle ust. § 39 odst. 2 písm. f) tohoto zákona.

V úvodu rozboru ustanovení § 39 a následujících náležejících do části páte památkového zákona nelze neupozornit na nesystematičnost v označení souboru norem obsažených v §§ 35 až 38 a v §§ 39 a 41 památkového zákona. Přestože oba soubory norem jsou koncipovány obdobně, první je nazván „Pokuty právníckým osobám a fyzickým osobám při výkonu podnikání“ druhý pak „Přestupky“. Přitom v obou případech se jedná o soubor zmocňujících ustanovení a norem souvisejících k trestání při porušení zákona. V prvním případě jde trestání správní deliktů právníckých a fyzických osob, které spáchaly při výkonu podnikání, v druhém o trestání přestupků fyzických osob. Peněžité pokuty jsou pak ukládány podle obou souborů norem, v druhém případě může být též uložen i zákaz činnosti. Za systematicky a obsahově správné by bylo možné považovat označení prvního souboru norem části

páté památkového zákona jako „Správní delikty právnických osob a fyzických osob při výkonu podnikání“ a druhý soubor norem jako „Přestupky fyzických osob“. Definování skutkových podstat jednotlivých správních deliktů ve výše uvedených paragrafech jsou v podstatě totožná, jiný je okruh adresátů, na které se tato ustanovení vztahují. Navažme přehlednou rekapitulací a srovnáním.

V zákonném ustanovení § 35 odst. 1 památkového zákona jsou vyjmenovány správní delikty fyzických a právnických osob spáchaných při výkonu povolání, o nichž rozhoduje obecní úřad s rozšířenou působností. Maximální pokutu, kterou může uložit je finanční částka 2 miliony korun. Správní orgán rozhoduje podle tohoto ustanovení o osmi možných druzích správních deliktů. Čtyři z vyjmenovaných deliktů, a to delikty uvedené pod písm. b), c), e) a g), patří mezi delikty, jež jsou definovány shodně s delikty v zákonných ustanovení § 35 odst. 2, zde pod písm. a), b), c) a f) a dále též v § 39 odst. 1 pod písm. b), c), e) a h) a v § 39 odst. 2 pod písm. a), b), e) a f). Je zde však jiný okruh adresátů těchto norem. U zákonného ustanovení § 35 jde vždy o fyzické nebo právnické osoby, které se dopustily deliktu při výkonu podnikání, u § 39 jde vždy o fyzickou osobu.

V zákonném ustanovení § 35 odst. 2 památkového zákona jsou vyjmenovány správní delikty fyzických a právnických osob spáchaných při výkonu povolání, o nichž rozhoduje krajský úřad. Maximální pokutu, kterou může uložit je finanční částka 4 miliony korun.

V paragrafu 39 odst. 1 jsou definovány delikty fyzických osob, příslušný k rozhodnutí je obecní úřad s rozšířenou působností, může uložit pokutu až do výše 2 miliony korun.

V paragrafu 39 odst. 2 jsou definovány delikty fyzických osob, příslušný k rozhodnutí je krajský úřad, může uložit pokutu až do výše 4 miliony korun.

Ze stávající právní úpravy je patrné, že zákonodárce měl v úmyslu zachovat určitou míru systematickosti při definování a řazení jednotlivých správních deliktů. Podívejme se např. na řazení jednotlivých skutkových podstat deliktů v § 35 odst. 1 a v § 39 odst. 1 památkového zákona, obdobně do § 35 odst. 2 a § 39 odst. 2 památkového zákona. Nazíráme-li však na tuto problematiku v širším kontextu, nelze než doporučit, aby nejprve byly řazeny skutkové podstaty, které jsou definovány pro všechny čtyři případy shodně, a to u každého z výše vyjmenovaných ustanovení ve stejném pořadí, následně pak skutkové podstaty dalších správních deliktů. A to opět pokračovat definicí stejné skutkové podstaty deliktů v § 35 odst. 1 a v § 39 odst. 1 památkového zákona, obdobně pak v § 35 odst. 2 a § 39 odst. 2 památkového zákona.

§ 40

Není-li v tomto zákoně stanoveno jinak, platí o přestupcích a jejich projednávání obecné předpisy.

Zákonné ustanovení § 40 památkového zákona odkazuje na použití obecných předpisů při projednávání přestupků podle památkového zákona. Platí, že památkový zákon, respektive normy uvedené v §§ 39 a 41, jsou lex specialis, přestupkový

zákon⁷¹ a správní řád lex generalis a použijí se, není-li v památkovém zákoně stanoveno jinak.

§ 41

(1) Pokutu vybírá a vymáhá orgán státní památkové péče, který ji uložil.

(2) Pokuta uložená a vybraná obecním úřadem obce s rozšířenou působností je příjmem obce s rozšířenou působností. Pokuta uložená a vybraná krajským úřadem je příjmem kraje.

V § 41 odst. 1 památkového zákona je uvedeno zmocňující ustanovení k výběru a vymáhání uložených pokut, a to jednak pro obecní úřad s rozšířenou působností a dále též pro krajský úřad. Pokuty těmito úřady uložené a vybrané jsou jejich příjmy a nakládají s nimi dále dle platných právních předpisů.

4.3.2.6 Část šestá

Ustanovení společná a závěrečná

Ustanovení společná

§ 42

(1) Kulturní památky zapsané do státních seznamů kulturních památek podle dřívějších právních předpisů se považují za kulturní památky podle tohoto zákona.

(2) Národní kulturní památky prohlášené za ně podle dřívějších právních předpisů se považují za národní kulturní památky podle tohoto zákona. Památkové rezervace prohlášené za ně podle dřívějších právních předpisů se považují za památkové rezervace podle tohoto zákona. Ochranná pásma zřízená podle dřívějších právních předpisů se považují za ochranná pásma podle tohoto zákona.

(3) Povolení k archeologickým výzkumům vydaná podle dřívějších právních předpisů se považují za povolení podle tohoto zákona.

(4) Movité kulturní památky a národní kulturní památky podle zákona Slovenské národní rady o státní památkové péči, jsou-li na území České republiky, se považují za kulturní památky a národní kulturní památky podle tohoto zákona.

(5) Za kulturní památky a za národní kulturní památky podle tohoto zákona se nepovažují archiválie uznané za kulturní památky nebo prohlášené za národní kulturní památky podle zvláštních předpisů.

(6) (zrušen 122/2000 Sb.)

71 Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, v platném znění.

Z judikatury:

8 Tdo 503/2005 (Usnesení Nejvyššího soudu)

S ohledem na popsání skutková zjištění a obsah spisu není pochyb o tom, že dům v H ulici, k.ú. N je nemovitou kulturní památkou ve smyslu § 42 odst. 1 zák. č. 20/1987 Sb., neboť byl dne 5. 11. 1963 podle zák. č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách, ve znění pozdějších předpisů, zapsán do státního seznamu kulturních památek.

3 As 26/2008 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

Stěžovatel tvrdil, že vzhledem k chybně uvedenému číslu popisnému při zápisu nemovitosti není zřejmé, který dům byl za kulturní památku prohlášen.

Nejvyšší správní soud přisvědčil Městskému soudu v Praze, že v projednávaném případě nelze mít pochybnosti o tom, že v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky je jako kulturní památka zapsán dům č. p. 70 na pozemkové parcele č. 681 v k. ú. N. Ze sdělení Národního památkového ústavu ze dne 13.5.2005 vyplývá, že do uvedeného seznamu byla zapsána nemovitost č. p. 70, pouze omylem došlo při zápisu k uvedení č. p. 72, nemovitost s tímto číslem se však v O. ulici nenachází. Z listu vlastnictví č. 1343 (podle výpisu z katastru nemovitostí ze dne 24.1.2005) je rovněž zřejmé, že dům na parcele č. 681 má číslo popisné 70. Z žádosti stěžovatele ze dne 14.3.2005 o zrušení prohlášení domu č. 70 v N za kulturní památku vyplývá, že sám stěžovatel vycházel z toho, že předmětná nemovitost v jeho vlastnictví je kulturní památkou, přičemž ve své žádosti na chybné uvedení čísla popisného v rejstříku vůbec nepoukázal. Totožnou žádost stěžovatel podal již v roce 1999.

Podstatou kasačních námitek stěžovatele pak bylo zpochybnění zápisu domu č. p. 70, parc. č. 681 v k. ú. N do státního seznamu nemovitých kulturních památek Západočeského kraje ke dni 3.3.1964. Nejvyšší správní soud však dospěl k závěru, že toto nemůže představovat mimořádně závažný důvod pro zrušení prohlášení věci za kulturní památku podle ustanovení § 8 odst. 1 zákona o státní památkové péči. Rozhodnutí odboru školství a kultury rady krajského národního výboru o zápisu kulturní památky vydané na základě ustanovení § 7 odst. 3 zákona č. 22/1958 Sb. a ustanovení § 1 odst. 3 vyhlášky č. 116/1959 Ú. l., o evidenci kulturních památek, totiž nemohlo být přezkoumáváno v rámci řízení o zrušení prohlášení věci za kulturní památku, nýbrž jedině na základě opravných prostředků podaných proti tomuto rozhodnutí v souladu s vládním nařízením č. 91/1960 Sb., o správním řízení.

Pravomocné rozhodnutí o zápisu, potažmo zápis kulturní památky do příslušného seznamu ke dni 3.3.1964, tak existovaly k účinnosti zákona o státní památkové péči, tj. ke dni 1.1.1988, přičemž tento zápis byl jedinou nutnou podmínkou podle § 42 odst. 1 zákona o státní památkové péči k tomu, aby bylo možné věc nadále považovat za kulturní památku.

Nejvyšší správní soud poznamenává, že na základě sdělení údajů o památkové ochraně a evidenci Národního památkového ústavu ze dne 13.5.2005 a evidenčního listu nemovité kulturní památky, který zpracoval Státní ústav památkové péče a ochrany přírody v říjnu roku 1970, nemá pochybnost o tom, že zápis domu č. 70 do státního seznamu nemovitých kulturních památek byl skutečně ke dni 3.3.1964 proveden.

Každý nový běžný zákon, který nahrazuje jiný dříve vydaný zákon upravující určitý okruh společenských vztahů, se musí vypořádat s tímto dříve vydaným právním předpisem. Kromě obvyklých zrušujících ustanovení je třeba navázat a reagovat na právní úpravu dříve platnou a konstatovat, co se ruší, co se mění a co zůstává v platnosti. V památkovém zákoně je toto uvedeno v části šesté nazvané „Ustanovení společná a závěrečná.“

§ 42a

Působnosti stanovené krajskému úřadu nebo obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností podle tohoto zákona jsou výkonem přenesené působnosti.

V zákonném ustanovení § 42a památkového zákona je výslovně konstatováno, že působnosti stanovené krajskému úřadu nebo obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností podle památkového zákona jsou výkonem přenesené působnosti. Krajské úřady a obecní úřady vykonávají tuto působnost za stát, a to na základě zákona a v jeho mezích. Na výkon této působnosti získávají od státu finanční prostředky, které by měly pokrýt náklady s výkonem této působnosti spojené.

§ 43

(1) Práva a povinnosti stanovené tímto zákonem vlastníku kulturní památky má,

a) je-li kulturní památka státním majetkem, státní organizace, která má kulturní památku ve správě nebo jiná organizace než státní, které byla kulturní památka odevzdána do trvalého užívání,

b) je-li kulturní památka v družstevním nebo náhradním užívání nebo v užívání na základě úprava užívání k zajištění výroby, organizace, které takové užívací právo přísluší podle zvláštních předpisů,

c) občan, jemuž bylo zřízeno k pozemku, který je kulturní památkou, právo osobního užívání pozemku podle zvláštních předpisů,

d) ten, kdo s kulturní památkou nakládá jako se svou a je se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že mu kulturní památka patří.

(2) Práva a povinnosti vlastníka věci, která by mohla být podle § 3 prohlášena za kulturní památku, má též správce a uživatel takové věci, jakož i ten, kdo s ní nakládá jako se svou a je se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že mu věc patří.

§ 43 památkového zákona odkazuje ve třech případech na použití zvláštních předpisů, též užívá spojení „státní organizace, která má kulturní památku ve správě“ nebo „jiná organizace, které byla kulturní památka odevzdána do trvalého užívání“. Pojdme si toto zákonné ustanovení podrobněji vyložit. Práva a povinnosti

stanovené památkovým zákonem vlastníku kulturní památky má pro případ, že je kulturní památka státním majetkem, státní organizace, která má kulturní památku ve správě. Zde se pak odkazuje na § 64 hospodářského zákoníku. Dále, dle památkového zákona, tato práva náleží jiné organizaci než státní, které byla kulturní památka odevzdána do trvalého užívání dle § 70 hospodářského zákoníku. V obou případech v § 43 odst. 1 písm. a) památkového zákona je užit právní institutů, které byly podrobněji upraveny v hospodářském zákoníku. Tento předpis již dnes není platný.

Práva a povinnosti stanovené tímto zákonem vlastníku kulturní památky má též v případě, je-li kulturní památka v družstevním nebo náhradním užívání nebo v užívání na základě úpravy užívání k zajištění výroby, organizace, které takové užívací právo přísluší podle zvláštních předpisů. Těmito zákonnými ustanoveními jsou § 37 a násl. zákona č. 122/1975 Sb., o zemědělském družstevnictví, § 1 a násl. zákona č. 123/1975 Sb., o užívání půdy a jiného zemědělského majetku k zajištění výroby, § 9 vládního nařízení č. 47/1955 Sb., o opatřeních v oboru hospodářsko-technických úprav pozemků a § 12 zákona č. 61/1977 Sb., o lesích.

K přesnému výkladu památkového zákona je též potřeba nahlédnout do dalšího právního předpisu v případech dle písm. c) a d) odst. 1 a odst. 2 § 43 památkového zákona, a to do § 198 a 132a zatím stále platného občanského zákoníku. Nutno dodat, že i tento odkaz bude třeba aktualizovat v návaznosti na nabytí účinnosti nového občanského zákoníku od 1. 1. 2014.⁷²

§43a

(1) Obecní úřad obce s rozšířenou působností, krajský úřad, celní úřad, Kancelář prezidenta republiky, Ministerstvo kultury a odborná organizace státní památkové péče využívají ze základního registru obyvatel pro výkon působnosti podle tohoto zákona tyto referenční údaje:

- a) příjmení,***
- b) jméno popřípadě jména,***
- c) adresa místa pobytu,***
- d) datum, místo a okres narození, u subjektu údajů, který se narodil v cizině, datum, místo a stát, kde se narodil,***
- e) datum, místo a okres úmrtí, jde-li o úmrtí subjektu údajů mimo území České republiky, datum úmrtí, místo a stát, na jehož území k úmrtí došlo; je-li vydáno rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého, den, který je v rozhodnutí uveden jako den smrti nebo den, který nepřezil, a datum nabytí právní moci tohoto rozhodnutí,***
- f) státní občanství, popřípadě více státních občanství.***

(2) Obecní úřad obce s rozšířenou působností, krajský úřad, celní úřad, Kancelář prezidenta republiky, Ministerstvo kultury a odborná organizace státní památkové péče využívají z informačního systému evidence obyvatel pro výkon

72 Zákon č. 89/2012 Sb., v platném znění.

působnosti podle tohoto zákona tyto referenční údaje:

- a) příjmení,*
- b) jméno popřípadě jména,*
- c) pohlaví,*
- d) místo a okres narození, v případě narození v cizině místo a stát,*
- e) rodné číslo,*
- f) státní občanství, popřípadě více státních občanství,*
- g) adresa místa trvalého pobytu, včetně předchozích adres místa trvalého pobytu, případně též adresa, na kterou mají být doručovány písemnosti podle zvláštního právního předpisu,*
- h) počátek trvalého pobytu, popřípadě datum zrušení údaje o místě trvalého pobytu nebo datum ukončení trvalého pobytu na území České republiky,*
- i) zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům, jméno, popřípadě jména, příjmení a rodné číslo opatrovníka, nebylo-li mu přiděleno, datum, místo a okres jeho narození a u opatrovníka, který se narodil v cizině, místo a stát, kde se narodil*
- j) jméno, popřípadě jména a rodné číslo otce, matky, popřípadě jiného zákonného zástupce,*
- k) datum, místo a okres úmrtí; jde-li o úmrtí občana mimo území České republiky, datum úmrtí, místo a stát, na jehož území k úmrtí došlo,*
- l) den, který byl v rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého uveden jako den smrti, popřípadě jako den, který nepřežil.*

(3) Obecní úřad obce s rozšířenou působností, krajský úřad, celní úřad, Kancelář prezidenta republiky, Ministerstvo kultury a odborná organizace státní památkové péče využívají z informačního systému cizinců pro výkon působnosti podle tohoto zákona tyto referenční údaje:

- a) jméno popřípadě jména, příjmení,*
- b) datum narození*
- c) rodné číslo*
- d) pohlaví,*
- e) místo a o stát, kde se cizinec narodil, v případě, že se cizinec narodil na území České republiky, místo a okres narození,*
- f) státní občanství, popřípadě více státních občanství,*
- g) druh a adresa místa pobytu, popřípadě datum ukončení pobytu,*
- h) počátek pobytu, popřípadě datum ukončení pobytu,*
- i) zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům,*

- j) *jméno, popřípadě jména a rodné číslo otce, matky, popřípadě jiného zákonného zástupce,*
- k) *datum, místo a okres úmrtí; jde-li o úmrtí občana mimo území České republiky, stát, na jehož území k úmrtí došlo, popřípadě datum úmrtí, den, který byl v rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého uveden jako den smrti, popřípadě jako den, který nepřežil.*

(4) Z údajů podle odstavců 1 až 3 lze v konkrétním případě použít vždy jen takové údaje, které jsou nezbytné ke splnění daného úkolu. Údaje, které jsou vedeny jako referenční údaje v základním registru obyvatel, se využijí z informačního systému evidence obyvatel nebo informačního systému cizinců, pouze pokud jsou ve tvaru předcházejícím současný stav.

§ 44

Pokud tento zákon nestanoví jinak, řídí se

a) uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti uchazečů pro restaurování kulturních památek a pro provádění archeologických výzkumů a

b) podmínky pro restaurování kulturních památek osobou oprávněnou k restaurování a pro provádění archeologických výzkumů osobou oprávněnou k výzkumům zákonem o uznávání odborné kvalifikace.

§ 44a

(1) Ve správních řízeních vedených podle tohoto zákona lze listinu prokazující vlastnictví věci nahradit čestným prohlášením, nejde-li o věc, která je předmětem evidence v katastru nemovitostí.

(2) Ve správních řízeních vedených podle tohoto zákona týkajících se movité kulturní památky, která je příslušenstvím nemovité kulturní památky, je místní příslušnost orgánu státní památkové péče určena místem, kde se nachází nemovitá kulturní památka.

(3) Závazné stanovisko podle § 14 odst. 1 a 2, je-li vydáno orgánem státní památkové péče ve věci, o které není příslušný rozhodovat stavební úřad podle zvláštního právního předpisu, je samostatným rozhodnutím ve správním řízení, jinak je úkonem učiněným dotčeným orgánem pro řízení vedené stavebním úřadem. Stanoviska uplatněná k politice územního rozvoje a územně plánovací dokumentaci nejsou správním rozhodnutím.

§ 45

(1) Ministerstvo kultury vydá obecně závazné právní předpisy k provedení § 3 odst. 6, § 6a odst. 6, § 7 odst. 5, § 8 odst. 5, § 10 odst. 3, § 20 odst. 5, § 23b odst. 5, § 29 odst. 4 a § 31 odst. 6.

(2) Ministerstvo kultury vydá obecně závazné právní předpisy

a) v dohodě s Ministerstvem pro místní rozvoj k provedení § 6 odst. 2, § 14 odst.

10 a § 17 odst. 7,

b) v dohodě s ministerstvem financí České republiky k provedení § 16 odst. 3 a § 23 odst. 4,

c) v dohodě s Ministerstvem financí k provedení § 27 odst. 5.

Ustanovení závěrečná

§ 46

Zrušují se

1. zákon č.22/1958 Sb., o kulturních památkách, ve znění zákona ČNR č. 146/1971 Sb.,

2. vyhláška č. 98/1957 Ú. I., o okresních konzervátorech a zpravodajích státní památkové péče,

3. vyhláše č. 99/1959 Ú. I., kterou se blíže určuje činnost a organizace krajských, okresních a místních komisí státní památkové péče,

4. vyhláška č. 116/1959 Ú. I., o evidenci kulturních památek,

5. vyhláška č. 118/1959 Ú. I., o památkových ochranných pásmech,

6. vyhláška č. 56/1960 Sb., o úhradě nákladů na udržování a obnovu kulturních památek,

7. § 11 písm. b) zákona č.60/1961 Sb., o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku, pokud se vztahuje na kulturní památky.

§ 47

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 1988.

V § 46 památkového zákona je řádně zrušen právní předpis dříve upravující problematiku péče o kulturní památky včetně jeho doprovodných vyhlášek a následně v § 47 je stanoven den nabytí účinnosti památkového zákona.

4.4 Orgány veřejné moci a jejich pravomoci v oblasti památkové péče

„Orgán veřejné moci je orgán, který reprezentuje veřejnou moc a je ze zákona oprávněn autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech fyzických či právnických osob nebo jinak zasahovat do jejich právní sféry, a to buď přímo, zejména v případě orgánů moci výkonné nebo soudní, nebo zprostředkovaně, pokud jde o orgány moci zákonodárné. Subjekt o jehož právech a povinnostech je takto rozhodováno, není s orgánem veřejné moci v rovnoprávném postavení a obsah rozhodnutí

nezávisí na jeho vůli, byť obecně platí, že takový subjekt může užívat procesních práv (může např. podávat návrhy, vyjádření, navrhopvat důkazy, má právo být slyšen atd.) a obsah rozhodnutí tím v různé míře též determinovat.⁴⁷³

V základním rozlišení dělíme orgány veřejné moci na státní orgány a orgány samosprávy. Do první skupiny řadíme např. soudy, státní policii, ministerstva, různé správní úřady, do druhé skupiny orgány veřejnoprávních profesních komor, vysokých škol, obcí, krajů apod. Právě situace, kdy orgány veřejnoprávních korporací, máme na mysli obcí a krajů, vykonávají své pravomoci v přenesené působnosti, tedy na místo státu, a jsou organizačně součástí obecního nebo krajského úřadu, nehodnotíme z hlediska zabezpečení řádného výkonu svěřených pravomoci za zcela zdařilé. Více o tomto bude pojednáno níže.

Členění orgánů veřejné moci v oblasti památkové péče rozlišujeme ve struktuře orgánů na tzv. výkonnou složku a složku odbornou. Výkonná složka památkové péče je tvořena třístupňovou soustavou správních orgánů, kterou naplňuje linie obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady a Ministerstvo kultury ČR. Působnost a pravomoci právě uváděných úřadů jsou upraveny v části čtvrté památkového zákona (§§ 25 až 34). Působnosti stanovené památkovým zákonem obecním úřadům s rozšířenou působností a krajským úřadům jsou výkonem přenesené působnosti. Na plnění úkolů v oblasti památkové péče v rámci výkonné složky se podílí též celní úřady, památková inspekce, komise státní památkové péče, konzervátor státní památkové péče, zpravodaj státní památkové péče a stranou nezůstávají ani obce a kraje a jejich pravomoci v samostatné působnosti.

Odbornou složku v rámci struktury orgánů veřejné moci v oblasti památkové péče představuje odborná organizace památkové péče, v současné době Národní památkový ústav. Jde o odbornou a výzkumnou organizaci státní památkové péče s celostátní působností. Tato organizace je zřízena Ministerstvem kultury ČR, kromě zákona jsou stěžejní pro existenci této organizace Statut Národního památkového ústavu a Organizační řád Národního památkového ústavu.

Jednotlivé pravomoci orgánů památkové péče, tak jak byly výše jmenovány, jsou pojednány v kapitole 4.3 nazvané „Struktura a obsah zákona o památkové péči č. 20/1987 Sb.“, a to včetně rozboru obsahu těchto pravomocí a pojednání vazby na situaci v praxi. Cíl, ke kterému bychom měli v této části analýzy směřovat, je vymezení stávajícího stavu dle zákonné právní úpravy, a v návaznosti na toto vymezení, zhodnotit, zda je tato úprava optimální, či zda jsou tu i jiné možnosti řešení, které by bylo lze pro stanovení struktury orgánů veřejné moci v oblasti památkové péče využít.

Variantou č. 1 je v podstatě zachování současného stavu, tedy třístupňové soustavy správních úřadů. První stupeň představují obecní úřady obcí s rozšířenou působností, druhý stupeň krajské úřady, třetí Ministerstvo kultury ČR. Vedle této základní linie správních úřadů náleží další zákonem určené pravomoci celním úřadům, památkové inspekci, komisím státní památkové péče, konzervátorům státní památkové péče a zpravodajům státní památkové péče. Speciální postavení přiznává památkový zákon Národnímu památkovému ústavu, máme zde na mysli především jeho

73 Nález Ústavního soudu ze dne 10. 11. 1998 sp. zn. I. ÚS 229/98.

odbornou gesci v oblasti zabezpečení ochrany památkové péče. Stranou nezůstávají ani obce a kraje a jejich kompetence, které činí v rámci své samostatné působnosti. Slabou stránkou této varianty je dle našeho názoru mnohokolejnost horizontálního systému výkonu státní správy orgánů veřejné moci, dále pak v případech vydávání rozhodnutí ve věci de facto duplicita výkonu státní památkové péče, neboť k řádnému rozhodnutí ve věci musí orgány veřejné moci disponovat odborným vyjádřením příslušné složky Národního památkového ústavu v souladu se zákonem. S posledně jmenovaným souvisí nadměrná administrativa a s tím spojené náklady nejen na technické zabezpečení příslušného úkonu orgánu veřejné moci, ale i zvýšené náklady na personální zajištění daného úkonu, kdy namísto jediného pracovníka se danou věcí zabývají minimálně pracovníci dva. Jeden rozhoduje ve věci (např. v rámci činností obecního úřadu obce s rozšířenou působností), druhý věc odborně posuzuje (v rámci činností Národního památkového ústavu). Druhou nevýhodou této varianty je možná ingerence orgánů samosprávy do rozhodování orgánů státní správy. V rámci organizačního uspořádání obcí a krajů jsou obecní i krajské úřady jedním z orgánů obce či kraje. S přihlédnutím k vymezení pravomocí jednotlivých orgánů a vztahů mezi nimi by mohlo dle našeho názoru v praxi k určitému ovlivňování rozhodování obecních a krajských úřadů ze strany jiných orgánů obcí a krajů docházet.

Druhou variantou organizace orgánů veřejné moci v oblasti památkové péče, kterou lze uvažovat, je varianta, jež by vycházela ze sjednocení rozhodování a odborného posuzování u jednoho orgánu veřejné moci. Toto lze naplnit buď tak, že bude posílena odborná složka v rámci činnosti prvoinstančních a druhoinstančních orgánů (obecních a krajských úřadů), které v současné době ve věci rozhodují a již více nežádát o odborné stanovisko Národní památkový úřad. Nebo je možné vytyčeného cíle dosáhnout odebráním pravomoci ve věci rozhodovat obecním a krajským úřadům a tuto přiřadit k činnostem Národního památkového úřadu. Odbornost by tak byla zachována, odvolacím orgánem by bylo Ministerstvo kultury ČR. V souvislosti s touto navrhovanou úpravou by bylo třeba pamatovat na tu skutečnost, že Národní památkový ústav je v současné době právnická osoba zřízená státem, a měl-li by vykonávat rozhodovací pravomoc, je třeba, aby tak činil jako orgán veřejné moci. Národní památkový ústav by musel existovat na jiném právním základu, než který je mu zákonem vymezen v současné době, tedy ne jako příspěvková organizace státu, ale jako státní orgán. Musela by být iniciována změna památkového zákona i v tomto smyslu.

Přínosem obou dvou posledně jmenovaných variant je odstranění vícekolejnosti horizontálního systému výkonu státní správy orgánů veřejné moci, odstranění duplicity výkonu státní památkové péče z hlediska předmětu výkonu, snížení nadměrné administrativy (byrokratizace) systému státní památkové péče, zvýšení úrovně horizontální koordinace výkonu státní památkové péče a konečně i sjednocení organizace orgánů veřejné moci vykonávajících státní památkovou péči v území.

Další uvažovanou variantou, jak organizovat orgány veřejné moci v oblasti státní památkové péče, je vytvoření samostatné struktury státních orgánů vykonávajících státní památkovou péči. Tato by byla vytvořena v rámci resortu Ministerstva kultury ČR. Prvoinstanční úřady by byly vytvořeny v počtu cca 70 až 100 úřadů. Územní struktura by mohla vycházet z administrativních území okresů nebo by byla

vytvořena na základě vytižnosti a rajonizace současných obecních úřadů s rozšířenou působností. Obdobně v rámci vymezení územní působnosti druhoinstančních správních úřadů by bylo lze vycházet z vytižnosti a rajonizace dle současných krajských úřadů. V rámci řádné přípravy právě uváděné varianty by legislativní přípravě měla předcházet důkladná personální a nákladová rozvaha.

Pro podporu této varianty by svědčily následující důvody. Došlo by k odstranění vícekolijnosti horizontálního systému výkonu státní správy orgánů veřejné moci, odstranění duplicity výkonu státní památkové péče, přizpůsobení správního území problematice státní památkové péče a odstranění nejednotnosti kvality výkonu státní památkové péče. Dále by došlo k zavedení prvoinstančního řízení na speciálních správních úřadech a s tím by i souviselo odstranění neprůhlednosti a neefektivnosti financování nákladů výkonu státní památkové péče prostřednictvím územně samosprávných celků. K dalším kladům posledně uvažované varianty patří snížení administrativy systému státní památkové péče, odstranění profesní nepodřízenosti zaměstnanců prvoinstančních a druhoinstančních úřadů ústřednímu orgánu státní správy a tím i odstranění nemožnosti přijímat účinná personální opatření v případě zjištěných nedostatků. Konečně bychom volbou této varianty dosáhli i odstranění nežádoucího ovlivňování výkonu státní správy při rozhodování orgánů v prvním a druhém stupni nadřízenou samosprávou. Určitým bonusem ke všemu výše uvedenému by bylo odstranění nekonceptnosti a nejednotnosti v řízení výkonu státní správy a nastavení efektivních způsobů řízení zaměřených především na kvalitu. Linie vlastních správních orgánů by umožňovala vytvoření standardizace jednotlivých procesních postupů a tak i sjednocení organizace orgánů veřejné moci vykonávajících státní památkovou péči v jednotlivých územích.

4.5 Rizika stávající právní úpravy konstatovaná na základě výše uvedených legislativní analýzy

Ochrana hmotného kulturního dědictví je dle našeho názoru jedním ze zásadních veřejných zájmů. Její zabezpečení je odrazem nejen funkčního státu, ale především určité morální vyspělosti celé společnosti. Rizika zabezpečení ochrany kulturního dědictví je možné konstatovat z mnoha úhlů pohledu. Zabezpečení ochrany kulturních památek je třeba vnímat jako multikriteriální záležitost. Při formulování pravidel na ochranu kulturního dědictví je třeba vyjít z historických událostí a souvislostí a domýšlet dopady veřejnoprávní, soukromoprávní, společenské, ekonomické, teritoriální, případně další, mající vliv na chod společnosti. Při tvorbě právního předpisu je téměř vyloučené, aby se tvůrci předpisu zdařilo všechny výše nastíněné aspekty v předpisu předvídat a právní úpravou pokrýt všechny situace, které v souvislosti se zabezpečením ochrany námi uváděného veřejného zájmu mohou nastat. Proto je třeba považovat za zcela přirozený proces snahu stávající stav zdokonalovat a navrhovat, ať už dílčí změny v nastavených modelech chování, respektive ve stávající právní úpravě, či změny radikální, s požadavky na zcela odlišnou úpravu toho kterého problému nebo situace.

V návaznosti na výše uvedený text a judikáty soudů je možné poukázat na určitá rizika stávající právní úpravy dle památkového zákona a následně formulovat požadavky na změnu zákona.

Právní předpis má být členěn systematicky, jednotlivá zákonná ustanovení by měla být srozumitelná a logicky správná. V první části zákona jsou kromě uvedení účelu přijetí zákona a definování některých základních pojmů v oblasti ochrany památkové péče jako například „státní památková péče“, „kulturní památka“, „národní kulturní památka“, „památková rezervace“ nebo „památková zóna“ obsažena některá procesní ustanovení ve vztahu k orgánům ochrany památkové péče a konstatovány některé jejich pravomoci. Definice některých jiných, pro oblast památkové péče klíčových pojmů, na které bude upozorněno dále v textu, však v části první chybí. Doporučuje se, aby v části první památkového zákona by uvedeny a definovány tyto klíčové, v zákoně dále užívané, pojmy a dále, aby byla v první části zákona uvedena působnost zákona. Procesní ustanovení se doporučuje řadit k ostatním procesním ustanovením v zákoně uvedeným. Právní úpravu „prohlášení věci za kulturní památku“ by bylo vhodnější umístit v další části zákona, a to buď formou samostatné části, nebo jako součást části čtvrté zákona, v níž jsou uvedeny jednotlivé orgány veřejné moci, včetně jejich působnosti a pravomocí. Třetí možnou variantou by bylo zařazení této právní úpravy do části páté k jednotlivým druhům řízení na úseku památkové péče.

Dle našeho názoru není zcela zdařile definován pojem „kulturní památka“ (§ 2 památkového zákona). Toto právě uváděné zákonné ustanovení sděluje, co za kulturní památku prohlašuje Ministerstvo kultury České republiky. Není v něm však přímo řečeno, co se kulturní památkou rozumí. Přesná legální definice kulturní památky podle nás v památkovém zákoně chybí. Rozhodné je kromě splnění skutečností uvedených pod písm. a) nebo b) § 2 odst. 1 památkového zákona prohlášení ministerstva. Kulturní památka by měla být definována výčtem určitých znaků, kdy při jejich naplnění by vždy šlo o kulturní památku.

Co se týká vlastního obsahu zákonných ustanovení o prohlášení věci za kulturní památku (§ 3 památkového zákona), jde o popis procesu, jehož cílem je označení movité nebo nemovité věci za kulturní památku. V důsledku tohoto označení věci je vlastník takové věci v mnohém omezen a k mnohému povinen. Vlastník věci prohlášené za kulturní památku je vázán zákonem určenými povinnostmi, které by jinak, pokud by věc nebyla prohlášena za kulturní památku, neměl. K procesu prohlašování věci za kulturní památku je nutné mít výhradu k odst. 6 § 3 památkového zákona, ve kterém je stanoveno, že podrobnosti o prohlašování věci za kulturní památku a způsob oznamovací povinnosti podle odstavce 5 stanoví obecně závazný právní předpis. S ohledem na dopady prohlášení věci za kulturní památku pro vlastníka věci se jeví jako žádoucí, aby byl tento proces upraven v zákoně zcela, bez odkazu na další prováděcí předpis. Vlastník věci, o které je rozhodováno, zda bude nebo nebude prohlášena za kulturní památku, musí být nutně nadán právem bránit se proti rozhodnutí orgánu veřejné moci, není-li s tímto rozhodnutím ve shodě. Jinými slovy, nesouhlasí-li vlastník věci s prvotním rozhodnutím orgánu veřejné moci ve věci, pak musí mít právo podat proti takovému rozhodnutí opravný prostředek. Památkový zákon, ale ani prováděcí předpis, na něj je v památkovém zákoně v části

o prohlašování věci za kulturní památku odkazováno, proces možného podávání takového opravného prostředku neupravuje. V praxi je tato situace řešena s pomocí judikatury soudů. Soud ve svém rozhodnutí dospěl extenzivním výkladem práva k tomu, že na výše popisované situace, které nejsou přímo řešeny v památkovém zákoně, bude použit správní řád. Tak bude zachováno Listinou základních práv a svobod garantované právo na dvoustupňové správní řízení a zachována možnost pro případ nesouhlasu s rozhodnutím orgánu veřejné moci domáhat se jeho přezkumu.

Legální definice národní kulturní památky navazuje na definici kulturní památky dle § 2 památkového zákona, kdy k obecným znakům výše uvedeným přidává poměrně neurčité konstatování, že národní kulturní památkou je kulturní památka tvořící nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa. Dalším znakem národní kulturní památky je dle památkového zákona prohlášení Vlády České republiky. Ta dle druhého odstavce stanoví svým nařízením obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče o národní kulturní památky. Typový znak „nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa“ je v právní dikci poměrně neurčitý právní pojem. A tak, odpověď na otázku, co je národní kulturní památka, je především na posouzení Vlády České republiky. Je zřejmé, že vláda v této věci nerozhoduje ad hoc bez přípravy a návrhů k tomu příslušných orgánů veřejné moci. Přesto, konečné rozhodnutí ve věci, zda kulturní památka bude též „národní kulturní památka“, leží na jejich bedrech. S ohledem na výše uvedené se doporučuje zpřesnit legální definici kulturní památky, a to především formulováním typových znaků národní kulturní památky, kdy při jejich naplnění půjde o národní kulturní památku vždy. Inspirací pro toto vymezení může být celá řada mezinárodních smluv, které byly v této oblasti přijaty, případně je možné vyjít i jen z těch smluv, které Česká republika již signovala.

Památkovou rezervací se dle dikce zákonného ustanovení § 5 památkového zákona památkového zákona rozumí území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů. Takové území může vláda svým nařízením prohlásit za památkovou rezervaci. Nedokonalostí této legální definice je, že je odkazováno nejen na pojem, který byl již dříve v zákoně definován, ale též na právní pojem, který teprve v památkovém zákoně definován bude. Máme na mysli pojem „archeologický náleží“, který bude definován až v § 23 památkového zákona. Jsou-li v zákoně vytvářeny nové legální definice, pak by měly vycházet z definic již v zákoně uvedených. Tato připomínka k formulaci § 5 památkového zákona je spíše technického rázu. Nad čím je třeba se zamyslet, je zákonné ustanovení § 5 odst. 2 památkového zákona. Zde se uvádí „Tyto podmínky se mohou v potřebném rozsahu vztahovat i na nemovitosti na území památkové rezervace, které nejsou kulturními památkami.“ Dle dikce odstavce 1 § 5 památkového zákona může v podstatě dojít k omezování práv či stanovování povinností nařízením Vlády České republiky pro vlastníky nejen věcí prohlášených za kulturní památky, ale i věcí, které za kulturní památky prohlášeny nebyly. Musí však jít o nemovitosti nacházející se na území památkové rezervace. Toto je poměrně významný zásah do práv fyzických či právnických osob, vlastníků nemovitostí nacházejících se na území památkové rezervace, které ale nejsou kulturními památkami.

Legální definice památkové zóny obsažená v zákonném ustanovení § 6 části první památkového zákona je z hlediska systematického umístění zcela v pořádku. Nedo- statkem této definice je obtížně určitelný počet „menší podíl kulturních památek“ a pojem „významná kulturní hodnota“. V tomto je třeba v současné době spoléhat na judikaturu soudů, jež není v této oblasti rozsáhlá. Konečné slovo, zda jde o památ- kovou zónu, či nikoli, náleží Ministerstvu kultury ČR, které dle dikce zákona, může po projednání s krajským úřadem prohlásit takové území za památkovou zónu a určit podmínky její ochrany. S ohledem na skutečnost, že prohlášení území sídel- ního útvaru za památkovou rezervaci má za následek mnohé dopady na vlastníky nemovitostí nacházejících se v tomto území, doporučuje se, aby neurčitý právní pojem „menší podíl kulturních památek“ byl nahrazen zpřesňujícím ustanovením, kdy menší podíl kulturních památek by mohl být vyjádřen například procentuálním nebo zlomkovým podílem na celku. Uvědomujeme si ale, že ani tato konstrukce, ve vztahu k tomu, co regulujeme, není ideální. K dalším vodítkům, jak zpřesnit výše uvedenou legální definici, by mohla být například míra zachování půdorysné stopy, či podíl na tradiční zástavbě nebo zapojení do krajiny.

Zákonem č. 307/2008 Sb. bylo do památkového zákona doplněno ustanovení § 6a. S ohledem na přímou obsahovou návaznost tohoto ustanovení na předchozí dva paragrafy památkového zákona lze pochopit, jeho umístění do části první zákona. Měla-li by být však zachována určitá systematická zákonu, pak bychom v části první, tak jak je již výše uvedeno, měli ponechat jen účel přijetí zákona, vymezení jeho působnosti a potřebné legální definice. Určení postupu a vymezení dalších podmínek, které je třeba při stanovování plánů ochrany památkových rezervací a památkových zón zákonem upravit, by řešila samostatná část v zákoně. K dalším možným návrhům řešení této problematiky by bylo umístění těchto zákonných usta- novení do části čtvrté památkového zákona (§§25 až 34), která upravuje působnost a pravomoci orgánů a organizací státní památkové péče.

Zákonné ustanovení § 7 památkového zákona obsahuje právní úpravu evidence kulturních památek. Již v Koncepci památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016, zpracované Odborem památkové péče MK ČR se upozorňuje na skuteč- nost, že v Ústředním seznamu kulturních památek jsou kromě řádně vedených údajů i některé nepřehledné a zavádějící informace.⁷⁴ Toto pak může mít významné dopady i z hlediska práva. „Jedním ze způsobů dosažení nápravy je urychlená digitalizace a vektorizace mapových složek Ústředního seznamu kulturních památek provedená v úzké návaznosti na probíhající digitalizaci katastrálních map zabezpečenou Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním. Ústřední seznam musí být tvořen pouze údaji, které jsou úplné a pravdivé. Zkvalitnění Ústředního seznamu kultur- ních památek jednoznačně přispěje k právní jistotě vlastníků kulturních památek a k vyšší ochraně památkového fondu.“⁷⁵ Faktickou připomínku lze mít i ke znění § 7 odst. 4 památkového zákona, podle kterého je vlastník kulturní památky povinen oznámit odborné organizaci státní památkové péče každou změnu vlastnictví (správy, užívání) kulturní památky nebo její přemístění. Toto oznámení musí učinit vlastník

⁷⁴ Srov. Koncepci památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016, zpracováno Odborem památkové péče MK ČR v březnu 2011, str. 18.

⁷⁵ Koncepci památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016, zpracováno Odborem památkové péče MK ČR v březnu 2011, str. 18.

kulturní památky nejpozději do třiceti dnů ode dne, kdy k takové změně došlo. Zákon zde ukládá vlastníkovvi kulturní památky určitou povinnost, ale nezajišťuje v tomto zákonném ustanovení plnění této povinnosti žádnou sankcí. Doporučuje se, aby byl druh sankce doplněn.

Část druhá památkového zákona upravuje problematiku péče o kulturní památky. Zjednodušeně řečeno, určuje k čemu jsou vlastníci kulturních památek, občané a organizace povinné, případně jakými jsou ve vztahu ke kulturním památkám nadány právy. Tuto část památkového zákona je třeba vykládat společně s částí pátou zákona, ve které jsou uvedeny opatření pro případ neplnění povinností stanovených tímto zákonem. Z hlediska praktického užití zákona by bylo mnohem vhodnější, pokud by zákon v jednom ustanovení konstatoval určitou povinnost pro vlastníka kulturní případně národní kulturní památky a v návaznosti na to uvedl v dalším odstavci možnou sankci při nesplnění této povinnosti. Výhodou takové právní úpravy by kromě jisté přehlednosti byla i jistota, že nesplnění zákonem stanovené povinnosti je zajištěno sankcí.

Ustanovení § 10 památkového zákona dává pravomoci obecním úřadům obce s rozšířenou působností pro případ neplnění povinností dle § 9 památkového zákona. Připomínka autora práce zde nemíří přímo k textu předpisu, nýbrž ke způsobu jeho naplňování v praxi. Přitom bylo zjištěno následující. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností jsou sice zákonem aktivně legitimovány k tomu, aby pro případ, že vlastník kulturní památky neplní své povinnosti, ve věcech rozhodly. Tyto úřady však v některých případech tak činí, až po podnětu odborné organizace státní památkové péče. Ve vztahu k zahájení řízení bez podnětu odborné organizace bývají mnohdy pasivní. Jinými slovy, pokud sama odborná organizace státní památkové péče nepředá podnět v zákoně zmocněnému úřadu, zůstává tento úřad v některých případech nečinný.⁷⁶

Z hlediska zásahu do vlastnických práv je velmi významným ustanovením § 13 památkového zákona upravující právo státu na přednostní koupi kulturních památek. Pokud by v praxi došlo k uplatnění tohoto práva postupem dle zákona, mohly by nastat níže popsané nežádoucí situace. Ministerstvo kultury může na základě nabídky vlastníka kulturní památky uplatnit právo státu na přednostní koupi kulturní památky buď přímo nebo prostřednictvím organizací zřizovaných ministerstvem kultury. Toto se má stát za cenu stanovenou podle zvláštních právních předpisů, a nelze-li cenu takto určit, za cenu obvyklou odpovídající povaze věci. Pro vlastníka každé věci, má-li v úmyslu ji prodat, je klíčové, za jakou cenu. Pro případ, že by měl vlastník prodávat podle právě popisovaných zákonných ustanovení, měl by státu prodat za cenu stanovenou podle zvláštních právních předpisů, tedy podle zákona o oceňování majetku a k němu příslušné oceňovací vyhlášky⁷⁷. Cena stanovená dle oceňovací vyhlášky však může být odlišná od ceny stanovené trhem, tedy ceny obvyklé. V případě použití způsobu ocenění věci dle oceňovacího předpisu může být stanovena hodnota věci mnohem nižší, než by byla cena obvyklá. V takovém případě by vlastník kulturní památky v důsledku přednostního práva státu na koupi památky

76 Pracovní jednání dne 17.12. 2012 NPÚ Plzeň.

77 Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, Vyhláška č. 3/2008 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, oba předpisy v platném znění.

nezískal třeba ani zlomek toho, co by obdržel v případě, že by věc prodal osobě od státu odlišně. Existuje zde však ještě druhá varianta. Památka byla oceněna dle oceňovacího předpisu na mnohem vyšší částku, než je cena na trhu, tedy cena obvyklá. Pak by stát vynakládal více, než je s ohledem na podmínky a ceny stanovené na trhu nutné. Ani jedna z právě popsaných situací není z hlediska práva žádoucí. V prvním případě není řádně zachováno v souladu s čl. 11 Listiny základních práv a svobod vlastnické právo každého⁷⁸, když svou věc nemůže prodat dle své vůle osobě, kterou si svobodně vybral a ještě za to obdrží méně, než by získal, kdyby věc prodal, komu chtěl. Ani druhý případ, kdy stát vynakládá více, než by původní vlastník obdržel při prodeji věci za cenu tržní, není v souladu se základními zásadami pro nakládání s veřejnými prostředky. Proto se doporučuje, aby výše náhrady, která má být poskytnuta ze strany státu pro případ, že stát využije své přednostní právo na koupi kulturní památky, odpovídala ceně dané trhem, tedy ceně obvyklé.

Pro případ nesplnění povinnosti vlastníka kulturní památky nabídnout věc ke koupi státu, tak jak je uvedeno v § 13 památkového zákona, je právní úkon, kterým převedl vlastnictví ke kulturní památce vlastník na jinou osobu, neplatný, pokud se této neplatnosti dovolá ministerstvo kultury. Ministerstvo kultury může toto právo uplatnit do tří let ode dne provedení uvedeného právního úkonu. Nesplnění této povinnosti není v památkovém ani v jiném zákoně klasifikováno jako správní delikt a není za takové jednání uložena žádná peněžitá sankce. I zde se doporučuje, aby toto jednání bylo zákonem považováno za deliktní a aby ji zákon spojoval s určitou sankcí.

Poskytování příspěvku na zachování a obnovu kulturní památky upravuje ustanovení § 16 památkového zákona. V podrobnostech pak odkazuje na vyhlášku Ministerstva kultury ČSR č. 66/1988 Sb., kterou se památkový zákon provádí. Náš požadavek v tuto chvíli nemíří na změnu zákona, ale právě na zpřesnění nebo zrušení § 12 odst. 1 písm. d) a v § 13 odst. 2 písm. e), f) vyhlášky. Co se týká ustanovení ve vyhlášce k poskytování příspěvku na obnovu kulturní památky uvedených, pak až právě na ustanovení § 12 odst. 1 písm. d) a v § 13 odst. 2 písm. e), f) vyhlášky zákon velmi dobře doplňují a stanovují přesná pravidla a vymezují situace, ve kterých lze příspěvek orgánem veřejné moci přiznat. Vedle těchto přesně daných pravidel obsahuje bohužel vyhláška i ustanovení, o kterých právě uvedené konstatovat nelze, a dle názoru autorky ponechávají orgánu veřejné moci příliš volnou ruku v posouzení, zda v té které situaci příspěvek poskytnou či nikoli.

Nedostatkem právní úpravy v § 17 památkového zákona je, dle našeho názoru, absence definice ochranného pásma přímo v památkovém zákoně. Jakým způsobem má být ochranné pásmo vymezeno, je uvedeno až v prováděcím předpise, tedy ve vyhlášce ministerstva kultury. V ochranném pásmu může orgán veřejné moci zasahovat do práv osob ochranným pásmem dotčených. V mnoha případech může jít o poměrně významný zásah do osobnostních práv a z tohoto důvodu máme zato, že by definice ochranného pásma měla být uvedena přímo v památkovém zákoně, a to v části první společně s jinými definicemi základních oborových pojmů.

Zákonné ustanovení § 19 památkového zákona náleží k dalším, která omezují

⁷⁸ Čl. 11 odst. 1 LZPS: „Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Dědění se zaručuje.“

vlastníka kulturní památky ve svévolném nakládání se svou věcí - kulturní památkou. Nad rámec běžných povinností vyplývajících z vlastnictví věci, které nejsou kulturní památkou, zakotvuje povinnost pro vlastníka kulturní památky umožnit odbornému orgánu výzkum a dokumentaci památky. Pro případ důležitého společenského zájmu, je vlastník movité kulturní památky povinen přenechat tuto památku k dočasnému užívání pro účely vědeckého výzkumu nebo pro účely výstavní. Posouzení, zda tu takový zájem je či není, je na rozhodnutí krajského úřadu. Přenechání věci je sice možné jen u movité kulturní památky, přesto jde o velmi významný zásah do vlastnických práv. Stávající právní úprava může být vnímána v části o dočasném užívání jako poněkud neurčitá. Zmíněná dočasnost užívání není ohraničena žádným krajním časovým termínem.

Významnou úmluvou v oblasti archeologie, kterou je Česká republika vázána, je Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy. Právě ve vztahu k právní úpravě v části třetí památkového zákona zvané „Archeologické výzkumy a nálezy“ a této úmluvy je možné konstatovat určité požadavky na doplnění nebo změnu zákona. Článek 2 odst. 1 úmluvy upravující správu inventáře archeologického dědictví stanoví povinnost vedení seznamu území s archeologickými nálezy. Tuto povinnost žádný právní předpis nestanoví, v praxi je však naplňována prostřednictvím Státního archeologického seznamu. K dalším povinnostem v úmluvě uvedeným patří povinnost provádět archeologické vykopávky a průzkumy nedestruktivními metodami, kdykoli to bude možné. V památkovém zákoně by tato povinnost, dle našeho názoru, mohla být zakotvena a podrobněji rozvedena. Území, na němž byly objeveny archeologické nálezy, které nejsou kulturní památkou, národní kulturní památkou, památkovou rezervací, památkovou zónou případně se nenachází v ochranných pásmech podle §17 památkového zákona, nezakládají dle § 11 odst. 3 památkového zákona příslušnost orgánů státní památkové péče jako dotčených orgánů státní správy v řízeních vedených jinými orgány státní správy podle zvláštních předpisů. Toto není v souladu s dikcí čl. 5 odst. 1 a 2 výše uvedené úmluvy. V čl. 10 úmluvy jsou podrobněji specifikovány povinnosti vzájemné komunikace mezi úřady a vědeckými institucemi o odhalených nezákonných vykopávkách. I tento okruh povinností by mohl být přímo uveden ve třetí části památkového zákona a případně i podrobněji rozveden. V souladu s dikcí úmluvy by měl být součástí našeho právního řádu též speciální zákon o preventivní archeologii, takový předpis ještě přijat nebyl.

Klíčovou právní úpravou v oblasti zabezpečení památkové péče je bezesporu právní úprava uvedená v části čtvrté památkového zákona zvaná „Orgány a organizace památkové péče“. V této části zákona jsou vymezeny pravomoci jednotlivých orgánů veřejné moci, které se na zabezpečení ochrany památkové péče podílejí. Dle zákona rozlišujeme orgány státní památkové péče, kterými jsou Ministerstvo kultury, krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Dále pak pravomoci v oblasti památkové péče zákon přiznává odborné organizaci památkové péče, která je v přímé podřízenosti Ministerstva kultury, dnes Národnímu památkovému ústavu, památkové inspekci, celním úřadům, obcím a krajům. Nezanedbatelnou roli v oblasti památkové péče má též Vláda České republiky, která je nadána pravomocí vydávat na základě zákona a v jeho mezích nařízení.

Fakultativně jsou pro zabezpečení ochrany kulturních památek zřizovány komise státní památkové péče, jmenování konzervátoři státní památkové péče a zpravodajové státní památkové péče. Dle dikce ustanovení § 25 odst. 3 památkového zákona je ochrana kulturních památek zabezpečována v koordinaci orgánů státní památkové péče, ostatních orgánů státní správy a odborné organizace památkové péče. Příslušné organizační složky Národního památkového ústavu se dle své teritoriální příslušnosti vyjadřují na žádost orgánů státní památkové péče, které pak ve věci rozhodují. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností, jsou nadány pravomocí ve věci rozhodnout, mohou tak ale zpravidla činit po stanovisku odborné organizace státní památkové péče. Obdobně krajské úřady vedou správní řízení a ve věci rozhodují. Před svým rozhodnutím musí však disponovat stanoviskem odborné organizace - Národního památkového ústavu. Ten zaštiťuje vedení správních řízení s ohledem na poskytovaná stanoviska po stránce odborné. Není to však státní orgán, nemůže vést správní řízení. Ve vztahu k právě uvedenému se doporučuje sjednotit činnosti rozhodovací a odborného posouzení dané věci u jednoho orgánu veřejné moci. Odborně posoudit a rozhodovat by měl jeden subjekt. V úvahu přicházejí dvě řešení. Ponechat výkon státní správy v příslušných stupních na obecních a krajských úřadech a Ministerstvu kultury ČR. Vybavit tyto orgány odborníky ve věci a rozhodovat dle vlastního uvážení bez stanovisek Národního památkového ústavu. Druhým řešením by bylo, aby v oblasti památkové péče přímo rozhodoval Národní památkový ústav, odbornost by tak byla zachována, odvolacím orgánem by bylo Ministerstvo kultury ČR. Národní památkový ústav by však musel fungovat na jiné bázi než dnes, ne jako příspěvková organizace státu, ale jako státní orgán, musela by být iniciována změna památkového zákona. Kromě zachování odbornosti při rozhodování ve věci patří k dalším přínosům druhé z navrhovaných variant to, že by došlo k zamezení ingerence orgánů samosprávy do rozhodování orgánů státní správy. Ta je v praxi s ohledem na to, že obce svými prostředky přispívají na chod státní správy, možná.

S posledně uváděnou poznámkou o možné ingerenci orgánů samosprávy do oblasti památkové péče souvisí i další poznámka, a to k ustanovení § 31 odst. 1 památkového zákona. V tomto ustanovení je uvedeno, že rada kraje a rada obce s rozšířenou působností zřizují podle potřeby pro všestranné posuzování a koordinaci úkolů státní památkové péče komise státní památkové péče jako své pracovní komise. Pokud je komise zřízena, pak by mělo být dbáno na to, aby komise byla složena v oblasti památkové péče znalých odborníků a též na to, aby tito odborníci byli znalí místních záležitostí a problémů, týkajících se oblasti památkové péče. Požadavek určité odbornosti spočívající v zakotvení minimálního dosaženého odborného vzdělání v oblasti památkové péče pro členy takto zřízených komisí, by měl být, dle našeho názoru, přímo uveden v památkovém zákoně.

Další z požadavků na změnu památkového zákona míří k ustanovením § 31 odst. 2 a 3 a vyplývá z šetření aplikace předpisů památkové péče v praxi. Z tohoto šetření vyplynulo, že současné době není celé území České republiky konzervátory a zpravodaji státní památkové péče systematicky pokryto.⁷⁹ Spíše jsou tyto funkce vykonávány ojediněle, a to v případech, kdy tyto funkce vykonávají osoby, které měly funkci ještě za dob, kdy se na výkonu státní památkové péče podílely okresní národní výbory. Za svou práci v rámci těchto funkcí byly národními výbory

odměňování. V dnešní době tyto činnosti vykonávají dobrovolníci, zadarmo, patrně z pouhého nadšení pro věc samotnou. V návaznosti na právě uvedené se navrhuje, buď zrušit ustanovení týkající konzervátora a zpravodaje státní památkové péče zcela, bez náhrady, nebo je změnit v tom smyslu, aby tyto funkce byly zřizovány a obsazovány obligatorně na celém teritoriu našeho území a aby zpravodajovi i konzervátorovi za odvedenou práci příslušela určitá odměna.

Zákonné ustanovení § 34 památkového zákona obsahuje výčet oprávnění osob pověřených plněním úkolů státní památkové péče jako je např. oprávnění vstupovat do podniků, závodů, zařízení, objektů a do ostatních nemovitostí, výkon odborných prací na ochranu kulturních památek, výkon dozoru a podobně. Pro umožnění výkonu těchto činností je však třeba i souhlasu vlastníka věci. Ne vždy je tento souhlas vlastníkem věci dán. Oprávnění daná zákonem lze pak jen s obtížností vykonat. Neudělení souhlasu s provedením výše popsanych oprávnění není v památkovém zákoně ani spojeno s možností udělit vlastníkovi věci sankci. Aby bylo možné tato ustanovení památkového zákona řádně naplňovat, doporučujeme, takové jednání vlastníka věci sankcionovat.

Část pátá památkového zákona nazvaná „Opatření při porušení povinnosti“ obsahuje normy upravující správní řízení na úseku správních deliktů a přestupků v oblasti památkové péče a normy, ve kterých je deliktní jednání klasifikováno a sankcionováno. Nejprve dvě zásadní připomínky k procesně právní úpravě. Památkový zákon je ve vztahu ke správnímu řádu *lex specialis*, toto je v současné době dovozoáno pouze právním výkladem. Výslovné uvedení této skutečnosti v památkovém zákoně chybí, obdobně tomu i skutečnosti, že správní řád se použije subsidiárně. Doporučujeme toto do památkového zákona doplnit. Další připomínka míří k řazení různých druhů řízení v památkovém zákoně. Jak již bylo uvedeno výše, v současné době jsou procesní normy obsaženy v různých částech památkového zákona. Máme za to, že mnohem přehlednější a systematictější by byla úprava, kdyby různé druhy řízení by byly upraveny v jedné části zákona. Nejvhodnější se pro tuto úpravu jeví část pátá zákona, která by se nazývala „Jednotlivé druhy řízení na úseku památkové péče“.

Další z návrhů na změnu zákona míří k oblasti správního trestání. Pro obě skupiny deliktů, úmyslné i nedbalostní je zákonem stanovená stejná maximální výše pokuty, a to 2 miliony korun. Obecně však platí, že delikty spáchané úmyslně jsou přísněji postihovány, než delikty nedbalostní. Současná právní úprava tomuto nebrání, stav je takový, že je zcela na uvážení správního orgánu, zda postihne pachatele správního deliktu za úmyslně spáchaný delikt přísněji než za spáchání deliktu nedbalostního. Trestá-li však správní orgán přísněji za nedbalostní delikty než za delikty úmyslné, jedná v souladu se zákonem. Je pravdou, že správní orgán posuzuje a hodnotí spáchaný správní delikt nejen z pohledu míry zavinění, ale i ve všech souvislostech a s ohledem na ostatní skutečnosti s deliktem související, jako je například osobní stav pachatele, výše způsobené škody, možnost ohrožení jiných zájmů chráněných zákonem. Doporučuje se i tak, aby v památkovém zákoně byly správní delikty rozlišeny na úmyslné a nedbalostní a v závislosti na tomto rozlišení, aby byla stanovena vyšší maximální hranice peněžité pokuty pro delikty úmyslné a nižší pro delikty nedbalostní.

K označení souboru norem obsažených v §§ 35 až 38 a v §§ 39 a 41 památkového zákona uvádíme následující. Přestože oba soubory norem jsou koncipovány obdobně, první je nazván „Pokuty právnickým osobám a fyzickým osobám při výkonu podnikání“ druhý pak „Přestupky“. Přitom v obou případech se jedná o soubory zmocňujících ustanovení pro orgány veřejné moci k trestání při porušení památkového zákona. V prvním případě jde trestání správní deliktů právnických a fyzických osob, které spáchaly při výkonu podnikání, v druhém případě o trestání přestupků fyzických osob. Peněžité pokuty jsou ukládány pro obě skupiny deliktů, v druhém případě může být též uložen i zákaz činnosti. Za systematicky a obsahově správné by bylo možné považovat označení prvního souboru norem části páté památkového zákona jako „Správní delikty právnických osob a fyzických osob při výkonu podnikání“ a druhý soubor norem jako „Přestupky fyzických osob“.

Výše uvedený výčet návrhů na změnu uzavřeme posledním námětem, a to ve vztahu k trestání za správní delikty dle § 35 odst. 1 a odst. 2 památkového zákona. Památkový zákon zná pouze jediný druh sankce, a to peněžitou pokutu. Ve vztahu ke škodnému jednání by ale z logiky věci mohly být ukládány i jiné druhy sankcí s cílem napravit nežádoucí stav. Šlo by třeba o uložení povinnosti uvedení dotčené kulturní památky do původního stavu, uložení povinnosti odstranit nežádoucí zásahy pro případ, že je to možné. Sankcí by mohl být i zákaz přístupu do dotačních programů, které jsou z důvodu zachování kulturních památek vytvářeny.

5. Legislativa v oblasti památkové péče v některých členských zemích EU

Plánovanou součástí zpracovávané analýzy legislativní péče je i určitá sumari- zace podkladů památkové ochrany v jiných členských zemích Evropské unie. Pro potřeby naší práce byly shromážděny podklady pro přiblížení platné právní úpravy ve Spolkové republice Německo a ve Slovenské republice. Obě země byly vybrány s ohledem na skutečnost, že jde o naše bezprostřední sousedy. Právní úpravy na našem území a na území těchto států se v průběhu času v některých obdobích prolina- ly a v důsledku toho můžeme říci, že i ovlivňovaly a utvářely.

5.1 Německo

Zákonná péče o památky a zabezpečení jejich ochrany patří ve Spolkové repub- lice Německo k velmi významným úkolům dřívější i současné doby. „Zákonná péče o památky začala v Německu před dvěma sty lety, když se tohoto úkolu ujala státní autorita, a o něco později stát také ustanovil kontrolní komise a úředníky. Již od té doby všechny státy Evropy i řada zámořských zemí považuje ochranu památek za důležitou součást své kulturní identity.“⁸⁰

Základním právním předpisem, který má v oblasti památkové péče nepochybně svůj význam je Ústava Spolkové republiky Německo (Grundgesetz für Bundesre- publik Deutschland). Pro zajímavost uvedme, že německá parlamentní rada na svém veřejném zasedání 23. května 1949 v Bonnu nad Rýnem zveřejnila, že 8. května 1949 jí schválená Ústava Spolkové republiky Německo (dále jen německá ústava) byla na veřejném zasedání národního shromáždění ve dnech 16. až 22. května 1949 dvouřetinovou většinou dotčených německých zemích přijata a následně v souladu s článkem 145 odst. 3 této ústavy ve Spolkovém věstníku zveřejněna.

Německá ústava se skládá z preambule a jedenácti hlav. V její preambuli se uvádí: „S vědomím své odpovědnosti před bohem a před lidmi, naplněn vůlí, jako rovnoprávný člen sjednocené Evropy sloužící míru ve světě, schválil německý národ prostřednictvím své ústavním pořádkem dané moci tuto ústavu. Němečtí občané v zemích Baden-Württemberg, Bayern, Berlin, Brandenburg, Bremen, Hamburg,

⁸⁰ Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 15.

Hessen, Mecklenburg-Vorpommern, Niedersachsen, Nordrhein-Westfalen, Rheinland-Pfalz, Saarland, Sachsen, Sachsen-Anhalt, Schleswig-Holstein a Thüringen budou prostřednictvím svého práva na sebeurčení naplňovat jednotu a svobodu Německa. S tímto platí tato ústava pro celý německý národ.

Po prostudování německé ústavy a některých komentářů k ní samé, upozorněme na články článek 28, 106 a 109 ústavy. V odstavci prvním, větě druhé, článku 28 německé ústavy se určuje, že v zemích, krajích a obcích musí mít lid své zastoupení, které vzejde ze všeobecných, bezprostředních, svobodných, rovných a tajných voleb. Jde o zásadu, která není cizí ani našemu systému. Článek 106 stejně jako článek 109 náleží do hlavy desáté německé ústavy, která obsahuje základní zásady upravující finanční oblast ve státě. Článek 106 upravuje rozdělení daňových příjmů ve státě a článek 109 obsahuje základní zásady pro vnitřní hospodaření ve státě a v jednotlivých zemích. V článku 106 se výslovně uvádí, z jakých příjmů se sestavuje rozpočet, podle jakých zásad se hospodaří, jak se získané finanční prostředky rozdělují.

Spolková republika Německo je rozdělena na spolkové země, které jsou nadány upravovat si vymezený okruh záležitostí v souladu se spolkovými předpisy samostatně.

„Vzhledem ke kulturní svrchovanosti spolkových zemí, zakotvené v Základním zákoně (Grundgesetz, tj. ústava spolkové republiky – pozn. překl.) je ochrana památek výhradně jejich záležitostí. Proto také není ochrana památek v Základním zákoně zmíněna, některé země ji však podle vzoru článku 150 Výmarské ústavy zařadily do svých ústav, tak např. Hesensko v článku 62: „Umělecké, historické, kulturní a krajinné památky požívají ochrany a péče státu a obcí.“ Podobně je formulován článek 86 ústavy Bádenska-Württemberska, čl. 141 v Bavorsku a čl. 18. odst. 2 ústavy Severního Porýní-Vestfálska, zatímco v článku 40 odst. 3 ústavy Porýní-Falce a čl. 34 odst. 2 v Sársku se ochrana památek označuje jako úloha státu.“⁸¹

Na ústavně právní ochranu památek navazuje dále ochrana památek zákonná. Ta spočívá ve vydání a důsledném uplatňování zákonů o ochraně památek. „V současnosti existují pro všechny spolkové země:

- Bádensko Württembersko z 25. 5. 1971, změny 30. 5. 1978 a 6. 4. 1982,
- Bavorsko z 25. 6. 1973, poslední změna 23. 8. 1994 (GVBl. str. 622),
- Berlín ve znění z 24. 4. 1995 (GVOBl. str. 274)
- Braniborské z 22. 8. 1991, poslední změna zákonem z 18. 12. 1997 (GVBl. str. 124),
- Brémy z 27. 5. 1975,
- Dolní Sasko z 30. 5. 1978,
- Durynsko ze 7. 1. 1992 (GVBl. str. 17),
- Hamburk z 3. 12. 1973,
- Hesensko z 23. 9. 1974, změny 18. 8. 1980 a 5. 9. 1986,

81 Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 88.

- Meklenbursko-Přední Pomořansko ve znění z 6. 1. 1998 (GVOBl. M-V str. 13),
- Porýní-Falc z 23. 3. 1978,
- Sársko z 12. 10. 1977,
- Sasko z 3. 3. 1993, změna zákonem 4. 8. 1994 (GVBl. str. 1261),
- Sasko-Anhaltsko z 21. 10. 1991, změna zákonem z 19. 4. 1994 (GVBl. LSA str. 518),
- Severní Porýní-Vestfálsko z 11. 3. 1980, změna 18. 5. 1982,
- Šlesvicko-Holštýnsko ve znění z 21. 11. 1996 (GVOBl. str. 676).⁴⁸²

Ještě před tím, než se budeme věnovat těmto jednotlivým zákonům, zůstaňme na tzv. spolkové úrovni. Zabýváme-li se právní ochranou kulturních památek na území Německa, nemůžeme bez povšimnutí ponechat skutečnost, že Spolková republika Německo, stejně jako Česká republika, je smluvní stranou Haagské úmluvy a protokolu ze dne 14. 5. 1954, jež ratifikovala zákonem ze dne 11. 4. 1967 a ratifikační listinu předala mezinárodní organizaci UNESCO dne 11. 8. 1967. Účinnost na území Německa nabyla dne 11. 11. 1967.

Hlavním smyslem přijetí této úmluvy a protokolu k ní bylo zajištění ochrany kulturních statků za ozbrojeného konfliktu, když její obsah vychází z již dříve přijatých úmluv, a to z Haagských konvencí z let 1899 a 1907 a Washingtonské smlouvy z roku 1935. Podrobný obsah úmluvy není nutné na tomto místě prezentovat, neboť je uveden v kapitole o mezinárodních úmluvách, kterými je v oblasti památkové péče vázána Česká republika. Podívejme se spíše na pozici této úmluvy na území Německa. Velmi významný odborník v oblasti památkové péče v Německu Gottfried Kiesow k této otázce uvádí: „Podle článku 34 se zavázala (Spolková republika Německo – pozn. autora) učinit „všechna příslušná opatření, aby byla skutečně prováděna do lhůty šesti měsíců“ po nabytí účinnosti. K tomu však dosud nedošlo. Pouze zákon z 9. 8. 1976⁸³ v § 1 stanoví, že k úkolům civilní ochrany patří mj. opatření na ochranu kulturních statků. Ze zemských památek sice byly sestaveny předběžné seznamy kulturních statků, které se mají chránit, zatím však nebylo všude umístěno označení budov. Země jako Rakousko, Nizozemsko, Švýcarsko zde pokročily mnohem dál. U nás si zřejmě stát a země mezi sebou stále předávají „černého Petra“ nečinnosti. Tváří v tvář nepředstavitelné hrůze atomových zbraní je ochrana umění při ozbrojených konfliktech jistě iluzorní a jediným účinným prostředkem je odvrácení válek. Je však nutné přijmout preventivní opatření pro stavební památky a umělecké sbírky pro případ přírodních katastrof, ale i teroristických útoků. V současnosti jsme v Německu prakticky zcela nechráněni proti ztrátám nenahraditelných uměleckých děl působením požáru, povodně, zemětřesení nebo bombových útoků. Je načase vytvořit hasičům, jednotkám záchranného systému při katastrofách, civilní obraně atd. podmínky pro zabezpečení stavebních památek i movitého

82 Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 88.

83 Věstník Bundesgesetzblatt 1976, I. str. 2109.

kulturního dědictví.⁸⁴

Stále zůstáváme na spolkové úrovni a zajímá nás, který z dalších předpisů německého práva je pro oblast ochrany kulturních památek významný. Nepochybně jde o zákon o ochraně německých kulturních statků proti vývozu ze dne 6. 8. roku 1995⁸⁵. Jedná se o spolkový zákon, jeho územní působnost není omezena jen pro některé spolkové země, platí na území celého Německa. Smyslem vydání tohoto zákona bylo zamezení odlivu kulturních statků do zahraničí. Důležité ale je upozornit na to, že se týká jen těch kulturních statků, které jsou zapsané do „Seznamu národně cenných kulturních statků“ jednotlivých spolkových zemí. „Rozhodnutí, co spadá pod tento spolkový zákon, tedy přísluší spolkovým zemím, o povolení vývozu kulturního statku zapsaného do takového seznamu rozhoduje spolkový ministr vnitra.“⁸⁶ Kiesow dále poukazuje na dobu nouze po 1. světové válce, kdy měl tento zákon uchránit cenné německé umění pro další vlastní generace žijící na území Německa a zabránit jeho prodeji do finančně silnějšího zahraničí. Seznam národně cenných kulturních statků je vytvořen ze seznamů jednotlivých spolkových zemí, kdy v části A jsou uváděna chráněná umělecká díla a knihovní fondy, řazeny abecedně dle jednotlivých spolkových zemí, v části B pak archivy. Do seznamu se zapisují jen památky v soukromém vlastnictví. Zákon se nevztahuje na národně cenné kulturní statky a archivní fondy ve veřejném vlastnictví a ani na majetek církví. Církev je však v nakládání s tímto majetkem omezena jinak.⁸⁷ Pro případ porušení povinností a omezení uvedených v tomto zákoně, jsou stanoveny následující tresty: trest odnětí svobody až do tří let nebo peněžitá pokuta, případně též zabavení předmětného kulturního statku.

K dalším důležitým právním předpisům obsahující zákonná ustanovení vztahující se k ochraně kulturních statků a patřící do skupiny spolkových zákonů je Stavební zákoník z 8. 12. 1986 ve znění příslušných změn a doplnění. V zákonném ustanovení § 1 odst. 5 tohoto zákona se uvádí: „Při přípravě územních plánů se bere zvláštní ohled na zachování, obnovu a další rozvoj stávajících částí sídla a řešení vzhledu sídla a krajiny, na potřeby památkové ochrany a památkové péče a části sídla, ulice a náměstí historického, uměleckého a urbanistického významu, zasluhující ochranu.“ Z tohoto vyplývá, že na přípravě a veřejném projednávání se musí podílet i odborné orgány památkové péče. Ty zde vystupují jako orgány veřejné moci sledující výše uvedený veřejný zájem.

Za pozornost stojí i § 172 stavebního zákona. Zde se obce zmocňují k tomu, aby v regulačním plánu nebo jiném ustanovení označily území, na nichž lze odmítnout udělení souhlasu s demolicí, přestavbou nebo změnou stavebních objektů. Cílem tohoto ustanovení je zachování stavebních objektů, které samy nebo v souvislosti s jinými stavebními objekty charakterizují vzhled sídla, města nebo krajiny nebo mají urbanistický, zejména historický či umělecký význam. V návaznosti na tato zákonem stanovená omezení umožňuje pak § 173 odst. 2 stavebního zákona případně

84 Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 102.

85 Věstník Bundesgesetzblatt 1955, I. str. 501.

86 Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 100.

87 Srov. Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 101.

převzetí pozemku obcí, jestliže od majitele nelze ani s veřejnou podporou spravedlivě požadovat zachování budovy.

Zákon o podpoře výstavby měst z 27. 7. 1971, zařazený do Stavebního zákoníku z 27. 8. 1997 (BauGB-1998)⁸⁸ tvoří jeden z nejdůležitějších podkladů pro ochranu památek na sanovaných územích. „V § 43 (1) zákona o podpoře výstavby měst, nyní § 177 Stavebního zákoníku, se v odstavci (4) stanoví, že vlastník musí hradit náklady na sanaci své budovy do výše, kterou je možné získat z výnosů. Tzn. nerentabilní náklady převyšující tuto hranici může uhradit veřejný sektor. Odstavec (3) věta 3 stanoví, že se to vztahuje i na stavby historického, uměleckého nebo urbanistického významu.“⁸⁹ Výhodnost tohoto ustanovení pro vlastníka takové budovy spočívá v tom, že nikdo po něm nemůže spravedlivě požadovat, aby do budovy vkládal více finančních prostředků, než mu tato budova ve svých výnosech přinese. Jistým negativem je však skutečnost, že pokud vlastník budovy vše, co mu budova tzv. vydělá, opět do ní vloží, není-li nadšeným ochráncem historických či kulturních památek, nemá příliš velkou motivaci k ponechání si takové budovy ve svém vlastnictví.

„V rezoluci z konference o památkové péči a ochraně v Jeně ve dnech 22. – 25. 9. 1920 se požadovalo „u říši vyhrazených úkolů v oblasti dopravy a vodní a elektrické energie náležitě přihlížet k zásadám ochrany památek a vlasti“. Teprve po šedesáti letech byl tento požadavek splněn, když Německý spolkový sněm schválil 1. 6. 1980 Zákon o zohlednění ochrany památek v právu spolkové republiky. Jeho vznik podnítil a formulaci připravil Německý národní komitét pro ochranu památek, návrh přednesla skupina poslanců a vnitřní výbor ho jednohlasně doporučil.“⁹⁰ Uživeme-li slov odborné veřejnosti, pak mluvíme o tzv. článkovém zákoně. Tímto právním předpisem se mění jednak Zákon o územním plánování, Zákon o spolkových dálkových silnicích, Zákon o spolkových vodních cestách, Zákon o scelování pozemků, Spolkový zákon o ochraně přírody, Zákon o telekomunikacích a Zákon o spolkových drahách. Příslušná zákonná ustanovení byla novelizována v tom smyslu, aby se v budoucnu zohledňovala památková péče i při úkolech náležejících státu, ačkoli stát nemá v oblasti ochrany památek vlastní zákonodárnou kompetenci. Příkladem některých omezení a zároveň ochrany kulturních památek podle tohoto zákona je zákaz bourání stavebních památek při rozšiřování spolkových dálkových komunikací bez územního řízení, dále pak je třeba posílena i ochrana okolí stavebních památek.⁹¹

Po exkurzu do oblasti právních předpisů německého spolkového práva se nyní věnujme stěžejním předpisům v jednotlivých spolkových zemích. Výše již bylo konstatováno, že v současné době všechny spolkové země disponují vlastními zákony na ochranu památek. „Pojmové vymezení kulturních památek je ve všech 16 zemích spolkové republiky obsahově stejné, i když je kvůli zdůraznění samostatnosti různě

88 Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 86.

89 Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 87.

90 Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 87.

91 Srov. Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 87.

formulované.⁹² Dle § 2 odst. 1 Zákona o památkové péči Bádenska – Württemberska z 25. 5. 1971 jsou kulturní památky definovány takto: „Kulturní památky ve smyslu tohoto zákona jsou věci, soubory věcí a části věcí, na jejichž zachování je veřejný zájem z vědeckých, uměleckých nebo vlastivědných důvodů.“

Kulturní památky jsou hodnoceny podle různých kritérií. V těchto kritériích je spatřován určitý veřejný zájem a v návaznosti na jeho definování je pak zajišťována jeho ochrana. K rozhodným kritériím náleží kritéria umělecká, vědecká, technická, historická a urbanistická. Více méně každý z odborné veřejnosti zabývající se ochranou památek si pod těmito kritérii, již podle jejich označení dokáže vyložit, co by oním veřejným zájmem mohlo být. S ohledem na trefnost definice jednotlivých kritérií zařazujeme několik poznámek z odborné publikace Gottfrieda Kiesowa.

Ke kritériu uměleckému autor uvádí: „Umělecká kvalita se nedá objektivně změřit, nedá se vyčíslit podle tabulek nebo pomocí měřičských tyčí. Odborník ji okamžitě pozná díky svým speciálním znalostem a přehledu o celém památkovém fondu, laikovi se dá objasnit jen obtížně. Přesto existuje několik faktorů, jejichž pomocí lze uměleckou kvalitu určit porovnáním. Pro stavební památky je to především řešení stanoveného stavebního zadání, začlenění do krajiny nebo zastavěného okolí a dále pozice v příslušné slohové fázi nebo uměleckém prostředí.“⁹³ V rámci pojednání o vědeckých kritériích Kiesow upozorňuje na to, že určitý předmět sice nemusí mít žádnou uměleckou kvalitu, za to však může mít význam vědecký, protože velmi dobře vypovídá o určité historické době nebo třeba o významné historické osobě či určitém stavebním slohu. Jsme-li u stavebnictví, pak jsme již blízko technickým kritériím, kdy i tato mohou představovat určitý veřejný zájem. „Vývoj techniky a průmyslové výroby, který v posledních 150 letech postupuje velice rychlým tempem, vyžaduje, aby se v této oblasti, jež v našem století všechno ovládá, zajistily pozůstatky jejích prvopočátků i důležité vývojové stupně. Památková péče se již záhy začala zabývat technickými památkami, např. vodními a větrnými mlýny, hamry, studnami s okovem, jeřáby, žentoury. K těmto „klasickým“ technickým památkám, pocházejícím převážně z 16. – 18. století, přibýlo za posledních deset let mnoho nových druhů z 19. a 20. století.“⁹⁴

Jako specifickou skupinu kritérií hodnocení kulturních památek uvádí výše zmíněný autor kritéria historická. Pro společnost má význam poznat dějiny osídlení, dějiny náboženství, dějiny práva, sociální dějiny, území a válečnou historii, dějiny hospodářství a dopravy, ale i třeba dějiny zahradní architektury, národopis či regionální dějiny. Aby bylo možné docílit určitého poznání, je třeba mít k dispozici a uchovat předměty, které o těchto oblastech lidského poznání a vědění vypovídají. Posledním kritériem, které Kiesow uvádí, je kritérium urbanistické⁹⁵, u něhož zdůrazňuje, že jde výhradně o urbanismus historický, nikoli současný nebo budoucí.

92 Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 69.

93 Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 71.

94 Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 75.

95 Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 81.

Některé samostatné stavby svou monumentalitou či umístěním v krajině území přímo dotváří, jiné jsou jen svou existencí pro dané území díky době, po kterou se na něm nacházejí, typické.

Kromě předpisů všem spolkovým zemím společných, jsou kulturní památky chráněny předpisy zemskými. Máme zde na mysli především zákony o ochraně památek, které mají v praxi pro ochranu a zachování kulturní památky největší význam. Jak již bylo výše uvedeno, každá spolková země je nadána právem upravit si záležitosti týkající se ochrany kulturních památek samostatně, samozřejmě s ohledem na meze a dikci práva spolkové republiky.

„Účinnost zákona o ochraně památek silně závisí na postavení a odborné kvalifikaci orgánů, které ho uplatňují. Téměř ve všech spolkových zemích (s výjimkou Šlesvicka – Holštýnska) se rozlišuje mezi orgány památkové ochrany a odbornými orgány památkové péče. Tak jak se v obecné řeči začíná prosazovat, že památkovou ochranou se rozumí samosprávná právní funkce a památkovou péčí odborná poradenská činnost, i orgány památkové ochrany mají přímou rozhodovací pravomoc při uplatňování zákona, zatímco odborný orgán památkové péče pro ně poskytuje vědecké podklady.“⁹⁶

Kiesow s odkazem na teorii památkové péče⁹⁷, ve které jsou stanoveny základní čtyři faktory zajištění účinnosti zákonné ochrany kulturních památek, dělí spolkové země do tří různých skupin. První skupinu reprezentují země s velmi účinnými zákony na ochranu památkové péče. Do této skupiny náleží Berlín, Braniborsko, Brémy, Durynsko, Hesensko a Šlesvicko-Holštýnsko. V právních úpravách vydaných k ochraně kulturních památek je splněn požadavek striktního oddělení procesu zařazení objektu mezi památky od rozhodování o jeho osudu, všechny země první skupiny mají nezávislý zemský úřad památkové péče. Ten vede seznamy památek a jeho odborné posudky nemusí respektovat jen nejvyšší orgán památkové péče, nižší orgány památkové péče jsou povinny rozhodovat v souladu s odborným orgánem. Ve všech zemích uvedených v první skupině existuje zemská památková rada.

Druhou skupinu reprezentují Bádensko-Württenbersko, Hamburk, Sársko, Sasko a Sasko-Anhaltsko. Kiesow hovoří o těchto zemích z pohledu památkové péče jako o zemích s ještě funkčními zákony. A to z tohoto důvodu, že právě z kritérií, tedy striktní oddělení procesu zařazení objektu mezi památky od rozhodování o jeho osudu bohužel naplněno není. V Bádensku-Württembersku a v Hamburku jedny a tytéž orgány vedou seznamy památek a současně s konečnou platností rozhodují o demolicích objektů. Dále platí, že obě země mají nezávislý odborný orgán památkové péče. V Bádensku-Württembersku může rozhodovat nejvyšší orgán památkové péče i proti posudku odborného orgánu památkové péče. Zemská památková rada je zřízena jen v některých zemích druhé skupiny, a to v Hamburku a Bádensku – Württembersku.⁹⁸

96 Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 89.

97 Kummer, Michael: Denkmalschutzrecht als gestaltendes Baurecht, Munchen, 1981.

98 Srov. Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 94.

Třetí skupinu zemí s nejslabší právní ochranou tvoří Dolní Sasko, Porýní-Falc, Severní Porýní-Vestfálsko. V těchto zemích zákony o ochraně památek pamatují na odborný orgán památkové péče, nedávají mu pravomoc vést knihu památek, ani mu nedávají přílišné možnosti působení. „V Porýní-Falci a Severním Porýní-Vestfálsku stejně jako v Meklenbursku-Předním Pomořansku je kniha památek svěřena nejnižšímu orgánu ochrany památek, tedy nejméně vhodné instanci, kterou lze pro tuto úlohu najít, neboť na úrovni obcí a okresů chybí nejen kvalifikovaní odborníci, ale především nezbytná nezávislost na soukromých, stranických a ekonomických vlivech. To může v praxi vést k tomu, že stavby zasluhující ochranu, o jejichž odstranění obec z nějakého důvodu usiluje, se vůbec nevyhlásí kulturní památkou. V Braniborsku, Meklenbursku-Předním Pomořansku a Porýní-Falci musí nejnižší orgán památkové ochrany po dohodě s odborným památkářským orgánem alespoň rozhodnout o zařazení objektu mezi památky, v kritických případech však ho může pomocí průtahů zmařit. V Severním Porýní-Vestfálsku potřebuje nejnižší orgán památkové ochrany o vedení seznamu památek pouze informovat úřad památkové péče, navíc jsou zde nejnižším orgánem památkové ochrany obce, i když nemají kvalifikaci orgánu povolujícího stavby.“⁹⁹

Zemské památkové rady nebyly zřízeny v dolním Sasku a v Meklenbursku-Předním Pomořansku.

Za pozornost stojí právní úprava zařazení objektu mezi kulturní památky. Existují totiž dva druhy zápisu. Za prvé do indikativních seznamů kulturních památek. Jde o zápisy bez projednání s vlastníky, typické pro Bavorsko, Dolní Sasko, Hesensko, Meklenbursko-Přední Pomořansko, Sársko, Sasko a Sasko-Anhaltsko. Druhou formou zápisu je zápis do konstitutivních seznamů nebo knih památek. Zde může vlastník proti zápisu podat námitku a žalobu. Toto předpokládá právní úprava v Braniborsku, Brémách, Durynsku, Hamburku, Porýní-Falci a Severním Porýní-Vestfálsku. První ze způsobů vedení seznamů je méně administrativně náročný, u druhého je naopak administrativa poměrně vysoká. V některých právních úpravách dochází postupně ke přebírání některých typových znaků vedení jednoho způsobu seznamů do druhého. Například v Bavorsku musí být všichni vlastníci staveb zapsaných v indikativních seznamech písemně informováni, že jejich budova je památkově chráněná.

Zvláštním institutem německého práva je zápis do prozatímního seznamu kulturních památek. Jeho užití připadá v úvahu v mimořádných situacích při neshodě vlastníka budovy a příslušného orgánu památkové péče. Nevýhodnost vedení v tomto seznamu je však poměrně krátká časová ochrana budovy zapsané do seznamu, kdy po uplynutí zákonem stanovené doby, nedošlo-li v mezidobí ke shodě mezi vlastníkem a státním orgánem, případně k rozhodnutí soudu, budova právní ochranu ztrácí a než dojde k jejímu definitivnímu zápisu do seznamu kulturních památek, může dojít i k její demolicí.¹⁰⁰

99 Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 94.

100 Srov. Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 97.

Shoda právních úprav ochrany kulturních památek v jednotlivých spolkových zemích panuje ohledně nutnosti získání povolení pro případ úplného nebo částečného zničení kulturní památky, podstatné změny jejího vzhledu, přestaveb, rekonstrukcí, umístění reklamních nápisů či k veškerým zásahům do stavu. V právních úpravách všech zemí je též chráněno okolí kulturní památky. K tomu G. Kiesow dodává: „Přitom se samozřejmě nedá jednoznačně stanovit, jak daleko toto okolí sahá. Pokud tím rozumíme okruh viditelnosti, může u domu v úzké staroměstské uličce zahrnovat několik metrů, u kostelní věže v krajině několik kilometrů. O ochraně okolí proto lze rozhodovat jen případ od případu, což však vede k problému, že orgánu povolujícímu stavbu nelze dát jasný pokyn, které stavební žádosti se musí předkládat nejnižšímu orgánu památkové péče.“¹⁰¹

Obdobně jako v české právní úpravě je pak i v německých zákonech o památkové péči zakotvena povinnost udržovat kulturní památku v dobrém stavu, oznamovat příslušnému orgánu ochrany vzniklé škody, povinnost poskytovat informace o kulturní památce a povolit orgánům památkové péče po předchozím ohlášení vstup na pozemek. Některé země pak ve své právní úpravě obsahují i ustanovení o veřejné přístupnosti kulturních památek (př. Braniborsko, Brémy). Ve všech právní úpravách nalezneme institut vyvlastnění jako poslední možnost záchrany kulturní památky. Předpisy upravující ochranu památkové péče obsahují i celou řadu sankcí pro případ porušení povinností uložených zákonem. V některých zemích, stejně jako v naší právní úpravě, je užito pouze finančních sankcí (Hamburk, Bavorsko, Berlín a další), v Dolním Sasku, Sasku a Sasku-Anhaltsku se nepovolené zničení kulturní památky trestá i trestem odnětím svobody od jednoho do tří let nebo peněžitou pokutou.

K významným principům ochrany kulturních památek patří stanovení stejných pravidel pro ochranu památek bez ohledu na vlastnictví kulturní památky. Stejně normy mají platit, ať už je vlastníkem fyzická osoba nebo právnická osoba. K rozdílům mezi českou právní úpravou a právní úpravou památkové péče některých spolkových zemí (Bádensku-Württembersku, Dolním Sasku a Porýní-Falci) patří to, že tento princip je v české právní úpravě dodržen, zatímco ve výše zmíněných zemích je z toho režimu vyňata církev, která je dokonce nadána pravomocí zřídit si vlastní pracoviště památkové ochrany.

Specifickým institutem německého práva v oblasti ochrany kulturních památek je tzv. „rodinný fideikomis“. Ve své podstatě jde o formu vázaného šlechtického majetku, do něhož patří léna, kmenové statky a rodinné nadace.¹⁰² Smyslem tohoto institutu je zachování rodového jmění v rámci šlechtického rodu, a to tak, že tento fideikomis omezoval dispoziční práva vlastníka. Právní úprava tohoto institutu měla svůj vývoj. Ve čtyřicátých letech dvacátého století byla nejprve tato ochrana šlechtického majetku zrušena. Následně byl vznesen požadavek na zajištění sbírek historické, vědecké a umělecké hodnoty, a to ve veřejném zájmu, a tak byl formulován speciální zákon a prováděcí vyhlášky. Tyto předpisy zůstaly v některých spolkových zemích platné dodnes.

101 Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 99.

102 Srov. Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012, str. 99.

Pojednání o právní úpravě ochrany kulturních statků v Německu uzavřeme podrobnější informací o zákonu o ochraně německých kulturních statků proti vývozu. Ačkoli právo vydávat zákony na ochranu kulturních památek mají jednotlivé země, problematiku zabránění odlivu kulturních statků do zahraničí jako otázku celonárodního významu upravuje spolkový zákon. Byl vydán již 6. 8. 1955 a týká se jen kulturních statků zapsaných do „seznamu národně cenných kulturních statků“ jednotlivých spolkových zemí.

5.2 Slovensko

Počátek řízené a organizované ochrany kulturních památek na Slovensku je možné datovat polovinou devatenáctého století a je spojen s působností orgánů ochrany památek v Rakouském císařství, později v Rakousku – Uhersku. Nejprve byla zřízena císařských dekretem c.k. Centrální komise pro výzkum a zachování stavebních památek. Postupně docházelo k prvním restaurátorským počínům, byla prováděna inventarizace, dokumentace, kategorizace a údržba památek.

Po vzniku Československa byly na území Slovenska zřizovány k ochraně památkové péče speciální orgány (např. Vládný komisariát na ochranu pamiatok, Referát na ochranu pamiatok MŠ a národnej osvety¹⁰³) a tyto měly v různých dobách různé silné postavení. Po vzniku samostatného Slovenska v roce 1939 došlo i ke změně v památkové péči. Byl zrušen komisariát a jeho působnost přešla na ministerstvo školství a národní osvěty. K významným milníkům v oblasti památkové péče na Slovensku dále náleží zřízení Pamiátkového ústavu v roce 1951. Jedním z hlavních úkolů, které tento ústav tehdy měl, bylo vytvoření seznamu kulturních památek na Slovensku. Rok poté jeho přejmenování na Slovenský pamiatkový ústav, dále pak od roku 1958 Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody. V roce 1960 byly zřízeny Krajská strediská štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody, podléhající Krajským národním výborům a od roku 1969 pod Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody. V roce 1970 přibýly k výše uvedeným krajským správám, okresné pamiatkové správy, které podléhaly okresním národním výborům. V následujících letech vznikaly v oblasti památkové péče další státní úřady, případně docházelo k jejich přejmenování, rozdělování a slučování. V roce 1999 vznikl Slovenský pamiatkový úrad.¹⁰⁴

Památková péče a s ní související ochrana kulturních památek na Slovensku byla upravena zákonem 7/1958 Zb. SNR o kultúrnych pamiatkách. Tento zákon byl platný a účinný jen na území Slovenska. Na našem území byl vydán zákon jiný, a to, jak již bylo výše uvedeno, zákon č. 22/1958 Sb. o kulturních památkách. Oba zákony platily současně až do roku 1988, kdy byly zrušeny a nahrazeny jednotným zákonem č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči. Tento zákon platil na území Slovenska nejen po dobu existence Československé socialistické, později federativní, republiky, ale ještě dalších téměř deset let po rozpadu společného státu. Nový zákon v oblasti

103 Srov. http://www.sopsr.sk/publikacie/ochprsl/OP2_2009.pdf.

104 Srov. <http://www.reg424.unas.cz/article.php?id=40>.

památkové péče byl přijat Národní radou Slovenské republiky pod názvem „Zákon o ochrane pamiatkového fondu“ a uveřejněn pod č. 49/2002 Z.z.(dále jen slovenský památkový zákon).

Slovenský památkový zákon přináší v právní úpravě památkové péče na Slovensku významné změny. Tyto změny můžeme sledovat, jak v terminologii, metodologii, tak i v organizační struktuře státních orgánů zabývajících se ochranou kulturních památek. Zákon vytváří nové orgány státní správy na úseku ochrany památek. Tu tvoří jako nejvyšší orgán Ministerstvo kultury Slovenské republiky, dále pak Pamiatkový úrad Slovenské republiky a jeho krajské dekoncentráty – krajské památkové úřady. Tyto úřady vznikly přesunem agend a zaměstnanců z krajských a okresních úřadů. Podrobněji se budeme organizací a pravomocemi těchto orgánů zabývat v dalším textu.

Slovenský památkový zákon byl od doby vydání třikrát novelizován a je rozdělen do osmi částí. Část první „Základné ustanovenia“ obsahuje vymezení předmětu úpravy a definuje základní pojmy, které jsou v zákoně dále užity. Mnoho pojmů je obdobných jako v naší právní úpravě. Nově se zde setkáváme s pojmem „pamiatkové územie“, které u nás prozatím vymezeno není. V druhé části slovenského památkového zákona je upravena organizace památkové péče ve Slovenské republice.

Třetí část zákona „Pamiatkový fond a ochranné pásmo“ obsahuje právní úpravu prohlašování kulturních památek, památkových zón a rezervací a jejich ochranných pásem, úpravu ústředního seznamu, přemístění kulturní památky, předkupní právo státu a postavení kulturních památek ve vztahu k zahraničí. Čtvrtá část „Ochrana pamiatkového fondu“ stanovuje podmínky k ochraně památkového fondu a vyměnovává práva a povinnosti vlastníků nejen kulturních památek, ale i nemovitostí nacházejících se v plošně památkově chráněném území, včetně možných opatření k nápravě.

Část pátá „Obnova a reštaurovanie kultúrnej pamiatky a úprava nehnuteľnosti“ obsahuje právní úpravu vydávání rozhodnutí a závazných stanovisek k obnově kulturních památek včetně restaurování a úpravy nemovitostí nacházejících v památkově chráněných územích. V části šesté „Výskumy a nálezy“ slovenský památkový zákon upravuje archeologické nálezy a výzkumy, jejich financování a podmínky výkonu. V sedmé části s názvem „Priestupky a iné správne delikty“ jsou obsažena ustanovení týkající se správního trestání. Osmá část zákona, která je tradičně o společných, přechodných a závěrečných ustanoveních, vymezuje krom jiného, vztah slovenského památkového zákona ke správnímu řádu. Zde platí, že pokud není stanoveno v zákoně jinak, použije se obecný předpis o správním řízení.

Slovenský památkový zákon, jak již bylo výše naznačeno, obsahuje v některých částech odlišnou právní úpravu památkové péče, než památkový zákon platný u nás. Pojďme si některé z těchto odlišností ukázat.

Zcela odlišně od předchozí slovenské i naší právní úpravy je koncipována druhá část památkového zákona upravující organizaci památkové péče ve Slovenské republice. Zásadní rozdíl je v organizaci orgánů státní správy památkové péče. Státní správu na tomto úseku vykonávají „Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky“, „Pamiatkový úrad Slovenskej republiky“ a „krajské pamiatkové úřady“.

Ministerstvo kultury je ústředním orgánem státní správy na úseku zabezpečení ochrany kulturních památek. K jeho kompetencím náleží především vypracování koncepčních materiálů, které předkládá vládě a ve kterých určuje hlavní směry a strategii ochrany kulturních památek a památkových území a řeší problematiku záchrany, obnovy, využití a prezentace kulturních památek. Dále má ministerstvo vliv na činnost Pamiatkového úradu Slovenskej republiky a ostatní resortně podřízené státní orgány. Ve vztahu k nim vykonává řídicí a kontrolní funkce, prostřednictvím památkové inspekce vykonává dohled na úseku ochrany památkového fondu. Ve správním řízení o odvolání proti rozhodnutí památkového úřadu má postavení odvolacího orgánu. Při naplňování svých cílů a výkonu svých pravomocí spolupracuje s ostatními orgány státní správy a samosprávy a působí jako koordinátor při mezinárodní spolupráci na úseku ochrany památkového fondu.

Ministerstvo kultury na základě zákona a v jeho mezích zřizuje speciální odborné a poradní orgány ministerstva. K nim náleží Pamiatková inšpekcia ministerstva. Inspekce dozoruje zákonem vyjmenované orgány, kontroluje výkon jejich povinností, provádí dozor nad dodržováním předpisů a plněním rozhodnutí státních orgánů vlastníky kulturních památek. Tento státní orgán též dohlíží na stav kulturních památek a na dodržování podmínek jejich ochrany.

Druhým výše jmenovaným orgánem na úseku ochrany kulturních památek je „Pamiatkový úrad Slovenskej republiky“ (dále jen slovenský památkový úřad). Ten vznikl podle slovenského památkového zákona s účinností od 1. 4. 2002, když při svém vzniku vyšel z Památkového ústavu a pracovníků okresních a krajských úřadů, kteří pracovali v útvech zodpovídajících za státní památkovou péči podle předchozí právní úpravy. Úřad byl zřízen jako právnická osoba, rozpočtová organizace, se sídlem v Bratislavě. V čele úřadu stojí generální ředitel, kterého jmenuje a odvolává ministr po projednání s Památkovou radou. Úřad řídí a kontroluje výkon státní správy na úseku památkové péče, řídí a koordinuje odborné a výzkumné úkoly, dokumentační, vzdělávací a propagační činnost, zabezpečuje rozvoj teorie a metodologie restaurování, jako účelovou pomoc státu ohroženým památkám zabezpečuje výzkumné a restaurátorské práce, spolupracuje s odbornou i laickou veřejností a s partnerskými institucemi v zahraničí atd.

Krajské pamiatkové úrady jsou správní úřady věcně příslušné k rozhodování v prvním stupni na úseku ochrany památkového fondu. Úřady rozhodují v obvodu kraje, ke kterému dle zákona územně přísluší. Úřad sleduje stav a využívání památkového fondu, zabezpečení ochrany památkového fondu, poskytuje fyzickým a právnickým osobám odbornou pomoc při záchraně, obnově, využívání kulturních památek, zpracovává podklady pro územně plánovací dokumentaci a podílí se na tvorbě projektové a restaurátorské dokumentace na záchranu památek, v případě ohrožení movitých památek je oprávněn je převzít do úschovy. Krajský památkový úřad vydává stanoviska ke všem rozhodnutím úřadů veřejné správy, jež se mohou jakkoli dotknout kulturní památky. Tyto úřady jsou povinny si takové stanovisko vyžádat.

V české právní úpravě ochrany kulturních památek sehrávají svou roli i orgány samosprávy. Na Slovensku je postavení a vliv orgánů samosprávy od české právní úpravy odlišný. Samospráva v oblasti památkové péče nehraje tak významnou roli.

Úkolem samospráv je především spolupracovat s památkovým úřadem při ochraně a obnově kulturních památek. Orgány samosprávy se vyjadřují k záměrům památkového úřadu a majitelů kulturních památek. Právně významné postavení mají samosprávy, mějme na mysli obce, při vyhlášení památkově chráněných území, kdy je obec účastníkem řízení. Postavení obce je ve srovnání s postavením kraje silnější. Obec uplatňuje svůj vliv především při tvorbě územního plánu, dále pak koordinuje budování technické infrastruktury sídel s památkovým územím. Dle zákona by se obce mohly podílet i na financování záchrany a obnovy kulturních památek. Zde pak záleží na finanční situaci té které obce, zda takový příspěvek poskytne či nikoliv.

6. Závěr

Zachování kulturního dědictví pro další generace je dle našeho názoru jedním ze stěžejních zájmů celé společnosti. Poznání kulturního dědictví nám nepřináší jen poznání toho, co bylo dříve, ale umožňuje nám porozumět některým soudobým událostem a zorientovat se v některých současných situacích. Ochrana hmotného, ale i nehmotného kulturního dědictví, by z tohoto důvodu měla být na předních příčkách zájmu každého vyspělého demokratického státu. Způsob, jakým ten který stát, této ochrany dosáhne, je především vnitřní záležitostí každého státu.

Legislativní analýza právních předpisů v oblasti památkové péče, jež byla výše zpracována, představuje, jakým způsobem se tohoto úkolu zhostila Česká republika. Zpracovaná analýza nám ukazuje, že v oblasti ochrany kulturního dědictví byla přijata celá řada mezinárodních úmluv a probíhá poměrně čilá mezinárodní spolupráce. Česká republika je v současné době vázána mnoha mezinárodními úmluvami, které se v důsledku ratifikačního procesu staly součástí jejího právního řádu. Příkladem takových úmluv jsou Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k této úmluvě (č. 94/1958 Sb.), Úmluva o opatřeních zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků (č. 15/1980 Sb.), Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, která byla vyhlášena pod č. 159/1991 Sb., dále pak Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy (č. 73/2000 Sb.m.s.) a Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (č. 99/2000 Sb. m. s.). Evropská úmluva o krajíně byla vyhlášena ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 13/2005 Sb. m.s.

Zpravidla v mezích ujednaných ustanoveních právě zmíněných úmluv jsou pak přijímány vnitrostátní předpisy, a to jak na úrovni běžných zákonů, tak na úrovni podzákonných právních předpisů. Stěžejní právním předpisem v oblasti památkové péče v České republice je památkový zákon. Z hlediska struktury je památkový zákon rozdělen do šesti částí. První část nazvaná „Základní ustanovení“ (§§1 až 8) obsahuje zákonná ustanovení, která mají vysvětlit účel zákona, definovat kulturní památku, národní kulturní památku, památkovou rezervaci a památkovou zónu. Mezi těmito legálními definicemi nacházíme zákonná ustanovení, kterými je upraven postup při prohlášení věcí za kulturní památky, rušení prohlášení věcí za kulturní památky a dále zákonná ustanovení upravující evidenci národních kulturních památek včetně konstatování pravomocí státních orgánů u této činnosti. Stejně je tomu tak u plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón. Část druhá památkového zákona nazvaná „Péče o kulturní památky“ (§§9 až 20) obsahuje zákonná ustanovení upravující ochranu a užívání kulturních památek, stanovuje v oblasti památkové péče

povinnosti správních úřadů, právnických a fyzických osob, zakotvuje oznamovací povinnost vlastníka kulturní památky, právo státu na přednostní koupi kulturních památek a pravidla obnovy kulturních památek. Další zákonná ustanovení této části zákona upravují povolení k restaurování kulturní památky, uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti uchazeče pro restaurování kulturních památek, opatření k zajištění péče o kulturní památky, příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky, stanovují, co se rozumí ochranným pásmem, upravují podmínky přemístění kulturní památky, užívání kulturních památek pro vědecký výzkum nebo pro účely výstavní a konečně problematiku kulturních památek ve vztahu k zahraničí. V ustanoveních §§ 21 až 24 části třetí památkového zákona nazvané „Archeologické výzkumy a nálezy“ jsou upraveny otázky udělování oprávnění k archeologickým výzkumům, uznávání odborné kvalifikace uchazeče pro provádění archeologických výzkumů, provádění archeologických výzkumů, archeologické nálezy, vlastnictví movitých archeologických nálezů, plány území s archeologickými nálezy a otázky náhrad za majetkovou újmu dotčených osob. Čtvrtá část památkového zákona (§§ 25 až 34) upravuje působnost a pravomoci orgánů a organizací státní památkové péče. Nejprve je konstatováno organizační uspořádání státní památkové péče. Státní památkovou péči vykonávají orgány státní památkové péče, jimiž jsou Ministerstvo kultury, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Ministerstvu kultury je podřízena odborná organizace památkové péče. V dalších ustanoveních této části je upraveno postavení a jednotlivé pravomoci ministerstva kultury, památkové inspekce, celních úřadů, krajských úřadů, obecních úřadů obce s rozšířenou působností, komise státní památkové péče, konzervátora státní památkové péče, zpravodajů státní památkové péče a odborné organizace státní památkové péče. Stranou nezůstávají ani obce a kraje a jejich pravomoci v samostatné působnosti. V části páté v §§ 35 a následujících památkového zákona, nazvané „Opatření při porušení povinnosti jsou uvedeny skutkové podstaty správních deliktů v oblasti památkové péče a určeny výše pokut právnických a fyzickým osobám za protiprávní chování. Šestá, poslední, část památkového zákona, obsahuje ustanovení společná a závěrečná. Tato ustanovení řeší problematiku přechodu od dřívějšího právního předpisu k předpisu současnému. Konstatuje, že působnosti stanovené krajskému úřadu nebo obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností podle tohoto zákona jsou výkonem přenesené působnosti. Dále upravuje některé otázky týkající se základního registru obyvatel, zpřesňuje některá ustanovení předchozích částí památkového zákona a zmocňuje Ministerstvo kultury k vydání obecně závazných předpisů v oblasti památkové péče.

Podrobným pojednáním o jednotlivých ustanoveních památkového zákona se postupně dostáváme ke stanovení rizik v oblasti ochrany kulturního dědictví, která stávající právní úprava přináší. Tato rizika byla konstatována jak při vlastním pojednání o právě vyjmenovaných částech památkového zákona, tak ve zvláštní kapitole, v níž byla tato rizika sumarizována.

Kromě závěrů, uvedených v kapitole týkajících se rizik, může být pro zpracování kvalitnějších právních předpisů v oblasti památkové péče vhodnou inspirací i pojednání o legislativě v oblasti památkové péče v některých členských zemích EU. Jako vhodné země byly pro tuto analýzu definovány země Spolková republika Německo a Slovenská republika. Tyto země byly zvoleny nejen proto, že naše země s nimi sdílí společnou hranici, ale právě v návaznosti na tuto polohu, nelze

nevidět vliv historických událostí na chod toho kterého státu. Právní úprava ochrany kulturního dědictví Spolkové republiky Německo i Slovenské republiky, tak jak byly výše představeny, pro nás mohou být inspirující. Právní úprava Německa především svou precizností a domýšlením mnoha konkrétních situací, které mohou být ještě zákonem upraveny. Slovenská úprava je zajímavá nastavením systému orgánů veřejné moci. Při tvorbě právního předpisu je však v konečném výsledku mít na paměti, že nelze vytrhovat právní úpravu dílčích právních institutů zahraničních právních úprav a tuto bez detailního promyšlení vazeb a dopadů včleňovat do právní úpravy České republiky. Výše uvedené pojednání nechť je vnímáno jako studie, která může posloužit k tomuto účelu.

7. Seznam použitých zdrojů:

a) Odborná literatura a mezinárodní úmluvy:

Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016, zpracováno Odborem památkové péče MK ČR v březnu 2011.

Stanovisko Ministerstva kultury, odboru památkové péče, č.j. 10298/2007 ze dne 11. září 2007

Kiesow, G.: Památková péče v Německu, 4th Edition 2000 by WBH (Wissenschaftliche Buchgesellschaft) Darmstadt, 2012.

Zídek, M.; Klusoň, J.: Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1. vyd. Praha : Nakladatelství ARCH, ABF – Nadace pro rozvoj architektury a stavitelství, 2005. ISBN 80-86905-10-1.

Varhaník, J.; Malý, S.: Zákon o státní památkové péči : Komentář. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-659-2.

Vajčner, J.: Úvod do památkové péče. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Institut pro Místní správu Praha, 2009. ISBN 978-80-86976-16-7.

Valeš, L. a kolektiv: Politologické aspekty veřejné správy. Plzeň : Nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-7380-010-1.

Ulbrichová, P.: Vývoj právní úpravy ochrany kulturních památek. In Památková péče na Moravě : 150 let od vzniku první státní instituce na ochranu památek na Moravě: Sborník příspěvků. Brno : Státní památková péče v Brně, 2002. s. 186. ISBN 80-85032-82-1.

Blatíček, O. et al.: Slovník památkové péče. 1. vyd. Praha : Sportovní a turistické nakladatelství, 1962.

Kummer, Michael: Denkmalschutzrecht als gestaltendes Baurecht, Munchen, 1981

Kozlerová L., Hrabák V.: Památková péče v ČR, Praha, 2011.

Důvodová zpráva k zákonu o státní památkové péči ze dne 10.12.1985.

Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k této úmluvě (č. 94/1958 Sb.).

Druhý protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954 (č. 71/2007 Sb. m.s.).

Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (č. 159/1991 Sb.).

Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy (č. 73/2000 Sb. m. s.).

Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (č. 99/2000 Sb. m. s.).

Evropská úmluva o krajině (č. 13/2005 Sb. m. s.).

b) Internetové zdroje:

<http://architektura.klenot.cz/dejiny-architektury/123-28-vyvoj-pamatkove-pece-ve-2-pol-20stoleti>

http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=2375

<http://architektura.klenot.cz/dejiny-architektury/123-28-vyvoj-pamatkove-pece-ve-2-pol-20stoleti>

<http://architektura.klenot.cz/dejiny-architektury/123-28-vyvoj-pamatkove-pece-ve-2-pol-20stoleti>

<http://architektura.klenot.cz/dejiny-architektury/123-28-vyvoj-pamatkove-pece-ve-2-pol-20stoleti>

<http://architektura.klenot.cz/dejiny-architektury/123-28-vyvoj-pamatkove-pece-ve-2-pol-20stoleti>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/UNESCO>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/ICOMOS>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Rada_Evropy

<http://cs.wikipedia.org/wiki/UNESCO>

<http://www.skipcr.cz/odborne-organy/cesky-komitet-modry-stit/mezinarodni-rada-muzeu-icom>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Congr%C3%A8s_International_d'Architecture_Moderne

http://cs.wikipedia.org/wiki/Ath%C3%A9nsk%C3%A1_charta

http://www.cz-museums.cz/UserFiles/File/vestnik%20AMG/4_04.pdf

<http://www.restauro.cz/archiv/Bencharta.htm>

<http://www.npu.cz/download.php?FNAME=1198226060.upl&ANAME=elpub-1071221icomos.pdf>

<http://www.npu.cz/download.php?FNAME=1198226060.upl&ANAME=elpub-1071221icomos.pdf>

http://www.zaopavu.cz/storage/mezinarodni_umluvyy/kulturni_dedictvi/Washington_charta.rtf

http://www.krusta.cz/storage/1144009326_sb_icomos.doc

http://www.krusta.cz/storage/1144009326_sb_icomos.doc

http://www.krusta.cz/storage/1144009326_sb_icosomos.doc
http://www.krusta.cz/storage/1144009326_sb_icosomos.doc
http://www.krusta.cz/storage/1144009326_sb_icosomos.doc
http://www.krusta.cz/storage/1144009326_sb_icosomos.doc
<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/kultura-a-kulturni-dedictvi/archeologie/>
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Archeologie>
<http://www.npu.cz/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/>
<http://www.npu.cz/promena-npu/>
http://www.npu.cz/download/1349710730_ni8a/hor-rozhodnuti-gr.pdf
http://www.sopsr.sk/publikacie/ochprsl/OP2_2009.pdf
<http://www.reg424.unas.cz/article.php?id=40>

c) Judikatura soudů:

ÚS 35/94 (Nález Ústavního soudu České republiky)

ÚS 229/98 (Nález Ústavního soudu České republiky)

32 Odo 765/2004 (Rozsudek Nejvyššího soudu)

8 Tdo 503/2005 (Usnesení Nejvyššího soudu)

31 Cdo 3310/2009 (Rozsudek Nejvyššího soudu)

5 A 48/2002 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

6 A 106/2002 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

7 As 45/2006 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

5 A 63/2001 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

6 A 106/2002 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

3 As 9/2007 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

3 As 26/2008 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

1 As 93/2008 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

2 As 11/2009 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

6 As 36/2009 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

6 As 37/2009 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

8 As 42/2009 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)

5 As 84/2009 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)
5 As 3/2010 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)
1 As 36/2010 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)
2 As 70/2010 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)
5 As 26/2011 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)
7 As 24/2012 (Rozsudek Nejvyššího správního soudu)
6 A 117/93 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)
6 A 28/94 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)
6 A 139/94 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)
7 A 144/94 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)
7 A 155/94 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)
7 A 165/94 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)
7 A 121/95 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)
5 A 67/96 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)
7 A 17/99 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)
7 A 133/99 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)
5 A 8/2000 (Usnesení Vrchního soudu v Praze)
18 Co 666/2000 (Rozsudek Městského soudu v Praze)
38 Ca 599/2002 (Rozsudek Městského soudu v Praze)
19 Co 387/2003 (Usnesení Městského soudu v Praze)
7 A 144/94 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)
5 Ca 93/2004 (Rozsudek Městského soudu v Praze)
11 Ca 168/2005 (Rozsudek Městského soudu v Praze)
6 Ca 205/2006 (Rozsudek Městského soudu v Praze)
5 A 63/97 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)
7 A 124/97 (Rozsudek Vrchního soudu v Praze)
9 Ca 221/2007 (Rozsudek Městského soudu v Praze)
11 Ca 259/2007 (Rozsudek Městského soudu v Praze)
5 Ca 308/2008 (Rozsudek Městského soudu v Praze)
1 A 8/2010 (Rozsudek Městského soudu v Praze)
10 Ca 24/94 (Rozsudek Krajského soudu v Praze)
19 C 45/2002 (Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6)

- 59 Ca 59/2002 (Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem)
- 59 Ca 59/2005 (Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem)
- 52 A 4/2011 (Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, pobočky v Pardubicích)
- 59 Ca 59/2002 (Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem)
- 57 Ca 50/2009 (Rozsudek Krajského soudu v Plzni)
- 10 C 22/88 (Rozsudek Vrchního správního soudu spolkové země Porýní – Falc)
- 3 ObOWi 107/86 (Usnesení bavorského Nejvyššího zemského soudu)

Legislativní analýza právních předpisů v oblasti památkové péče

Texty:

Olga Petříková, Tomáš Louda

Vydala Univerzita Pardubice
Studentská 95, 532 10 Pardubice
www.uni-pardubice.cz

Počet stran: 180
Vydání I., 2013

Vytisklo Tiskařské středisko Univerzity Pardubice

ISBN 978-80-7395-741-4 (tisk)
ISBN 978-80-7395-742-1 (PDF)

ISBN 978-80-7395-741-4 (tisk)
ISBN 978-80-7395-742-1 (PDF)

Tato publikace byla spolufinancována z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky v rámci projektu Platforma pro památkovou péči, restaurování a obnovu (reg. číslo CZ.1.07/2.4.00/12.0036).



evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost



Univerzita
Pardubice

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ